

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞÂİR MECMUASI'NIN MİLLÎ EDEBİYAT AÇISINDAN İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
SERCEM DÜŞMEZ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. RECEP DUYMAZ

EDİRNE 2010

Tezin Adı: Şâir Mecmuası'nın Millî Edebiyat Açısından İncelenmesi

Hazırlayan: Sercem DÜŞMEZ

ÖZET

Dergiler yayımlandıkları devre tanıklık eden, o devrin edebi, siyasi, kültürel yaşantımıza ışık tutan ve geçmişin izlerini bugüne taşımamızı sağlayan birer kaynaktır. Her biri araştırılmaya ve incelenmeye muhtaçtır.

Hazırladığımız bu tez 1918-1919 yılları arasında İstanbul'da Yusuf Ziya Ortaç tarafından haftalık olarak yayımlanan Şâir dergisinden hareketle Türk edebiyatının geçirdiği en önemli değişim süreci olan Millî edebiyat döneminin edebi ve sanatsal cephesini, edebi meselelerini, kültürel tarihini ortaya koyan bir çalışmadır. Türk tarih ve edebiyatı açısından büyük önem arz etmektedir. Şiir, deneme, makale, tenkit, hikaye gibi sanatın bütün nev'ilerine değinen Şâir mecmuası, Yahya Kemal, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi, Reşat Nuri, Aka Gündüz, Reşat Nuri, Ömer Seyfettin gibi birçok aydın, şair ve yazardan izler taşımaktadır.

Bu tespitlerden hareketle tezimizde, Şâir mecmuasının ilk 10 sayısı günümüz alfabesine aktarılmış, derginin kronolojik ve yazar adına göre dizini yapılmış, dergi bütün nev'ileri ve bu nev'ileri meydana getiren şair ve yazarlar ışığında incelenmiş ve böylelikle Millî edebiyat döneminin edebi, kültürel ve sanatsal cephesine ışık tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Millî edebiyat, Şâir mecmuası, edebî dergi, Yusuf Ziya Ortaç

Name of Thesis: The Poet Magazine's Analysis For The Purpose Of National Literature

Prepared by: Sercem DÜŞMEZ

ABSTRACT

This magazine is reflecting the atmosphere that the term it published. And it is a source which shed lights on today with reflecting the literary, political and cultural ambience of that times.

The thesis we have prepared is from the years 1918-1919, in İstanbul and is published by Yusuf Ziya Ortaç by weekly. Poet magazine reveals the work of cultural history which Turkish Literature has spent the most significant change process of the National Literature period of literary, artistic fronts and literary issues. It is very important for Turkish History and Turkish literature. The Poet Magazine touches all the magazine types as poetry, essays, articles, criticism and story additionally it has some traces from Yahya Kemal, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi, Reşat Nuri, Aka Gündüz, Ömer Seyfettin and many other intellectuals, poets and writers.

Moving from these findings in our thesis The Magazine of Poet's first ten publications are transfered to contemporary Turkish, the magazine's chronological and according to writer name indexes is designed. All the products and those products that make up the magazine is examined in the light of the poets and the writers, so that the period of National Literature is shed light on the literary, cultural and artistic side. This work and examined in the light of all the types and the writers who constitute these types and National Literature of the period of literary, cultural and artistic side is to shed light on.

Key Words: National Literature, The Poet Magazine, Literary Magazine, Yusuf Ziya Ortaç

ÖN SÖZ

Dergiler, yayımlandıkları devri aydınlatan, o devri bütün birikimiyle gözler önüne seren kıymetli kaynaklardır.Şâir Mecmuası üzerine çalışmalar yapan Sayın Oğuzhan KARABURGU'nun da belirttiği gibi dergiler sadece edebiyat tarihçileri için bir vesika değil,aynı zamanda kültürel,sosyal,ekonomik ve siyasi hayatımıza ışık tutan,geçmiş bugüne taşıyan birer köprüdür.Bir şairin bazen bir beytini, bir gazelini ya da bir kasidesini saklı olduğu yerden gün ışığına çıkarmak için mecmualar vazgeçilmez kaynaklardır.

İşte 1918-1919 yılları arasında Yusuf Ziya Ortaç ve Sedat Salim Pek tarafından çıkarılan Şâir mecmuası da Millî edebiyat devrini ve o devrin edebî ve sanatsal cephesini ortaya koyan kıymetli bir mecmuadır.Bu nedenle bir devrin edebî ve sanatsal tarihini aydınlatmak adına tezimizde bu dergi üzerinde çalışmaya karar verilmiştir.

Çalışmaya başlarken öncelikle çalışmamıza ışık tutacak Şâir mecmuası temin edilmiş, bu metin günümüz alfabesine aktarılmış, devamında Millî edebiyat dönemi hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi toplanarak bu bilgiler ışığında dergi üzerinde genel bir inceleme yapılmıştır.Metnin günümüz alfabesine aktarımı sırasında ufak tefek problemler yaşanmış olmakla beraber bu sorunlar kısa sürede giderilmiştir.Ancak metnin eski bir metin olmasından dolayı tezimizde yer yer birkaç tane okunamayan sözcük mevcuttur.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır.Birinci bölümde Şâir mecmuası Millî edebiyat açısından incelenmiş, ikinci bölümde mecmuanın kronolojik ve yazar adına göre dizinleri yapılmış, üçüncü bölümde ise mecmua günümüz alfabesine aktarılmıştır.Kaynakçada çalışmamıza ışık tutan bütün kaynaklar belirtilmiştir.

Bu tezi hazırlamamda bana yol gösteren ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Recep DUYMAZ'a , bu

meşakkatli yolda yaptığım çalışmaya olumlu katkılarda bulunan değerli hocam Yard.Doç Dr.Özcan AYGÜN'e,yine çalışmamda emeği geçen saygıdeğer hocalarım Yard. Doç Dr.Esat CAN ve Yard. Doç. Dr. Yüksel TOPALOĞLU'na teşekkürü bir borç biliyor; hazırladığım tezin Türk kültür ve edebiyatına ve bu sahada çalışacaklara katkıda bulunmasını ümit ediyorum.

Sercem DÜŞMEZ

Haziran 2010

İÇİNDEKİLER

Özet	I
Abstract	II
Önsöz.....	III
İçindekiler.....	V
Giriş.....	1
I.Bölüm	
Şâir Mecmuası'nın Millî Edebiyat Açısından İncelenmesi.....	7
II.Bölüm	
Şâir Mecmuası'nın Kronolojik Dizini.....	12
Şâir Mecmuası'nın Yazar Adına Göre Dizini	18
III.Bölüm	
Şâir Mecmuası'nın Günümüz Alfabetine Aktarılması (1-10. Sayılar)	24
Sonuç.....	339
Kaynakça.....	340

GİRİŞ

Dergi, sanat, edebiyat, siyaset, ekonomi ve daha başka konuları ele alıp inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayındır. Dergiler, bir milletin edebiyat, siyaset ve düşünce tarihine belge ve çeşitli malzeme sunarlar. Türk edebiyatı tarihinde dergiler 19.yy.'ın ikinci yarısından itibaren çıkmaya başlamışlardır.

Basın tarihimizde tespitlerimize göre ilk dergi, Vakâyî-i Tıbbiye'dir. Adından da anlaşıldığı gibi bu bir tıp dergisidir. 1850-1851 yıllarında İstanbul'da 28 sayı çıkmıştır.¹

Şinasi'nin Tercüman-ı Ahval'i 1860 yılında çıkarmasından sonra basın tarihimizde birçok dergi çıkmaya başlamıştır. Münif Paşa'nın çıkardığı Mecmua-yı Fünun, bizde ilmî düşünceyle çıkan ilk dergilerden biridir. İlk dergimizden itibaren 1918 yılında çıkmış Şair dergisine gelinceye kadar basın tarihimizde çok sayıda dergi çıkmıştır.² Bunlar çeşitli alanlara ve meslek zümrelerine hitap eden yayın organları olmakla beraber, aralarında dil, edebiyat ve sanat konularını ele alıp işleyenleri de bulunmaktadır. Bunlardan iki tanesi edebiyat tarihimizde iz bırakmıştır. Biri Servet-i Fünun, diğeri Genç Kalemler dergisidir.

Servet-i Fünun dergisini Ahmet İhsan Tokgöz çıkarmaya başlamıştır. Bu dergi 1891-1944 yılları arasında çıkmış uzun ömürlü bir dergidir. Kendi adıyla anılan bir edebiyat topluluğunun doğmasına sebep olmuştur. Dergide yazan Tevfik Fikret, Halit Ziya, Cenap Şehabettin ve Mehmet Rauf başta olmak üzere edebiyat tarihimizde Servet-i Fünun (1896-1901) adıyla anılan bir edebiyat hareketi meydana getirmişlerdir. Tanzimat döneminde edebiyatımıza giren hikâye, roman ve edebiyat

---

¹ M. Orhan Bayrak , *Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü* , Küll Yayınları , İstanbul 1994 , s. 153

² Dergi maddesi , *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* , c.2 , Dergah Yayınları , İstanbul 1977 , s. 246-249

tenkidi gibi türler bu dönemde olgun duruma gelmişlerdir. Halit Ziya özellikle roman türünü Batılı anlamda edebiyatımızda uygulayan bir yazar olarak bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Servet-i Fünun dergisi bu dönem edebiyatından sonra ortaya çıkan Fecr-i Âti ve Yedi Meşaleciler gibi edebiyat topluluklarının da yayın organı olmuştur. Tevfik Fikret'in aynı zamanda ressam olması , zaman zaman dergide çeşitli ressamların tablolarının neşredilmesi, bu dergiye edebiyat ve düşüncenin yanında bir de görsellik kazandırmıştır. Bu dergi ve bu edebiyat dönemi başta dili olmak üzere çeşitli bakımlardan eleştirilmiştir. Arapça , Farsça kelime ve terkiplerle yüklü bir dil kullanılmıştır. Bununla beraber dergi edebiyat tarihimizde özellikle Batı'dan gelen edebiyat türlerinin gelişmesine katkıda bulunmuş ve edebiyatımızı hem yenileştirmiş hem zenginleştirmiştir.

Genç Kalemler dergisini Ömer Seyfettin 1911 yılında Selanik'te çıkarmıştır. Ziya Gökalp ve Ali Canip başta olmak üzere devrin birçok edebiyatçısı bu dergide çalışmalarını yayımlamışlardır. Derginin öncelikle ele aldığı konu Türk dilinin sadeleşmesi konusudur. Bu konu dergide "Yeni Lisan" başlıklı yazı dizisinde etraflı bir şekilde anlatılmıştır. Bu yazıların ilkinin Ömer Seyfettin yazdığıdır.

Ömer Seyfettin'in Genç Kalemler dergisinde çıkan " Yeni Lisan " makalesini Millî Edebiyat'ın bildirisi, beyannâmesi kabul edenler vardır.³ Yazar bu makalesinde Millî Edebiyat'ın bu boyutunu ele almıştır. Ömer Seyfettin "Yeni Lisan" makalesini çeşitli yan başlıklar altında yazmıştır. Böylelikle hem okunmasını kolaylaştırmış hem de düşüncelerini bir sıraya göre anlatma imkanını bulmuştur. Kullandığı yan başlıkları numaralandırarak şöyle gösterebiliriz:

1. *Eski Lisan*
2. *Edebiyatımız*
3. *Millî Edebiyatımız*
4. *Şarka Doğru*
5. *Garba Doğru*

³ Recep Duymaz , *Türk Edebiyatı Tarihinde Millî Edebiyat Dönemi* , 3F Yayınları , İstanbul 2008 , s. 177

6. *Bugünküler*
7. *Hastalıklar*
8. *Tasfiye*
1. *Nasıl?*
2. *Milliyete Doğru*
3. *Tasfiye Sarfi*
4. *İsimler ve Sıfatlar*
5. *İmlâ*
6. *Gaye*
7. *Ey Gençler*
8. *Netice*

Bu makaleye sırf Millî edebiyat açısından baktığımızda şu değerlendirmeyi yapabiliriz:

Bizim bir Millî edebiyatımız yoktur. Bunun sebebi, edebiyat tarihinde eser bırakmış edebiyatçılarımızın 19. yy'a gelinceye kadar Şark'a yönelmiş olmalarıdır. Yazarımıza göre Şark'tan kasıt Fars edebiyatıdır. Şark'a yönelen edebiyatçılarımız Fars edebiyatını kendilerine model olarak görmüşlerdir. O edebiyattaki gibi gazel , kaside , mesnevi ve daha başka nazım şekillerine benzeyen manzumeler yazmışlardır. Fars edebiyatı, onları hem "dil" hem "tezeyyün" bakımından etkilemiştir. Bu etkilemenin sonunda eski şairlerimiz , daha genel anlamda söyleyecek olursak eski edebiyatçılarımız, Fars edebiyatını nazım şekli bakımından "taklit" eden, ona benzeyen bir edebiyat meydana getirmişlerdir. Bunun doğal bir sonucu olarak Farsça'dan çok sayıda kelime, terkip ve dil bilgisi kuralı almışlardır.

Bunların yanında nazımda aruz veznini, nesirde ise secii tercih etmişlerdir. Farsça'nın yapısına uygun olan bu unsurların alınması zamanla Türkçe'nin cümle yapısının bozulmasına sebep olmuştur. Ömer Seyfettin'e göre bir ihtiyaç sonucu alınmış yabancı kelimeler dilimize zarar vermemiş, aksine onu zenginleştirmiştir. Örneğin "haste" kelimesi alınmıştır. Halkımız bunu ünlü ses uyumu kuralına uydurarak kendisine mal etmiş ve "hasta" şeklinde kullanmıştır.

Farsça kelime, terkip, vezin ve seci gibi dil unsurlarıyla 19.yy.'a kadar genelde Türkçe'yi etkilemeye devam etmiştir.

Bizde Millî bir edebiyatın kurulamamasının bir diğer nedeni, edebiyatçılarımızın 19. yy.'dan itibaren Batı edebiyatına, daha dar anlamda söyleyecek olursak Fransız edebiyatına yönelmeleridir. Bu yönelme Servet-i Fünun döneminde en ileri noktaya varmıştır. Bu edebiyatın nazımda en güçlü temsilcisi olan Tevfik Fikret'in bazı şiir adlarının bile Fransız şairlerinden, bazı şiirlerinin tercümesinden ibaret olduğu öne sürülmüştür.

Bütün bunlara rağmen hem doğu hem batı edebiyatından dilimize giren unsurlar, 19. yy.'a kadar genelde bir sorun yaratmamıştır. Bu yüzyılın özellikle ikinci yarısından itibaren Batı'da uyanan milliyetçilik düşüncesi , Osmanlı Devleti'nin yönetimi altındaki unsurlar arasında da yayılmaya ve bu duyguyla devletten ayrılmak isteyen unsurlar ortaya çıkmaya başlayınca , dilimiz ve edebiyatımızdaki bu yabancı unsurlar bir sorun olarak görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde Yusuf Akçura , Ömer Seyfettin , Ali Canip ve Ziya Gökalp gibi Türkçüler eserlerinde milliyet duygusunu anlatmak istemişlerdir ; fakat Türkçe'deki yabancı kelime, terkip ve kaidelerle bunun mümkün olamayacağını farkına varmışlardır. Bu sebeple işe temelden yani millî bir dil meydana getirmekten başlamışlardır. Millî bir dil, hem sözlü hem yazılı anlatımda Türkçe kelimelerin ve kuralların hakim olduğu dil demektir. Ömer Seyfettin bu düşüncüyü "*Millî bir edebiyat vücuda getirmek için evvela millî bir lisan ister.*" cümlesiyle özetlemiştir.

Servet-i Fünun ve Genç Kalemler dergilerinden sonra Şâir mecmuasının çıktığı 1918 yılına gelinceye kadar kuşkusuz daha birçok dil, edebiyat ve düşünce dergisi çıkmıştır. Çalışmamızın asıl konusu Şâir mecmuası olduğu için onun üzerinde durmamız uygun olur.

Şâir mecmuası yukarıdan beri anlatmaya çalıştığımız dergicilik ortamında I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra İstanbul'da çıkmış bir edebiyat dergisidir.

Yaptığımız araştırmalara göre dergi üzerinde Şimdiye kadar bazı çalışmalar yapılmıştır. Bunları ansiklopedi maddesi, çeşitli makalelerdeki göndermeler, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki mezuniyet alışmaları Şeklinde sıralayabiliriz.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ndeki madde , dergimiz hakkında zl bilgiler vermesi bakımından önemlidir:

“ŞaİR: Haftalık edebî mecmua (12 Kanun-i Evvel 1918 – 20 Mart 1919). İstanbul'da 16 sayı çıkmıştır. Müdürü: Yusuf Ziya (Ortaç). Yusuf Ziya'nın eski Şiire ve aruz veznine karşı bir tavır aldığı çıkış yazısında Şu görüşlere yer verilmiştir : “ Mecmuamızın bkir sayfalarında sanat aşkıyla titreyen kalplerin çarpıntısı yaşayacaktır. Eski bir sanatın debdebeleriyle yorulan ihtiyar imzalardan yardım beklemiyoruz . Eserin altındaki isme değil, ismin stindeki esere itibar ve hrmetimiz bir cereyan vermek için bütün gayretimizi sarf edeceğiz. Biz fikirlerinde hr, hareketlerinde serbest genleriz. Mecmuamız bir kanaat, bir iman mahsldr. Artık eminiz ki, lyemt Teyfik Fikret'in sihirli kalemiyle kemalin sonuna ermiş örnekler gösteren aruz yaşayamaz. Asırlarca nihayetsiz kalplerin emellerini, neşelerini, ihtiraslarını inleyen bu eski rbabın telleri artık yıprandı. Yeni bir saza ihtiyacımız var ki, bu da : millî veznimizdir.” Yusuf Ziya dergide çeşitli konularda sohbet yazıları yazar. Bazı Şiirlerini ve “ Düğünden Sonra “ piyesini de bu dergide neşreder. Yahya Kemal'in bazı Şiirleri (Refakat, İthaf , Şarkı, Viran Bağ) yayımlanır. Ömer Seyfeddin ve Reşat Nuri'nin hikâyeleri basılır. Radloff'un “Türk Esâtiri “ başlığı altında Altay Türkleri ile ilgili araştırmaları çıkar. Salih Fuad'ın “Temaşa Tarihi ” adlı uzun incelemesi yayımlanır. Halk edebiyatına ayrı bir değer verilerek Dr. Frederik Gize'nin derlediği türkülerle, Dertli'nin bazı koşmalarına yer verilir. Başlıca yazarlar arasında Fuad Köprülü , Faruk Nafiz, Orhan Seyfi , Enis Behiç , Tahsin Nahid , Yahya Kemal , Ahmed Hidayet , Ömer Seyfeddin , Reşat Nuri , Ahmed Nazım , Süleyman Nazif , Selami İzzet , Celal Sahir , İbnürrefik Ahmed Nuri , Aka Gündüz , Hüseyin Suad , Falih Rıfka , Rıza Teyfik , Selahaddin Enis bulunmaktadır.Yusuf Ziya ile Halit Fahri'nin “vezin “ konusundaki münakaşaları derginin dikkat çeken yönlerinden biridir.”⁴

⁴ ŞaİR maddesi , Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi , Dergh Yayınları , c. 8 , İstanbul 1988 , s. 96

Şâir mecmuası üzerindeki faydalı çalışmalarından birini Oğuzhan Karaburgu yapmıştır. Karaburgu , “*Bir Şâirin Dergisi: Şâir*” başlıklı makalesinde dergimizi şu yan başlıklar altında tanıtmıştır:

I.Şâir Dergisinin Çıkış Hikâyesi

I.Şâir Dergisinin Şekil Özellikleri

II.Derginin Muhteva Özellikleri

A)Derginin Edebî Faaliyeti

1-Şiir

2-Hikâye

3-Tiyatro

4-Tenkî ve Tahlil Yazıları

5-Biyografi ve Tanıtma Yazıları

6-Tercüme

7-Diğerleri

B) Derginin Fikrî Faaliyeti

III.Derginin Yazar Kadrosu

Araştırmacı daha sonra “*Yazar Adına Göre Şâir Dergisi'nin Fihristi*” ni vermiştir.

Kanaatimize göre kronolojik bir fihristini de verseydi, sonraki araştırmacılar için büyük bir kolaylık sağlamış olurdu.⁵

Biz çalışmamızda dergi hakkında temel bilgileri verdikten sonra Şâir dergisinin 1.-10. sayıların metinlerini de vermek suretiyle bu konudaki çalışmalarını biraz daha ileriye götürmek istiyoruz.

---

⁵ Oğuzhan Karaburgu . “Bir Şâirin Dergisi : Şâir “ , *Arayışlar* , Sayı: 13 , Isparta 2005 , s. 75-88

1.BÖLÜM

Şâir Mecmuası'nın Millî Edebiyat Açısından İncelenmesi

Milli edebiyatın Genç Kalemler dergisinin 1911 yılında Selanik'te çıkmaya başlamasıyla görüldüğüne dair yaygın bir kanaat vardır. Gerçekten bu dergide çıkan hikâye, şiir ve daha başka edebiyat türleri, hem muhteva hem şekil bakımından Servet-i Funûn edebiyatından farklılıklar gösterir. Daha sonra çıkmaya başlayan Türk Yurdu, Bilgi, Millî Tettebbular mecmuası ve Yeni mecmua gibi dil ve edebiyat dergileriyle millî konular işlenmeye devam edilerek 1918 yılına gelinir. Buna göre Şâir mecmuası Millî edebiyat hareketinin artık iyice yerleştiği ve yaygınlaştığı yıllarda çıkmış bir edebiyat dergisidir.

Şâir dergisinin çıkış hikayesini, Yusuf Ziya Ortaç hatıralarında anlatmıştır:

“Birinci Dünya Savaşı cephe cephe çöküşlerle bitmişti. Elimde maaş artığı bir torba mecediye vardı. İki ay , üç ay sıkı tutarsam altı ay yeterdi bana. Sonra mı? Yirmi üç , yirmi dört yaşın sonrası olur mu?”

Bir akşam Sedat Salim'le karşılaştık Bizim Yokuş'ta. Ben onun öğretmeni idim.O benim öğrencimdi; ama aramızı ayıran birkaç yıldız ancak... Konuşarak Beyoğlu'na çıktık.Tepebaşı Bahçesi'ne girdik, bira içtik, sarhoş olduk. Halit Ziya'nın Mavi-Siyah'ını konuştuk.Tepebaşı Bahçesi,bu romanda Türk edebiyatına girmiştir.Yıldızlar bir “inci ve elmas yağmuru” bir “bârân-ı dürr ü elmas”tır Mavi-Siyah'ta...

Sonra kafalarımız gibi, gönüllerimiz gibi keselerimizi de birleştirip bir dergi çıkarmaya karar verdik. Haliç'in yakamozlarla parıldaayan karanlık sularına bakarak...

Benim için her şey şiirdi... Dünya bile, bir öküzün boynuzunda değil, ama bir mısraın ucunda dönüyordu.

Öyleyse dergimizin adını da “Şâir” koyacaktık...

Şimdiki Ahmet Halit Kitabevi'nin üstünü kiraladık ilk önce. Sonra iki masa, dört sandalye...Tamamdı her şey.”⁶

Derginin birinci sayısının ilk sayfasında “Şâir'in Yolu” başlıklı bir yazı vardır.Yazıda derginin çıkış amacı, yöntemi ve bir bakıma kadrosuna dair bilgiler verilir.

Buna göre Şâir dergisi, daha önce çıkmış birçok dergi gibi gök gürültüsünü andıran bir velveleyle, yüksekte uçmak ve malumat-fürüşlukla çıkmıyor; çünkü onların sonunun çok kısa zamanda geldiğini ve derin bir sükûta uğradıklarını biliyor. Şâir dergisi “bu derbeder seyyahlardan” olmayacaktır. Az vaat etmek, çok iş yapmak emelinde olacaktır.Derginin sayfalarında “sanat aşkıyla titreyen kalplerin çarpıntısı” bulunacaktır. Dergi ihtiyar imzalardan yardım beklemeyecek, genç ve diri sanatçıların eserlerine itibar edecektir.

Şâir dergisi, “tecvidli bir lisanla konuşan” eski dil ve edebiyat anlayışına bağlı olanların mecmuası olmayacaktır.Siyaset organlarından birinin propagandacısı da olmayacaktır.Dergiyi çıkaranlar, “bediiyat/estetik âlemimizdeki ıssızlıktan, öksüzlükten çok üzülüp içlenmekte” dirler.Ruhlarını inciten ıstırabın çoğalması üzerine, emellerini bir an önce faaliyet sahasına geçirmeye karar vermişlerdir. Dergide eserlerini neşr eden yazarlar “sükûn ve asayişten uzak düşen edebiyatımıza pürüzsüz, ulvî bir cereyan vermek için bütün gayretimizi sarf edeceğiz.” demektedirler.

Dergide kaliteyi esas alacaklardır.Hatır, gönül, hususi muhabbetler ve şahsi dostluklar, zevklerinin ve bilgilerinin verdiği hükümlere tesir edemeyecektir.Edebiyat tenkidi,dayandıkları yegâne esas olacaktır.Dergi, “sanat aşkıdan aldığı mukaddes bir cesaretle bu yolda yürümeye“ kararlı olacaktır.Dergiyi çıkaranlar fikirlerinde ve hareketlerinde hür gençlerdir.Şâir mecmuası,”bir kanaat,

---

⁶ Yusuf Ziya , *Bizim Yokuş* , Akbaba Yayınları , İstanbul 1966 , s. 62-63 ; aktaran: Oğuzhan Karaburgu , “ Bir Şâirin Dergisi : Şair “ , *Arayışlar* , Yıl: 7 , Sayı:13 ,Isparta 2005 , s. 76-77

bir iman” mecmuasıdır.Tevfik Fikret’in sihirli kalemiyle kemalinin sonuna ermiş bulunan aruz vezninin artık yaşayamayacağını düşünür.Asırlardan beri kalplerin elemlerini, neşelerini, ihtiraslarını işleyen bu vezin artık yıpranmıştır. Bu yeni dönemde, milliyet duygusunun uyandığı dönemde bizim de yeni bir saza,yeni bir ahenge ihtiyacımız vardır ki o da milli veznimiz olan hece veznidir. Şâir dergisinin sayfaları, bu yeni ahenk için bir terennüm sahası olacaktır.Dergide edebiyat, resim ve müzik gibi çeşitli güzel sanat dallarına mensup sanatçılarımızın eserlerine yer vereceklerdir. Onların eserleri farklı sanat dallarına ait olmakla beraber hepsi bir noktada birleşirler. O nokta da şudur: “İbdâî edebiyat!” Buna göre Şâir dergisindeki yazarlar yeni ve orijinal bir edebiyat vücuda getirmek emelindedirler.Bu yeni edebiyat hem muhteva , hem şekil bakımından daha önceki yıllarda vücuda getirilmiş edebiyatlardan farklı olacaktır.Daha önceki yıllarda vücuda getirilmiş edebiyattan kasıt , Servet-i Fünun edebiyatıdır.Bu kaniya , Tevfik Fikret’e , özellikle aruz veznini kullanmaya devam ettiği için , yöneltilen tenkitlere dayanarak varıyoruz.

Şâir dergisinin sayfalarında şiir, hikaye, tiyatro, tenkit ve biyografi türlerinde te’lif yazılar ile hem doğu, daha çok olmak üzere , hem batı edebiyatlarından yapılmış tercümeler de bulunmaktadır.Derginin asıl hususiyeti kanaatimize göre tenkit,deneme ve tahlil türlerine ait olduklarını söyleyebileceğimiz yazılar da görülmektedir.Buna göre Şâir dergisinin asıl hususiyeti, şiiri, daha geniş anlamda söyleyecek olursak sanatı öne çıkarmasıdır. Ona göre hikâye, roman ve şiir gibi edebiyat türlerinde ortaya konulan eserler, her şeyden önce bedii/estetik kaidelere uygun olmalıdır,yani güzel olmalıdır.Sanat eseri,önce bu özelliğiyle muatabını etkilemelidir.Onun bu özelliği kazanabilmesi birçok şarta bağlıdır.Onların başında sanatkârın kendisi gelir.Sanatkârın birinci maksadı, güzel bir hikâye, roman ve şiir yazmak olmalıdır.

Şâir dergisi bu yönüyle Millî edebiyat döneminde çıkmış bir dergi olmasına rağmen o edebiyatın bir bakıma başlatıcısı olan Genç Kalemler dergisinin sanat anlayışından kısmen de olsa ayrılmaktadır.Başta Ömer Seyfettin olmak üzere Genç Kalemler dergisindeki yazarlara göre sanat eseri , millî duyguları ihtiva etmeli, okuyucuya onları telkin etmelidir.

Şâir dergisinin Millî edebiyat anlayışına en uygun hususiyeti , millî vezin dedikleri hece veznini benimsemeleri,hatta savunmalarıdır.Bu düşünce derginin daha ilk sayfasındaki “Şâirin Yolu “ başlıklı yazıda dile getirilmiştir. Söz konusu yazıda Şâir’in bir kanaat ve bir iman mahsulü olduğu ifade edildikten hemen sonra aruz vezninin Tevfik Fikret’in kalemiyle kemâle erdiği söylenmiştir.Devamında onun artık yaşamaya devam edemeyeceği belirtilmiştir. Şiirde bir ahenk unsuruna her zaman bir ihtiyaç duyulacağına göre onu bundan sonra hece vezni sağlayacaktır.Bu düşünceye uygun olarak derginin sonraki sayılarında çok sayıda şiir hece vezniyle yazılmıştır.Bunların bir bölümünün halk edebiyatının yaygın bir nazım şekli olan türkü tarzında olduğunu da söyleyelim.

Şâir dergisinin Millî edebiyat anlayışına uygun hususiyetlerinden biri de eski Türk tarihine sahip çıkmasıdır.Dergide “Türk Esatiri” yazı dizisinde Türklerin İslamiyeti benimsemelerinden önceki tarihi anlatılmakta ve o dönem Türk boyları hakkında uzun uzun bilgiler verilmektedir. Bu tutum Genç Kalemler dergisinde Ziya Gökalp ile Ömer Seyfettin’in eserlerinde eski Türkleri yüceltmelerini hatırlatmaktadır. Buna göre Şâir dergisi Türk tarihini İslam öncesi dönemlere doğru uzatmak noktasında birleşmektedir.

Hece veznini tercih etmesi, eski Türk tarihini benimsemesi, terkipsiz dili kullanması noktalarının yanında Şâir dergisinde “Anadolu Türküleri” üst başlığı altında çok sayıda şiir çıkmıştır.Bu şiirler de onu Millî edebiyata yakınlaştırmaktadır.Bu türkülerde bir ahenk unsuru olarak hece vezninin kullanılması ve sade bir dille yazılmaları derginin Millî edebiyat hareketinin estirdiği hava içinde çıktığı izlenimi vermektedir.

Şâir dergisinin Millî edebiyat hareketinin getirdiği hava içinde çıkmış olmasına ve onun yukarıda ortaya koyduğumuz bazı hususiyetlerini taşımasına rağmen millet , milliyet ve millî edebiyat gibi söz konusu edebiyatın kuramsal yönlerini işleyen yazılar pek yoktur.Yine çıktığı mütareke döneminin siyaset ve toplum sorunlarını ele alan metinlere pek rastlanmaz.

Bütün bunlar derginin, Millî edebiyatın bazı hususiyetlerini benimsemekle beraber sanata, bediiyata, sanat eserinde güzelliğe daha çok önem verdiklerini gösterir.

II. BÖLÜM

Şâir Mecmuası'nın Kronolojik Dizini

Bu başlık altında Şâir mecmuasının ilk 10 sayısının kronolojik dizini verilmiştir.

Sayı:1 12 Kanun-i Evvel 1918 **Sayfa**

Şâir.....	Şâirin Yolu.....	1
Köprülüzâde Mehmet Fuat	Türk Edebiyatında İran Tesiri	2-4
Yusuf Ziya Ortaç.....	Senden Sonra.....	5
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	Mev'ud Sevgili.....	5
Orhan Seyfi Orhon.....	Bir Zifaf İçin.....	6
İhsan Mukbil.....	Romen Güzeli.....	6
İhsan Mukbil.....	Şikayet.....	6
Sedat Salim Pek.....	Gözlerin.....	7
Ahmet Hidayet Reel.....	Pire.....	7-9
İsimsiz.....	Berceste Mısralar	9
Ömer Seyfettin.....	Yemin.....	10-13
Maupassant.....	Andre'nin Hastalığı.....	14-16

Sayı:2 19 Kanun-i Evvel 1918 **Sayfa**

Nezihe Rikkat.....	Kış İçin.....	17-18
Köprülüzâde Mehmet Fuat.....	Süleyman Fakih ve Mevlid-i Şerif..	18-20
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	Unutulmuş.....	21
Ahmet Nazım.....	Köy Geceleri.....	21
Sedat Salim Pek.....	Yâd.....	21
Yusuf Ziya Ortaç.....	Kalbimin Masalı.....	22
Halit Fahri Ozansoy.....	Âyinden Sonra.....	23

İbrahim Alaettin Gövsa.....	Psikoloji ve Edebiyat.....	23-25
Orhan Seyfi Orhon.....	Horlama.....	25-31
Maupassant.....	Andre'nin Hastalığı.....	32

Sayı:3   26 Kanun-i Evvel 1918 **Sayfa**

Nezihe Rikkat.....	Ah İstanbul.....	33-34
Orhan Seyfi Orhon.....	Vâsıf-ı Enderunî.....	34-36
Köprülüzâde Mehmet Fuat.....	Yamaçlarda Kaval.....	36
Yusuf Ziya Ortaç.....	Aşk Yaratılırken.....	37-38
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	Gurbet Akşamı.....	38-39
İbrahim Alaettin Gövsa.....	Psikoloji ve Edebiyat.....	39-42
Tahsin Nahit.....	Tahmis-i Gazel-i Yahya Kemal.....	43
Selami İzzet Sedes.....	Zavallı Kocalar.....	43-45
Maupassant.....	Bir Hayal.....	45-48

Sayı:4   2 Kanun-i Sani 1919 **Sayfa**

Yusuf Ziya Ortaç.....	Siyaset ve Edebiyat.....	49
Köprülüzâde Mehmet Fuat.....	Bugünkü Edebiyat.....	50-53
Güzide Osman.....	Aşkın Sarayı.....	53
İhsan Mukbil.....	Kıskançlık.....	53
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	Sevgili.....	54
İsimsiz.....	Anadolu Türküleri.....	54
Yahya Kemal Beyatlı.....	Seyfi'ye Refâkat.....	55
Reşat Nuri Güntekin.....	Karakolda.....	55-58
Orhan Seyfi Orhon.....	Vâsıf-ı Enderunî.....	58-62
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	62-64

Sayı:5 9 Kanun-i Sani 1919**Sayfa**

Orhan Seyfi Orhon.....	Eski Şâirler.....	65-66
Hıfzı Tevfik Gönensay.....	Hicran Gecesi.....	66
Ziya Gökalp.....	Türk Esatiri.....	67-68
Yahya Kemal Beyatlı.....	İthaf.....	69
Süleyman Nazif.....	Gazel.....	69
Falih Rıfkı Atay.....	Bir Meczupla Tanıştım.....	70-72
Şükufe Nihal Başar.....	Hicret.....	72
Orhan Seyfi Orhon.....	Bir İzdivaçtan Sonra.....	72
Yusuf Ziya Ortaç.....	Düğünden Sonra.....	73-74
Sedat Salim Pek.....	İster Misin?.....	74
Selami İzzet Sedes.....	Fare.....	74-75
İbrahim Alaettin Gövsa.....	Psikoloji ve Edebiyat.....	75-77
Çimdik.....	Gastecilerin Kavgası.....	77-78
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	80

Sayı:6 19 Kanun-i Sani 1919**Sayfa**

Yusuf Ziya Ortaç.....	Eser Yine Eser.....	81
Ziya Gökalp.....	Türk Esatiri.....	82-83
Yahya Kemal Beyatlı.....	Şarkılar.....	83
Ahmet Nazım.....	Kim Dedi?.....	83
Celal Sahir Erozan.....	Kitâbe.....	83
Reşat Nuri Güntekin.....	Eski Hatıra.....	84-87
Selahattin Enis Atabeyoğlu.....	Yağmur.....	87
Hıfzı Tevfik Gönensay.....	Benim Derdim.....	88- 89
Orhan Seyfi Orhon.....	Ölüm.....	89
Yusuf Ziya Ortaç.....	Aylardan Beri.....	89

İsimsiz.....	Anadolu Türküleri.....	90
Ahmet Hidayet Reel.....	Elektrik Heyecanı.....	90-92
Çimdik.....	Mecmualara Dair.....	92-93
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	93-96

Sayı:7 23 Kanun-i Sani 1919

Sayfa

Yusuf Ziya Ortaç.....	Tornistan.....	97-98
Ziya Gökalp.....	Türk Esatiri.....	98-99
Yahya Kemal Beyatlı.....	Şarkılar.....	100
Süleyman Nazif.....	Gazel.....	100
Köprülüzâde Mehmet Fuat.....	Hüseyin Dâniş Beyefendi'ye.....	100-102
İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci.....	İntizar Fırkası.....	103-104
Faruk Nafiz Çamlı.....	Bir Kitâbe.....	105
Yusuf Ziya Ortaç.....	Divan.....	105
Selami İzzet Sedes.....	Geçen Sevgi.....	105
Şît.....	Kafiye.....	106
Selahattin Enis Atabeyoğlu.....	Gece.....	106
Selahattin Enis Atabeyoğlu.....	Senin Hakikatin.....	106
Reşat Nuri Güntekin.....	Şiire Tövbe Eden Adam.....	106-110
Salih Fuat Keçeci.....	Temaşa Tarihi.....	110-111
Şâir.....	Hüseyin Suat Bey'le Mülâkat.....	111-112
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	112

Sayı:8 30 Kanun-i Sani 1919**Sayfa**

Yusuf Ziya Ortaç.....	Aruzdan Heceye Heceden	
Aruza.....		113-114
Ziya Gökalp.....	Türk Esatiri.....	114-115
Yahya Kemal Beyatlı.....	Viran Bağ.....	115
Süleyman Nazif.....	Gazel.....	115
Salih Fuat Keçeci.....	Temaşa Tarihi.....	116-117
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	Başkasını Seven.....	117
Yusuf Ziya Ortaç.....	Mersiye.....	117
Fazıl Ahmet Aykaç.....	Tımarhânedede.....	118-120
Dertli.....	Koşma.....	120-121
İbrahim Alaettin Gövsa.....	Psikoloji ve Edebi.....	121-122
Frederik Kebzeh.....	Anadolu Türküleri.....	122-123
F.Celalettin Göktulga.....	Koltuk.....	123-125
İsimsiz.....	Fırtına ve Kar.....	125-127
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	127-128

Sayı:9 6 Şubat 1919**Sayfa**

Yusuf Ziya Ortaç.....	Edebiyatımızda Aşk.....	129-130
Salih Fuat Keçeci.....	Temaşa Tarihi.....	130-131
Hüseyin Suat Yalçın.....	Bülbülüm.....	131
Aka Gündüz.....	Vistül.....	132
Yusuf Ziya Ortaç.....	Kimsesiz.....	132
Ömer Seyfettin.....	Acaba Ne İdi?.....	132-137
Mehmet Behçet Yazar.....	Dönüş.....	137
İsimsiz.....	Halk Edebiyatı.....	137
Selahattin Enis Atabeyoğlu.....	Şaheser.....	138-142
Çimdik.....	İki Mektup.....	143
Frederik Kenzeh.....	Anadolu Türküleri.....	143
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	144

Yusuf Ziya Ortaç.....	İflas.....	145- 146
Salih Fuat Keçeci.....	Temaşa Tarihi.....	146- 147
Kâzım Nâmi Duru.....	Nâme.....	147-148
Faruk Nafiz Çamlıbel.....	İthaf.....	148
Reşat Nuri Güntekin.....	Küçük İhsan.....	148-154
Sezâ.....	Nil.....	154
Hakkı Tahsin.....	Bayram Sabahı.....	154-155
Ahmet Nazım.....	Sevda İlleri.....	155
Yusuf Ziya Ortaç.....	Büyü.....	156-157
F.Celalettin Göktulga.....	Bir Mektup.....	157-159
Süleyman Nazif.....	Fırâk-ı Irak.....	159-160
Dertli.....	Koşma.....	160
Kemal Emin Bara.....	İkram.....	160

YAZAR ADINA GÖRE DİZİN

Bu başlık altında Şâir mecmuasının ilk 10 sayısının yazar adına göre dizini verilmiştir.

- ATABEYOĞLU Selahattin Enis, Yağmur, sayı:6, 19 Kanun-i Sani 1919, s:87
 ATABEYOĞLU Selahattin Enis, Gece , sayı:7, 23 Kanun-i Sani 1919, s:106
 ATABEYOĞLU Selahattin Enis, Senin Hakikatin, sayı:7, 23 Kanun-i Sani 1919,s:106
 ATABEYOĞLU Selahattin Enis, Şaheser , sayı:9, 6 Şubat 1919, s:138-142
 ATAY Falih Rıfkı , Bir Meczupla Tanıştım, sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:70-72
 AYKAÇ Fazıl Ahmet, Tımarhanede, sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:118-120
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:62-64
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:80
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:93-96
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:112
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:127-128
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:9 , 6 Şubat 1919 , s:144
 BARA Kemal Emin , İkrâm , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:160
 BAŞAR Şükûfe Nihal , Hicret , sayı:5, 9 Kanun-i Sani 1919 , s:72
 BEYATLI Yahya Kemal , Seyfi'ye Refâkat , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:55
 BEYATLI Yahya Kemal , İthaf, sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:69
 BEYATLI Yahya Kemal , Şarkılar , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:83
 BEYATLI Yahya Kemal , Şarkılar , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:100
 BEYATLI Yahya Kemal , Viran Bağ , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:115
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , Mev'ud Sevgili, sayı:1, 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:5
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , Unutulmuş , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:21
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , Gurbet Akşamı , sayı:3, 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:38-39
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , Sevgili, sayı:4, 2 Kanun-i Sani 1919 , s:54
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , Bir Kitâbe, sayı:7, 23 Kanun-i Sani 1919 , s:105
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , Başkasını Seven , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:117
 ÇAMLİBEL Faruk Nafiz , İthaf , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:148
 ÇİMDİK , Gastecilerin Kavgası , sayı: 5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:77-78

- ÇİMDİK , Mecmualara Dair , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:92-93
- ÇİMDİK , İki Mektup, sayı:9 , 6 Şubat 1919 , s:143
- DERTLİ , Koşma, sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s: 160
- DURU Kazım Nami , Nâme , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:147-148
- EROZAN Celal Sahir , Kitâbe , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:83
- GÖKALP Ziya , Türk Esatiri , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:67-68
- GÖKALP Ziya , Türk Esatiri , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:82-83
- GÖKALP Ziya , Türk Esatiri , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:98-99
- GÖKALP Ziya , Türk Esatiri , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:114-115
- GÖKTULGA F.Celâlettin , Koltuk , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:123-125
- GÖKTULGA F.Celâlettin , Bir Mektup , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:157-159
- GÖNENSAY Hıfzı Tevfik , Hicran Gecesi , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:66
- GÖNENSAY Hıfzı Tevfik , Benim Derdim , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:88-89
- GÖVSA İbrahim Alâettin , Psikoloji ve Edebiyat , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918
s:23-25
- GÖVSA İbrahim Alâettin , Psikoloji ve Edebiyat , sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1919
s:39-42
- GÖVSA İbrahim Alâettin , Psikoloji ve Edebiyat , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 ,
s:75-77
- GÖVSA İbrahim Alâettin , Psikoloji ve Edebiyat , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 ,
s:121-122
- GÜNDÜZ Aka, Vistül , sayı:9 , 6 Şubat 1919 , s:132
- GÜNTEKİN Reşat Nuri , Karakolda , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:55-58
- GÜNTEKİN Reşat Nuri , Eski Hatıra , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:84-87
- GÜNTEKİN Reşat Nuri , Şiire Tövbe Eden Adam , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 ,
s:106-110
- GÜNTEKİN Reşat Nuri , Küçük İhsan , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:148-154
- KEÇECİ Salih Fuat , Temâşâ Tarihi , sayı:7, 23 Kanun-i Sani 1919 , s:110-111
- KEÇECİ Salih Fuat , Temâşâ Tarihi , sayı:8, 30 Kanun-i Sani 1919 , s:116-117
- KEÇECİ Salih Fuat , Temâşâ Tarihi , sayı:9, 6 Şubat 1919 , s:130-131
- KEÇECİ Salih Fuat , Temâşâ Tarihi , sayı:10, 13 Şubat 1919 , s:146-147
- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat , Türk Edebiyatında İran Tesiri , sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel
1918 , s:2-4

- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat , Süleyman Fakih ve Mevlîd-i Şerif , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:18-20
- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat , Yamaçlarda Kaval , sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:36
- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat , Bugünkü Edebiyat , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:50-53
- KÖPRÜLÜ Mehmet Fuat , Hüseyin Dâniş Beyefendiye , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:100-102
- MAUPASSANT Guy De, Andre'nin Hastalığı , sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:14-16
- MAUPASSANT Guy De, Andre'nin Hastalığı , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:32
- MAUPASSANT Guy De, Andre'nin Hastalığı , sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:45-48
- MUKBİL İhsan , Şikayet , sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:6
- MUKBİL İhsan , Romen Güzeli , sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:6
- MUKBİL İhsan , Kıskançlık , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:53
- NAHİT Tahsin, Tahmis-i Gazel-i Yahya Kemal, sayı:3, 26 Kanun-i Evvel 1918,s:43
- NÂZİM Ahmet, Köy Geceleri , sayı:2 ,19 Kanun-i Evvel 1918 , s:21
- NÂZİM Ahmet, Kim Dedi? , sayı:6 ,19 Kanun-i Sani 1919 , s:83
- NÂZİM Ahmet, Sevda İlleri , sayı:10 ,13 Şubat 1919 , s:155
- NAZİF Süleyman , Gazel , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:69
- NAZİF Süleyman , Gazel , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:100
- NAZİF Süleyman , Gazel , sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:115
- ORHON Orhan Seyfi, Bir Zifaf İçin , sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:6
- ORHON Orhan Seyfi, Horlama , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:25-31
- ORHON Orhan Seyfi, Vâsıf-ı Enderûnî, sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:34-36
- ORHON Orhan Seyfi, Vâsıf-ı Enderûnî , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:58-62
- ORHON Orhan Seyfi, Eski Şairler , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:65-66
- ORHON Orhan Seyfi, Bir İzdivaçtan Sonra , sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:72
- ORHON Orhan Seyfi, Ölüm , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:89
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Senden Sonra ,sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:5
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Kalbimin Masalı ,sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:22
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Aşk Yaratılırken ,sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:37-38

- ORTAÇ Yusuf Ziya , Siyaset ve Edebiyat ,sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:49
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Düğünden Sonra ,sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:73-74
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Eser Yine Eser ,sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:81
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Aylardan Beri ,sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919 , s:89
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Tornistan ,sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:97-98
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Divan ,sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:105
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Aruzdan Heceye,Heceden Aruza ,sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919, s:113-114
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Mersiye ,sayı:8 , 30 Kanun-i Sani 1919 , s:117
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Edebiyatımızda Aşk ,sayı:9, 6 Şubat 1919 , s:129-130
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Kimsesiz ,sayı:9 , 6 Şubat 1919 , s:132
- ORTAÇ Yusuf Ziya , İflas ,sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:145-146
- ORTAÇ Yusuf Ziya , Büyü ,sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:156-157
- OSMAN Güzide , Aşkın Sarayı , sayı:4 , 2 Kanun-i Sani 1919 , s:53
- OZANSOY Halit Fahri , Âyînden Sonra , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:23
- PEK Sedat Salim ,Gözlerin, sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:7
- PEK Sedat Salim ,Yâd, sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:21
- PEK Sedat Salim ,İster Misin?, sayı:5 ,9 Kanun-i Sani 1919 , s:74
- REEL Ahmet Hidayet , Pire , sayı:1 , 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:7-9
- REEL Ahmet Hidayet , Elektrik Heyecanı , sayı:6 , 19 Kanun-i Sani 1919, s:90-92
- RİKKAT Nezihe , Kış İçin , sayı:2 , 19 Kanun-i Evvel 1918 , s:17-18
- RİKKAT Nezihe , Ah İstanbul , sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:33-34
- SEDES Selami İzzet , Zavallı Kocalar , sayı:3 , 26 Kanun-i Evvel 1918 , s:43-45
- SEDES Selami İzzet , Fare, sayı:5 , 9 Kanun-i Sani 1919 , s:74-75
- SEDES Selami İzzet , Geçen Sevgi , sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:105
- SEKİZİNCİ İbnürrefik Ahmet Nuri, İntizar Fırkası, sayı:7, 23 Kanun-i Sani 1919, s:103-104
- SEYFETTİN Ömer , Yemin, sayı:1, 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:10-13
- SEYFETTİN Ömer, Acaba Ne İdi? , sayı:9, 6 Şubat 1919 , s:132-137
- SEZÂ , Nil , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:154
- ŞÂİR, Şâirin Yolu, sayı:1, 12 Kanun-i Evvel 1918 , s:1

ŞÂİR, Hüseyin Suat Bey'le Mülâkat, sayı:7 , 23 Kanun-i Sani 1919 , s:111-112

ŞÎT , Kafiye,sayı:7, 23 Kanun-i Sani 1919 , s:106

TAHSİN Hakkı , Bayram Sabahı , sayı:10 , 13 Şubat 1919 , s:154-155

YALÇIN Hüseyin Suat, Bülbülüm , sayı: 9, 6 Şubat 1919, s:131

YAZAR Mehmet Behçet , Dönüş , sayı:9, 6 Şubat 1919 , s: 137

III. BÖLÜM

Bu bölümde Şâir mecmuasının orijinal metninin ilk 10 sayısı günümüz
alfabesine aktarılmıştır.

12 Kanun-i Evvel 1918

Sayı:1

Birinci cilt/Birinci Sene

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Muharriri:Yusuf Ziya

Şâirin Yolu.....	Şâir
Türk Edebiyatında İran Tesiri.....	Köprülüzâde Mehmed Fuat
Şiir.....	Yusuf Ziya
Şiir.....	Faruk Nafiz
Şiir.....	O.Seyfi
Şiir.....	Sedat Salim
Şiir.....	İhsan Mukbil
Pire “Fantezi”.....	Ahmed Hidayet
Hikâye “Yemin”.....	Ömer Seyfeddin
Andre’nin Hastalığı.....	Maupassant
Edebî Müsabaka.....	

İstanbul-Ahmediye Matbaacılık Şirketi

1918

Fiyatı 5 kuruştur.

Œiir ve makaleler mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi:Osmanlı memleketleri için seneliği 230 – altı aylık 120 kuruştur.

Bütün idari malumat için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Őeraiti mahiyetine göre kararlaştırılır.

Adres:Babıali Caddesinde Hattat Arif Bey'in "Yazıyurdu" dahilinde "Şair"
İdarehanesi

Adres tebdili on kuruş ũcrete tabiidir.

ŞÂİRİN YOLU

Bazı mecmuaların tuttuğu bir yol var: Ziyası, bir şimşek çakışı kadar kısa bile olsa yine gök gürültülerini andıran bir velvele ile meydana çıkmak!

Hep bâlâ- pervazlık, hep malumat furuşluk, hep va'd...Halbuki, ayrı ayrı yollardan giden bütün bu nev'i risaleler aynı uçurumun karanlık derinliğinde toplanıyorlar: Sükut!...

Şâir bu derbeder seyyahlardan değildir. Biz, az va'd etmek, çok iş yapmak emelindeyiz. Mecmuamızın bakir sahifelerinde, sanat aşkıyla titreyen kalplerin çarpıntısı yaşayacaktır. Eski bir saltanatın debdebeleriyle yorulan ihtiyar imzalardan yardım beklemiyoruz. Eserin altındaki isme değil, ismin üstündeki esere i'tibâr ve hürmetimiz var.

Gazetemiz, tecvidli bir lisan ile konuşan köhneperestlerin mecmuası olmadığı gibi siyasi müesseselerin doğurduğu propaganda vasıtalarından da değildir. Biz, bedîyyât âlemimizdeki ıssızlıktan, öksüzlükten çok üzüлüp içleniyorduk. Ruhumuzu inciten ıstırab o kadar çoğaldı ki nihayet, emelimizi faaliyet sahasına geçirmek için daha sakin ve müsterih bir istikbali bekleyemedik. Sükûn ve asayişten uzak düşen edebiyatımıza, pürüzsüz, ulvî bir cereyan vermek için bütün gayretimizi sarf edeceğiz.

Hatır, gönül, mecmuamızın tanımadığı kelimelerdir. Hususî muhabbetler, şahsî dostluklar, zevkimizin, bilgimizin verdiği hükümlere tesir edemeyecektir. Tenkid, sahibi aleyhinde de kullanılması pek kolay olmayan bir silahtır. Fakat Şâir sanat aşkıdan aldığı mukaddes bir cesaretle bu yolda yürüyecektir.

Biz fikirlerinde hür, hareketlerinde serbest gençleriz. Mecmuamız bir kanâat, bir iman mahsulüdür. Artık eminiz ki lâyemut Tevfik Fikret'in sihirli kalemiyle, kemalin sonuna ermiş örnekler gösteren aruz yaşayamaz. Asırlarca nihayetsiz kalplerin elemlerini, neş'elerini, ihtiraslarını işleyen bu eski rübâbın telleri artık yıprandı. Yeni bir saza ihtiyacımız var ki bu da millî veznimizdir.

İşte Şâir'in sayfeleri ancak bu yeni ahenkler için bir terennüm sahası olacaktır.Aramızda sanatın bütün şubelerine mensup olanlar var.Kendi samimi ufuklarından hisler ve sesler toplayan kalemlerimiz şu esasta birleşiyor:

İbdâî edebiyat!

Şâir

TÜRK EDEBİYATINDA İRAN TESİRİ

Türkler coğrafi mevkileri icâbınca pek eski zamanlardan beri Çin ve İran ile daimi münasebetlerde bulunmuşlardır. Çinlilerin mazbut ve mükemmel olan eski vakayi'nâmeleri bu münasebâtı az çok vuzûh ile gösterdiği halde Türklerin İran ile olan eski münasebeti – ‘Şehname’ menkıbeleri istisna edilecek olursa – ancak Sasanilerin son hükümdarları zamanında yani Milâdi altıncı asır ortalarında tarihen tevazzuh edebiliyor. Türkler uzun asırlar her iki medeniyet nüfûzu altında bulduktan sonra nihayet, İslam dinini kabul eden İran onları yavaş yavaş kendi nüfûzu dairesine aldı. Çin tesirinin en kuvvetli bulunduğu Uygur inkişaf-ı medenîsi zamanında bile sanatta, lisanda, efkârda kendisini gösteren İran medeniyetinin yeni bir din ile kuvvetlendikten sonra Türkleri kendine cezb etmesi adeta zaruridir.

Esasen İran medeniyeti ,daha Türkleri kendine cezb etmeden evvel İslamiyet üzerinde büyük tesirler yapmıştı. Abbasiler saltanat telakkisi ve devlet teşkilatı itibariyle, ‘tulefâ-i râşidînin eserine değil Sasani hükümdarlarının zihniyetlerine ittiba etmişler ; zaten bu İran tesiri kısmen Hazret-i Ömer’in teşkilâtında Maverâ-ün-nehr hilâfet merkezine ismen merbût birçok yerli ve sonraları çok Acemleşen Türk – sülaleler eline geçtikten sonra, İslam istilası üzerine ortadan kaldıramadığı eski İran ruhu tekrar kendisini gösterdi ; ve dördüncü asırdan itibaren İran lisân ve edebiyatı İslamî bir şekl altında inkişaf ve i’tilâ’ya başladı. Bu İslamî İran Edebiyatı, fatihlerin edebiyatından epey vâsi’ bir nisbette müteessir olmuştu: Lisana yeni dinin getirdiği birçok yeni kelimeler girdiği gibi ,muntazam şekil,vezin,belagat kaideleri de vâsi’ bir nisbette Araplardan alınmıştı. Eski İran’ın heceli vezninden, eski nazım şekillerinden, edebiyat telakkilerinden hemen hiçbir şey kalmamış gibiydi. Fakat çok eski bir medeniyete vâris olan Acemler, bu müthiş Arap nüfuzuna rağmen, edebiyatlarında kendi şahsiyetlerini aks ettirdiler; aruz vezinlerinden yalnız kendi zevklerine uygun olanları aldılar, “Rubai” şeklini icad veya belki de ihya ettiler, Arap edebiyatının en eski ve maruf bir şekli sayabileceğimiz “kaside” şekline ve gazele bir başkalık verdiler. Ve bunun hepsinin fevkinde olarak eski mitolojiyi ihya ile Arap edebiyatının külliyyen bigane bulunduğu bir “destan devri” açtılar. O kadar

ki, beşinci asır bütün ihtişamıyla yeni bir İran edebiyatının teşekkül etmiş olduğunu gördü.

Türkler İslamiyetin birçok anâsırını doğrudan doğruya Araplardan değil, Acemlerden bi-l vâsita aldılar. İslâm medeniyeti Türklere, İran harsının merkezi olan Horasan yoluyla Maverâ-ün-nehrden geçerek geliyordu; Maverâ-ün-nehrin birçok büyük merkezleri bile manen Türk olmaktan ziyade “İranî” idi. İşte bundan dolayıdır ki, İslamiyetten evvel de tanıştıkları için Türklere yabancı kalmayan İraniler, İslam medeniyeti dairesine girmek için yine onlara rehber oldular;ve tabii bu hal, Türk edebiyatının Tekamülü üzerinde asırlarca müesser oldu. Fi-l-hakika bize İran edebiyatının Türk edebiyatı üzerinde ibtidâ nasıl ve ne derecede bir te’sîr icrâ ettiğini kat’î ve vâzih olarak bilemiyoruz; lakin İslamiyetten sonraki devir mahsülü olarak ilim alemince tanınmış en eski Türkçe eser – ki 462’de Kaşgar’da Buğralar zamanında yazılmış “Kutadgu Bilig” dir – birçok nukat-ı nazardan İran tesiratını sarîh bir surette gösteriyor.Bu Eski Türkçe manzume hakkında burada izahat ve tefsilat vermek nâ-be-mahaldir; onda göze çarpan İran tesirâtı bilhassa lisanda,vezinde,şekildedir.

Lisan itibariyle “Kutadgu Bilig” Arap ve Acem kelimeleriyle doludur;Türklerin Acemlerle olan eski münasebetleri ve yeni dinin kendisiyle beraber birçok yeni mefhumlar ve onları ifade edecek yeni kelimeler getireceği düşünülürse,bu fazlalık o kadar çok görülmez. Vezin meselesine gelince, bu manzume – bazı Avrupa müdekkiklerinin yanlış olmalarına rağmen- heceli bi vezinle değil doğrudan doğruya ‘Şehname’ düzeniyle yazılmış ve İranın bütün bu kabil eserlerinde olduğu gibi mesnevi şekli ihtibâr edilmiştir. O zamanki Türkçe, kendi bünyesine yabancı olan aruz vezniyle tabii birden bire imtizac etmeyeceği için, nazım çok sakat,kusurludur; ve işte birçoklarının onu hece vezniyle yazılmış addetmelerinin başlıca sebeplerinden biri de budur.Mevzû’,fikirler,mecazlar itibariyle bu eserde aynı zamanda halk edebiyatının ve Çin edebiyatının da tesirlerine tesadüf olunur,fakat bilhassa “vezin”de İran edebiyatının kuvvetli tesiri derhal kendini göstermektedir ki, bu tesir gitgide az zamanda diğerlerini ortadan kaldırmaya muktedir olmuştur.

“Kutadgu Bilig” bütün Müslüman eserleri gibi tahmîd ve tasliyyeyi hâvî mensur bir mukaddimeyle başlar; muharriri olan “Yusuf Has Hâcip” mukaddimede melekât-ı beşeriyeyi “adalet, iktidar, idrak, kanaat” ten ibaret bularak bunları birer şahıs şeklinde canlandırır ve bunlar arasında uzun münazaralar ihdâs eder. “Kut” un oğlu “Ogdülmiş” hükümdara – o devirde Kaşgar’daki Türk heyet-i ictimâiyyesini teşkil eden- bütün memurlardan,esnaftan bahsederek onların ne gibi evsâf hâiz olmayı lazım geldiği,kendilerine nasıl muamele edilmesi icab ettiğini birer birer anlatır. “Tapukçu” yani mülkiye memuruyla “subaşı” yani askeri kumandan nasıl olmalı, ahâlîye nasıl muamele etmeli,akıncılara, tüccarlara,hakimlere, efsunculara ne yapmalı,kadınlara karşı nasıl hareket etmeli , iyi bir zevcenin hâiz olması lazım gelen meziyetler nedir, hanedan risalete nasıl hürmet etmeli, hûlâsâ bütün bu gibi meseleler kitabı baştan aşağı kaplamıştır.Yine İran mesnevicilerini takliden kitapta “Buğra Han” hakkında bir de kaside mevcuttur.Mamafih gerek eserin mevzû’ yani muhtelif melekelerin birer şahıs halinde canlandırılarak ortaya çıkarılması gerek mecazat ve istiârâtdaki sadelik ve hususiyet, İran edebiyatında mevcut olmayan bir şeydir.Bu cihetlerde kısmen Çin tesiri ve kısmen halk edebiyatından kalan bakıyyeler daha kuvvetle göze çarpıyor. “Buğra Han” hakkındaki kaside , Acem numunelerinden ziyade, eski halk edebiyatı mahsullerine daha yakındır.

Hicrî 462’de Kaşgar’da yazılmış olan bu eser hiçbir zaman münferit bir mahsul gibi telakki edilmemelidir. Esasen onun mukaddimesinde de bu ciheti sarih bir surette gösteren kayıtlara tesadüf olunuyor. Türklerin daha İslamiyetten evvel yazıları ve o yazılarla yazılmış kitapları olduğu düşünülünce, eski bir Türk medeniyet merkezi olan “Kaşgar”da İslamiyetin kabulünden sonra İslamî eserler yazılacağı ve bunun için asırlarca beklenmeyeceği derhal anlaşılır.Türkler İslamiyeti kabul ettikleri zaman yazıya, kitaba, maarife bigâne , barbar bir kavim değildiler.Bu nokta-ı nazardan, hiç olmazsa beşinci asırdan itibaren Türkistan’da Türkçe İslamî eserler yazılmaya başladığını ve bunlarda İslam-İran tesiratına tesadüf olunabileceğini iddia edebilir.Kaşgar gibi eski Uygur medeniyetinin merkezlerinden olan ve daima kuvvetli Çin tesiri altında bulunan Şarkî mıntıkada İran tesiri ve bu kadar kuvvetli bir surette kendini gösterirse, “Horasan”merkezlerine daha yakın ve daha Garbî mıntikalarda vücuda gelen eserlerde bu tesire daha geniş bir nispette rast gelmek tabiidir.Fakat maa-l-teessüf asırlarca, tahrib eden istilâlar,harpler ve daha bin türlü sebepler o eski devirlerin mahsüllerini mahu ve ifnâ’ etmiş ve elimizde hemen

hiçbir şey bırakmamıştır.Yalnız şurasını tasrih edelim ki,İslamî merkezlerde Acem edebiyatının tesiri altında yazılan bu gibi Acem taklidi Türkçe eserler geniş kitle arasına yayılamıyor, yalnız medreselerde dinî tahsil görmüş danışmentler arasında intişâr ediyordu.

Köprülüzâde Mehmet Fuad
Darülfûnun Türk Edebiyatı Tarihi Müderrisi

SENDEN SONRA

Her gün,yeni bir mâcera peşinde koştum;
Her gün,yeni bir ufukta gördüm gurûbu
Böyle hangi bir sevdanın sihriyle coştum?
Benliğimde esen hangi fırtınadır bu?

Şimdi ıssız bir sahilde,şimdi dağdayım
Her gün,yeni bir rüzgârın oldum esîri;
Akşamları tılsımlı bir menbâdayım
Süzülüyor gönüllere aşkın iksiri

Ben bu sevgi menbaından içtim bir yudum
Sardı bütün a'sâbımı ince bir sızı
Kadehlerden aldaticı bir şifâ umdum
Bir âşuftesine sende ağladım bâzı

Şimdi ömrüm,bir asâsı kaybolan seyyah
Ağlayarak meçhûl ufuklarda geziyor
Kalbim, yetim itiraflar dinleyen, siyah
Bir manastır dehlizine tıpkı benziyor

Beylerbeyi, 7 Kanuni evvel 1917

Yusuf Ziya

MEV'UD SEVGİLİ

İsmi henüz yabancı:bir sarışın kız varmış
 Bahçesinde her sabah ufka beni sorarmış
 Durgun alâ gözleri açılırken derinden
 Renk almış boğazın yeşil sahillerinden
 Gece yalnız gezermiş تنها gölgeliklerde
 Uzletten başka şifa yokmuş düştüğü derde
 Saçlarıyla örterek kayalardan birini
 Yad edermiş beldenin bu meçhul şairini
 Benliğinde yaratmış bu zevki altı asır
 Kalbi açılmış,fakat adı hala bana sır

..Ey bozulmuş bağların ruha yakın nergisi
 Matemlerin dağılsın solgun yüzünden sisi
 Sükutunda sebep ne,hala anlayamadım
 Geziyormuş da kansız dudaklarında adım
 Neye ruhun sarmıyor hala ufuklarımı?

Bari anlat:saçların yüzümden de sarı mı...?
 Ben uzun sevdaların bir çekilmiş yasıyım
 Kalbi matemle dolu bir hicran hastasıyım
 Yaklaş,derinleşmeden alnımdaki çizgiler
 Ancak bu hasta ruhum senden bir şifa diler.

Faruk Nafiz

BİR ZİFAF İÇİN

Süslü güzel bir oda
 Parlıyor nur içinde
 Zevcemiz,bakın o da
 Nasıl gurur içinde

Tâli'nin yıldızı
 Büyümüş,güneş olmuş
 Yurdun en güzel kızı
 Kendisine eş olmuş

Bu gece gözlerinde
 Bir zafer sevinci var
 Her kim olsa yerinde
 Sevinir onun kadar

Bense kalbimi ezen
 Bir hisle münhezimim
 Sormayın:fakat neden?
 Sormayın:fakat kimim?

Bir gizli hezimetten
 Ayrıldı bize bu pay
 Kâm alın bu devletten
 Hakkınız var mir alay

O.Seyfi

ROMEN GÜZELİ

Gönlümde sevgi bir tatlı hevesti
 Sevgisiz yaşamak nice abesti
 Bin hevâ çağırın rüyamda hep
 Titreyen:aşk için bir yanık sest

Gençliğin şevkiyle verip kol kola
 Açıldım macera peşinde yola
 Böyle başvururken ben sağa sola
 Bir Romen güzeli yolumu kesti!

“Ülker” in okuyla karşımda durdu
 O çapkın bakışı kalbimi vurdu
 Böyle bir düşmana,şair ben değil
 “Zâl oğlu Rüstem”de teslim olurdu

Zülfünün teliyle bağladı beni
 Tanrı güldürmesin bana gülünü
 Bakındı bir kere elin Romeni
 Sine ülkesinde bir ordu kurdu

Ağzı bir gencedir,dişleri jale
 Busesi akıllı alan piyale..
 Göğsünün ıtrını bana son nefes
 Yapsa da müştâkım böyle visale

O ne hoş gülüştür,bu ne şuh edâ
 Ben nasıl olurum gülümden cüdâ
 Ederim doğrusu gönülden feda
 Mazimi,atimi bugünkü hale

Bükreş , 2 Mart 1916

Enis Behiç

ŞİKAYET

Ümidim kırıldı ye'sin eliyle
 Ey benim hülyalı krizantemim
 Dudağım unutmuş gülmeyi bile
 Bu gece benim en elemli demim

Ağlıyor hayatın neşidesini
 Denizde esen bir kederli rüzgar
 Bu gece ararken senin sesini
 Nerdesin,nerdesin ey sevgili yar?

Dışarıda ne güzel mehtap bu gece
 Her taraf bu nurla işleniyorken
 Sıkıyor kalbimi bir siyah pençe
 İçimde hüsrânın acı bir diken

İhsan Mukbil

ŞARKI:

GÖZLERİN

Bir yıldızsız gece kadar karanlık,derin;
 Kalbe,sıcak ürpermeler verir gözlerin;
 Bir bakışta tâ ruhuma doldu kederin
 Kalbe,sıcak ürpermeler verir gözlerin!..

Durgun,neftî göller gibi süzülür bazı,
 Ah onlardan öğrendim ben nazı,niyazı!
 Karşısında âşıklar can vermeğe râzı
 Kalbe,sıcak ürpermeler verir gözlerin!

Sedat Sâlim

FANTAZİ:

PİRE

On yedi yaşının ateşli zamanlarını ben de geçirdim. Her yeni yetişen genç çocuk gibi o ânın macerâtlarını, eziyetlerini, yataklarda kıvranarak, lamba önünde uzun uzun düşünerek şuh, açık kitaplar üstünde ağlayarak, çırpınarak tattım. Sokakta, evde her gördüğüm kıza karşı gözlerim büyür, kalbim çarpar, şakaklarımın damarları gerilirdi. Kıvrak kadınların en lakayd hareketleriyle kalbimdeki ümitler çoğalır, manasız göz kırpışlarında visâl va'dleri arar, nezaketle baş eğişlerinde bir davet işareti his ederdim.

Uzak, yakın bütün bildiklerin kızları, kadınları benim delice hareketlerimden usanmışlardı.. En ciddilerini aman vermeden öper, en muhterizlerini koridorlarda, köşelerde, kapı aralarında sıkıştırırdım. Kimi, çocukluğuma verir, aldırılmaz:

-Deli, derdi, ben senin annen yerindeyim.

Kimisi, asabî ve hiddetli, anneme, teyzeme şikayet için koşarlardı.

Sokakta daha uslu ve akıllıydım. Tabii bu kadarına cesaret edemezdim. Yalnız, bazı arkadaşlarımın haşarılığına uyar, mekteplerin kapısında bekler, galebelik bir alâyla kimi yele permalı, kimi çarşafı, kolları çantalı kızları evlerine kadar teşyî ederdik.

Fakat, muvaffakiyetim nihayet böyle çocukça deliliklerime, akılsızca cesaretlerime münhasır kalıyordu.

Şeytan ü tesadüf, ilk avı bana nasıl yakalattırdı, size anlatayım:

Bir haftadan beri evimize uzak akrabadan bir genç kız gelmişti. Bilmem neden? Herkese tatbik ettiğim yaramazlıkları bu kıza göstermiyordum. Karşısına

çıktığım zaman cinnet damarlarım,gençlik hislerim uyuşur,başım önüme düşük; vaz'iiyetim hürmetkâr, sessiz ve sakin kalırdım.Acaba lâ-kaydımıydım.

Hayır!Çünkü belki de şimdiye kadar gördüklerimin hepsinden güzeldi.Yüksek ökseler üstünde oynayan vücut...Fırça artığı hafif çekilmiş iki kaş merhamet ile tehdidi mezc etmiş nazarlar.Yalnız biraz fazla hanımdı.Ötekiler gibi erkekliğin meziyetleri önünde şaşkın,hayran bakıp kalmıyor,en ufak bir şaklabanlığı,el çırpıp kakhahalarla tasvib etmiyordu.Sanki o herkesten üstündü,kadınlarda da erkeklerden de...

Bu hal biraz da hoşuma gitmiyor değildi,Fakat elimden ne gelir!Dedim ya bir hafta biz bu kızla,abla kardeş gibi,ciddi konuştuk,oturduk,kalktık.Ama ahd etmiştim.Hem diğerleri gibi o ucuz kurtulamayacaktı.Neye mal olursa olsun aşkın nihayetini bulacak,sevginin mes'ud gayesine erişecektim.

Bir akşam odamda yalnız kalmış "Marsel Prevo"yu okuyordum.Baktım onun odasında ışık var.Penceresi tamamiyle gözükiyordu.Tül perdenin arkasında hayaletler kalkıp iniyor; entari,gömlek gibi büyük parça eşyalar havadan savrulup yere düşüyordu.Acaba dedim böyle galebelik ve mücadele...Sakin içeriye birisini almış olmasın?Ayaklarımın ucuna basarak sofanın köşesini döndüm.Anahtar deliğinden seyrediyordum.

Gömleğinin omzu düşük,saçları karmakarışık karyolaya yan oturmuş,kollarını ayaklarını oynatıp duruyordu.Odada başka kimse de yoktu.Öyle iken kendi kendine söyleniyordu.Etraf darmadağınktı;iç çamaşırları şezlongun köşesine,sandalyelerin üstüne dayak yemiş birer kedi gibi büzülmüşlerdi.Cibinlik,bir saraylı fotuzuna benzetilerek tavana doğru toplanmıştı.Ah şimdi de tepinmeye başladı.Silkiniyor,zıplıyor,mühür basacakmış gibi şhadet parmağını ağzında ıslatarak bazen koltuğunun altına bazen bacaklarına yapıştırıyordu.Anladım..Üstümü başımı düzelterek içeriye girmeye hazırlandım.O bir taraftan meşgulken dışarıdaki çatırtıyı duymuş olacak benden evvel kapıyı açtı.

-Aaa dedi,çapkın,ne arıyorsun benim odamda?Defol!

Ben hiç ciddi görünmedim gülerек parmağımı ıslattım.”Buldum” diye göğsüne bastırdı.O da dayanamadı güldü.Sahi mi dedi?Yalancı,hani?

-Ne yapayım, görüyorsun ya halimi.Evli kadınların huysuz kocaları, genç kızların da pireleri birbirine taş çıkarırlar.

Ben cevap verdim hem de yavaş yavaş içeriye giriyordum.

-Huysuz kocaları bilmem ama heralde pirelere gıpta ederim.

-Hadi oradan sen olsun olsun tahta kurusu olurdun.

Bazen de böyle çapkınlaşırdı.Gözleri süzülür, kirpikleri her vakitkinden fazla birbirini karşılar, dudakları bükülürdü.

Cümleler ağızından lâ-kayd üflenmiş ıslık şeklinde çıkardı.Böyle zamanlarda bir san’at levhası halini alır, bir model mükemmeliyetini takınırdı.

Elleri takallüs etmiş, iki parmağını oğuşturarak bütün kuvvetiyle hasımını öldürmeye çalışıyordu.Zavallı civanı,yüzsüz bir aşık gibi ezdi,bozdu,hırpaladı.Artık tamamiyle mahvetiğinden emin,mes’ud ve mağrûr parmaklarını açınca “pire” diye bir siyah noktayı avucundan fırlattı.

Şimdi tuttuğu balık tekrar denize atlayan bir balıkçı,yere düşürdüğü av tekrar havalanan bir avcı kadar hiddetli ve me’yûstu. Hemen,hemen sinirleniyordu. “Of!..” dedi bu hayvan da...

Hayatın bu kurnazlıkları bana daha uğratmamış olmasına rağmen gayr-i ihtiyârî..

-İstersen,dedim,sana yardım edeyim.Beraber arayalım.

-Git,istemem!Sen ha!Utanmıyor musun?

-Söz veriyorum,bir doktor kadar ciddi,bir hoca gibi saf olacağım.

Bu hoşuna gitti.Artık inanmıştı.

-Yalnız gömleğinin üstünü ara.

İki saat kadar uğraştık.Sarıya çalan hayvanı ele geçirmek kabil olmadı.Mahir oyuncuların ayakları üstünde yere düşmek nasip olmayan top gibi oradan oraya sığıyordu.

İkimiz de yorulmuş,bitab bir halde idik.

-Hani ya,diye sordu;beceriksiz,sen de bulamadın.

-Pireye nikahlı değilsin ya,dedim,huysuz bir koca gibi mütemadiyen onunla mı yaşamaya mahkumsun?Elbet kaçmıştır.

-Ya kaçmamışsa.

-Yarın akşam yine ararız!..

Ahmet Hidayet

BERCESTE MISRALAR

Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer
Ağlarım hatıra geldikçe gülüşüklerimiz
Bugün şâdım ki yâr ağlar benimçün
Dürdâne-yi derûnu için çâk olur sade f
Gözleri bezm-i ezelden beri mağmur gibi

YEMİN

Ah on beş yirmi sene evvel...Hayat bana tatlıydı:Yaşamının,eğlenmenin hoş bir zevki,güzel bir şekli vardı.Kadınlar başka,erkekler başka,ruhlarımız başkaydı.En büyük günahlar bile “din,iman,terbiye,namus,nezaket” perdesi altında hiç sezdirilmeden yapılır,masumluğun mukaddes fûsunu,aslâ kayıp edilmezdi.Ben,o vakitler Doğancılardaki Hacı Hafız Sıddıka Mualla'nın meşhur evine

dadandıymım.Matlube isminde bir kızı ıldırasıya seviyordum.Son yangınlarda yanan o kırmızı aşı boyalı viran ev,duvarları hanımelleriyle sık sarmaşıklarla örtülmüş koca bahçe,yeşil ıkırıklı,mermer bilezikli kuyu hala gözümün önünde...Hacı Hanım çok sufi bir kadındı.Bütün şişman vücudunu kaplayan kocaman baş örtüsünün içinde gök mavi gözleriyle – tıpkı bulutların arasında kalmış ihtiya bir melâike gibi – bakar, ağızından hiç kötü söz çıkmazdı.Abdest,namaz,oruç en birinci merakıydı.Yanıdaki kızlardan birisine tutulanı mutlaka ibadete başlatırdı.Sokağı bakan alçak tavanlı odacığı tabii ki mini mini bir meccitti.Kıble tarafında mihraba benzer bir girintisi bile vardı.Buraya serili pamuk doldurulmuş yazma seccadesinden ateşi hiç sönmeyen gslhaneye bakmak için sık sık kalkardı.Kızlarının da hepsi sufiydi.Hiç birisine alafranga esvap giydirmez,korse taktırmaz,yüzlerine allık,pudra sürdürmez,gözlerine sürme ektirmezdi.Dört peşli mavi basma entarisiyle,fes rengi oyalı yemenisiyle tombul Matlubecik ne şirindi.Ben gelir gelmez,şimdiki zamane kızları gibi,hemen boynuma atlamaz ‘‘Haydi gslhaneye, arslanım!’’ diye yavaşça yukarı çıkarır;beni yıkar,temizler,abdest aldirtir,amaşlırımı değıştirirdi. Sonra,hacı hanımın elini öpmek için odasına inerdim.Ne kadar vakit namazlarını onun odasında yan yana kılmıştık.Hele ramazanları...Bir sene bütün bir ramazan Matlubeyle kapanmıştım.Sahurdan bir saat evvel Hacı Hanım kapımızı vurarak bizi uyandırıyordu.Suyu ısınmış gslhaneye koşuyor,soyunup abdestimizi alıyor,sofranın başına,temiz temiz, saçlarımızın nemiyle geliyorduk.Yemekten sonra imsak topunu beklemek ne uluî bir neş’eydi!Bazen sabah namazını kılar,öyle yatardık.Gündüz,gle namazından sonra Hacı Hanım kızlarını cmi’ye va’aza götürürdü.

-Matlube evde kalsın!Ben yalnız ne yapayım Hacı Nine! diyecek olsam:

- Nafile namaz kıl,aşır oku,hiç canın sıkılmaz yavrım.

cevabını verirdi.Benden başka eve gelen erkekler hep hısım akraba,hep süt oğul,ahret evladı filandı.Matlube benden başka hiçbir erkeğı çıkmıyor,en yakın akrabalarından,hatta erkek kardeşinden bile kaçıyordu.

Bir gün ikinci namazından sonra Hacı Hanımın odasında oturuyorduk.Matlube amaşır katlıyor,diğer iki kız,Kadriye ile Firdevs yorgan

kaplıyordular.Hızlı hızlı kapı çalındı.Matlube cumbaya koştu sonra birden bize döndü.

- Hacı anne... Sabri... dedi

- Sabri mi?

- O vallahi...

-.....

-.....

Birbirlerine bakıştılar.Hacı hanım seccadesinden kalktı.Matlube sararmıştı.Öteki kızlar da şaşkın şaşkın,kapladıkları yorganı topluyorlardı.

- Bu Sabri kim?

diye sordum.Hacı Hanım:

- Matlube'nin teyzesinin oğlu...

dedi,sonra aval aval bakan Matlube'ye döndü:

- Haydi git,kapıyı aç!

- Şey,ben,dedim,burada duracak mıyım?

Hacı Hanım:

- Hiç öyle şey olur mu? diye güldü.Sabri çok sufidir.Senin burada olduğunu sezerse hiç birimizi sağ komaz!

- Şey ne yapacağız?

- Haydi şu yüke giriver.

- Ya ararsa

- Aramaz

- Şüphelenip arayacağı tutarsa?

- Bana inanır,diyorum,yavrurum,haydi çabuk gir.Yalnız öksürme,çıtırtı falan yapma!

Yerimden kalktım.Öteki kızlar da yorganları,çamaşırları dışarı çıkardılar.Yüke girdim.Burası zifiri karanlıktı.Nefesimi kısıtım.Yükün kapısındaki bir budak deliğinden giren aydınlıktan başka bir şey görmüyordum.Bir dakika geçmeden Sabri odaya girdi.Ben hemen uzandım.Budak deliğine sağ gözümü uydurdum.Bu iri yarı,pala bıyıklı,siyah fesli kabadayı bir gençti.Hal hatır sorduktan sonra:

- Hacı Anne! Matlube başka birisine çıkıyormuş!İşittim.Bu gün buraya onu temizlemeye geldim dedi.

Hacı hanım hiç istifini bozmadı:

- Hayırdır inşallah...Sen rüya görmüşsün.Geçen hafta teyzesinin oğlu geldi de,hem süt kardeş oldukları halde ben yine göstertmedim.Sen benim nasıl kadın olduğumu bilmiyorsun galiba?

- Biliyorum ama...

- Şey ne?

-Diyorlar ki seviştiği herif şimdi bile bu evin içindedir.

- Sen vallahi deli olmuşsun!İşte sen,işte ev!...Her tarafı kalk ara.

Sabri biraz durakladı.Dişlerinin gıcirtısını duyuyordum.Kırmızı muhacir bezi örtülü boy minderine yan oturmuştu.

Sarı şayak ceketinin altından saldırmasının ucu görünüyordu.İçime soğuk bir ürperme geldi.Yanımda toplu iğne bile yoktu.Silahlarımın hepsi Matlube'nin yastığı altında idi.Hacı Hanım sükutu bozdu:

- Sabri!Ben böyle şüpheye filan gelemem,diye başını salladı.Benim namusum var.Sana darıldım.Yüzüne bakmam.Şimdi seccadeden kalktım.Taze abdestimle sana yemin edeyim.Yalancıların gözleri kör olsun.Sürüm sürüm sürünsünler inşallah...

Sonra, ayakta divan duran solgun perişan Matlube'ye sordu:

- Abdestin var mı kızım?

- Var hanım nine

- Şu duvardaki Kuran-ı Kerimi alıver.

Matlube yürüdü.Daima mihrab gibi yerde asılı gördüğüm yeşil ipek bir bohçaya sarılı Kuran-ı Kerimi aldı.Öptü.Başını koydu.Sonra sol elinin avucuna aldı.Sağ eliyle üstüne basarak:

- Vallahi,billahi,tallahi,bu kitap beni çarpsın;eğer senden başka Matlube'nin yüzünü kimse gördüyse... dedi.

- .....

- Nasıl şimdi inandın mı bana?
- İnanırım.
- Bir daha müzevvirlerin sözüne uyup üstüme gelme,Sabri!
- Afv et hanım nine...
- Ben böyle rezalete gelemem.
- .....

Tekrar Kuran-ı Kerimi öptü, başına koydu.Matlube'ye verdi.Matlube'ye aynı öpme ayinini icradan sonra yeşil bohçalı kitabı duvardaki çiviye astı.Ben yükün içinde yıldırımla vurulmuşa dönmüştüm.Yüreğim çarpıyor,yarı belimin aşağısı uyuşuyordu. O vakit çok dindardım,öleceğim sandım.Sanki beni yalan yere edilen bu yemin tutuyordu.O vakitler yemin çok büyük bir şeydi.Binlerce lira verilse bir yalancı şahit bulunamazdı.Eskiden yalan yere yemin insanı olduğu yerde tutar,hiç kımıldayamaz,öldürürverirdi.

Sabri Hacı Hanımın yeminine inandıktan sonra kalktı.Elini öptü.Aşağı indi.Sokak kapısı örtülür örtülmez yükün kapısını açtım.Dışarı fırladım.Hacı Hanım halimi görünce gözlerini açtı.

- Çok mu korktun yavrum?
- Yok..
- O ne öyle?Betin benzin sapsarı!
- Yemin tutuyor,dedim.
- Hangi yemin?
- Yalan yere senin ettiğin yemin!
- Benim mi? diye güldü.

- Evet! Abdestli abdestli Kuran-ı Kerim'e el bastın.Matlube'yi kendisinden başka kimse görmediğine yemin ettin.Halbuki her gece onunla beraber bir yatakta yattığımızı bilmiyor muydun?

- Sus,sus!Böyle terbiyesiz,hayâsız laflar istemem.Şuraya otur bakalım.O senin ahret kardeşin...

diye elimden çekti.Sonra kapıdan giren Matlube'ye:

- Haydi Kuran-ı Kerim'i getir de yiyelim kızım! dedi.
- Peki anneciğim!

Ben bu emirden bir şey anlamadım.Aptallaştım.

Matlube mihrab gibi bir yere koştu.Yeşil bohçaya sarılı kitabı aldı.Getirdi.Kitabı minderin üstüne,benimle hacı hanımın arasına koydu.

Tombul elleriyle bohçayı çözdü.Bohçanın içinde kahverengi ikinci bir bohça daha vardı.Onu da çözdü.Ortaya çıkan pembe kutunun kapağını birdenbire açtı.İçi sarı sarı,gayet nefis kuru incirle doluydu.Bir şey söyleyemeden baş salladım.Güle güle bu incirleri yedik.

Hacı hanım:

- Ettiğim yemin kimseyi tutmayacağına aklın erdi ya,oğlum? diye yanağımı okşadı.

- Erdi...

Sonra Matlube'ye döndü.

- Haydi kızım,ağabeyini yatak odana götür.Korku damarlarına bas!Sabri budalasından biraz ürktü galiba!...

Heyhat!Artık İstanbul'da ne Matlube gibi körpe,temiz,boyasız,masum,süссüz yosmalar kaldı;ne de Sabri gibi dostunu kesmeğe gelen saldırmalı,yemine inanır kabadayılar!.. Ben bilmem niçin,kutu incirlerinde böyle o eski lezzeti bulamıyorum.Ah,evet on beş yirmi sene evvel hayat ne tatlıydı!

Ömer Seyfettin

GARP EDEBİYATI:

ANDRE'NİN HASTALIĞI

Bütün evi meydana nâzırdı.Arkada,duvarla ayrılmış çalılığa kadar uzanan çiçeksiz,ağaçsız bir bahçeleri vardı.

İşte bu bahçenin en nihayetdeki köşesinde noterin karısı Madam Muru,çoktan beri kendisini takip eden yüzbaşıya ilk randevuyu vermişti.

Zevci,sekiz gün için Paris'e gitmişti.Demek,bütün bir hafta serbestti. Yüzbaşı ona ne kadar ricalar etmiş,ne dilbazlıklarla en nihayet kendisine celb eylemişti.Artık şiddetle söylediğine kâni olmuştu.Zaten kocasının mütemâdî kontratlarla meşguliyeti arasında anlaşılmadan metruk ve münzevî bir halde terk edilmiş değil miydi?Nasıl olsa bir gün,ricaya,minnete bakmadan kalbini başkasına terk edivermeyecek miydi?

Pek saf ve sade mâ'şûkalardan acûl ellerin ihtizâzından, aralık bir kapının arkasında çalınmış buselerden sonra yüzbaşı memurunun değişmesinden dolayı kendisinden bir randevu,zevcinin gaybubetinden bi-l-istifâde ağaçlar altında hakiki bir randevu istemişti.

Nihayet razı oldu, vuûd etti.Şimdi ağaca dayanmış en küçük bir çatırtıdan korkarak,titreterek,kalbi çarparak bekliyordu.

Birden duvar üzerinde bir gürültü işitti.Kurtulmanın çaresine bakıyordu.Ya o değilse,ya bir hırsızsa fakat hayır tatlı bir ses onu çağırıyordu. “Matild”bir kılıç sakırtısı arasında bir adam aşağıya atladı.O idi.

Uzun müddet dudak dudağa ayakta kaldılar.Fakat ani bir yağmur serpmeye başlamıştı.Su damlacıkları yapraktan yaprağa düşerek gölgeler arasında tıptırlar husûle getirerek sızıyordu.

Matild ensesine düşen ilk damlanın tesiriyle titredi.Erkek:Matild, diyordu. Sevgilim,meleğim içeri girelim.Gece yarısı neden korkacağız?Rica ederim.

O hayır diye cevap veriyordu.Olamaz sevgilim kimbilir başımıza neler gelir.

Adam onu kolları arasına aldı.Kulağına şu kelimeleri fısıldıyordu:

“Şüphesiz hizmetçilerin üçüncü katta sokak tarafındadır.Senin odan ise birincide ve bahçe üzerinde,kimse bizi ne görür,ne işitir.Seni şimdi hür ve serbest,ser-â-pa sevmek istiyorum.Ve buselerini teşdîd kadını teşvik ediyordu.O mahçup ve mütedehhis hala muvâfakat etmiyordu.

Şiddetlenmeye başlayan yağmurun altında onu eve götürdü.

Kapı açık kalmıştı.Ayak uçlarına basarak merdiveni çıktılar.Odaya girdikleri zaman bir kibrit çaktılar.Kapıyı sürmelediler.

Kadın bitâp bir halde idi.Yüzbaşı diz çökerek onu sevmeye başladı.

Kadın,hayır hayır diyordu.Rica ederim bırak.Namuskâr kalayım.Belki sonra...Fakat şimdi...Ne ayıp,ne garip.Acaba ruhlarımızla sevişmek kabil değil mi?Adam acele ile kadına kavuşmak için koşarken,zinciri çözülen kılıcı orta yere taşan bir gürültü ile düştü.Buna mütakip yanındaki odanın açık kalan kapısından derin bir şikayet devamlı bir feryat işitildi.

Kadın mırıldanıyordu.Ah Andre, uyandın mı?Şimdi kolay kolay uyumazsın.

Çocuk henüz 15 aylıktı.Daima üzerine titreyen annesinin yanında yatarı.

Yüzbaşı hiddetli hiddetli ne zararı var diyordu.Seni seviyorum Matild.Sen benimsin!

Fakat kadın: “Hayır hayır dinle bak nasıl ağlıyor?Belki de hizmetçiyi şimdi uyandıracak büsbütün mahvolacağız.Geliverirse ne yaparız.Diğer geceler çocuk böyle ağladığı zaman babasıyla birlikte yatağımıza alırız.O derhal susar,başka türlü kabil değil.Bırak beni onu getireyim.”Çocuk en meşin duvarları aşan bir sesle bağıyor,ağlıyordu.Hatta yoldan geçenler bile köşe başından durup dinleyebilirlerdi.

Yüzbaşı doğruldu.Matild koştu.Kundaktaki küçüğü getirdi.Artık susmuştu.Beş dakika sonra Andre tekrar uyumuştı.Annesi mırıldandı: “Şimdi götürebilirim” .Ve çocuğu bin ihtiyat ile beşiğine yatırdı.

Avdet ettiği zaman yüzbaşı kendisini iki kolları açık bekliyordu.Kadın kekeliyordu:

Sevgilim bilsen Andre tekrar ağlamaya başladı.Yüzbaşı kızmıştı.

Bu yumurcak, diyordu,daha susmayacak mı?

Hayır susmuyordu,bilakis feryadı gittikçe arttırıyordu.

Matild,yukarı katta bir kımıldama hissetti.Galiba,hizmetçi kalkmış geliyordu.Hemen koştu,çocuğunu aldı,yatağa getirdiği zaman sesi çıkmaz hale gelmişti.

Sonra üç defa daha beşiğine yatırmak,üç defa tekrar getirmek lazım geldi.Yüz başı güneş doğmadan bir saat evvel küfür ederekten gidiyordu.Fakat Matild hiddetini teskin etmek için ertesi akşam da kendisini kabul edeceğini vaad etmişti.

Yine geldi,bu sefer daha sabırsızdı.Beklemekten pek çabuk canı sıkılmıştı.Son derece ihtiyatlı,kılıcı çıkardı.İki kapının arasına koydu.Bir hırsız gibi kunduralarını yavaşça bir kenara yerleştirdi.Matild'in bile işitemeyeceği derecede yavaş konuşuyordu.Muhakkak bu gece saadete kavuşacaktı. Birdenbire, kendiliğinden masa mı oynadı,karyola mı sallandı,kuru bir gürültü hâsıl oldu.Derken evvela bu işten biraz sonra üst perdeden bir curcunadır koptu.Andre uyanmıştı,haykırıyordu ki biraz daha devam edecek olsa mutlaka bütün ev halkını ayağa kaldırırdı.Annesi heyecanlı ve mütedehhiş hemen gitti,getirdi,yüzbaşı bu sefer yerinden kımıldamamıştı.Yavaşçacık parmakları arasına yavrucağın bir tarafını sıkıştırarak öyle bir çimdiklemedi ki,çocuk kulakları yırtarcasına çırpınarak bağırdı.

Yüzbaşı, büsbütün kızgın,kuvvetini artırdı.Bu da kâfi gelmemiş gibi ağzını çocuğun bacaklarına arka tarafına yanaştırarak dişlerini geçirdi,sıra ile her tarafını dolaştı.Andre,boğulan bir tavuk yahut taşlanan bir köpek gibi bağıırıyordu.Annesi öpüyor, seviyor, kucağına alıyor,bu küçük yaygaracıyı teskin etmeye çalışıyordu.Lakin, Andre ıstırabdan asabi ve korkak mini mini ellerini ayaklarını oynatıyor,bir türlü sükunet bulmuyordu.Yüzbaşı alçak bir sesle:

- Bu sefer de beşiğe götür bakalım,belki susar.

Kadın, oğluyla birlikte öteki odaya geçti.Yataktan uzaklaşan çocuk,sesini yavaş yavaş indirmeğe başlamıştı.Beşiğine girer girmez,fasilalı bir hıçkırıktan başka bir sada işitilmez oldu.

Gecenin mütebakî kısmı gayet sakin geçti.Ve yüzbaşı muradına erdi.Ertesi gece yine gelmişti.Biraz yüksek konuştuğu için Andre uyanmış bağırmaya

başlamıştı. Annesi bu sefer yine getirdi. Fakat yüzbaşı o kadar fena çimdiklemiş ve ısırılmıştı ki, çocuğun gözleri döndü.

Ağızına köpükler toplandı. Tekrar beşiğe yatırıldığı zaman sustu.

Dört gün sonra noter evine avdet etmişti. Seyahat yorgunluğunun tesiriyle erkenden yattı. Bütün namuslu, usulperest adamların noksan bir itiyadı hissettiği gibi o da bir şeyin eksikliğini anladı: Tuhaf şey! Bu akşam Andre ağlamıyordu.

Maupassant

[mâ-ba'dı var]

Birinci sene/Birinci cilt

Sayı:2

19 Kanun-i Evvel 1918

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdür-i Mes'ûl: Yusuf Ziya

Hafta musahabesi.....	Nezihe Rikkat
Süleyman Fakih ve Mevlid-i Şerif.....	Köprülüzade Mehmet Fuad
Âyından Sonra “Şiir”.....	Halit Fahri
Unutulmuş “Şiir”.....	Faruk Nafiz
Köy Geceleri “Şiir”.....	Ahmet Nazım
Yad “Şiir”.....	Sedat Salim
Kalbimin Masalı “Şiir”.....	Yusuf Ziya
Psikoloji ve Edebiyat.....	İbrahim Alâettin
Horlama “Hikaye”.....	O.Seyfi
Garp Edebiyatı.....	Mauppasant
Hediyeler,İlanlar vs.....	

Hilal Matbaası- Babıali karşısında

1918

Fiyatı 5 kuruştur

Œir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi: Osmanlı memleketleri için seneliği 230- altı aylığı 120 kuruŒtur.

Mecmuaya ait bütün muâmelât için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Œerâiti mahiyetine göre kararlaŒtırılır.

Adres: Babıali caddesinde "Œâir" Mecmuası İdarehânesidir. Adres tebdîli on kuruŒ ücrete tâbidir. Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul - 1634

HAFTA MUSÂHABESİ:

KIŞ İÇİN

Şark ile Garp arasındaki fark, tahmin edilen dereceden fazladır. Biz yalnız mizâcımızla değil; aklımızla, tedbirimizle de garptan ayrılırız.Hatta devlet teşkilâtı itibariyle senelerden beri aynı ünvanı taşıyan dairelerinizişlerinin tescili hususunda öyle tedbirler icat etmişlerdir ki buna garp, akıl erdiremez.Mesela: bizde, şehir emaneti, gayet filozofâne bir düşünceyle kendisine ait olan vazifeleri tabiata gördürmenin çaresini bulmuştur.Dar yollarımızı,yangın genişletir:harâp evlerimizi fırtına yıkar, yağmur, tozu; güneş, çamuru; kar her ikisini de temizler.Senede birkaç defa sokaklarımızı tozsuz ve çamursuz görmek saadeti bize de işte böyle nasip olur!Bir sabah gözlerinizi açtığınız zaman etrafınızı bembeyaz ;tertemiz görürseniz, bu azîm işi yapan tabiata karşı mı yoksa gayr-î mes'ûl olan şehir emanetine mi teşekkür etmeniz icâb edeceğinde tereddüt etmekle beraber meserretinizi gizleyemezsiniz.

Bilmem...Ben çocukluğumdan beri karın güzel manzarasına karşı sebebini tayin edemediğim bir sevinç his ermişindir.Havanın bozulup,soğuğun artmasına nazaran kar yapacağı söylenen geceler ,sevimli bir misafirimın geleceğini haber verdikleri zaman duyduğum heyecana yakın bir hisle yatağıma girer,hemen sabah olur olmaz ,çıplak ayaklarımla karyoladan atlayarak etrafı istikşâf ederdim.Karın mühlik soğukluğunu ,insanların ateş kadar bundan da tahaffuz etmeleri lazım olduğunu bilmezdim.Ah,o ne mes'ud günlerdi!

Şairler, kışı elinde buzdan asasıyla bahara âşık beyaz saçlı bir seyyaha teşbih ederlerdi.Her sene kapımızı çalar,bize rahat uykular;eğlenceli,muhabbetli geceler getirirdi.İstanbul'da kış hayatının kendine mahsus bir neş'esi vardı.Büyük konaklarda çay ziyafetleri, musıkî müsamereleri verilir,aile oyunları icra edilirdi.Pencereleri sıcaktan buğulanan, lambaları alevden islenen basık mahalle evlerinde ise mangal başlarında masallar söylenir,şarkın nefis tütünleri savrulurkahveler içilirdi.Zengin ile fakir arasında yalnız ziynet ve ihtişam farkı vardı.Biz karnını doyurmak için mücadele etmeği hayvanlara has ad ederdik,bazen dar sokaklar içinde kahvehaneler gözüme ilişirdi ki,ateşten koyu kırmızı olmuş,üstü

kumlu sac sobaları etrafına keyif ile konuşanlar toplanırdı.Camların kenarlarına dizilen portakallar için tahta bir masa üstünde kirli kağıtlarla altı kol iskambil oynayanların kahkahaları evlerinden işitilirdi.Sokakta sımsıkı giydirilmiş gürbüz çocuklar kar toplarını damdan dama fırlatarak koşuşurdu.

İşte biz kışı, şehrimize rahat uykular ,yeni eğlenceler getiren baharın bu ihtiyar âşıkını böyle beklerdik.

Şimdi yine kış geldi.Fakat o, güler yüzüyle değil, omzunda hayatı biçmeye mahsus keskin bir orak tutan kuvvetli bir kadîd halinde kapımızı dehşetle çaldı;bize açlık, soğuk, hastalık, ölüm getirdi.Dışarıya çıktığım zaman, soğuktan, gıdasızlıktan zayıflayıp sararan,ölen insanları gördükçe hayattan ürküyorum.Bazı çıplak ayaklı biçare validelere rast geliyorum ki göğüsleri üstünde bir muşmula kadar buruşuk yüzlü, sarı bir nev'î küçük mahluklar gezdiriyorlar.Bunların insan yavrusu olduğunu,hatta konuştuğunu görünce dehşetimden feryâd etmek istiyorum.Meğer hayat ne müthiş bir şey imiş!

Beş seneden beri kanlı,azîm mücadeleler geçirdik.Fakat asıl korkunç olan muharebe değildi. Nasıl olsa harp,bir sulh ile nihayetlenecekti.Ayağımıza sefaletin ağır zincirini takarak bizi efendilikten köleliğe sürükleyecek olan şey,hayatın mücadelesidir.Acaba zamanın icab ettiği serî' tekamülü gösterebilecek miyiz?Düşününüz ki tarihimiz beş sene zarfında ondördüncü asırdan yirminci asıra intikal etti.Mâzi ile hâl arasında bir mukayese yapacak olsak,bulacağımız fark akıllara hayret verir.Kendimizi efsânevî adamlar addedebiliriz.

İşte yine kış...yine yakında kar yağacak...Fakat ben,bu sefer etrafı örtecek olan karı,maziye karışan o eski sevinçle değil;hayatın zavallı memleketimdeki sefaletini düşünerek hiçbir ateşin ısıtamayacağı derin ürpermelerle bekliyorum.

Nüzhet Rikkat

EDEBİYAT TARİHİ:

SÜLEYMAN FAKİH VE MEVLİD-İ ŞERİF

“Tezkire-i Şuara” müellifi “Aşık Çelebi” eserine yazdığı pek kıymetdar bir dibacede, Yıldırım Bayezid devri saltanatının edebi hareketini şu sözlerle hülasa ediyor: ”Herkes asar-ı terbiyat-ı mihrden neşvü nüma ve intiaş ü intişa bulmak lazım olduğuna binaen işâat-ı şems devletlerinden şuaraya dahi bihasbilistidâd o hisse-yi feyz erişip bazı asar zuhur etti.Cümleden biri merhum-ı merkumun kendi imamı Süleyman Fakihdir ki fevtinden sonra Bursa’da bina ettiği Cami’-i Kebirin imamı ve beynelnas Süleyman Mevlidi demekle marub mevlidin nâzım-ı nazm-ı pür intizamı idi.Mevzu u şerefine mahmul olduğumdan gayrı ne niyet halisaya makrun olmuştur ki o mübarek nazmı bu kadar şuarâ-yı belagat-şîârın mevlidleri vaki olmuştur.Birisi onu nesih etmemiştir.Her yıl Memalik-i İslamiye’de nice bin mecliste kıraat olunur.”

Süleyman Mevlidi hakkında Selim-i Sâni’de yazılmış olan bu sözler üzerinden medid ve muhrip seneler geçmesine rağmen hala doğrudur.Ziya Paşa da dahil olduğu halde bütün Osmanlı erbab-ı fikr ü tenkidi Süleyman Çelebi’nin bu eserine adeta fevk-at tabîa bir mahiyet atf ederler.Fakat Şakayık-ı Numaniye ile Sehi Tezkiresi’nin Hoca tarihinin ve daha sair bazı teracim kitaplarının Süleyman Fakih zikr etmemesine rağmen halk onun eserini derin,samimi bir hararetle karşılamış,asırlarca sinelerinden ayırmamıştır.“Latifi’nin “ bu fakir-i hakir bu zamana değin yüz adet mevlid kitabı gördüm ve nazar-ı iltifatla her birini gözden geçirdim.Birinde bu söz ve haleti ve bu şevk-ı harareti görmedim ve hem bu mertebede birisi makbul ve meşhur olmadı.Beynelnas biri itibar-ı iştihar bulmadı.”demesi bir dereceye kadar o ulvi rağbetin mahsulü add olunabilir.

Filhakika bugün elimizde mevcut olan tarihi vesikalardan Mevlid-i Süleyman’ın daha ilk yazıldığı zamanlardan beri ne hararetle bir kabule ve ne geniş bir şöhrete malik olduğunu göstermektedir.Büyük Türk seyyahı Evliya Çelebi eski Kaplıca kurbunda ayrıca bir merkad-i pür envarı bulunan Sarımsakçızade Süleyman

Efendi'nin bu manzumesini "Al-i Osman mülkünde ve gayr-i diyarlarda tilavet olunan bir sehl-i mümteni ve şiir-i muciz" add ediyor.Süleyman Mevlidinin daire-i iştiharını göstermek için Evliya Çelebinin bu şahadetinden daha kıymetli bir vesika bulunamaz.Yusuf u Zeliha sahibi meşhur Hamdi Çelebi'ye gelinceye kadar yüzlerce şairin Mevlide nazire yazmaya çalışmaları da bu tesirin derece-yi vüs'atine bir delil add olunabilir.Hatta Baki ve Fuzuli gibi üstatlar bile masır ve muakkibleri üzerinde bu kadar büyük ve dindarane bir tesir icra edememişlerdi.

Saray halkıyla ulema sınıfına mesneviler,gazeller,kasideler hazırlayan yüksek sanatkarların daima muhakkar gördükleri halk kitlesi Süleyman Fakih'in eserini bu kadar bahişle karşılayınca bestekarlar da ona kıymet vermeğe mecbur oldular."Beliğ"ın Güldeste-i Riyaz-ı İrfan"ından "Sekban" isminden büyük bir üstadın Mevlid manzumesini bestelediği ve şakirdi Abîd Efendi'nin o besteyi öğrenip kırâata me'zûn olduktan sonra Mevlidi Osman Efendi'ye ve Osman Efendi'nin sultan imamı Mustafa Efendi'ye mezuniyet verdikleri tefsilen yazılmıştır.Mevlidçiliğin bütün Türk memleketlerinde hala devam ettiği düşünülürse o tefsilatın muhiti hakkında hiçbir şüphe der-miyan edilemez.Bu gün hala her vesile ile Türk memleketlerinin en ücra köşelerine kadar her yerde Mevlid okunur ve halk ta çocukluğundan itibaren Süleyman Efendinin bu mucizevi eserini kalbine nakş eder.Türk illerinde Mevlidin ilahi ve mağferet bahş nağmelerine ma'kes olmamış,gözlerinde niyaz ve muhabbet katreleri,peygamberimizin doğuşunu dinlememiş hiçbir kalp yoktur.Bu ebedî eser ilk karileri üzerinde icra ettiği dînî tesiri asırların geçmesine ve umumi zevkin zaruri değişmelerine rağmen hala aynı kuvvetle icra ediyor denilebilir.

Şüphe yok ki bu çok ziyade tetkike şayan edebi ve ruhi bir hadisedir.Edebiyat tarihinin bugünkü telakkilerine göre herhangi bir eserin yaşayıp rağbet kazanması o devrin ve o halkın temayüllerine,zevklerine ma'kes olmasından ileri gelir.Bir devrin müşterek temayüllerini kendinde cem' etmeyen bir eser,bi-zâtihi ne kadar kıymetli olursa olsun,içtimai bir tesir icra edemeyeceği cihetle kıymet-i tarihçeden mahrum demektir.Halbuki Süleyman Fakihin Mevlidi yazıldığı zaman nasıl samimi bir hevesle dinlenmişse asırlardan beri o hevesi kaybetmemiş ve menevi mevkiini daima muhafazaya muktedir olmuştur.Eğer Türk halkı yani Fuzuliyi,Nedimi,Galibi

anlamayan büyük kitle Mevlidi anlamasalar, sevmeseler, kendi ihtiyaçlarını onunla tatmin etmeselerdi, bu eser sair birçok emsali gibi çoktan unutulur giderdi.

İşte görülüyor ki Mevlidin menba-ı kuvvetini teşkil eden, onu yaşatan sebep her şeyden evvel bir halk kitabı olmasıdır. Filhakika Osmanlı edebiyatının tarz-ı tekamülü hakkında tedkikatta bulunanlar pek iyi bilirler ki Süleyman Fakihin bu eseri halk edebiyatıyla saray edebiyatının en son buluşma noktalarından biri add olunabilir. "Osman Gazi" maiyetindeki cengaverlere pek benzeyen basit bir aşiret beyi hayatı geçirirken "Orhan" dervişlere tekkeler, zaviyeler kurdururken Nev-Eflâtûnîlerin biraz Hindu, biraz İran felsefesiyle karışan tefekkürat sufiyanesi gelip oralara sokulmuş fakat çok basitleşerek kısmen halkın ruhuna girebilmişti. Binaenaleyh o devirlerin edebi mahsulleri en ziyade Yunus Emre ile ona pek benzeyen Şeyyad Hamza, Kaygusuz Abdal gibi mutasavvırların eserinden bir de Gülşehri'nin Aşık Paşanın oğlu olan Çelebi'nin aynı tarzda dini ve ahlaki mevzularından ibaret gibi kalmıştı. Bizdeki hayat, besâtet ve safvetini muhafaza ettikçe edebiyat bu şekilde ilerledi. Çünkü şairler, padişahlara ve saray adamlarına değil, bilhassa halka okutmak, avam kitlesine hitap etmek istiyorlardı. O devirlerin bütün mahsulatı gözden geçirilsin, bu halka hitap etmek endişesinin her şeyine tekaddüm ettiği derhal anlaşılır. Mesela Sultan Veled Türkçe şiirlerini sırf Farsî bilmeyen Türk müridleri için yazıyordu. Aşık Paşa kitabın mukaddimesinde Türkleri tasavvuf hakikatlerinden habersiz bırakmamak maksadıyla Türk dili kullandığını söylüyordu. Bu halka anlatmak endişesi gittikçe mütenakıs bir halde hemen Sinan Paşa'ya kadar gider; hatta Murat-ı Sâni sırf bu açık Türkçe merakıyla "Kabusname"yi Mercimek Ahmet'e tercüme ettirir. Fakat sonraları bu temayül yavaş yavaş ortadan kalkar. Hatta o kadar kalkar ki rical-i devletten biri Kabusname'nin pek tabii bir eda ile tercüme edildiğini söyleyerek Nazmizâde'ye süslü bir lisan ile yeniden yazdırır. Sonra ilk zamanlarda henüz bir saray ve bir heyet-i rical teşekkül edemediği cihetle şairler kaside ve câize usullerini henüz hatıra getirmiyorlardı.

Yıldırım Bayezid zamanında daimi fütûhâtın neticesi olarak az çok muhteşem bir saray hayatı başladı. Niyazi'nin, Şeyhoğlu'nun, Ahmedî'nin kasideleri sarayın revak-ı haşmetinde tanındar olmağa başlayınca hissedilmişti. Fakat şurası da Şayan-ı dikkattir ki eski safvet ve sadelik hayatının izleri daha dimağlardan silinmemişti. Padişahı hayat-ı sefih-ânesinden dolayı taktir edecek bir emir sultan

henüz mevcuttu.İşte Süleyman Fakih'in hakiki ,yüksek bir vücud-u dindarane ile halk lisanında halka hitaben yazdığı aşk ve göz yaşıyla mâl-â-mâl eser an'anâtın bir yadigardır;ve anlaşılıyor ki onun sihr-i sanatı,asırlardan beri hala kal plerde yansıması hep bunda,dini,mukaddes bir halk kitabı olmasındadır.

Köprülüzade Mehmed Fuad

Darülfünun Türk Edebiyatı Müderrisi

UNUTULMUŞ

Beni yorgun döndürüyor her gezintiden
Tılsımı var bende hala o son bakışın
Nerde,derim,o yabancı beldeye giden?
Nerde beni yad etmeyen güzel sarışın?

Harab olmuş gibi hicran düşüncesinden
Sahil esmer,gökler bile solgun benizli
Durgun sular uzaklaşmış gibi senden
Hala serin rüzgarlarda matem gizli

Geçiyorken ben bu tenha gölgeliklerden
Sevdamızı hatırlatan kuytu bir yerden
Bir sır gibi fısıldanır yavaşça adım

Bazı hırçın dalgaların kalbi çarparken
Sahillerde senden kalan bir gölge varken
Hüznüm geçer,sanırım ki unutulmadım!

Faruk Nafiz

KÖY GECELERİ

Çamlıklarda eriyen güneş,altın saçından
 Bir tel yadigar eder akan esmer sulara
 Sürüler yol gösterir tepelerden,yamaçlardan
 Geçip giden,masalı bilinmez yolcular

Çimenlerin üstünde coşkun sesli çeşmeler
 Uzun birer mersiye okur hep geçenlere
 Şimdi biraz ötede yavru kuzular meler
 Bir harabe sükunu anlatır her pencere

Hasret iklimi yayılırken boşluğa
 Yavuklular bakışır gökteki ışığa
 Bu haliyle köy benzer bir ışıksız ma'bede

Yıldızların ra'şesi mervîlerde dinlenir
 Yas tutan bucaklarda geç kalanlar beklenir
 Baykuşlar ayin yapar bu sevdalı türbede!..

Ahmet Nazım

YÂD

Bir sonbahar akşamıydı,kederli
 Yorgun bir his beni çekti sahile
 Ufuklardan sordum o şen güzeli
 Yad ederek bir hüznü ah ile

Bilmiyorum, nerde şimdi o peri?
 Sanki kuşlar bana hicran ötüyor
 Bu sonbahar akşamının sisleri

Ufuklarda siyah tüller döküyor

Ağladım bugün sevgini anarak
Tek başıma bu sahilde inledim
Gülüştünü duyacakmış sanarak
Dalgalardan gizli bir ses dinledim

Sedat Salim

KALBİMİN MASALI

Senden Evvel

Kalbim,engin ufukları saran bir deniz
Dalgalardan bin şikayet duyan kimsesiz
Sahilleri martılarla süslü bir kumsal
Senelerden beri küçük,ihtiyar bir sal
Kayalıklar arasında çalkalanır durur
Gece ayın solgun aksi körfeze vurur
Seyyah kuşlar,loş sulara gümüş çizgiler
İşleyerek ,ufka doğru savrulur gider
Ah!Ey engin deniz,ey kalp, beklediğin kim?
Gel,nerdesin gel,ey benim meçhul sevdiğim!

O Günkü Sen

O gün coşkun bir ney gibi inlerken sesim
Sardı bütün asabımı bir soluk mevsim
Dalgalandı boş kalbimin engin denizi
Mehtap çizdi dalgalara hayalinizi

Seyyah kuşlar, boyunları gergin,asabi
 Ufuklarda esatiri bir yalı gibi
 Sahillerde sanki birer küçük heykeldi
 Gözlerine mehtap dolan bu göl kuşları
 Kayalarda dalgın dalgın oturuları
 Anlattı ki bana, mutlak bir bekleyen var
 Ah bugün ey öksüz kalp,ey deniz nen var?

Dünkü Sen

Bir sır gibi söylüyorken o gün ismini
 Gördüm ala gözlerinde soluk resmimi
 Âlâm düştü,gözlerime bir gölge çöktü
 Bakışların mehtabını kalbime döktü
 Ayrılmadım bir dakika bile başından
 Akşam çıkıp gülümsedin sen semtinden
 Sonra süzgün bir bakışla edince veda
 Kıvrandı bir yılan gibi içimde sevda
 Pencere ki çekildi bir çiçekli perde
 Gönül düştü bir şifası bulunmaz derde
 Sarhoş gibi sallanarak yürürdüm mahzun
 Bir ses geldi:Şair aşkın yolları uzun!..

Bugünkü Sen

Yanımda sen,gönlümde bir sevdalı mevsim
 Bir şey demek istiyorum,çıkıyor sesim
 Bu ilk aşkın fırtınası dolu içimde
 Saadetin mahzunluğu var sevincimde
 Geçtik insansız çamlıklardan,viran bağlardan
 Çoban indi sürüsüyle karşığı yardan
 Uzaklarda yorgun kaval sesleri vardı

Tabiattan kalbim gizli bir şey yalvardı
 Akşam ufka çıkıyorken bir gölge,bir sis
 Yavaş yavaş geri döndün,dalgın,neş'esiz
 Ayrılırken titriyordum..Benzim sapsarı
 Gözlerimde batan günün son ışıkları

Yarınki Sen

Hiç kimse yok.Baş başayız.Bir ben bir de sen
 Denizlerden,bahçelerden geçerek esen
 Rüzgarlarla oynaşıyor kumral saçların
 Uzaklarda dalgalanan loş ağaçların
 Arasından yükseliyor ince bir hilal
 Ben karşında maceralar görür gibi lal
 Sevda dolu gözlerimle dalmışım sana
 Birden gülümseyip dedin:Ziya baksana
 Niçin daldın?
 -Eski günler geldi yadıma
 Ah o günler,rüyalarla süslü bir muammâ

-Söyle...

-Kim bilir?Belki...

Kollarının arasında atılıp birden
 Çocuk gibi hıçkırırım hep sevincimdenm
 O kadar uzun saçlarını küçük ellerin
 Sen, ey beyaz mermerlerden yapılmış narin
 İlaheler gibi ulvi sevgilim,o gün,
 Belki bir ses duyacaksın bir genç bülbülün
 Nağmeleri kadar ince, ürpertici, şen
 Ah!..Bildiğim kimdir böyle koşup gülüşen?

Beylerbeyi-20 Kanun-i Sani 1916

Yusuf Ziya

PSİKOLOJİ VE EDEBİYAT

Evvelce eserler bilhassa manzum veya mensur şiirler, tahassüslerin, heyecanların ifadesi, daha toplu bir tabir ile ruhun lisanı olduğu için şiir ve edebiyatın psikolojiden ve psikoloji usullerinden istifade etmesi pek tabiidir. Zaten psikoloji ilim ve fen olarak mevcut değil iken ruhi hadiselerin teşhis ve tebliğini en mükemmel bir surette ifa eden lisan şiir idi. Mesela ruhun hayati ve ezeli bir fırtınası olan aşk, en ibtidai insanlar tarafından bile terennüm ve tasvir edilmişti. Şark ve garbın esatiri, kasaid ve hikayati, birçok asrın mahsülü olan enâfis-i asar hatalı veya noksan olsa bile bu “alekser bu vefire-i ruhiyye –Prcessus Psychologique’un tahsil ve ifadesine münhasır gibidir. Yalnız ibtidai insanlar değil, silsile-i hayvanatın az çok tekamül etmiş aksamı bile ruhunu intak etmek hususunda belagat-ı mahsuseye maliktir. Filhakika muhtelif evzâ’ vü hareket ,sadalar ve feryadlar dertli hadiselerin manidar birer vasıta-yı tezahürü değil mi? Bütün bu vesaitin en mükemmeli lisan ve lisanın en kavi ve müesser şekli asar-ı şi’riyyedir. Binaenaleyh psikoloji için asar-ı edebiyeye hükm olmasa bile istifade bahıştır. Nitekim bir milletin asar-ı san’atı, bilhassa mevlüdat-ı edebiyesi ruhi seviyesini, şecaatlerini, arzu ve ihtiraslarını bize en iyi bir surette naklettiği için cemiyet ruhbanı bir mecmua-yı efradın seciyesini, harsını en ziyade bu vasıta ile tedkik ve tayin edebiliyor. Kadim İran ve Yunanın maddi hayatlarını değil fakat ruhlarını, maneviyatlarını şehnamelerinden okumak en emin bir vasıta-i ittıla’dır.

Bu umumî mutalaattan sonra düşünelim ki bir sanatkar halet-i ruhiyeyi bütün vuzuh ve sadakatle tespit edebilmek için nasıl hareket etmelidir? Çünkü her eser-i edebide az çok bir tahlil ruhu varsa da bu ruhi tahliller muvaffakiyet itibarıyla pek çok tefâvüt arz ederler. İyi bir sanatkar muhakkak biraz da psikolog olur. Fakat kendine fazla merbut olmak ,harici daha az görmek tecrübelerden, tahkiklerden müstefid olamamak gibi noksanlarla eseri kıymet-i tahlil itibarıyla zayıf olmak ihtimalindedir. Gerçi bir Fransız darb-ı meselinin dediği gibi “Bütün fikirler kalpten gelir; lakin harici müşahedenin kalbe

vuzuh,fikre cila verdiği de inkar olunamaz.Şu halde bir sanatkar kendini ve mahiyetini daha iyi görmek ve göstermek için psikoloji metodları hakkında az çok bir fikir edinmelidir.

Ruhi hadiseleri tedkik,cem' ve telif eyleyerek birtakım kanunlar elde etmek için ruhiyatın muhtelif ve son zamanlarındaki mesaiye nazaran hayli zengin usulleri arasında en ziyade ma'ruf ve umumi olanı tefahhus"reflexion" usulüdür ki hadisatın tabiatı "nature" itibariyle tedkikini ihtiva eder.Ve dahili ve harici olmak üzere iki kısma ayrılır.

Asar-ı sanattaki ruhi tahliller suret-i umumiyede teemmül-i dahili introspection usulüyle yapılmış olduğu için bunda biraz ısrar etmeği uygun buluyorum.

Aşıkardır ki bir ruhi hadise kimin üzerine icra-yı tesir etmiş ise onun tarafından meş'urdur.Yani onun saha-yı şuurına dahildir.Şu halde ruhi hadiselerin mahiyetini tayin için en muvaffak usullerden biri ve belki birincisi budur.Nefsimizde geçen bir hadise-yi ruhiyeye dikkat ederek onu izah etmek işte bu usulün esası bir sevinci,bir tesiri duyduğumuz zaman halet-i ruhiyenizin aldığı safahata dikkat ederek onları söylemek veya yazmak suretiyle ortaya koyarsak dahili veya deruni suretinde bir tetkik ruhu yaymış olur.Buna usul-ü enfüsi" Méthode Subjective" ünvanı veriyorlar.Herkes ruhunu vasıta ile tebliğ ediyor.Hele sanat eserlerinde enfüsi olmak adeta zaruridir.Çünkü onlarda "şahsiyet"unsurunun bulunmaması elzem ve şarttır.

Fransız bediiyatçılarından "Lusyen Brey" eser-i sanat için üç unsur ifade ediyor: İhtiras, şahsiyet, seciye.Sanatkar diyor şahsi ve ibtikârî originale bir surette anlamak, hissetmek, tebli'etmek mecburiyetindedir. Şahsiyeti olmayan sanatkarların üslupları da yoktur.Belki bir nev'i tarzları ve tarikleri bulunabilir.İnsanların birçoğu yek-diğerinden az farklıdır.Halbuki sanatkar âmmeden ayrılmalı,tabiatı itibariyle olmasa bile derinlik ve vuzuh itibariyle temayüz etmelidir.İhtirasın şahsiyeti ve aşıkarnı eğer samimi ise tabiatıyla tarz-ı tebliğ üzerine de icrâ-yı te'sîr eder.El verir ki dogmatik bir terbiye sanatkarın evsafını ihlal etmiş olmasın.Sanatın taklitten ibaret olmaması,tabiatı taklid ettiği zamanda bile bir şekl-i

izahtan,bir interprétation dan ibaret bulunması şahsiyet unsurundan ileri gelmektedir.Yani “Bacon”ın meşhur formülünce insan sanatta ruhunu tabiata ilave ü mezc eder.

Kezalik Alman psikologlarından “Ebing Havz” sanat için üç şart der-miyan etmektedir. Mevzu’ ,şekil ve unsur-ı şahsiyet sanatkara karşı hūlasaten diyor ki: “Mevzuunla beni alakadar et;üslubunla beni meşgul eyle;ve nihayet şahsiyetinle ne vücuda getirmeğe muktedir olduğunı bana göster!”ve şahsiyet hakkında sanatkara şu satırları tevcih ediyor:

“Mevzuun ve üslubunla olduğu kadar ve belki ondan daha fazla beni bizzat memnun et.Mevzuda benim görmediğim,sezmediğim hususiyeti göster!Bana alemin önünde bir ferdiyet isbat et!İşyankar mevzu emniyetle ve külfetsizce nasıl hakim olduğunı ruhunla ona ne suretle nüfuz ettiğini göster!İktidar-ı beşeri ve onun tabiat üzerindeki hakimiyetini görmek beni yükseltir.Bütün bunları bana anlat!

Görülüyor ki şairden ve her türlü sanat sahibinden beklediğimiz en büyük lütuf bize ruhunu ifşa edebilmesidir.Demek ki tefehhus-ı şahsî veya usul-ü enfüsî dediğimiz tarz-ı tedkid, asar-ı sanat için çok ehemmiyetlidir.Freud gibi bazı Alman müelliflerin tahlil-i ruh-i “Bsychoanalyse”unvanını verdikleri bu usul madun’elşuur geçen hadisat hakkında nefsimizi bir teftiş mahiyetindedir.

Yeknazarda insan zanneder ki nefsimizde geçen hadisata tercüman olmak pek basit bir iştir.Fakat enfüsî usul tatbik edilerek yapılan ruhi tahlillerde bazen ne kadar hata ve gaflete uğranıldığını da unutmamak lazım gelir.

Bu hususta riayeti lazım olan nukatı ve edebiyat için ruhiyatın şayan-ı istifade olan metodlarını diğer makaleye terk ediyorum.

İbrahim Alaettin

HİKÂYE:

HORLAMA

Ağır,sıcak bir yaz günüydü.Bir bardak soğuk bira içerek beni Ayastefanos'a götürecek olan treni beklemek için gara girdim.Bugün gar çok kalabalıktı.08.00 de Balkan Ekspresi hareket edecekti.İçerisi genç,ihtiyar kadınlarla,şık Alman erkan-ı harpleriyle,bazı efendisini kaybetmiş şaşkın neferler,bazı da neferini arayan ciddi çehreli zabitlerle dolu idi.Kapıdan bavulları yüklenmiş hamallar birbiri arkasına geliyordu.Acele ile koşuşanlar ara sıra ayakta duranlara çarpıyordu.İntizar salonu da تنها değildi.Bir kadeh soğuk bira içmek için çok iştiham olmakla beraber bu kalabalık içinde bunalmaya başlayarak çıkmaya karar verdim.Trenin kalkmasına üç çeyrek vakit vardı.Bir başka yerde de içebilirim dedim.Gişenin yanından geçerken aceleyle gelen bir yolcuyla birbirimize yol veremeyerek karşılaştık.Bir saniye sonra gayr-i ihtiyari kucak kucağa gelmiştik.Ben onu tanıyordum,o da beni derhal tanıdı

-Ah,pardon!Sen misin?

diye güldü.

-Bu kadar telaş ile nereye?

-Ekspresi kaçıracağımdan korkuyorum da.Karlsbad'a gideceğim.

-Karlsbada mı,daha kırk dakika var.

Giyinişine dikkat ettim, temiz ve şıktı.İçimden, bu da zengin oldu ha, diyordum.Hissimi anlamış gibi göründü.

-Eğlence için değil azizim.Kendimi tedavi için gidiyorum.Sakın beni de harp zengini zannetme.

-Yok..Hayır; fakat sıhhatin mükemmel görünüyor.

-Asabiyetle güldü.Evet, sıhhatim mükemmel hakikaten, hiçbir şeyim yok.Ne asabımdan,ne midemden,ne kalbimden hiçbir yerimden muzdarip değilim.Fakat öyle uğursuz bir derdim var ki...Ara sıra tehlikeli bir hastalığım olsa da bu olmasaydı diyeceğim geliyor.

-Bir şey anlamıyorsun değil mi?Söylesem güleceksin.

-Nedir bu, rica ederim; çok merak ediyorum,diye elini sıktım.

Yavaşça kulağıma eğilerek: Horlama illeti, dedi.Latife ediyor zannettim.Fakat bunu ciddi bir tavırla söylemişti.Zengin olmadığından bahseden bir adam bu kadar ehemmiyetsiz bir sebeple ta Karlsbad'a tedavi için gider miydi?

-Manasız bir tarzda “garip şey” dedim.

-Evet,garip şey..daha garibi şu ki bu seyahati bütün servetimi sarf ederek yapıyorum Çünkü hakikaten zengin değilim.Görüyorum ki sözlerimden bir şey anlamıyorsun.Daha fazla konuşmak için bu vaziyet hoş değil.Saatine baktı,tren sekizde kalkmıyor muydu? Öyleyse bir çeyrek vakit var.İstersen salonda birer soğuk bira içebiliriz.

Hararetim artmıştı,hemen kabul ettim.Boş bulduğumuz ilk masaya oturduk.Hemen garsona iki büyük bira söyledim.Dinleyeceğim hikayenin manasız bir şey olmadığına emin değildim.Fakat bu soğuk bira beni pek memnun etti.

-Belki sen de bilirsin ya..diye başladı.Mektepten çıktıktan sonra bir iki ufak memuriyet buldum. Fakat bunların hem maaşı az,hem de pek rahat değildi.Nihayet Balkan Muharebesi'nden evvel tali'm yardım etti.Hariciyede bir mümeyyizliğe tayin edildim.Ayda bin sekiz yüz kuruş alıyordum.Çok değilse de o zaman için ala idi.Bahusus o kadar rahattım ki ...Artık hiçbir memuriyet için teşebbüs etmek niyetinde değildim.Bilirsin ya, öteden beri biraz tembelim.Balkan devletlerinin aralarında siyasi itilaflar akid ettikleri bu sürede bizim kalemde iş yoktu.Bir iki kağıt gelir, tesvid, tebyiz imza edilir, giderdi. Boş vakitlerde cıgara, kahve içer, konuşurduk.Arkadaşlarım benden eskiydi.Onlar yemekten sonra uykularını hafifçe kestirmeğe alışmışlardı.Ben de biraz sonra böyle yapmaya başladım.Koltuğun içine gömülerek hulya ile karışık tatlı bir uyku...Vakit başka türlü geçmiyordu.Hasılı kalemden ,kalemdeki hayatımdan son derece memnundum.Yalnız bir iki defa nasılsa biraz fazlaca horladığımı ima ettilerse de aldırmadım.Ben azizim,senelerden beri horlarım.Hem de bu gittikçe arttı.Şimdi öyle bir haldedir ki yanımda benden başkasının uyumasına ihtimal yoktur.Fakat neme lazım.Horlamanın bana ne ziyarı vardı,bunu asla düşünmüyordum,hatta unutmuşum bile.Bir gün Müdür-ü umumi beni horlarken yakaladı.Karşımda telaş içinde pür hiddet ayakta duruyordu. Meğerse nazır koridordan geçerken horladığımı duymuş.Kapıyı açtığı zaman tam karşısında beni uyurken görmüş.Bilmem ki o gün fazla mı yorgunmuşum,çok mu

dalgınmışım,her ne ise...Müdür nazırın takdirine uğrayıp da kaleme girinceye kadar uyanamamışım,horlayıp durmuşum. Memuriyetimden azlettiler.Kendisine her ne kadar başka bir işim olmadığını,vazifemi ihmal etmediğini söyledimse de tesiri olmadı.İşsiz,çaresiz kaldım.

O zaman ilk defa horlamanın fena bir şey olduğunu öğrendim.

Balkan Muharebesi devam ediyor,hükümet aylık veremiyordu .Maaş olarak aldığım para beni geçindiremiyordu .Sıkıntı içinde idim.Fakat yine talim imdadıma yetişti.Akrabalarımın birinin tavsiyesiyle gayet zengin ve güzel bir dul kadınla izdivacım kararlaştı.Karımın serveti bana memuriyet düşündürmeyecek kadardı.İzmit'te çiftlikleri,Beyoğlu'nda, Şişli'de apartmanları vardı.Ben de sefaletten bıkmıştım.Aile hayatına can atıyor,iyi bir baba olacağımı tahmin ediyordum.Karımı da samimi bir surette sevecektim.Fakat daha ilk zifaf gecesinde....Ah, bu zengin kadınlar,azizim;o kadar şımarıkturlar ki...Sakın böyle biriyle evleneyim deme.Evet,daha ilk zifaf gecesinde beni terk etti.Sabahleyin gözlerini açtığım zaman yanımda kimseyi bulamadım.Aşağıda bağırarak tepiniyordu.

-Ben bu adamın horlamasını bütün hayatımda dinleyemem.

Çaresiz ayrıldık.

O zaman,horlamanın benim için bir kusur olduğunu da anladım.Yine çaresiz kaldım.İşim zaten yoktu.İzdivac-ı emeline veda etmişim.Kalemdeki horlamam sicilime geçtiği için memuriyet de bulamıyordum.Berbat bir hal içinde idim.

Hafifçe dudaklarını yalayarak sustu.Biraz düşündükten sonra:

-İster misin birer bira daha içelim,dedi.

- Hay hay!

diye cevap verdim.Bu defa hem biramı lezzetle içiyor,hem de arkadaşımı merakla dinliyordum.

-Evet halim berbattı.Parasız,ümitsiz kalmıştım.Ne yapacağımı,ne iş bulacağımı bilmiyordum.Gündüz ellerim cebimde dolaştıktan sonra gece yatağında bol bol horluyordum.Harb-i umumi başlamıştı.Hükümeti idare edenler sanki benim

menfaatimi düşünerek harbe girdiler.Benim halim onların mazisine çok benziyordu.Tali yine imdadıma yetişti, azizim.Evvela küçük bir simsarlık,ayak işleri...Daha sonra bulgur,kösele ticareti...Yavaş yavaş vagon alışverişine kadar ilerledim.Kendimi birinci sınıf tüccarlığa ithal ederek askerlikten kurtuldum.Cebim doluydu.İşlerim gayet yolunda gidiyordu.Yalnız boş olan kalbimdi.O menhus izdivaçtan beri azat-ı nefsim kırılmıştı.Kendime itimad edemiyordum.Henüz otuz üç yaşındayım,gencim,kadınları da severim.Düşün,ne fena bir hal!Mamafih mahrumiyetim uzun sürmedi.Bir gün bir hanımla tanıştım.Bu bir kuryenin karısıydı.Şık,zarif,şuh,fevkalade denecek derecede güzeldi.Beni pek seviyordu.Bir gün beni Şişli'deki evine çağırdı.

-Kocam bir buçuk aydan beri burada değil.Gece dokuzda gelirsin.Kimse görmez.Hizmetçilerin de haberi var,diyordu.Ben tehlikeli şeyleri hiç sevmem.Muvafakat eder gibi görünerek akılane mütalaalar verme işine kalkıştım.Hemen elleriyle ağzımı kapadı.

-Mutlaka,mutlaka geleceksin.Eğer gelmezsen demek beni sevmiyorsun.O halde hemen ayrılalım.Tabii razı oldum.Hatta bundan dolayı pek mes'ud olduğumu da ilave ettim.Filhakika dokuzda beni kimseye göstermeden evine aldı.

-Ya kocam geliverirse

-Nasıl?Gelme ihtimali var demek!

-Yok ama... bilinir mi ya,belki de ...

Sonra bu fikri bir tarafa atarak:

-Seni çok sevdiğimi şimdi anladım.

Odasının manzarasına,pencerelere,tablolara gözlerim ilişti.Yavaş yavaş içim rahat etmeğe başladı.Kendimi odamdayım zannettim.O karşımda mütemadiyen söylüyor,hiçbir nokta üstünde durmaksızın konuşuyor,ara sıra kendi fazlaca güldüğü zaman bana eliyle işaret ederek sus diyordu.Meziyetli ,büyük bir adam olduğuma kaniydi.Ben de gururumu tatmin eden bu şen kadına perestiş ediyordum.Fesimi,çantamı çıkardım.Potinlerimi çözerken kapı çalındı.Sevgilim kocasını sesinden tanımişti.Şaşkın bir halde ayakta kaldım.

Büyük bir süratle fesimi,çantamı bana vererek:

-Çabuk,çabuk bir yere saklan!Şimdi gelecek.Görürse mutlaka ikimizi de öldürür,diyordu.

-Öldürür mü?Mademki bu kadar...

Sözümü telaş ile kesti.

-Hayır,korkma,korkma!Sen bir yere saklan.Onun haberi olmaz.Haydi çabuk!

-Nereye saklanayım,dedim.Bari dışarı çıksam.

-Mümkün değil salonda karşılaşırsınız.

Bir saniye etrafa bakındı.Karyolanın altı gözüne ilişince, kolumdan yakalayarak:

-İşte buraya!

dedi.Yarı zorla yarı rızam ile girdim.

-Afv et beni.Orada halılar vardır.Pek rahatsız olmazsın.Sabahleyin erkenden gider.Akşama kadar beraberiz.

Kocasını karşılamak üzere salona çıktığını kapının açılmasından anladım.Heyecanımı tarif edemem.Zannediyorum ki bu adam beni derhal keşfedecekti.Bana orada bir şeyimi bırakmışım gibi geliyordu.Kokumu alacağından korkuyordum.İçeriye girdiler.

-İnanır mısın bu gece geleceğini ümit etmiyordum.Ah sen gittikten sonra o kadar sıkıldım ki...

-Sahi mi?Daha evvel gelemedim.Tren iki saat rötör yaptı.Sonra Berlin'den hediyeler getirdim.

-En güzel hediye sensin.

Vay alçak dedim.Sabahleyin yüzüne bakmadan gideceğim.Bilmem daha neler,ne yalanlar söyledi.Acaba her zaman böyle muhabbetle karşılanıyor muydu?Bana herif gördüğü nevaşişten fevkalade memnun oluyor gibi geliyordu.Karyolanın altında sessizce fotinimi bağlamış,çantamı hatta fesimi giymiştim.Yattığım yer rahattı.Altımda birkaç kat halı vardı.Vücudumun hasıl ettiği çukur içinde gittikçe daha iyi yerleşiyordum.Halim feci olmaktan ziyade gülünçtü.Kalbimde korku,hiddet,kıskançlık birbirine karışmıştı.Biraz sonra kocasının uyuduğunu anladım.Zavallı çok yorulduğu için çabuk uyudu.Odada derin bir sessizlik çınlıyor,asabım halıların sıcaklığıyla gevşiyordu. Horlayacağımı bildiğimden dolayı uyumaktan son derece korkuyordum.Artık benim için

yakalanmak tehlikesi geçmişti. Sabahı beklemekten başka yapacağım bir şey yoktu.Hareketsiz,arka üstü yatıyordum.Doğrusu rahatım yerinde idi.Ama yavaş yavaş uyku her tarafa yayılıyordu.Bilmem hiç tecrübe ettin mi?Böyle bir vaziyette ne kadar zaman uyumaksızın durabilirsin?Göz kapaklarım ağırlaşıyor,vücutum gevşiyordu.Aman yarın uyuyacaktım. Rahatımı bozdum,vaziyetimi değiştirdim.Her ne yaptım sa nafiye...Artık uyku fasıllarla irademi yemeğe başlamıştı.Bir saniye uyuyor,horladığımı işitip uyanıyordum.Yine tekrar uyuyor,hemen uyanıyordum.Şu rahat,korkusuz uyuyan adamın mevkiinde olmak için bütün servetimi tereddütsüz verirdim.O da uyuyordu,fakat ne sakın,ne tatlı bir uyku ile.

Bir müddet sonra yüzüne çarpan çıplak,yumuşak bir şeyle gözlerimi açtım.Karyoladan sarkan mini mini ayağı gördüm.Demek ki haberim olmadan uyumuş,horlamıştım.Baldırımı büken bir çimdikle yine gözlerim açıldı.Daha sonra yumuşak bir tekme ile tekrar uyandım.Bu mücadele sabaha kadar böyle devam etti.Eğer yataktaki adam pek yorgun olmasaydı şüphesiz yakalanmıştım.Nihayet sabah olduğu zaman aydınlık bana kuvvet verdi.Yavaş yavaş uyku dağıldı.Karyolanın üstü ile altının bu garip mücadelesi de bu suretle nihayete erdi.

Filhakika kocası erken uyandı.Yatağın içinde döndü,bir şeyler mırıldandı ise de iyi bir cevap alamadı.Karısı fena bir asabiyet içinde,en küçük şakalara zorlukla katlanıyordu.

Çaresiz gayet uslu bir tarzda dolabı açıp elbisesini giydikten sonra evrakını nazıra teslim etmek üzere evden çıktı.Mutfak kapısı daha kapamamıştı ki beni o kadar seven kadının bir hiddet ile içeri girdiğini gördüm.Karyolanın altından çıkmaya çabalıyordum.

Asabiyetten sapsarı bir halde karşıma çıkarak bana:

-Haydi buradan def ol,bir dakika durmanı istemem,dedi.

-Ben mi,niçin?diyebildim.

-Sen ya,miskin!Başka kim olacak?Git yatağında horla!Çehremi görmüyor musun?Bak ne haldeyim.Aman yarabbi,mahvoluyordum.Bir boru gibi soğuk seslerle o ne korkunç horlayış!Eğer kocam bir dakikacık uyanıyorsa bitmiştim.Gözüme uyku

girmedi; sabaha kadar seninle, horlamanla uğraştım. Bu gece bir kalp hastalığına uğradığıma eminim. Ah, ne felaket!

Hiddetinden ayaklarını yere vuruyor, çırpınıyor, kendini teskin edemiyordu. Yavaşça:

-Bu kadar bağırmanız, rica ederim. Aşağıdakiler duyacak, dedim.

-Haydi, haydi... Üstüne vazife değil. Daha duruyor musun? Bir saniye zarfında buradan çıkmazsan seni bir hırsız gibi yakalatacağım.

tehdidini yapacak kadar hiddetliydi. Düşünmeğe vakti yoktu. Odadan çıkmak üzere kapıya doğru yürürken arkamda hala:

-Senden nefret ediyorum, anladın mı? Sakın beni bir yerde görürsen takip edeyim deme! Sonra fena olur, diye söyleniyordu. Kocasından az sonra ben de evi terk ettim. Artık aşka da veda etmeliydi. Yine bedbaht olmuşum. Yolda yürürken bu hal bende oldukça ne memuriyet, ne izdivaç, ne aşk , ihtimali var diyordum. İşte o zaman da horlamanın benim için uğursuz bir ilet olduğunu anladım. İlk işim doktoruma giderek bu rahatsızlık hakkındaki tavsiyelerini dinlemek oldu. Bir hafta içinde bütün hesaplarımı tasviye edip pasaportumu çıkardım, biletimi aldım.

-Şimdi anladın mı azizim, Karlsbada niçin gidiyorum?

Vakit gelmişti. Ayağa kalktık. Garsona verdiğim paranın üstünü beklerken bir şey söylemiş olmak için:

-Mademki işlerin yolunda gidiyordu, bu hale razı olacak bir kadınla evlenseydin, belki mes'ud olurdun.

-Ben de artık sinirli oldum. Horlamama razı olacak bir kadının bi'lahare dırılığını çekemem. Eğer bu illetten kurtulursam mes'ud olacağıma eminim. Hatta evet, senden ne saklayayım; ayrıldığı karımla tekrar evleneceğimi bile ümit ediyorum .Diğerini unutabilirim; ama doğrusu karımın daha ilk gecede beni terk etmesi izzet-i nefsimi çok yaraladı.

Trenin hareketi yakındı. Kapılar açılmış, yolcular kompartımanlara yerleşmişti. Çanın sesini işiten arkadaşım, telaş ile elimi sıkarak bana veda etti.

GARP EDEBİYATI:**ANDRE’NİN HASTALIĞI**

(Ma’bad ve son)

Haydi,Matild dedi;git bir bak.Onun ikimizin arasında olması başka bir saadet!..

Kadın koştu,çocuğu getirdi.Evvelce içerisinde uyumasını o kadar sevdiği beşiğe girince,Andre müthiş sesler,feryatlar çıkarmaya başlamıştı.Nihayet beşiğine iadesi lazım geldi.

Kadın bir daha getirtmedi.Ne tuhaf şey!..Bu akşam çocuğun nesi var;acaba uykusu mu fazla?

Karısı cevap verdi: -Sen gittiğin günden beri öyle,kabil değil yanıma alamadım

Ertesi sabah çocuk uyanmış; ellerini, kollarını, ayaklarını kıpırdatarak oynuyordu.Babası atıldı.Hemen çocuğu kaldırdı,kucakladı.Yatağa doğru götürüyordu.Andre gülüyor, her çocuk görünce o küçük yüzü buruştu,kırıştı,sanki gırtlığından kesilecekmiş gibi korkulu sesler çıkarmaya başladı.

Babası hayretle mırıldanıyordu:

-Muhakkak bu çocukta bir şey var!

Ansızın “Aaa..h“diye haykırdı.Küçüğün bacakları,kalçaları bütün vücudu masmavi,para büyüklüğünde çimdikler,çürükler içindeydi.

Kadın bağırdı:

-Matild,bak,bunlar ne müthiş şey!

Muhakkak bu tehlikeli bir hastalıktı.Yoksa durup dururken bir çocuğun teni böyle kaplumbağa cildine,yahut timsah kabuğuna benzeyemezdi.Zevc ü zevce birbirine baktılar.

Kadın:

-Muhakkak gidip bir doktora götürelim,diyordu.

Matild bir kaplan kıskançlığıyla sararmış bir halde çocuğunu seyrediyordu.Birden,gayr-i ihtiyari haykırmaya başladı.Önünde sanki bir hayal varmış gibi hiddetle üzerine atlamak istiyordu.

-Ah....sefil...şimdi anladım.

- Kimden bahsediyorsun,hangi sefilden?

Kadın saçlarına kadar kıpkırmızı kekeleyebildi.

-Kimseden.Bir şeyden ha şimdi anladım.Doktora gitmeğe hacet yok.Mutlaka o sefil hizmetçi ağladığı zaman yavrumuzu susturmak için bu hale koymuş olacak.

Noter kızarıp bozarmış bir halde hizmetçiyi yakaladı.Hatta dövme bile istedi.Kadın her şeyden habersiz mütemadiyen inkar ediyordu.Fakat kim mani olur.En nihayet kapı dışarı edildi.Belediye dairesine de kaydına başka bir yere kabul edilmemesi için şerh verildi.

Muharriri:Maupassant

Birinci Müsabakanın Neticesi

İlk nüshamızdaki müsabaka-yı edebîyyeye dair birçok cevaplar aldık. Heyeti tahririyemiz muvâcehesinde yapılan tasnif neticesinde hanımlardan ekseriyeti:

“ Güller kızarır şerm ile ol gonca gülünce”

mısrayıyla Şişli’de Bomanti Caddesi’nde yirmi yedi numarada Sadiye Şükran Hanım ikinciliği:

“ El verir bir şaire bir nevnihalin sayesi”

Mısrayıyla Bedia Nevzat Hanım üçüncülüğü:

“ Geçmiş zaman olur ki hayali cihan değer”

Mısrayıyla telefon şirketi mühendis kaleminde M.Süleyman Hanım kazanmışlardır.

Erkeklerden birinciliği:

“ Neş’e-yi tahsil ettiğin sagar da senden gamlıdır”

Mısrayıyla mekteb-i hukuk talebesinden Basri Mustafa Bey ikinciliği:

“ Cananla meyle son günü ey mevt sendeyiz”

Mısrayıyla Kazı köyünde sakin İbrahim Kadri Bey üçüncülüğü:

“ İnan Haluk...Ezeli bir şifadır aldanmak”

Mısrayıyla Üsküdar’da Doğancılar’da Tevfik Nihad Bey kazanmışlardır.

Müsabakamızı kazanan hanım ve beyefendilerin lütfen idarehanenizi teşrif ile hediye ve abone kuponlarını almaları rica olunur.

Müsabakamız

Bâlâya derc ettiğimiz siyah şekiller,Türk Edebiyatının en ma'ruf simalarından iki şahsiyete aittir.

Bunların kim olduğunu doğru olarak bilenlerden kur'a keşidesiyle birinciye altın saplı zarif bir şemsiye,ikinciye bir senelik,üçüncüye altı aylık abonemiz takdim edilecektir.

Müsabakaya kadın ve erkek herkes iştirak edebilir müddet İstanbul için bir hafta taşra için on beş gündür.Cevaplara kupon ilavesi şarttır.

Şâir Müsabaka Kuponu- 2

Fransızca Dersleri

Kaymakamlıktan mütekaid Ali Bey Veznecilerde İslam Kardeşler Perükâr Salonu üstündeki hususi dairede arzu edenlere müsait şerait dahilinde Fransızca dersleri vermektedir. Ali Bey bu lisana hakkiyle vakıf ve tecrübeli bir muallimdir.

Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi

Ağrısız diş çıkarır. Her nev'i dişler pek sanatkarane imal olunur. Cağaloğlu'nda Emniyet Sandığı ittisalinde.

Emraz-ı Zühreviye Mütchassısı

Doktor Şerif Eldis

Sirkeci'de Kopuz Fotoğrafhanesi , Birinci kat

Hediyemiz

Şair sevgili karie ve karilerinden gördüğü büyük teveccüh ve raĝbete müteşekkirdir. Kalbimizdeki manevi şükranın maddi neticesini her vesile ile ispat etmek emelindeyiz.Bunun için neşr edeceğimiz:

Üç Şâir

isimli gayet kıymetdar bir şiir mecmuasını muhterem abonelerimize hediye olarak takdim edeceğiz.

Birinci sene/ Birinci cilt

Sayı:3

26 Kanun-i Sani 1918

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdir-i Mes'ûl: Yusuf Ziya

***

Hafta Musâhebesi.....	NeziheRikkat
Vâsıf-ı Enderûnî.....	O.Seyfi
Yamaçlarda Kaval.....	Köprülüzâde Mehmet Fuat
Tahmis-i Gazel Yahya Kemal.....	Tahsin Nahit
Gurbet Akşamı.....	Faruk Nafiz
Aşk Yaratılırken.....	Yusuf Ziya
Psikoloji ve Edebiyat.....	İbrahim Alaeddin
Zavallı Kocalar.....	Selami İzzet
Bir Hayal.....	Maupassant
Musabakalar, cevaplar ve saire.....	

Gelecek nüshada: Yahya Kemal Bey'in bir şiiri var.

Mahmut Bey Matbaası

1918

Fiyatı 5 Kuruştur

Œiir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi: Osmanlı memleketleri için seneliği 235- altı aylığı 125 kuruştur.

Mecmuaya ait bütün muâmelât için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Œerâiti mahiyetine göre kararlaştırılır.

Adres: Babıali Caddesinde "Œâir" Mecmuası İdarehânesindedir. Adres tebdîli on

kuruş ücrete tâbidir. Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul - 1634

HAFTA MUSÂHEBESİ:

AH, İSTANBUL

Bu gece sâfdil bir âşık gibi semaya bakarak düşünüyorum. İçimde sebebini tayin edemediğim bir tesir var. Güzel, parlak bir kış mehtabı, arasıra yoluna tesadüf eden buutların üstünden süratle geçiyor. Her taraf nur içinde, yere düşen yaprakların ince gölgeleri yolların üstünde görünüyor. Karşı evlerde lâmiyeler sönmüş, perdeler çekilmiş.. Camlar dört köşe, tozlu aynalar gibi mehtabın ziyâsını uzaklara aks ettiriyor.. Semaya müntehî derin bir sessizlik bütün şehri kaplamış. Yalnız arasıra acı bir feryat ile haykıran polis düdüklüleri.. Sonra bu sese doğru kendini taşlara çarparak giden ağır kalın bekçi sopaları.. Kasımpaşa tarafına sıkışmış gemilerin, yüksek direkleri uzak minarelerle konuşmakta.. Köprü, parlak sular üstünde demirden siyah bir iskelet gibi çirkin görünüyor. Uzakta sisler içinde esrarengiz bir deniz kuşuna benzeyen Kız kulesi. Daha ileride –Sezai'nin, Namık Kemal'in, Hamid'in, bütün o devir şâirlerinin perestiş ettikleri Çamlıca tepesi. Fener burnunda tek bir ışık var. Boğaz dalgalarının temdîd ettiği iki sahil arasına yukarıya doğru kayıyor. İçimdeki tesirin sebebini hâlâ anlayamadım. Bu, belki, günlerden beri gazetelerin şehre ait dedikodularından hâsıl olan bir elem.. Belki de bu gecenin verdiği tabii bir hüzün. Kalbim, acı hicran hisleriyle dolu..

Gözlerimin önünde duran bu güzel manzaraya bakarken karanlık, müphem bir fikre tâbi olarak. Ah, İstanbul!.. diyorum.

Elbette bütün milletler payitahtlarını severler. (Hügo) “Paris” için yalnız Fransa'nın değil dünyanın payitahtıdır diyor. Düşünülürse, bizim hissiyatımız daha ince, daha âşıkânedir. Asırlardan beri bu güzel şehir, edebiyatımızda bir şiir perisi mahiyetindedir. Zaman zaman, Sadabad, Göksu, Çubuklu, Kalender, Körfez..

Hâsılı bütün Boğaziçi, bütün İstanbul şâirlerimize birer ilham menbaı olmuştur. İran'ın şiir ve sanat vatanı ad olunduğu bir devirde Nedim bir kasidesinde:

“Bu Őehr-i Stanbul ki bî-misl ü bahâdir
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedadır”

diye başlıyor. Hiçbir millet payitahtını bizim kadar sevemez. Türklerin İstanbul’a layık olmadıklarını söyleyenler haksızlık ediyorlar. Biz, sanatın kıymetdâr âbideleriyle Őehrimizi süsledik. Camilerimiz, türbelerimiz, çeŐmelerimiz..Bu davanın her zaman için birer Őahididir. Bu kadarını kâfi görmeyenlere karşı ben de “Piyer Loti” ile hem fikir olarak, burada tabiatın güzelliğine ilave edilecek çok Şey yoktur! diyebilirim. Baharda çimenler, papatyalar arasında dört tahta ve birkaç iskemleleriyle etrafımıza halkı fevc fevc toplamaya layık bir mesire icat edebilirsiniz. Göksu, Kağıthâne bundan başka bir Şey midir?

Evet, biz İstanbul’u, Avrupa’nın taştan, demirden mamûl, muazzam hendesî Őehrine benzetemedik. Hâlâ dar sokaklar, harap evler içinde oturuyoruz. Bu bizim sıhhatimizi, istirahatımızı, nihayet Şehir içinde kendimizi ihmal ettiğimizi gösterir. Fakat Şehri!...

Hayır, hayır.. Son defa cihanın hayretle telakki edeceği bir tarzda bunun aksini ispat ettik. Muasırlarımız inkâr etseler bile insaf ile düşünen tarih hakkımızı teslim edecektir.

Şimdi daha sert bir rüzgâr esiyor. Ay, yoluna tesadüf eden bulutların üstünden daha süratle koşarak geçiyor. Garip bir vehm ile zannediyorum ki: Bütün Şehir bu ceryana tâbi olarak beni terk ediyor, benden uzaklaŐıyor... Hâlâ gözlerimin üzerinde duran bu manzaraya bakarken artık bana yabancı olan bu Şehrin deđiŐmiŐ geniş yolları üstünde ebedî hicranlarını dindirmek üzere serseri dolaşan talihsiz neslimin Şâirlerini görüyor, hıçkırın seslerini iŐitiyor gibiyim: Ah, İstanbul!

Nezihe Rikkat

VÂSIF-I ENDERUNÎ

-HAYATI-

Eski Türk şâirlerini tetkik edenler ekseriya bu şâirlerin hayatları ve eserleri hakkında tezkire sahiplerinden fazla malûmât vermemişlerdir. Her şâirin öteden beri şâyi olan tek tük beyitlerini tekrar ettikten sonra hemen hemen doğduğu ve öldüğü tarihleri kayıt ederek geçmişler ve yalnız binnetice şu ve yahut bu derecede bir şâir olduğunu söylemişlerdir. Halbuki hakikaten bir şâiri tanımak için o şâirin az çok hayatını ve zevkini tanımak lazımdır. Çok defa birtakım tafsilâtı ile birlikte bir mecmua-i eş'âr okunur da yine şâiri tanımak imkânı hâsıl olmaz. Nitekim "Enderunî Vâsıf" hakkında bu hal tamamıyla vâki olmuştur. Tarih-i edebiyat müellifleri belki de fazla lâubalî olmasından dolayı Vâsıf'a fena not vermekle iktifa etmişler, bu küçük fakat bir çok nokta-i nazardan şâyan-ı dikkat olan simayı tetkike ehemmiyet vermemişlerdir. Halbuki Vâsıf, Enderunlu olduğu halde Bâkî gibi Nef'î gibi Nedim gibi saray şâirlerinden değildir. Lisanı da Türkçe'nin sun'î, fakat metîn ve mazbut tahriri lisanına benzemez. Hayatı ve tarz-ı tahassüsü itibariyle ise bize çok yakındır. Sarayın kapalı ve esrarengiz muhiti içinde değil, payitahtın halka açılı olan eğlence ve sefahat âlemleri içinde yaşamıştır. Vâsıf; Göksu'da, Çubuklu'da, Paşa Liman'ında ve daha birçok yerlerde geçen binlerce sergüzeştleri yaşayan ve şimdi Boğaziçi sahillerinde تنها ve harap görünen yalıları şevk ve şetâretleriyle dolduran gayesiz, mütereddî, fakat hissên incelmış İstanbul beylerinin şâiriydi. Biz mütebessimâne kaşlarımızı çatarak kendisine karşı ne kadar dürüst olursak olalım evine, belki de müfsid ahlâka fakat gayet sıcak ve gayet hoş tebessümleriyle ruhumuza kadar giriyor. Ve orada ikâ ettiği mini mini zevkler dolayısıyla yazılarını bize okutturuyor ve ezberletiyor.

HAYATI:

Esasen Osmanlı şâirleri arasında hayatı ve sanatı itibariyle şereflice bir mevkie mâlik olamayan Vâsıf Osman Bey hakkında tezkireler şâyan-ı dikkat malûmât vermiyor. Vâkıa tezkireler bir şâirden bahsettikleri zaman onun âdetâ resmî sicilini kaydederler. Ahval-i hususiyesinden hayatının nasıl bir tarzda geçtiğinden

bahsetmezler. Bir adamın hususiyet-i halini ifşâ etmek herkes için ayıp ad olunur. Fakat hiç olmazsa bu tezkireler vasıtasıyla tetkikâtı kolaylaştıracak bazı mühim noktalar öğrenilir. Meselâ, filan tarihinde doğmuştur, Maskat-ı re'si filan yerdir. Filanın oğludur, şunları tahsil etti, şu memuriyetlerde bulundu, şu tarihinde öldü denir.

Vâsıf'ın nerede ve kaç tarihinde doğduğuna dair bir kayda tesadüf etmedim. Nispeten pek yakın ad olunabilen Sultan Mahmud-ı Adlî devrinde yetmişmiş şâirleri alan Fatih Tezkiresi Vâsıf'ın yalnız tarih-i vefatını kaydediyor. Tarih-i tevellüdü yok. Hatta tuhaftır babasının kim olduğunu söylemiyor da şâire bir cemîle olmak üzere “Bostancıbaşı müteveffa Arnavut Halil Paşa'nın akrabasından” diyor. Yine aynı devre ait en çok tafsilâtı veren “Cevdet” tarihi, aşağı yukarı uşak makûlesinden ad olunan bu mütekâid kiler kethüdasının vefatından bahse lüzum görmemiş. Daha garibi: Vâsıf'ın Enderun arkadaşlarından “*Letâif-i Vakâyi-i Enderuniye*” müellifi Hâfız Hızır İlyas Efendi, 1234 de Vâsıf Enderun'dan çirâğ edildikten sonra vefatını bile sükût ile geçiştirmiş. Bununla beraber yine en çok ve en faideli tafsilât mümaileyhin bu eserinde var.

Vâsıf an-asıl Türk ve İstanbullu değildir. Arnavuttur ki Bostancıbaşı Halil Paşa'nın akrabasından olması buna şüphe bırakmıyor. Hatta biraz da gayret-i milliye ile ikisi de burada “Türk” kelimesini “Türk güzeli” tezyîf edip duruyor:

“Ünsiyet etrâki bana eyleme teklif
Ben ehl-i tabiattanım ey şûh, o hödüktür!”

Vâsıf'ın herhalde gençliğinin mühim bir kısmını işgal edeceğine şüphe olmayan, yani Selîm-i Sâlis'in evâhir-i saltanatına kadar olan hayatı anlaşılıyor ki İstanbul'da pek serseriyâne geçmiştir. Vâsıf esasen işrete, sefâhate, süfliyete meyyâldir. Zevkinde, eğlencesinde, aşkında süflüdür. Öyle itina etmez. Nedim gibi

(“Değme bir dilber beğenmez bir dil-i nakkadı”)

yoktur. O günlük, o gecelik hoşuna giden kimse onunla hem-bezm olur. İştihakını, şehvetini teskin eder. Ertesi gün başka birisi ile aynı zevki tekrar eder. Ülfet ettiği güzeller harc-ı âlem olmuş serserilerdir.

Vâsıf'ın ciddi ve samimi bir aşkı eserlerinde asla görülüyor: Hayatını bu suretle sarf etmesi, böyle bir maşiyet içinde yaşaması Vâsıf'ı bayağılaştırmıştır. Eserlerinin her tarafında göze çarpan âdiliklerde herhalde tarz-ı hayatının çok tesiri vardır. Çünkü Vâsıf gibi bazen zarafetle müstehzî, şûh, hassas bir şâirin bilfarz:

“O mehe sîne açıp torba misâli durdum”

diyebilmesini başka neye haml etmelidir?

Vâsıf'ın bu sefilâne ve sefihâne “Letâif-i Vakayi-i Enderuniye” sahibi “Sultan Hamid zamanından evâhîr Selîm Hân'a kadar iflas ile ömrünü ifnâ”ettiğini söylemekle de ihsas ediyor. 1218 de bu sefâlet nihayete eriyor. Vâsıf'ı “Silahdar Süleyman Paşa” kendisine kaftancı tayin ediyor. Yine aynı müellif bundan bahsederken “Bu suretle ikmâle ermiş” idi diyor ki zannederim bu tabir Vâsıf daha evvel nasıl yaşadığını îma ve işrâb edecek bir manadadır.

1222 tarihi Vâsıf'ın şöhretinin mebdeidir. Bu tarihte Selim-i Sâlis'in “şehadetinden sonra Sultan Mustafa”tahta cülûs ettiği zaman Vâsıf'ı has odaya alıyor. Bir suretle Vâsıf Osman Bey Enderun'da ağızdan ağıza dolaşmaya başlayan gazelleriyle ve bilhassa şartlarıyla şöhret kazanarak “Vâsıf-ı Enderunî” diye tesmiye ediliyor.

Enderun hayatı Vâsıf'ın şevk ve şetâretine tesir etmekle beraber yine yaşayışındaki zevki değiştirmiyor. Matbû olan divanının içinde tarz-ı hayatı bütün garibanlığıyla göze çarpıyor.

Ma'badı var

O.Seyfi

YAMAÇLARDA KAVAL

Uzaktan turuncu güneş
 Yaktı yamaçta bir ateş.
 Gelmiyor aradığın eş;
 Nerde kaval, güzel çoban?

Issızlık çökmüş ovaya..
 Haydi, gel eski yuvaya.
 Bak şu doğan yarım aya:
 Ne kadar âl, güzel çoban!

Benziyor mu sevdiğine?
 Hasretin coşulacak yine..
 Gecenin durgun yeline
 Nağmeler sal, güzel çoban!

Elindeki hasta kamış
 Belli sevdaya susamış.
 Bilsen nedir dili bu yakış..
 İstersen kal, güzel çoban!
 Belki gelir biraz sonra,
 Bakın şöyle sağa sola.
 Şu demin geçtiğin yola
 Bekleme, dal, güzel çoban!

Köprülüzâde Mehmet Fuat

AŞK YARATILIRKEN

Geçen Akşam geziyorken sarışın, kumsal
 Bir sahilde gördüm birçok deniz perisi.
 Rüya gören asırlara ait bir masal
 Seviliyordu içlerinden en sevimlisi:

-O vakiler daha dünya kurulmamıştı,
 Daha “Adem” “Havva”sına vurulmamıştı.
 Biz, füsunlu bahçesinde yaşardık ayın,
 Karşınızda parlata şu altın sarayın.
 Bir gün, nurlu beldemizde bir rüzgâr esti,
 Bu, manalı bir şâyia, mübhem bir sestî:
 “Fezaları seyretmekten bıktı Tanrımız,
 Meleklerle emretti ki, bir yeni yıldız
 İnşa edin, şu esrarlı boşlukta, diye,
 Ayla güneş, ziyâsını versin hediye!
 Kırklarında, pembe güller açılıp gülsün;
 Kayalardan şelâleler coşup dökülsün;
 Bir tarafta dalgalansın ıssız ormanlar;
 Yeşil çamlar arasında gezsin ceylanlar;
 Şâirlerin ellerinde birer piyâle,
 Mehtap ufka açılırken dalıp hayale
 İnildesin hüznün içinde coşkun bir rübâp,
 Kalbin öksüz tellerinden uçsun ızdırap!
 İlham, ayın tüllerini alıp bürünsün,
 Naz içinde rakederek çıkıp görünsün,
 Şâir, artık uzaklaşsın kendinden bile,
 Ansın ölen sevgisini âh u vâh ile..
 Bir tarafta göz yaşları akıp dökülsün,
 Bir tarafta mesud çiftler neşeyle gülsün,
 Bazı gelsin bûselerin oynak bestesi,
 Bazı gelsin ölüm diyen baykuşun sesi:

Akisleri her gönülde bir iz bıraksın;
Bu âleme, herkes başka bir gözle baksın!..”

Ses kesildi.. Bütün kızlar korkudan sustuk,
Hiç kimseden çıkmıyordu, ne ses ne soluk.
Bir ilâhî ürpermeyle yere kapandık;
Sonra, her gün bu sesleri korkuyla andık.
Günler geçti.. Yine böyle bir gece, erken,
Bütün kızlar, bir ağızdan şarkı söylerken
Karanlıklar arasından bir nur yükseldi,
Karşımıza küçük, narin bir şihâp geldi.
Dedi: “Kızlar.. Tanrı, bizi müjdeci yaptı,
Artık yeni “seyyâre”nin resm-i küşâdı
Yarın icra edilecek, yıldızlarla siz
Bu füsunlu merasime davetlisiniz
Yolunuza karşıcılar çıktı şimdiden,
Dolduracak fezâları hep gelip giden;
Elinizde olsun aşkın tılsımlı yayı,
Ey dillere destan olan peri alayı!..”

Ben bir matem tülü giydim arkama,
Göz yaşından inci dizdim yakama,
Gerdanıma taktım ince bir nişan,
Eteğimde parıldadı Kehkeşan!
Bütün kızlar, bir ağızdan şarkılar
Söyleyerek yola çıktık; bir rüzgâr,
Bir kanatlı bulut gibi uçtuk;
Yolda, birçok karşıcıyla buluştuk.
Uzarlarda gördük büyük bir ata,
Bir ney sesi inliyordu ufukta:
“Ey hepsinin boynunda ay,
Ellerinde tılsımlı yay,
Uzak, nurlu bir ülkeden
Yurdumuza kadar gelen

Nazlı peri ailesi,
 Ey güzeller kâfilesi!
 Gördüğünüz âlem sizin
 Fezâ denen şu denizin
 Ortasında bir sefîne,
 Esrar dolu bir define
 İsmi dünya imiş; her an
 Dönecekmiş, tıpkı nurdan
 Bir top gibi; o, döndükçe
 Olacakmış gündüz, gece!
 Bilmiyoruz biz de nedir?
 Bu, bir mübhem efsanedir!..”

Bir karanlık sarılmıştı dünyaya,
 Tutulmuştu sanki kara sevdaya;
 Buhurdanlar tütüyordu her yerde,
 Binbir nağme titriyordu dillerde...
 Birdenbire gözlerimiz kamaştı,
 Ufukları bir sihirli nur aştı,
 Boşluklarda dalgalandı bir alkış,
 Sanki, nurlu bir buluta yaslanmış
 Gülüyordu meleklerle beraber.
 Elllerinde meşalelerle üç rehber
 Kafilenin en önünde, dört nala
 Uçuyordu, ak kanatlı atlarla!

Birdenbire dalgalandı her taraf;
 Seyirciler sıralandı hep saf, saf.
 Alay durdu karşısında görenin;
 Enginleri inildetti bir derin
 Uğultulu ses:
 “Ey arzı kaplayan
 Büyük, siyah bulut artık açıl, yan!..”

Vecde geldi yıldızların nurlu müvekkibi
 Dünya tıpkı bir sevdalı Mevlevi gibi
 Hiç durmadan dönüyordu, fakat çehresi
 Hüzün içinde.. titriyor bir bülbül sesi,
 Dağlar ıssız, çağlayanlar bütün kurumuş,
 Ne kırlarda bir ceylan var, ne gökte bir kuş.
 Her şey siyah bir matem elinde esir,
 Davetliler bile şimdi hep müteessir.
 Şâyialar dolaşüyor yine dillerde,
 Ay, güneş diyor: Ayol, haniya nerde?
 Şelâleler coşacaktı dik kayalardan?
 Binbir nağme uçacaktı hani rüzgârdan?
 Gözlerini daha henüz açan bu âlem
 Neden böyle baştan başa siyah bir elem?
 İçinde, bu matem nedir, nedir bu hummâ?
 Rabbimizin malûmu mu bu loş mana?
 Meleklerin düşünürken solgun çehresi,
 Birden yeri göğsü sarstı Tanrı'nın sesi:
 "Ey karşımda boynu bükük, ağlayan dünya,
 Hüsünden mi istiyorsun aşk ile ziyâ?
 Zati, her şey bir menbadan alıyor ruhu,
 Yarın, çamlı dağlarında, gözleri âhû
 Bir nazlı kız geziyorken, dünya güzeli
 Sanıp, ona tapanlarda benim ezeli
 Hüsünüm için secde etmiş olacaklardır!
 Bu ateşin tılsımıyla solacaklardır!
 Başlangıcı, sonu meçhul olan zevâlsiz
 Nurundan âl bir damla, bu esîr-i deniz
 Bir güzellik hâlesiyle kuşatır seni;
 En füsunlu şa'şaanla göster kendini!.."

Bir ilâhî ürpertiyle sarsıldı dünya,
 Karşımızda açılmıştı sanki bir rüya
 Bir hayalet ufku: Bütün âlem neşeli,
 Tebessümler saçmış gibi Kudret'in eli.

Bir bülbülle süslü artık her ağaç dalı,
 Fattan güller, naz içinde, baygın, edalı.
 “Adem” uzak bir adada inliyor şimdi:
 -“Âh.. Bir zaman o cennette bile eşimdi!
 Havva... Havva... söyle, çabuk söyle nerdesin?
 Titremiyor vîran olan gönlümde sesin!
 Şu gökleri bir fırtına olup da ezsem!
 Havva... Havva... Eğer seni ben göremezsem
 Yavaş yavaş öldürecek beni bu bela..
 Böyle, her gün dağ başında canavarlarla

Boğuşarak bu hayata veda etmeli,
 Kırsam bizi iğfal eden o şeytan eli!...”
 Günler geçti.. Hiç bitmedi bu hıçkırıklar,
 Gece, hasret türküleri taşırdı rüzgâr,
 Mabetler, hep âşıkların âhıyla doldu,
 Kadın, bütün göklerin mihrabı oldu!

Beylerbeyi 7 Mayıs 1917

Yusuf Ziya

GURBET AKŞAMI

Yaklaşan bir ölüm gibidir gece
 Kumlarda öksürür dalgalar sık sık.
 Diyor ki içimden bir ses, gizlice:
 Elemsiz sürülen hayata yazık!

Sevgilim, yeisinle dolmuş gönüller,
 Ağlıyor yollarda âşınaların.
 Bu akşam safından ayrılan güller
 Geziyor; koynunda çılgın rüzgâr...

Ne bir âşina ses gelir odandan,
 Ne küçük bir ziyâ var camlarında.
 Hasta bir nefestir seni andıran
 Bu hicranlı eylül akşamlarında!

Faruk Nafiz

PSİKOLOJİ VE EDEBİYAT

Eser-i sanatın en mühim şartlarından birisi “şahsiyet ve seciye” olduğuna nazaran “enfüsî usûl-i tetkike” “Introspretion” müracaat etmek zaruri ise de muvaffakiyet pek de kolay değildir. Filhakika bu usûlün tatbiki ince nazik müşkil ve hayli ihtiyata muhtaçtır. Çünkü tetkike başlanıldığı zaman yani dikkat-i nefsimizde geçen herhangi hâlet-i ruhiyeyi teftişe matuf olduğu zaman o hâlet-i ruhiye yavaş yavaş zâil olur. Meselâ insan şiddetli bir hiddet esnasında bu hâlet-i ruhiyeyi tetkik edecek olsa gazap hali zevâle yüz tutar. Bundan dolayıdır ki bazı ruhiyâtşinaslar bu usule fazla itimat edilmemek lazım geleceğini söylerler. Zaten sâha-i şuûr mahdud olduğu için heyecanın tefekkürü ve bilmukabele muhakemenin tahassüsü nehy edeceği âşikârdır. Lâkin tetkik esnasında hâlet-i ruhiyenin firar ve zevâli hakkındaki bu itiraza, “hafıza”dan bahsetmek suretiyle mukabele etmek mümkündür. Nitekim şiddetli bir korku ve tehlike içinde şuûrumuz bizi tedhîş eden mefhum ile meşbû olur. Ve filhakika tahassüsâtı teftiş etmekten âciz kalır. Fakat o korku zâil olduktan sonra sâlim ve müstakil kalan şuûrumuz hafızamıza müracaat edecek intibaâtını teftiş ve kayda imkân bulur. Meselâ ölüm tehlikesi karşısında kalındığı zaman bütün hayat-ı maziye, sevgililerin simaları ve hatıraları birkaç saniye içinde fevkaalede seri bir sinema şeridi halinde insanın hayalinden geçirmiş. Psikologların kaydettiği bu hâlet-i ruhiye şüphesiz hafızanın delâletiyle tecrübe olunmuştur. Nitekim sanatkâr da esna-yı heyecanda teheyycünü teşrîh ve ifade edemez. Zaman-ı tahassüs geçtikten sonra hafızasının îanesiyle yaptığı tahliller muvaffakiyetli ve samimi ise biz de aynı vaziyetteki tahassüsâtımızla bütün o tahlillere iştirak eder ve şâirin heyecanlarını yaşarız. Meselâ “Lamartin”in, “Musse” ve “Hâmid”in matemleri şüphesiz en âsude

zamanlarında tahlil edilmiştir. Bununla beraber hafızalarındaki kuvvetli intibaâtı muvaffakiyetle nakl ettikleri için bizi sürüklemek kudretini hâizdirler. Çocukluk hayatlarındaki ahval-i ruhiyeyi bize nakleden müellif ve muharrirler de eğer fitraten psikolog iseler yirmi otuz sene evvele teccüsslerini bile o kadar nakl ederler ki sabâvetimizde müşâbih müessirât varsa o hayatı âdetâ tekrar ederiz. Bilfarz “Alphonse Daudet” kendi çocukluk ve gençlik hayatına dair olan “Küçük Şey- Petit Chose” isimindeki hikâyesini ne kadar tahlilkâr bir kudretle yazmıştır. Şüphesiz ki onlar derhal tahlil edilmiş tahassüsât değil, canlandırılmış hatıratından ibarettir.

Bahsettiğimiz bu enfüsî tetkik usulünün maruz olduğu diğer itirazlardan birisi de bu usulde aynı şahsın hem mevzu, hem müdekkik olması, hem manzur hem de nâzır bulunmasıdır. Şahsiyetin tezâufu gayr-ı tabîî bir hal edildiği için bu tarzda yapılan tetkikât-ı ruhiyeye emniyet şüphelidir derler. Halbuki Amerikalı psikolog “William James”ın “şahsiyet” hakkındaki tetkikâtında görüldüğü vechile bizde her hal ve vaziyete göre pek muhtelif benlikler mevcuttur ve bu müteaddid “atalar” yekdiğerinin gıyabında birbirlerini tetkike imkân bulabilirler. Meselâ ben resmî ve mükellef bir mecliste îrad-ı nutk edecek bir mevkieyim, kendime ve sözlerime ehemmiyet verilmesini istiyorum. Bütün hareket ve etvârım, tefekkürât ve teccüssâtım muhitimin telkînât ve îcabâtı altında o zaman ki imkânlar benliğime uygundur. Birkaç saat sonra evime döndüğüm ve ailemin tabîliği ve lâubaliliğiyle muhât bulunduğum zaman yeni bir benlik iktisab ediyorum. Kezalik benlikler taşıyorum. Ben ne kadar çok samimi ve ne kadar az ca’lî olsam bu pek muhtelif benlikleri takınmak hususundaki mecburiyetim hayatımın zaruri îcabıdır. Şu halde muhtelif benlikler az çok yekdiğerinden münfekk olduğu için birbirini tetkik edebilirler.

Enfüs-i tetkik-i ruhiyeye tevcih edilen diğer bir itiraz da bu usul ile bir hadise-i ruhiyenin mürekkeb veya basit olduğunu bilmeye imkân olmaması suretindedir. Çünkü insan kendisini tahlil ettiği zaman üzerinde hâkim olan hâlet-i ruhiyenin heyet-i umumiyesini hisseder ve mürekkebâtını ayıramaz derler. Filhakika bir adamla yeni tanışsak, bize hürmet veya nefrete benzer bir tesir ilkâ etmiş olsa da birdenbire bu hissin mürekkebât ve sevâikini ayırmak mümkün olmaz. Acaba o adamı simasından veya evzâından, sesinden veya sözlerinden veya bize ihsas ettiği herhangi hoş veya nâhoş temâyülünden dolayı mı sevdik veya sevmedik? Bunu

yalnız enfüsî usule münhasır kalarak tayin etmek cidden müşkil ve belki gayr-ı kâbildir. Nitekim birçok aşk romanlarında sevda mukaddimâtı olarak tahlil edilen gayr-ı muayyen ve maksatsız temâyüller, tercihler ve incizâblar böyle mürekkebâtı ayrılamamış ve heyet-i umumiyesiyle icra-yı tesir etmiş hâlât-ı ruhiyeye belîğ bir misâl olur.

Kısmen vârid ve muhik olan bu mahzurlar ve itirazlar da gösteriyor ki tefahhusu-ı derûnî veya usul-i enfüsî dediğimiz bu yol, ruhu anlamak hususunda pek mühim olmakla beraber bizi maksada îsal için tamamıyla sâlim değil ve diğer delillerin, usullerin îânesine muhtaçtır.

Bir de şurasını daima hatırdan çıkarmamak lâzım gelir ki enfüsî (subjektif) olmak sanatın bir hususiyetini ve ilim ve fenden mâ-bih-il-tefrîk olmakla beraber eser-i sanatın hakikat-ı nefsiyeye tamamî-i muvâfakatı ve ruhun harici (objektif) hakikatleriyle taâruz etmemesi de şarttır. Binaenaleyh “Sanat enfüsîdir; ben böyle görüyor ve böyle hissediyorum.” diyerek kudretsizliklerini mazur ve makbul göstermek isteyen acemi sanat müntesiplerinin mazeretleri elbette şâyan-ı kabul değildir. Çünkü sanatlar benden ne kadar ayrı ve ne derece yüksek olursa olsun ben de bir insanım ve benim göremediklerimi, hissedemediklerimi onda görülmüş ve hissedilmiş bulmak beni memnun eder. Şiirde, edebiyatta üslûbun, kelimelerin hatta veznin ve kafiyenin uyandırdığı tedâî ve teselsül-i efkâr ile asıl hissinden ayrılan ve tercüman olacağı hâlet-i ruhiyeyi kaybedeceği acemi şâir kendini aldatmış olsa bile beni ikna edemez. Eğer sanatkâr şahsiyet ve seciyesini, heyecanını hakikaten tebliğ edebilmiş ise ben ondan ne kadar uzak olsam, hatta onu ne kadar anlamasam yine az çok mütelezziz ve müteheyyci olmam lâzım gelir. Bu fikre bilfarz musikiden misâl olarak itiraz etmek hatıra gelir ve meselâ denebilir ki “Musikiden mütehassis olduğunuz halde bilfarz “Vagner” den müteheyyci olmuyorsanız bu noksan o dehayı terennüme mi aittir?” Elbette hayır! Fakat burada benim sanatkâra karşı hissizliğime sebep onun ruhunu tebliğ etmekteki aczi değil; benim ondaki vesaitle, “teknikle” ülfetsizliğimdir. Hâfız’dan, Fuzûlî ve Nedim’den mütehassis olup da Hâmid ve Fikret’e karşı lâkayt bulunan müze edebiyatı müntesipleri için de hal böyledir. Kezalik “Seyfî, Enîs, Yusuf Ziya, İhsan Mukbil..” gibi hece vezinli şiirlerinde pek muvaffak rûhî teşrihler bulunduranların yazılarından mütehassis olmadıklarını samimiyetle söyleyen aruz vezni muhibbân-ı muhafazakârânî de yeni

vesâitle ülfetsizlikleri ve ülfet etmek istemedikleri için lâkayt bulunuyorlar demektir. Yoksa satırlara bir his tevdî edilebilmiş ise elbette “Kalptan kalbe yol vardır.”

“Usul-i enfûsî” yi sanat ve edebiyata tatbik ederken yani şair ve sanatkâr hâlet-i ruhiyesini tebliğ eylerken –bilerek veya bilmeyerek- riâyeti lâzım olan bazı noktalar vardır ki rûhî tahlillerde esbâb muvaffakiyeti teşkil ederler:

Evvel emirde; ifade edilecek hâlet-i ruhiye evvelce veya hakikaten veya hayalen yaşanmış olmalıdır. Hakikaten yaşanmış olan vakâyî ve teheyycât cümle-i asabiyemiz üzerinde derin bir iz bırakacağı için sanatta pek kıymetdar olan samimiyeti tevlid eder. Lâkin sanatkârın her tasvir edeceği mevzuu yaşamış olmasını istemek elbette mümkün değildir. Bunun için “Yahut hayalen yaşanmış olmalı” kaydını ilâveye lüzum görüyoruz. Hayalen teşhis veya ibdâ ettiğimiz hâdisât yine parça parça yaşanmış hallerin bir başka şekilde terkiibinden ibarettir. Meselâ bir tiyatro yazıyorsanız, mevzuunuz size ait bir sergüzeşt olmayabilir. Kezalik eşhâsa iade ettiğiniz maneviyet-i zâtî duygularınız veya kanaatleriniz bulunmayabilir. Lâkin o mevzuu ve teferruatı üzerinde yapacağınız tahliller yine sizin maneviyetinizin parça parça bir eser-i in’ikasıdır.

Sâniyen: Ruhun kabiliyet-i intibâiyesi olmalı. Yani sanatkâr “hafıza-i hissiye” ye mâlik bulunmalıdır. Bu nev hafızası bulunmayan bir adam geçirdiği hâlât-ı ruhiyeyi etrafiyla muhafaza edemeyeceği için tahattur ve teşhis etmek kabiliyeti hâiz olmaz. Hafızanın ehemmiyeti yalnız müşâhedât-ı hariciyemiz hakkında değil, belki hadisât-ı bâtınıye ve ruhiyemiz hakkında carîdir. Hafızası kuvvetli olmayan bir sanatkâr ibdâ hususunda zayıf olur.

Sâlisen: Ruhumuzu tahlil ederken hatıramızı iyice tecrid edecek esbâb ve sevâiki tefrik eyleyecek bir “dikkat”e mâlik bulunmalıyız. Zaten teemmül, murâkabe ve teftiş-i nefis demek bâtine müteveccih bir dikkat demektir. Sanatkârların, mütefekkirlerin ekseriya dalgın olmaları fikrinin bulunmamasından değil, belki bir cihete şiddetle mansûb ve mütemerkiz olmasındandır. Zaten yüksek bir zekâ veya dehâ bu nevdan pür dikkatle daima müzeyyendir. “Dikkat” hakkında *Tedrisât* mecmuasında münteşir bir makalemde şu satırlar var:

“Erbab-ı dehânın dikkat-i iradiye hususunda herkese karşı bir tefevvuku bulunduğuna dair suret-i umumiyede bir fikir vardır. Nitekim “Bufon” “Dehâ bir sabr-ı medîdden ibarettir.” “Bergson” “Dehâ uzun ve devamlı bir dikkattir.” demiş. Ve “Newton” kanunlarını nasıl bulduğu hakkında suale “Daima düşünerek” şeklinde cevap vermiş olmasına bakılırsa bu umumî kanaat pek de yanlış değildir. Fakat zannolunuyor ki dikkat ne kadar fazla olursa dehâdaki azamet o nispette bulunur. Gerçi erbab-ı dehâ muayyen bir mevzu veya nokta üzerinde uzun bir müddet tevakkuf ve i’mal-i zihin edenilirse de bu ısrar iradî dikkatten dolayı değildir. Belki fikrin bir servet ve ibtikâr olması bizce vârid olan bir mevzuda pek muhtelif nukât-ı nazarın, pek müteaddid köşelerin keşfine sebep olur ve dikkat yine tav’î bir şekilde temâdî etmiş olur. “William James” ın dediği gibi “Dehâyı halk eden dikkat olmayıp belki dikkati yaratan dehâdır.”

Rabian: Hafıza ve dikkat anasının yardımıyla hakikat ve samimiyeti temin edilen hâlât-ı ruhiyenin tamamen muhafaza-i sadakat edilerek tebliğ için sanatkâr elindeki “fırça, yay, kelime, üslûp...ilh” gibi vesaiti kudret salâhiyetle kullanabilmelidir.

Bütün bu şartlar şüphesiz ki fevrî olarak tahakkuk edemez. Yaratılışın, muhitin, terbiyenin mahsulüdür. Bununla beraber sanatkâr bu hususta temrînler yaparak kudret-i tahlilini az çok inkişaf ettirebilir. Yani kendini dinlemek, ruhunu teftiş ve tefsire çalışmak öyle bir terbiye-i nefsiyedir ki terakki ettikçe bir ititad ve bütün âdetler gibi bir tabiat-ı sâniye haline girer.

Enfüsî tahlil-i rûhî usulünün şâir ve sanatkâr için kâfi olmayacağını yukarıda işaret etmiştim. Haricî tetkik ve müşâhede tarzlarını ve bunun edebiyat ile münasebetlerini diğer makalede bahsedeceğim.

İbrahim Alaeddin

TASHİH: Geçen haftaki “Psikoloji ve Edebiyat” makalesinin tertibinde –eski matbaamızın lâkaydîsi yüzünden- manayı ihlâl eden bazı tertip hatalarının bulunduğu görülmekle mühmeleri bir vech âti tashih olunur:

Birinci sütünun ilk satırında “evvelce” yerine “edebî” kelimesi konacak. İkinci sütünun altıncı satırındaki terki b “vetîre-i ruhiye Processus psyehiqye” suretinde olacak, yedinci satırında “tashih” kelimesi “tahlil”, on ikinci satırında “dertli” kelimesi “derûnî”, on yedinci satırındaki “secaatler” kelimesi de “temâyüller” suretinde düzeltilecek.

Dördüncü sütünun beşinci satırında “bulunmaması” kelimesi “bulunması” suretinde yazılacak. Beşinci sütünun on dördüncü satırında “Nasıl yaratıyorsun” kelimelerinden sonra “birkaç kelime ile bir seciyeyi yahut bir hareketin en uzak ve en derin sâiklerini nasıl izhar ediyorsun?” cümlesi ilâve edilecek.

TAHMİS-İ GAZEL YAHYA KEMAL

Farkı yokken ahd-i Sultan-ı Ahmed’in bir sûrdan
 Seyre çıktım kâm alıp bir gün dem-i mebrûrdan
 Pür-tarabının bezm-i sevda nâydan tanburdan
 Gördüm ol meh dûşuna bir şal atıp lâhurdan
 Gül yanaklar üstüne yaşmak tutunmuş nurdan

Dîdeler vasl-ı hıram-ı serv nâzanıyla mest
 Mürde diller ol perînin tâb-ı çeşmanıyla mest
 Şehnişinler ta uzaktan kaldı seyraniyla mest
 Nerdübanlar bûşiş-i nermîn-i dâmanıyla mest
 İndi bin işveyle bir kâşâne-i fağfurdan

Ruhları gül gül kızarmış rağbet etmiş demiye
 Gamzeler hançer kuşanmış bende sîn olsun diye
 Seyr-i Sadabada تنها azm ediş bilmem niye
 Atladı dâmen tutup üç çifte zevrakçeye
 Geçti sandım mâh-ı nev âyine-i billûrdan

Aşk bir feryad iki sahil boyunca fevc fevc
 Bin gönül âzad iki sahil boyunca fevc fevc
 Rindler dil-şâd iki sahil boyunca fevc fevc
 Halk-ı Sadabad iki sahil boyunca fevc fevc
 Vade-i teşrifine alkış tutarken dûrdan

Geçti hamd olsun zamanlardır süren nâzın Kemâl
 Kavradık tâ kalbgâhından yine sâzın Kemâl
 Eyledi Nâhid'i hayran şiire âgazın Kemâl
 Cedvel-i sîmin kenarından bu âvazın Kemâl
 Koptu bir fevvere-i zerrîn gibi mâhûrdan

Tahsin Nahit

FANTAZİ:

ZAVALLI KOCALAR

Arsa ile evi sattıktan sonra iş paraları almaya kalmıştı. Gazetelerin son sütunundaki Yalova hamamları ilanı beni Avrupa'ya gitmeden caydırdı. Cebimdeki para ile orada ancak bir ay idare olabilecektim. Hem taş yerinde ağırdır derler, onun için Yalova daha çok işime geldi. Bavulumu hazırladım. Şöyle bir Beyoğlu'nda gezeyim dedim. Çıkar çıkmaz Hurşid'le karşılaştım. Nereye diye sordum.

- Sana geliyordum. Mamafih gideceğin yere gelebilirim.

Yalova'da oynayacağım kumarın sermayesi eksilmesin diye Tokatlıyan'a gitmedim. Küçük kahvelerden birine girdik. Hurşid Yalova seyahatinden pek memnun göründü.

- Aman dedi karımı başımdan atıncaya kadar akla karayı seçtim. Ben de seninle gelirim.

- Haremimi ne yaptın?

- Birkaç zamandan beridir dizlerinin ağrıdığından şikayet ediyordu. A'la bir vesile ile Bursa'ya yolladım. Benim için bu pek mükemmeldi.

Hurşid'e:

-Haydi dedim öyle ise durma. Eşyalarımı hazırla, bana gel.

...

Haziranın durgun ve sakin bir günü idi. Marmara mâî ve sakin sahillere doğru hâreleniyordu. Hurşid vapurda pür-neşe idi. Yalova'ya çıktığımız zaman doğru otele gitmek istemedik. Otomobille bütün Yalova ormanlarını gezdik. Otele pek geç vakit avdet ettik. Yemek salonu oldukça kalabalıktı. Esasen iki yataklı bir odayı birçok müşkilâtla açtırabildik.

Hurşid yemekten evvel rakıyı biraz fazla kaçırdı. Onu odaya çıkardım. Yolun yorgunluğu beni de iyice sarsmıştı. Kumarı ertesi akşama bıraktım yattım.

Arkadaşım beş dakika sonra horlamaya başladı. Bense gözümü bile kapamamıştım. Hele kumar hatırıma geldikçe uyku bir türlü tutmuyordu. Kalktım bir sigara yaktım. Balkona çıktım. Mehtap sık ve تنها ormanların üstünde vahşi bir güzellikle parlıyordu. Aşağı otelin bahçesinden yükselen bir opera parçası bizim otele çıkan bir serenatla karşılaşıyor ve bu neşe veren hüznü âhenkler terasta oturanların kahkahalarını karışıyordu. Artık duramayacaktım, ne olursa olsun inecektim. Balkonun kapısını kapadım. Giyinmeye başladım. Tam yeleşimin bir kolunu geçirmiştim ki yanımızdaki odadan çapkın, kısık bir kahkaha duydum. Kulak kabarttım. Gülüşmeler arasında bir fısıltı; muhakkak bir kadın, bir erkek konuşuyorlardı. Ani bir tecessüsle bizi diğer odadan ayıran kapıya yaklaştım. Dikkat ettim, kapının üst tarafında oldukça mühim bir çatlak vardı. Hemen bir iskemleye çıkarak gözümü dayadım. Maatteessüf yatağın yalnız ayak ucu ve bir de iskemle

görülebiliyordu. İskemlenin üstünde bir asker ceketi, hâkî bir pantolon, bir gömlek, apoletlere dikkat ettim, yüzbaşı, konuşuyorlardı. Fakat ne söylediklerini anlamıyordum. O aralık kadın tekrar güldü. Ve ben de erkeğin sualini işitebildim.

- Hurşid'i nasıl kandırdın?

- Yaşasın doktorlar. Banyoya ihtiyacı vardır diye bir rapor, doğru Bursa.

Gözlerimi parlatan, vücudumu büyüleyen sihirli bir ses kulaklarımı okşadı.

Sonra erkek tekrar sordu:

-Evet ama burası Bursa değil ki

Artık konuşma bitti. Tekrar kısık kısık gülüşler ve beni sarhoş eden sesler duyulmaya başladı. Ancak gayr-ı ihtiyari zavallı Hurşid dedim ve gülümsedim.

Bu kadar tecessüs kâfiydi. İçtiğim birkaç kadeh rakı her nedense fazla tesir etmeye başlamıştı. Gürültü etmemek için bir elimle iskemleyi diğeriyle de kapıyı tuttum. Aksi şeytan. Odanın içine düştüm.

Düşmemle kalkmam bir oldu. Hemen kendi odama avdet ettim. Kapıyı kilitledim. Komşularımın yüzünü bile görmemiştim. Hurşid de baktım zavallı uyuyordu.

Düşünmeye başladım. Bu ne aksi tesadüftü. Peki ama bu eğlence bir facia olabilirdi. Yarın sabah ya otelde karşılaşırsalar.

Müfekkirem burada duruyor; ya benim yerimde Hurşid olsaydı diye çıldırıyordum.

Ceketimi giydim ve aşağı indim. Yarın sabah erkenden otomobili hazırlamalarını söyledim. Otelin bir gecelik hesabını kestim. Odaya çıktım. Tekrar bavulları düzeltiltim ve olduğum gibi yatağa uzandım. Yanımızdaki odada gülüşmeler devam ediyor. Hurşid horul horul uyuyordu.

Sabahı zor buldum. Şafağın ilk kızılıklarıyla pençeleşen ağaçlıklara bakarak zehir olan seyahatime teessüf ediyordum. Kalktım odayı dinledim. Ses seda kesilmiş uyuyorlardı. Hurşid'i uyandırdım.

-Haydi dedim gidiyoruz.

O anlamamış gibi yüzüme bakıyordu.

- Haydi dedim kalk durma.

Zavallı uyku sersemi kalktı pantolonu, gömleği uzattım. Hem giyiniyor, hem de soruyordu. Cevap vermedim. Bavulunu eline vererek kapıdan çıkardım. Otomobile atladık. Yarı yolda ancak kendini toplayabildi.

- Canım dedi niye gidiyoruz?

- Bu gece bütün paramı kaybettim.

- Peki ama bende para vardı.

- Onları da kaybettim dedim.

Cüzdanını açtı, paralarını ben almıştım. İçini bomboş görünce yüzünü ekşitti. Fakat bir şey söylemedi.

Vapurda fena halde canı sıkılmış hiç konuşmuyordu. İşi başka bir suretle anlatmalı idim. Paraları iade ettim ve meseleyi tanıdığım bir Hristiyan aile suretiyle tarif ederek ona anlattım. Şimdi kahkahalarla gülüyordu.

- Monşer dedi herkesin namusundan sana ne?

Bir ay sonra bir akşam Hurşid'e Tokatlıyan'da rast geldim. Yemeği evlerinde yemem için ısrar etti. Yalova meselesinden sonra pek gitmek istemedimse de fazla ısrarı üzerine muvâfakat ettim. Haremiyle tanıştık. Biz konuşurken kapı çalındı. Hurşid Ali olacak dedi. Salona bir topçu yüzbaşısı girdi. Ben tabii işi anladım. Hurşid oralarda değildi. Söz döndü dolaştı benim Yalova seyahatine intikal etti. Hurşid bana dönerek dedi ki:

- Kuzum şu otelde başına gelen vakıyı anlatsan!..

Kıpkırmızı olduğumu hissettim. Yan gözle hanımefendiye baktım. O sapsarı idi. Yüzbaşı pek gayet lâkayt aman anlatsanız diyordu. Ben tabii işi geçiştirmek istedim fakat Hurşid durur mu? Ben anlatırım dedi ve başladı. Ben de dahil olmak üzere merakla dinliyorduk. Hele yüzbaşı bey hikâyeyi çok eğlenceli buluyordu. Fakat iş kapının açılıp da benim içeri düşmeme gelince baktım. Hanımefendi öteleri karıştırıyor Ali Bey ise aksi aksi yüzüme bakıyordu. Hikâye bitince Hurşid:

- Nasıl tuhaf değil mi?

Ben hanımefendiye piyano çalması için rica ediyordum. Ali Bey ise bilmem ne cevap verdi. Karısı piyanoya oturduğu zaman Hurşid:

-Zavallı kocalar diye gülüyordu. Selami İzzet

BİR HAYAL

Muharriri Maupassant:

(Gratel) sokağında eski bir konakta, müsamerenin sonuna doğru, herkes bir hadise naklediyor ve anlattığı vakianın hakiki olduğunu söylüyordu.

Bu sırada seksen iki yaşında bulunan Marki dolanır –Samuel ayağa kalkarak ocağın kenarına dayandı, biraz titrek bir sesle dedi ki:

- Ben de garip bir şey biliyorum, hatta o kadar garip bir hadise ki bütün hayatımda zihnimi işgal etti. Bu hadise başıma geleli bugün tam elli altı sene oluyor ve mutlaka bir ay geçiyor ki rüyama girmesin. Bende bir anda, korkunç bir hatıra bıraktı. Anladınız mı?

İki dakika kadar öyle dehşetli bir heyecan içinde kaldım ki o zamandan beri âdeta ruhumda daimî bir ürperme bâkidir. En ufak gürültü beni baştan aşağı lerzeler içinde bırakır. Gece vakti ne olduğunu fark edemediğim bir gölge benden hemen kaçmak, savuşmak için çılgıncasına bir arzu tevlid eder. Geceleri korkarım vesselâm! Bu yaşa gelmezden evvel bu hali katiyen itiraf edemezdim. Fakat şimdi hepsini söyleyebilirim. İnsan seksen iki yaşına geldiği vakit tahayyül ettiği tehlikeler karşısında cesur olmayabilir. Madamlar, ben hakiki tehlikelerden hiç kaçınmadım. Lâkin o vâkıa zihnimi o kadar perişan etti ve bende o kadar derin, o kadar esrar-âlûd, o kadar müthiş bir teheyyc husule getirdi ki bu hadiseyi şimdiye kadar kimseye anlatamadım.

Bunu bir sır gibi, bütün mevcudiyetimizde ketm ettiğimiz bazı hicab-âlûd sergüzeşter gibi kalbimin a'makında sakladım.

Size hadiseyi olduğu gibi, asla tefsir ve izaha kalkışmayarak, nakledeceğim. Gerçi o esnada benim çıldırmış olduğuma hükm olunursa mesele kolayca hal ve izah edilebilir. Fakat hayır, ben çıldırmış değildim ve size bunun delilini de göstereceğim, siz istediğiniz gibi mülâhazatta bulununuz. İşte vâkıa şu: Rouen 1827 senesinde, hazıranda idi. Vazife-i askeriye ile Rouen'de bulunuyordum.

Bir gün rıhtımda dolaşırken tanıdığımı zannettiğim mamafih kim olduğunu da tamamıyla hatırlayamadığım bir adama rast geldim. Sevk-i tabî ile durur gibi bir harekette bulundum. Bu adam benim bu hareketimi görünce yüzüme baktı ve kollarımın arasına atıldı.

Bu; vaktiyle pek ziyade sevmiş olduğum gençlik arkadaşım idi. Kendisini göremediğim beş seneden beri âdeta yarım asırlık bir zamanda ki kadar ihtiyarlamış gibi görünüyordu.

Saçları bembeyaz olmuştu. Bî-tab bir halde iki kat olarak yürüyordu.

Bir genç kıza çılgıncasına âşık olarak mesudâne bir surette izdivaç etmiş, bir sene kadar pek ziyade bir saadet içinde, teskin edilmez bir ihtiras ile yaşadıktan sonra kadın, şüphesiz bu hırs ve muhabbet neticesi olarak, birdenbire kalp hastalığında ölmüş.

Kadının vefatının ertesi günü dostum şatosunu terk ile Rouen'deki konağında ikamete başlamış. Orada yalnız başıma me'yus, mükedder bir halde intihardan başka bir şey düşünmeyerek yaşıyormuş. Bana dedi ki:

- Madem ki seni burada buldum. Bana büyük bir iyilik etmeyi isterim. Şatoya gidip odamdaki, yani odamızdaki masanın içinde bulunan bazı evrakı alıp getirirsin. Bunlara pek ziyade ihtiyacım var. Bu vazifeyi öyle rastgelen adama tevdi edemem. Zira bu hususta son derece mahremiyet ve kat'î bir sükût lâzımdır.

Bana gelince; benim artık o daya gitmekliğimin imkânı yoktur. Oradan çıkarken bizzat kapayıp kilitlediğim bu odanın ve yazı masasının anahtarlarını sana veririm. Benim vereceğim bir tezkereyi bahçivana gösterirsin. Sana şatonun kuyularını açar. Yarın öğle yemeğe bana gel.

Bundan bahsederiz.

Kendisine şu ufak hizmeti ifa edeceğime söz verdim. Şato (Rauen) den tahminen beş fersah kadar bir mesafede bulunduğu cihetle zaten bu benim için bir gezintiden ibaretti. Bar-gîrle bir saatte gidebilirdim.

Ertesi günü saat onda dostumun nezdine gittim. Baş başa yemek yedik. Pek az konuşuyordu. Hemen yirmi kelime kadar ile söz söylemedi. Kendisini mazur görmem mi, saadetinin medfun olduğu bu odayı ziyaret edeceğimi düşünmek kendisini heyecan içinde bıraktığını söylüyordu. Filhakika dostumun hali bana o kadar garip göründü ki âdeta telaş içinde, acîb bir dalgınlık ile sanki kalbiyle esrarengiz bir mücadelede bulunuyormuş gibi bir halde idi. Nihayet bana yapacağım şeyleri izah etti. Bu pek basit bir şeydi. Bana anahtarını verdiği masanın sağdan birinci çekmecesinin içindeki iki mektup paketi ile bir tomar kağıdı alıp getirmekten ibarettir.

- Bu kağıtlara bakmanı rica etmeye lüzum görmüyorum, dedi. Bu sözden âdeta izzet-i nefsin cerîha-dar oldu. Bu infialimi biraz şiddetle kendisine beyan ettim. Kekeleyerek:

-Beni affet.. Pek muzdaribim, dedi. Saat bir raddelerinde bu vazifeyi ifa etmek üzere kendisinin yanından ayrıldım.

Hava gayet latif idi. Çayırların arasından bar-gîri dört nala koşturarak, çayır kuşlarının nağmelerini ve kılıcımın çizmeme doğru vurmasından hâsıl olan muttarid sadayı dinleyerek gidiyordum. Sonra ormana daldım ve hayvanın bu revîşini yavaşlattım. Ağaç dalları yüzümü okşuyordu. Ara sıra dişlerimle bir yaprak koparıp çiğniyorum. Neşeli ve mesut bir halde devam ediyordum. Şatoya yaklaştığım esnada cebimden bahçivana vereceğim mektubu çıkardım ve zarfın kapalı olduğunu hayretle gördüm. Bu hal beni o kadar hayret ve hiddete dûçar etti ki deruhde ettiğim vazifeyi ikmal etmeyerek geriye

dönmek derecelerine geldim. Fakat bu hareketimin bir münasebetsizlik olacağını düşündüm. İhtimal ki dostum bu mektubu şaşkınlık arasında gayr-ı ihtiyari bir halde dalgınlıkla kapatmıştı.

Şato yirmi seneden beri gayr-ı meskun imiş gibi görünüyordu. Etraftaki çitler bozulmuş, yolları otlar kaplamıştı.

Kuyunun bir kanadına ayağımla vurduğum darbeden hâsıl olan gürültü üzerine yan taraftan ihtiyar bir adam çıktı ve beni görünce mütehayyir bir nazarla baktı. Hayvandan inip mektubu kendisine verdim. Okudu, tekrar okudu, evirdi, çevirdi, beni iyice süzdü. Kâğıdı cebine koyarak:

- Peki ne istiyorsunuz?

dedi. Şiddetle cevap verdim:

- Mektupta efendinizin emirlerini okuduğunuz için bunu anlamış olmalısınız.

Şatoya girmek istiyorum.

Herif mebhut gibi bir halde görünüyordu. Dedi ki:

- Demek siz.. Oraya.. Odasına gideceksiniz.

Sabırsızlanmaya başlıyordum.

Tuhaf şey! Beni istintak etmek niyetinde misiniz? edim. İhtiyar kekeleyerek:

- Hayır.. Efendim.. Fakat.. Şu var ki.. Bu oda.. Şeyden.. Vefatı gününden beri açılmadı. Beş dakika kadar beni beklerseniz.. Gidip bakayım da.. Hiddetle sözünü kestim.

- Ey, artık canımı sıkma!... Anahtar bende olduğu halde sen içeriye nasıl girebilirsin. Herif ne diyeceğini bilemiyordu.

- O halde Mösyö, size yol göstereyim, dedi.

- Siz bana merdiveni gösteriniz ve beni yalnız bırakınız. Ben kendim bulurum.

- Fakat Efendim...Şey...

Bu sefer büsbütün hiddetlendim.

- Sen susacak mısın, yoksa benimle uğraşacak mısın? diyerek herifi şiddetle itip içine girdim.

Evvelâ mutfaktan, sonra bu adamın karısıyla beraber ikamet ettiği odanın önünden geçtim. Sonra büyük bir dehlizden geçerek merdiveni çıktım ve dostumun bana tarif etmiş olduğu odayı tanıdım. Kapısını zahmetsizce açtım ve içeriye girdim.

İçerisi o kadar karanlık idi ki evvelâ bir şey göremedim. Uzun müddetten beri boş kalan odalara mahsus sert bir küf kokusundan müteessir olarak durdum. Sonra yavaş yavaş gözlerim karanlığa alıştı ve darmadağınık, içinde çarşafsız ve örtüsüz bir yatak bulunan bir oda gördüm. Yatağın üzerinde iki yastık vardı. Bunlarda birisinin üzerinde başın ve dirseğin dayanmasından hâsıl olan iki derin çukur görünüyordu. Sandalyeler karmakarışık bir halde idi. Kapının, şüphesiz bir dolap kapısının, aralık durduğunu gördüm.

Odayı aydınlatmak için evvelâ pencereye gidip açtım. Fakat panjurların mandalları o kadar sıkışık idi ki bunları açamadım. Hatta kılıcımla bunları kırmaya çalıştım ise de muvaffak olamadım. Bu beyhude gayret asabiyetimi tahrik ettiği gibi gözlerim de tamamıyla zulmete alıştığından dolayı daha ziyade aydınlık etmekten vazgeçerek masanın başına gittim. Bir koltuk sandalyesine oturup tarif ettiği çekmeceyi çektim. Ağzına kadar dolu idi. Bana üç paket lâzımdı, bunları işaretlerinden tanıyacaktım. Aramaya başladım. Kâğıtları karıştırdığım esnada birdenbire arka taraftan bir hışırtı işitir ve daha doğrusu hisseder gibi oldum. Ceryan-ı havanın perdeleri veya diğer bir kumaşı kımıldattığına zâhib olarak hiç ehemmiyet vermedim. Fakat bir dakika sonra, hemen hissedilemeyecek derecede hafif bir hareket daha bütün cildimde garip bir ürperme husule getirdi. Böyle bir heyecana kapılmak o kadar ahmakça bir hal idi ki, kendi kendimden utanarak, başımı arkaya çevirmek istemedim. Bana lâzım olan ikinci kâğıt paketini de bulmuştum. Üçüncüyü aramaya başladığım sırada omzuma doğru gelen uzun ve sıkıntılı bir nefes beni deli gibi ki metre öteye sıçrattı. Bir müddet fırladığım esnada, elim kılıcımın kabzasında olarak, arkama döndüm.

Beyaz elbiseli, uzun boylu bir kadın, bir saniye evvel durduğum koltuğun arkasında, ayakta duruyor, bana bakıyordu.

Bütün a'zama öyle bir titreme istila etti ki az kaldı yere yığılacaktım. Böyle müthiş ve garip bir heyecanı hissetmemiş olanlar bunun ne olduğunu asla bilemezler. İnsanın ruhu âdeta erir, kalp sanki mevcudiyetinden sâkit olur. Bütün vücut sünger gibi yumuşak bir hale gelir. Âdeta insanın bütün a'za-yı dahiliyesi yıkılıp mahv olur denilebilir.

Ben hayallere, hortlaklara inanmadığım halde o dakikada acîb bir korku beni istila etti. Birkaç saniye kadar, bütün bakiye-i hayatımda hissedemeyeceğim bir ızdırab ile, fevkaltabiiye bir helecanın mukâvemetsiz tesirâtı altında kaldım.

Bana bir söz söylemiş olsaydı ihtimal ki ölürdüm! Fakat söylemedi, a'sabı titreten tatlı ve hüzn-âver bir sada ile söyledi. Kendimi toplayamadığımı ve muhakememin yerine geldiğini söylemeye cür'et edemem. Hayır, ben ne yaptığımı bilmeyecek kadar şaşkın bie halde idim. Fakat kendime mahsus bir nev gurur ile biraz da mesleğimin hâsıl ettiği vakar sayesinde, hemen de gayr-ı ihtiyari bir halde, sabit kalıyordum.

Kadın:

- Mösyö, bana büyük bir hizmette bulunmak ister misiniz? dedi. Cevap vermek isterdim. Fakat bir kelime telâffuz edebilmekliğim kâbil olmadı Boğazımdan müphem bir hırıltı çıktı.

Kadın tekrar:

- İster misiniz? Siz beni kurtarabilirsiniz, beni şifayab edebilirsiniz. Ben pek ziyade ızdırıp çekiyorum Ah! Pek muzdaribim! Deddi. Yavaşça koltuğa oturdu. Bana bakıyordu.

- İster misiniz?

Başımınla "Evet!" işareti yaptım. Sesim çıkmıyordu. Bunun üzerine kadın uzatarak:

- Saçlarınızı tarayınız, tarayınız. Ah, ben, bu şifayab eder. Saçlarım taranmalı. Başıma bakınız.. Ne kakar ızdırıp çekiyorum.. Saçlarım ne kadar acıyor bilerseniz, dedi. Çözükle, siyah saçları gayet uzun idi ve bana âdeta bu saçlar oturduğum koltuğun arkasından uzanıp yere temas ediyor gibi görünüyordu. Ben bunu niçin yaptım? Niçin titreyerek tarağı aldım? Niçin, sanki yılanla temas etmiş gibi tüylerimi ürperten bu uzun saçları ellerimin arsına aldım? Bilmem.

Bu temastan hâsıl olan o garip hissi alan parmaklarım da bâki kaldı ve bunu düşündükçe vücudum ürperir.

Saçlarını taradım. Nasıl oldu da o buz gibi saçlarla oynadım. Onları ördüm, büktüm, düğümledim tekrar çözdüm. Bir bar-gîr yelesi büker gibi büktüm. Kadın içini çekiyor, başını eğiyor, mesut görünüyordu.

Birdenbire bana (teşekkür ederim!) dedi. Elimden tarağı çekip aldı. Ve aralık durduğunu gördüğüm kapıdan kaçtı gitti.

Yalnız kalınca, kendime gelerek pencereye koştum ve şiddetle iterek panjuru kırdım. Odaya aydınlık doldu. Bu acîb mahlûkun çıkıp gittiği kapıyı atıldım. Kapıyı kapalı ve zorlanması gayr-ı kâbil buldum. O vakit beni kaçmak için şiddetli bir arzu istila etti. Yazı masasının gözündeki üç mektup paketini şiddetle kavrayıp koşarak odadan çıktım. Merdivenlerini dörder dörder otlayarak sokağa çıktım.

(Rouen), ikametgâhımın önüne gelinceye kadar hiçbir yerde durmadım. Bar-gîri neferime verince hemen odama koşup kapıyı kapayarak düşünmeye başladım.

Bir saat kadar kendi kendime acaba öyle bir hayal görür gibi bir hale mi dûçar oldum? diye sordum. Elbette ben herkesçe malûm olan asabî bir heyecana, mucizeler icad eden ve fevkaltabiye hadiselerle vücut veren bir nev dimağ perişanlığına dûçar olmuştum.

İşte ben böyle bir hayal gördüğümü zannettiğime, bir galat hisse uğradığıma zâhib oluyordum; ki o esnada pencerenin önüne yaklaşp da tesadüfi olarak gözlerim göğsüme ilişince ceketimin ön tarafının uzun kadın saçlarıyla dolu olduğunu ve bunların düğmelere sarılmış bulunduğunu gördüm! Bunları birer birer tutup, parmaklarım titreyerek, pencereden dışarıya attım. Sonra neferimi çağırdım. Pek ziyade müteheyyic ve ve şaşkın bir halde olduğum için dostumun ikametgâhına gidemeyecektim. Hem kendisine ne söyleyeceğimi de düşünmeliydim. Mektupları kendisine neferimle gönderdim. Bana dair malûmat sormuş. Hasta olduğumu söylemişler. Endiş-nâk görünmüş.

Ertesi sabah kendisine hakikat-i hali söylemeye karar vererek, şafakla beraber ikametgâhına gittim. Bir gün evveli akşam üstü sokağa çıkmış ve avdet etmemiş.

Gündüz tekrar gittim. Yine kendisini görmemişler. Bir hafta bekledim, görünmedi. Bunun üzerine zabıtaya malûmat verdim. Her tarafta aradılar. Nereye gittiğine dair bir iz bulamadılar.

Mahud şatonun her tarafı arandı. Şüpheyi davet edecek hiçbir şey bulunamadı. Orada bir kadın saklandığına delâlet edecek hiçbir emâre yoktu.

Tahkikâttan hiçbir netice hâsıl olmadığı cihetle taharriyyâtın arkası kesildi.

Tam elli altı sene oluyor, buna dair hiçbir şey öğrenemedim ve hiçbir şey de bilmiyorum.

Mütercimi: Mehmet Ali

Sahib-i imtiyaz ve müdür-i mes'ûl: Yusuf Ziya

Mahmut Bey Matbaası

Necati -Memduh Biraderler

Yeni senenin muhtıralı takvimi şayan-ı tavsiyedir.

Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi

Ağrısız diş çıkarır.Her nev'i dişler pek sanatkarane imal olunur.

Cağaloğlu'nda Emniyet Sandığı İttisâlinde

Unkapanı Caddesinde Meşrutiyet Perukâr Salonu

Anastas Efendi idaresinde zarafet,maharet,taharet

Edebi Müsabaka

1-Türkçe'de en beğendiğiniz mısra' hangisidir?

Hanımlardan birinciye altından zarif bir kol saati,ikinciye mecmuamızın bir senelik abonesi ,üçüncüye altı aylık abonemiz.

Erkeklerden birinciye pek şık ve kıymetli bir cüzdan,ikinciye bir senelik,üçüncüye altı aylık abonemiz...

Müsabaka müddeti bir haftadır.Cevaplara kupon ilavesi şarttır.

Şair Müsabaka Kuponu:1

Birinci Sayı Birinci Cilt

Sayı: 4

2 Kanun-i Sani 1918

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdür-i Mesul: Yusuf Ziya

Hafta Musahabesi.....	Yusuf Ziya
Süleyman Fakih ve Mevlid-i Şerif	Köprülüzâde Mehmet Fuad
Refakat	Yahya Kemal
Vasıf Enderuni	O. Seyfi
Aşkın Sarayı.....	Güzide Osman
Sevgili.....	Faruk Nafiz
Kıskançlık.....	İhsan Mukbil
Karakolda “Hikaye”.....	Reşad Nuri
“İkram” Komedi.....	Kemal Emin
Anadolu Türküleri.....	(isimsiz)
Sualler, Müjdeler vesaire	

Mahmud Bey Matbaası

1918

Fiyatı 5 Kuruştur.

Œiir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi:Osmanlı devletleri için seneliği: 235 altı aylık 125 kuruştur.Mecmuaya

bütün muamelat için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Őeraihi mahiyetine göre kararlaştırılır.

Adres:Babıalı Caddesinde "Şair" mecmuası idarehanesidir.Adres tebdili on kuruş

crete tabiidir.Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul-1634

HAFTA MUSAHABESİ

SİYASET VE EDEBİYAT

Fırka desiselerinden mütevellid şüpheler o kadar içimize işlemiş ki, en katı hakikatlere bile pek az inanıyoruz. Dört senedir aldatılan ve aldanan kalemler birden bire uyandı. Fakat hala o yalancı rüyanın sarhoşluğu baki!

Şimdi, bütün maddi ihtiraşlardan uzak olan mukaddes sanat müessesesinde bile karanlık müteaffin köşeler aranılıyor.

Daha dün, Hadisat Gazetesi' nde, Buhud İsrafil Efendi, hiç de tetkik ve tettebbu etmeden yazdığı birkaç keyfi satırla, yalnız bedia bir imanın mahsulü olan son edebi cereyana hücum ediyor, onda mevhum düşünceler, gizli maksadlar arıyordu.

Bugün ise, biraz mizaha, biraz da ciddiyete yaklaşan bir ifade ile muhterem refikimiz "Akşam" aynı bahsi kurcalıyor.

Altında imza yerine "üç yıldız" taşıyan bu makalenin sahibi –eğer zannımda yanılmıyorsam- mecmuamızın yoluna hiç de yabancı olmayan bir risalenin en kıymetli bir nasiriydi.

Dün, kendisiyle el ele yürüdüğü bir amel arkadaşının vaziyetini amenin nazarında şüpheli göstermek herhalde büyük bir kahramanlık ve dostluk değildir.

Daha dün, Necmettin Sadık, Falih Rıfkı, Kazım Şinasi Beyler hep aynı bedia gaye uğrunda çalışan Yeni Mecmua'nın en kıymetli muharrirlerindendi. Hakikat bu kadar açık ve yakın iken, şimdi kendi gazetelerinin sahifelerini, işi şakaya boğarak – bilmem ki ne söylesem- biraz samimiyetsizliğe hasr etmeleri oldukça garip ve acı!

Edebiyat, hiçbir vakit propagandacıların vasıtası olmaz. Hakiki sanatkarlar daima lâbedia hadiselere yabancı kalmış, daima muzır şahsiyetlerin telkinlerinden sanatını uzak tutmuştur.

Aşk sahibi bir bestekar hiçbir vakit başkasının keyfi için sazını değiştirmez!

Aksini ispat etmek için hayattan canlı misaller göstermeye kalkarsanız yanılırsınız.

Hececilikle aruzculuk arasında çalkanarak, sırasına göre kah o tarafa, kah bu tarafa geçen şahsiyetsizler, esasen sanatla alakası olmayan zavallılardır.

“Aruzun” isterlerse muhalif partilerin alkışçıları olsunlar. Biz bu nev’i tezahürata karşı lakaydız. Hakiki sanatkarlar yalnız güzelliğın aşığıdır

BUGÜNKÜ EDEBİYAT

Eski gazel edebiyatının uzun zamanlar aleyhinde bulunan eski bir arkadaşım, bunun sebebini izah için bir gün bana şu küçük masalı anlatmıştı:

- Dedelerimiz ne zevksiz adamlarmış! Hepsi yüzlerce sene aynı güzeli sevmişler ve aynı hislerle sevmişler.

Galiba o dilber huzurun çeşmesinden bir katrecik tatmış olacak ki yıllarca hüsnüne bir hanel gelmemiş. Selvi kameti, keman kaşları, ahu gözleriyle bütün harabat erenlerinin aklını yağmalamış.

Hiçbiri anlamamış ki, hala cinsiyetini bile öğrenemedikleri bu akıl alıcı his maskesi altında, yedi köyün evvelki dedelerini ağlatan acuze sırtıyor. Nihayet, Frenk diyarında asıl güzelliğın ne olduğunu öğrenen birkaç cesaretli genç gelip bu maskeyi kaldırmışlar. Altından korkunç bir acuze mumyası çıkmamış mı? O vakit bu mumyalaşmış simanın hayaline ağlayanların gözlerindeki yaşlar kurumuş, kimi şaşırmış, kimi acınmış. Hatta kimisi de senelerden beri döktüğü yaşlara gülmüş.

Tanzimat dediğimiz büyük devirden sonra Şinasi, Kemal ve Hamit' in İstanbul' un bilmediğimiz bir köşesine gömdükleri bu acuze, eskiden hiç de çirkin değildi... Maddenin esiriyle birleştiği uzak çöllerde doğduktan sonra, daha pek çocukken İran' a gelmiş, orada bir dehkanın evinde büyümüştü. hulyalarında hala cemşid bezmini yaşayan bu dehkan bütün hikayelerini anlattı. Kıyafetini Samati saraylarının zevkine göre tanzim etti. Artık bu yüksek,mağrur bir Kistrâ kıızıydı.

“..Gidenlerin dönmediği uzak bozkırlar diyarından altın hasalı al atına koyularak aynen mağrur bakışlı genç hakan, Persepolis harabeleri üstünde ihtiyar dehkanın bütün tükenmez hikayelerini dinleyen Kistrâ kızını genç barbara kaptırmak istemeyen kiskanç dehkan onu aldı.Kimsenin bilmediği,tılsımlı, bir ateş-gedeye kapadı. Pehlevi bülbülünün ateş mabuduna söylediği ilâhilerin manasını anlamayanlar artık onu göremeyeceklerdi...

“...Çin'de, Bizans'ta okumuş ak sakallı hekimler birçok çalıştılar,uğraştılar;hakan ayıldı.Lakin kendine gelen genç barbar harabeler üstünde bir ilahe gibi gördüğü Kistrâ kızını mutlaka istiyordu.Hakanın taşan gazabı karşısında İran büyükleri titreştiler.Nihayet,hiç çare kalmadığını görerek ihtiyar dehkanı zorla hükümdarın karşısına çıkardılar ve dediler ki:

-Kistrâ kızını bulsa bulsa bu adam bulabilir!

“Dehkan,altın tavuslar üzerine kurulmuş tahtında hiddet ve endişeden sararan genç hakanın karşısında dokuz kere eğilip yere serilmiş ipek halıyı öptü.

-Hürmüz yardımcın olsun hakanım,dedi.Mademki emrediyorsun,emrini yerine getirmeyen yüz bin şerrine uğrasın.Yalnız Kistrâ kızı tılsımlıdır,yüzündeki nikabı açınca ölür. İhtiyar dehkan yüzü nikablı kızı getirdi.Acaba bu gelen hakikaten Kistrâ kızı mıydı? Yoksa kiskanç dehkan başka bir kadın mı getirmişti? Bilinmiyor. Hakan o çılgın aşk ile etrafındaki ozanlara emretti, bundan böyle kısraklarını sağan bozkır kadınlarını değil, nikablı Kistrâ kızının güzelliğini terennüm edeceklerdi. Türk şairleri böylece görmedikleri bir güzel için nihayetsiz aşk şiirleri, gazeller, mersiyeler yazdılar, ve bu tam dokuz yüz yıl mukaddes bir an'ane şeklinde sürdü gitti.

Şimdi söyle bana: Dedelerimiz hakikaten sevmiş olsalar başka başka dilberin aşkıyla inlemeyecekler miydi? Duygularında birçok ayrılıklar olmayacak mıydı?

Günleri ister saadet ister felakete dolsun, seneler ne çabuk, ne doyulmadan geçiyor! Geçen gün altı senelik uzun bir ayrılıktan sonra, tekrar eski dostuma rast geldim. Geçen zamanlardan tatlı bir rüya gibi bahs ettik.Saatlerce konuştuk. Zavallı, edebiyat merakını hala bırakamamış. Bana uzun uzun bugünkü edebiyat hakkındaki tenkitlerini, kendi tabiriyle şikayetlerini, dertlerini saydı döktü.

Genç şairlerin beş altı sedir yazdıkları yeknesek aşk şiirlerini okudukça, eski gazelcileri tenkid edemez oldum. Daima aynı güzelin ayrılığıyla ağlayan samimiysiz divanlar karşısında nasıl düşündüğümü bilirsin. Fakat şimdi... Yeni okuduğum her şiire mutlaka aşına çıkıyorum. Atındaki imza ile üstündeki isimden başka aralarında bir ayrılık yok. Hepsi, aynı sesle, aynı kadının aşkını terennüm ediyorlar. Gördükleri sema, gezdikleri deniz, hatta sevgililerinin tuvaleti bile birbirinden farksız. O şiirlerdeki tabiat levhalarını gördükçe bilmem neden, tiyatro dekorlarını hatırlıyorum. Çünkü o kadar mahdud, o kadar cansız, o kadar ısmarlama. Sanat mabedinde şimdiye kadar yetişen mabudlar. Her şeyi tabiatta aramak lazım geldiğini ilahi bir tekerrürât gibi tekrarladılar. Bu ses galiba genç şairlerin kulağına değmemiş olacak ki, hala Fecr-i Ati neslinin “Renih”, “Samen” ve “Rodenbah” dan çıkardığı acemi kopyaları taklitten kurtulamıyorlar. Tabi ki eski gazelciler gibi: onlar da tabiatı gördüklerini zannediyorlardı. Lakin “Firdevsi”yle “Nizami” nin kitapları arasından, içlerinden hiçbiri önlerini kapayan o kitapları bir kenara atmaya cesaret edememişti. Demek ilham menbamızın “Şiraz”dan, “Paris”e intikal etmesi, ruhumuzu ikamete uğratan eski müzmin illetten bizi kurtaramayacak!

- Fakat düşün ki bu son nesil büsbütün yeni bir lisanla, henüz işlenmemiş yeni bir vezinle yazmak cüreti ni gösterdi. Ondan başka bunların en yaşlısının bile daha yirmi beşi doldurmadığını unutma. İçlerinde lisana, vezine ne büyük bir kudretle tasarruf edenler var.

Arkadaşım füturlu bir lakaydlıkla omuzlarını silkerek gülümsedi.

- Eski gazeteciler arasında da mesela “Naili” gibi şekil güzelliğini en yüksek bir dereceye çıkarırlar olmuştu. Lakin asıl yüksek sanatın tabiatın, ruhtan seyyâl bir cevher gibi kopan bu ilahi mahsulün şekil oyuncakçılığıyla ne kadar alakası var bilmem. Herkes ne derse desin, ben Aşık Yunus’ un saf, coşkunun ruhtan kopan şekil ve lisanı bozuk ilahilerini, Nefi’ nin tunç kafiyeli, musanna’ kasidelerine bin kere tercih edenlerdenim. Bu son neslin şeklen ne kadar kuvvetli nağmelerini dinledim ki tunç kafiyelerin tannân gürültüsü altında kuru, boş bir ruhun zavalılığı inliyordu. Halbuki sanat, dünya yaratıldığından beri kaynayan ruhlardan kendi kendine fişkırarak bir mahsuldür. Tıpkı aşk gibi, iman gibi... Bence son neslin asıl yoksulluğu, bütün evvelki nesiller gibi burada toplanıyor. Halkın yalnız lisanını, veznini almakla Milli Edebiyat yahut alafranga tabirle ibdai edebiyat yapılamaz; bunun için evvela onun ruhunu dinlemeli, zevkini anlamalı ki kendi ruhlarımızı kaynayan Acem ve Frenk tesirinden kurtulmak kabil olsun. Yoksa bugün sade lisanla ve milli vezinle yazılan eserler, belki eski gazellerden daha fazla halka bigane ve Türklükten uzaktır. Çünkü şekilden ibaret, kelimededen ibaret, çünkü ruh yok, sanat yok. Yazılan şeylerin yüzde beşi, sipariş üzerine yazılmış sahte kahramanlık destanları; gerisi de aşk, aşk, aşk...

- Demek genç sanatkarınlar aşkı terennüm etmelerini de hoş görmüyorsun.

- Rica ederim, sözleri ters anlama... Daima aynı sesle, aynı edayla, aynı kadının güzelliğini, aynı iştiyakları terennüm eden şairlerin aşkına hiç akıl erdiremiyorum. Eski bir filozof, aşk sanatın anasıdır, diyor. Fakat bu aşk derin ve ateşli ruhların ilahi bir hamlesi şeklinde tecelli eden yaratıcı bir kuvvettir. Mutasavvıflar, bütün kainatın yaratılmasını, çok haklı olarak, ona isnad ediyorlar. Hakikaten, yerle gök arasında öyle aşk menkıbeleri geçmiş ki, kahramanlarının feryadları insanların ruhunda ilelebed aks edecek! Halbuki bizim şairlerin aşkı hafızalarda üç beş gün yaşayacak bir mısra bile yaratmıyor. Sebebini soracaksın, değil mi? Gayet basit: Bizim şairler aşık olacak kadar derin ve samimi bir ruha malik olmadıkları için, aşık olmuyorlar fakat aşka özeniyorlar: bütün cinsi ve şehvani temayüllerini aşk perdesi altında örtmek istiyorlar. Lakin, heyhat! Çok bayağı bir zevkpereslik çapkın, küstah, imalı terennümelerini, aşkın lâhûf haremine sokmak cinayetini hangi sanat aşığı irtikab edebilir?.. Senelerden beri gayz ile, kin ile, hırs ile dolan ruhlarımız anlaşılacak, insanlığın birçok mukaddesatı arasında sevebilmek kabiliyetini de kaybetmiş!..

Edebiyat bahsinde devam ettikçe, coşkun arkadaşımı susturabilmek kabil değildi. Binaenaleyh birden bire sözü değiştirerek, musahabemizi büsbütün başka bir maceraya döktüm; ve saatlerce görüştüğten sonra ayrıldık. Lakin şimdi, son senelerin edebi neşriyatını dikkat ve merak ile takip etmiş bir kara saffetiyle kendi kendime soruyorum.: Acaba arkadaşım bugünkü edebiyat hakkındaki şiddetli tenkidlerinde haksız mı?

Herhalde ben bu suale kolay kolay “evet” cevabını vereceklerden değilim. Hele şu son felaket günlerinin sanatkar ruhlara en ufak bir elem gölgesi bile düşüremediğini gördükten sonra ... Son söz olarak yine arkadaşımın son cümlesini tekrar edeceğim: Senelerden beri gayz ile, kin ile, hırs ile dolan ruhlarımız, anlaşılan insanlığın birçok mukaddesatı arasında duyabilmek kabiliyetini de kaybetmiş!

Köprülüzade Mehmet Fuad

AŞKIN SARAYI

Bir muhayyel sevgilinin hasretiyle, eminim
 Kayalarda parçalanan deniz gibi inlerdi:
 Durgun mavi gecelerde gökler beni dinlerdi
 Ben, yarından ayrı düşmüş bir dul gibi hazinim
 Sanki benden bir hayali gizliyordu topraklar
 Bilmiyordum o yabancı sevgilinin adını,
 Göz yaşıyla anıyordum efsanevi yadını,
 Sonbaharda döküldükçe o sararmış yapraklar,

Mecnun gibi bir başıma sahralarda dolaştım.
 Sonra bir gün geziyorken bir ülkeye yaklaştım.
 Karşıladi beni, kumral, uzun saçlı bir peri,

Sarmış ince vücudunu beyaz ipek tüllere,
 Yanakları benziyordu henüz açmış güllere,
 Kalbimde bir ateş yaktı siyah parlak gözleri,

Birdenbire kanatlandım geçtim, ıssız semayı,
 Gözlerimi açıp baktım avizeler altında,
 Hayalimin hükümdarı oturuyor tahtında,
 Korktuğumu görüp dedi: “Korkma, aşkın sarayı!”

Güzide Osman

KISKANÇLIK

-İbrahim Alaeddin' e-

Tatlı, serin rüzgarlar koşuşan, uzak
 Ormanlarda yaşasak sade seninle,
 Ey bir ufka benzeyen sevgili, dinle;
 Rüyalara dalsak ki hiç uyanmasak!

Ne karşımızda soluk, mavi bir deniz,
 Ne bir hicran, ağlayan gamlı bir düdük
 Hain ızdıraplarla biz çok üzüldük,
 Kirli faniliklerden kalmasın bir iz.

Bir akşam rüzgarının dudaklarından
 Bile kıskanıp seni kahr oluyorken,
 Sana dalan her nazar bana bir diken,
 Bugün daha müsterih değil yarından

Bizim ulvi aşkımız sanki bir iğne,
 Karşımız kanıyor her yer aşına
 Öyle şifasin ki sen sevgilim bana
 Kız mıyorum ömrümün zehirlerine

Dudaklarımda ihtiyar, acı bir gülüş,
 Aşkın efsanesini dinliyoruz biz;

Karşımızda bir sürü sararmış beniz,
İğrenç ihtiraslarla ağlayıp gülmüş.

Tatlı, serin rüzgarlar koşuşan, uzak
Ormanlarda yaşasak sade seninle,
Ey bir ufka benzeyen sevgili dinle;
Rüyalara dalsak ki hiç uyanmasak!

İhsan Mukbil

SEVGİLİ

Neden alnın kederli, gözlerin dalgın?
Hayatına bir siyah ufuk, açmış bahar.
Hala yüzünde nisan akşamlarının
Bir mateme benzeyen rüyaları var...

Dalgalanır yüzümde kumral saçların;
Sen ki viran kalbimin son sahibisin,
Bir yuvayı andıran bu ağaçların
Gölgesinde bana kalb olmuş gibisin.

Ey her gece karanlık yoluma inen,
Yüzünden örtünü aç, herkes tanışın,
Sen her gece mehtaba karşı gezinen,
Şarkın en baş döndüren bir sultanısın.

Faruk Nafiz

ANADOLU TÜRKÜLERİ

Frederik Gize namında bir Alman müsteşiriki yüzümüzü kızartacak resmi ile Anadolu'yu dolaşarak bu mukaddes diyarımızın hakir kalpli ahalisine kendi milli masallarını, türkülerini söyletmiş ve her kelimeyi telaffuz ettikleri gibi yazarak "136" sahifelik bir eser neşretmiştir. "Anatolisehen Turkisch" ismini taşıyan bu kıymetli kitabını Berlin'den getirttik. Dikkat ve lezzetle baştan başa okuduk. Manzum parçaların ekserisi şeklen bozuktur. Vezin ve kafiyeler düzgün, ahenkli giderken birden bire kırılıveriyor. Fakat esas itibariyle çok saf, çok samimidir.

Gözümüzü benliğimize çevirerek kendi duygularımızı terennüm etmek istediğimiz bu devirde harici tesirlerden uzak kalmış olan bu kalp nağmelerinin çok kıymeti vardır.

Masallara gelince, milli efsanelerimizi nazm etmek isteyenler için bunlar, bakir birer menbadır.

Naklettığımız ilk üç kıta, "Bozkırlı Mahmut Çavuş" tarafından söylenmiştir. Diğer ikisi ise "Hadımlı? Hasan"ındır.

Bir sel geldi, aldı gitti köprüsün,
Mamur sandım, viran imiş yapısı.
Kapandı, açılmaz hacet kapısı,
Bir dileğim kabil olmadı gitti.

Çok ömür telef ettim, bir fidan diktim
Yemedim meyvasın yel aldı gitti
Niçin kahpe felek ardıma düştü
Olanca ömrümü el aldı gitti

Yüce dağ başında yanar bir ışık,
Eşiği bekleyen bir garip aşık
Ak buğday benizli, zülfü karışık

.....

*

Bizim yaylalar meşeli,
Taşı toprağı döşeli,
Al yanaklı, menteşeli
Kızlar gelir yaylamıza.

Ey kız saçın siyah diye,
Bakmayım mı günah diye
Her gördükçe bir ah diye
Ah edeyim, yanayım mı?

SEYFİ' YE REFAKAT

Hep eski alem, eski edeb meşrebimcedir
Tanbur-ı Rum lahn-ı Arab meşrebimcedir
Simin ten üzre hal-i zeheb meşrebimcedir
Sak ü sürin ü gabgab ü leb meşrebimcedir
Ser-tâ-be pây hasılı hep meşrebimcedir

Bir bezm-i meyde dün gece mecnundu muğ-beçe
Bir kendi gibi afete meftundu muğ-beçe.
Dûşunda şâl-ı merc ile pür-hundu muğ-beçe
Bir cam bir de la'l-i lebin sundu muğ-beçe
Pir-i mugân olası aceb meşrebimcedir

Bin mah önünde sahn-ı çerâgân iken Bebek
Ahd eyledin bu sohbet-i cananla subha dek
Bir ömr-i aşikaneye bir dem reha gerek
Bedr-i tamamıma nazarın değmesün felek

Mecliste ayş u nûş bu şeb meşrebimcedir

Demsaz olup da sebk-i sahib-i rûbab ile
 Gahî hurûş-ı şevk ve gahî hicâb ile
 Revnak verince meclise çâk-ı nikab ile
 Sagar gibi bahane-yi nûş-ı şarab ile
 Bûs-i dehan-i yari taleb meşrebimcedir

Hân-ı elestten beri mestim Huda alîm
 Bir itiyaddır bana mest-i mine'l-kadim
 Bir kere tövbe etmeğe bin tövbe-yi azim
 Bezm-i şaraptan geçemem doğrusu Nedim
 İşret tabiatımca tarab meşrebimcedir

Yahya Kemal

KÜÇÜK HİKAYE:

“KARAKOLDA”

Muhasebe baş katibi Nizamettin Efendi nezaretten çıktığı vakit ince ince yağmur yağıyordu. Zihni karşılığını bulamadığı bir on sekiz otuz para hesabıyla meşgul, elleri ceplerinde, ağır ağır tramvay mevki'ne kadar yürüdü. Tramvaylar yine bu akşam dolup taşıyor, kapılarından pencerelerinden dizi dizi insanlar sarkıtarak durmadan geçiyordu.

Mevki'de siyah krepdeşin çarşafı, yüzü sımsıkı örtülü bir hanımdan başka kimse yoktu. Zavallı kim bilir ne vakitten beri tramvay bekliyor, gelen geçen arabalara el çantasıyla ümitsiz işaretler yapıyordu. Nizamettin Efendi de hemen bir on dakika onunla beraber bekledi. Yağmur iyiden iyiye artmıştı. Baş katip koltuğunun altındaki şemsiyeyi açtı, fakat gönlü bir türlü rahat etmiyordu. Hanımın şemsiyesi yoktu. Yağmur ince çarşafını suya düşmüş bir balon lastiği gibi

buruşturup bzyor, boynuna, narin omuzlarına yapıştırıyordu.Belki bir aile anası,dairelerde günlerden beri muamele kovalayan bir dul yahut sabahtan beri bir sürü afacana tüketmiş bir muallimeydi. Nizamettin Efendi' nin kadın hakkında bazı yeni fikirleri vardı.Onun için hanıma karşı küçük bir incelik yapmağa lüzum gördü ve şemsiyesini uzatarak:"Hanımefendi lütfen kabul ediniz..Tramvay gelinceye kadar."dedi.

Kadın hafifçe ürkmüştü.Başkatib izah etti:"Fena ıslanıyorsunuz..Hani böyle yağmur altında yarım saat beklemenizden bayağı utandım...Memleketin bir erkeği ve bilhassa bir memuru sıfatıyla..."Kadın bir türlü almaya cesaret edemiyor;karışık, anlaşılmaz bir şeyler söyleyerek reddediyordu.Nizamettin Efendi'nin büsbütün canı sıkıldı.Demek ondan şüphe ediyor,göstermek istediği medeni adam mertliğini başka manaya çekiyordu.Hakkı da vardı ya.Bu hareketin lakırdı açmak için bir vesile olmadığı nereden belliydi?Nizamettin Efendi me'yusane hanımdan ayrılacağı zaman omzuna hafif bir şey dokundu.Bu gayet uzun boylu,pos bıyıklı bir polis memurunun beyaz eldiveniydi.Polis Efendi kaba bir taşra şivesiyle: "Afv edersin efendi ama kadın senin neyin oluyor?"dedi.Kadının yarım saattir.

Yağmurun içinde berbat olduğunu görmeyen gözü,konuştukları iki çift sözü nasıl fark etmişti.Başkatip sert bir sesle mukabele etti:"Evvela İstanbul kaldırımında her önüne gelene "sen" diye hitap edilmez,saniyen kadına kadın denmez;hiç olmazsa hanım denir.Salisen bir şikayet vaki' olmadan kanun ve nizama muhalif bir hal..." Polis sözünü kesti:

"Ay oğlum,ben sana İstanbul'da kadına ne derler diye sormadım.Kadın senin ta'liktinden mi diye sordum.Sen onu söyle,neye lazım uzun edersin?"dedi.Nizamettin Efendi "Neyim olursa olsun,sana ne?" diye cevap verdi.Polis efendinin gözleri hayretle açılmıştı:" Fesphanallah, banane olur mu,dedi.Memleketin ahlakına ben karışmayayım da kim karışsın?Ben bunun yüzünden ekmek yiyiyorum yahu!" Nizamettin Efendi omuzlarını silkti,her kızdığı zaman yaptığı gibi "Vallahi bu kafayla biz adam olmayız."diye şiddetle yere tükürdü.Polis tekrar elini omzuna koydu:"Birader benim iime bir vesvese girdi.Siz hele benimle karakola kadar gelin."Nizamettin Efendi'nin fes başından

fırlamıştı.Ağzına geleni veryansın etmeye başladı.Etraflarında külhanbeyleri,zenbilli imamlar,dilenci Arap kadınları bir daire çevirmeye başlıyordu. Polis sakin ve anûd bir adamdı.Emrine itaat edilmezse onu içeri tıkacağını söyledi.Nizamettin Efendi işi büyütebilirdi fakat arada hanım vardı.

Bir romanda kadın şöhretini tehlikeye sokmamak için kellesini cellada teslim etmiş kahramanlar okumuştı.Onun için sövüp sayarak polisin önüne katılmış hanıma karşı bir medeniyet vazifesi addetti.İki dakika sonra karakolda derdini anlatacak,bu vazife-yi naşinas memura ağzının tadını bozduracaktı.Fakat karakolda kapının içinde tavla atan iki jandarmadan başka kimse yoktu.Kandil gecesini olduğu için komiser de evine birkaç saatlik bir kaçamak yapmıştı.Polis Efendi ,Nizamettin Efendi ile hanımı dar,karanlık bir odaya soktu.Herhalde komiserin gelmesini beklemek lazım geliyordu.Başkatip yeniden gürültü etmek istedi.Polis böyle efendiden bir adamın “edepsizlik”etmesine hayret ve teessüf etti.Nerede bulunduğunu düşünmesi lazım geldiğini,daha ileri giderse maalesef daha ağırca bir muamelede bulunacağını söyledi.Muamelenin daha ağırçası dayak, ötesi sağlıktı ve polis efendinin bu tedbire tevessülden de geri durmayacağı halinden belliydi.Onun için Nizamettin Efendi yüreğinden coşan acı sözleri tutmağı kadın yanında dayak yemeğe merci’ gördü ve sustu.

Kapı gürültü ile üstlerine kapanmıştı.İçeriden topuzu kırık olduğu için kilitlemiş sayılırdı.Başkatip polisle cilveleşmeye başladığı dakikadan sonra kadına bakmağa cesaret edememişti.Bir söz bile söylemeye cesaret edemeden kendilerini takip eden bu biçare kimbilir ne olmuştu bu siyah çarşafın içinde acaba neler geçiyordu.

Kadın harap bir yangın duvarına bakan küçük iskemlenin üzerine adeta yığılmıştı.Vaziyetine dikkat etti.Bu hiç tabii bir oturuş değildi.Vücudu adeta çökmüş,başı yeleşinin üstüne düşmüş idi. Korkutmamak için yanına yaklaşmadı. Sade uzaktan: “Hemşire hanım, hemşire hanım” diye seslendi.Cevap yok demek bayılmış belki de ölüyor.Bir zaman kapıyı yumrukladı,açmadılar anahtar deliğine dudaklarını öptürerek: “Jandarma,jandarma...Polis efendi...Yahu ölümünüz kimse yok mu?” diye bağırdı.Yine aldırın olmadı.çakısını maymuncuk gibi kullanarak kapıyı açmak istedi.Rafta kırık bir nargilenin içinde sarı bir su

gördü.Kadının peçesini açtı,yüzüne dokunmaya cesaret edemeden parmaklarıyla biraz su serpip bekledi,açılmazsa şakaklarını bileklerini ovacak ve şüphesiz bu da fena olmayacaktı.Fakat suyun içinde kimbilir ne kadar vakit işlemiş ve duman onu en kuvvetli ilaçlardan daha keskin bir ruh haline getirmişti.Hanım aksırarak açıldı ve ezan karanlığının içinde daha kara görünen gözleri ile etrafına yanaştı.Nizamettin Efendi sırasıyla gelecek hayretler,gözyaşları,telaşlar ve tekrar bayılmalar bekliyor, oynatması lâzım gelen güç ve karışık komedyaya kendini hazırlamaya çalışıyordu fakat tuhaf ki kadın teessürde,korkuda hiçbir fazlalık göstermedi.Baygınlığına bile “ara sıra olur bir baş dönmesi” diyordu.Hatta Katip Efendiye muaviyeti için teşekkür bile etmeyi unutmadı. Nizamettin Efendi geniş bir nefes almıştı.Yürekli yürekli bu adamlara oynayacağı oyunlardan bahsetti.Sonra sözünü kadının bu memleketteki zavallı mevkiye nakletti. Konuştukları iki çift laf tesadüf eseri olmayıp mesela ahbab olsaydılar, bir gazinoda oturup konuşsaydılar ne olmak lazım gelirdi.Cinnet düşüncelerini boğup söndüren necip bir fikir arkadaşlığı imkanını neden bu memleket idrak edemiyordu. Mamafih hanımcağız bu hutbenin ruhunu galiba pek anlamıyordu yüzünü, kapamıştı.Hafif bir gülümseme ile onu dinlerken gecenin içinde gözleri daha derin,dişleri daha beyaz görünüyordu.Nizamettin Efendi artık onu biraz evvelki gibi derin ve esrarlı bulmuyordu. Meselenin kolayca kapanacağını tahmin ediyor,yalnız hanımı evinde merak ederler diye korkuyordu. Mamafih bu korkuya da pek maal yokmuş, Fındıklı’daki anasından başka kimse yokmuş.Iyâli bir sene evvel ölmüş daha doğrusu rakıdan çatlamışmış.Gayet tali’sizmiş.Tali’sizliğine öyle iman etmiş ki artık bir daha evlenmemeğe ahdi varmış.Kadın tatlı bir safvetle anlatıyordu. Nizamettin Efendi parmakları çenesinin altında kilitli,tatlı tatlı dinlerken içi çürüyor,biraz evvelki hasbî fikir arkadaşlığı nazariyesinin iflasını hissediyordu.

Nerede olduklarını yanlarındaki merdiven aralığına pataklaya pataklaya bir sarhoş kapadıkları zaman hatırladılar.Adamcağız “Bana kandil gecesini sarhoş oldun diyorlar..Benim bunda kabahatim var mı?” diye bağırıp ağlıyordu.Şimdi artık komiseri beklemiyorlar,bu çıplak karakol odasında unutulup kalmak istemiyorlardı.

On dakika sonra komiserin önünde de böyle söylediler.Nizamettin Efendi ‘nin komiser karşısındaki vaziyeti bedîâydı. Nihayet kanun, nizam dairesinde işi halletmek zamanı gelmişti.Komiser ufak tefek çiçek bozuğu, fitne bir adamdı.Kâtip

Efendi dimdik eli göğsünde,gözleri mağrur sevilmiyordu.Evet mücrim kendisiydi.Hanım yarın hem onun vehimde karakolun aleyhinde dava açacaktı.Sebepl olmadan karakol odasına kapamışlardı.Kadın birçok feryat etmişti.Fakat vazife başında mes'ûl bir fert yoktu.Baygın bir kadına sataşmak değil ya hani kör işkembeci bıçağıyla bir tabur adam boğazlasalar kimse duymayacaktı.Komiser pişkin ve mütevehhim bir adamdı.Nizamettin Efendi onun ürküp şaşırıldığını gördükçe perde perde sesini yükseltiyor,bu baziçede yanacak olanların sâde kendisi olmayacağını bütün talâkatıyla anlatıyordu.

*

Komiser düşündü,yarısı çiçekten dökülmüş sıska bıyıklarıyla oynadı.Sonra bir iki kere dolaşıp dışarı çıktı.Nizamettin Efendi ile Hanım onun Polis Efendiye bağırıp çağırıldığını işittiler.Ne dediğini iyi işitemiyorlardı.Sâde kulaklarına “ateşe yatmak... kuyruğunu tava sapına çevirmek... meşe odunu... armut efendi ilh...” gibi kelimeler geliyordu. Komiser Efendi küçücük yüzünün bütün adaleleri oynayarak içeri girdiği zaman hala söyleniyordu. “Birader efendi” dedi,hemen bir yirmi senelik acizane tecrüben var.Beni dinlerseniz bu işi kapatalım..Hepimiz için hayırlı olur..Hoş kendim için korkum yok ya..Efendim yontulmamış adamlar..Hani dört yaşındaki çocuktan berbat...Akıl var fikir yok efendim,fikir yok...Malum ya akıl başka fikir başka..(Önündeki masaya vurup iki ince belli,kırmızı,yeşil pullu çay fincanını oynatarak) Nah kafa...Evden ....

Nizamettin Efendi fıkır fıkır kaynayan neş'esini saklamağa çalışarak: “Vallahi komiser efendi bence hava hoş.(Gözüyle hanımı göstererek) Asıl davacı o...

Komiser efendi yan gözle kadına bakarak “Benim de asıl düşündüğüm o ya..Bir işitir olmuş..”

Hanım sözü uzatmadı.Sadece “ Siz bilirsiniz” dedi.

*

Karakoldan çıkarken tramvaylar hala işliyordu.Taş merdivenin dibinde polis efendinin yere çömelmiş derin derin düşündüğünü gördüler,Nizamettin Efendi müştekî bir sesle: “Ah polis efendi...”

7 Teşrin-i Evvel 321

Reşat Nuri

VÂSIF-I ENDERUNÎ

- HAYATI-

Geçen nüshadan ma'bad

Esasen saray hayatı da eski ziynet ve ihtişamını kaybetmiş.Yeniçerilerin ikide birde pay-ı tahtta isyânı saraydakilerin ağızlarının tadını kaçırmış.Artık saray eğlenceleri eski parlaklığını muhafaza etmiyor.Vâsıf'ın muhiti ile Nedim'in muhiti arasında bu itibar ile de azim fark var.Ara sıra Göksu'ya gidiyor, orada pehlivanları gülüştürüyor, yahut salıncağa biniyor, gülüyor. Eğlenceler Enderun'da ağaların cirit oynamasından, pehlivanların gülüşmesinden ibaret. Hatta bunun için İlyas Efendinin, Enderun'un bu on dokuz senelik vaka'ını tefsil eden tarihine “Çelik Çomak Nâme” denilmiş. Denilebilir ki bu on dokuz senenin en câzib eğlencesi bu cirit oyunudur. Bir def'a Acem şâhı padişaha fil göndermiş. Bir defa da Mısır'dan zürafa gelmiş.Bunlar Enderun'da mühim bir hadise mahiyetini alıyor.Yeni bir vak'a ,yeni bir manzara oluveriyor.

Vâsıf 1230'da hassa oda kaidesinde anahtar ağası ,bilâhare de selefi Osman Ağa'nın ihtiyarlığına mebnî çirag edilmesi üzerine kilâr kethüdası oluyor.Bu kilâr kethüdalığı Vâsıf'ın gaye-i terakkisidir. .Dört seneyi mütecâviz bir zaman bu rütbede kaldıktan sonra 1234'te Bolayır'daki “Süleyman Paşa tevliyeti” mahlûl olduğundan artık çiraklığını isteyen Vâsıf Osman Bey mezkûr-ı tevliyete nail olarak

hanesinde padişaha dua ile meşgul oluyor ve 1240 tarihinde vefât ediyor. Üsküdar'da Miskinler Dergahı'nda medfundur.

Eseri: “Vâsıf Enderunî” nin kasidelerden, tarihlerden ,gazellerden ve bilhassa şarkılardan mürekkep 400 sahifeye yakın koca bir Divanı var.Bu Divan iki üç yaprakla hûlasa edilebiliyor.Diğerlerini atmalı. Hem de hiçbir yere derc etmemek üzere atmalı.Fakat istisnalardan sarf-ı nazar hangi şairin eseri böyle değildir?Fuzuli'den bile nihayet nihayet kaç sahife intihâb olunabiliyor?

Benim kanâ'atime göre şâirleri bu suretle tasnif etmek doğru değildir.El verir ki bir şairin nev'i itibariyle diğerlerinden ayrı yazıları bulunsun.Bu yazıların kıymetçe olan yüksekliği o şâirin mevkinin ta'yin eder.

Vâsıf kasideleriyle hiçbir şahsiyet gösterememiş ,kendisinde en çok mahsus olan Nedim'in tesiri bâki kalmakla beraber ale'lade hatta pek acemice Nef'î yi taklit etmiş.Zaten güzel bir kaside yazmak için yalnız şairlik kâfi değil.Aynı zamanda o devrin tahsilini görmüş olmalı.Lisanı maharetli kullanabilmek için Arapça'yı, Acemce'yi öğrenmiş olmalı, üstâd olmalı.Şair, kasidesinde edebî ve tarihî malumâtından, zamanın tasavvuf felsefesinden bahs ederek nâtika perdazlık eder.Ben bu tarzdaki yazılara “ilmî şiir” diyorum.Halbuki “Vasıf” malumatsızdır.Ziya Paşa da : “Selasetle söyler fakat ilmî yoktur “ diyor.Gerçi Kemal Bey “ Tahrib-i Harabat” ında Ziya Paşanın bu sözüne de itiraz etmiş ama haklı değil.Ziya Paşa için “ Vâsıf'ın malumatsızlığını ne biliyor?” diyor.Divanı meydanda baştan aşağı zihafarla,yanlıı terkiplerle dolu: “Meram söylenilmiyor,kelam söylenilmiyor” deyip duruyor. “gül sakız, nihâl –i ince bel “ gibi şeyler de çok.Muallim Naci Efendi ile beraber ben de Vâsıf'ın cehaletinde şüphe etmiyorum.

Enderun'da kesb-i kemâl etmiştir de diyemeyeceğim.Yine Enderun tarihinden aldığım şu satır o devirde Enderun'da ağalara verilen dersin mâhiyetini gösterir:

Hazine-yi Hümayunda nazîri yok bir cevher-i mücevher olduğundan emsileyi bilmeyenlerin bazısı teşrifâtan ve az çok sırf görenlerin ekserisi mantık ve

maânî ile mübâhâta başlıyorlar.Vâsıf da eğer Hoca Efendi'den ders okudu ise âlim olduğuna şüphe yok!

Vâsıf kasidelerinde hiç muaffak olamamış.Kasidede histen ziyade fikir ve mantık vardır.Büyük bir adam bilfarz padişah medh olunacak orada yalnız hevâ vü hevesten bahs etmek olmaz.Evvelâ bir girizgah sonra memduhuna şeref verecek hekimâne sözler lâzım.Tarihten,maziden,büyük şahsiyetlerden bahs olunur.Onlarla Memduh mukayese ediliyor.Yorgunluk ve maharetsizlik göstermeksizin bütün bu noktalara temas ederek kasideyi üstâdâne bir surette itimâm edebilmelidir.

Vâsıf “Nef’î ‘ ‘ yi kendi meşrebine uymadığı halde şöhretinden dolayı , Nef’î'nin kasideleri

Sâgar-ı kâmem ne dem sâki mey-i ... eder
 Öyle sâki şarab-ı feyz kim kandil olub
 Öyle mey kim ayılub derya gibi cûş u hurûş
 Mey odur kim kûze-i eşkte senden ârifân
 Mey âna derler ki sâki bu harab abâd ‘da
 Mey meydır ol mey kim cihanda Nef’î yevm-i gam def’ine
 Mey o meydır yine amma neş’e –i evvel neş’e değil

Yukarıdaki misalin sonlarına doğru görülüyor ki Nef’î ‘nin tabiatındaki feyyâz cûş u hurûş yerine Vâsıf’ın kalemi bir mazmuna ilişip kalıyor, ilerlemiyor.Aynı mazmuna üzerinde bayat tekrarlarla zikzaklar yapmaya başlıyor.Bu Vâsıf ile Nef’î arasındaki farkı göstermeğe kafî bir misaldir zannederim.

Tarihleri de ehemmiyetsiz. Hazine odasına İhsan tarihi ,kılar odasına İhsan tarihi ,seferli odasının camekânının demirine tarih gibi şeyler.Bunları Vâsıf mevkî ‘ kazanmış,terfi’ne medâr olmak için yazmış.

Gazel ve şarkılarına gelince: Vâsıf bilhassa şarkılarıyla şayan-ı dikkattir.Sebeb-i iştihârî da şarkılarıdır.Vâsıfa hatta gazel tarzı da biraz ciddice geliyor.Bazen bir tek mısra’la,bir tek beyitle ruhundakini veriyor ve bomboş

kalıyor.Geriye kalan dört beş beyiti ikmâl için öyle münasebetsizlikler öyle masharlıklar yapıyor ki.

Meselâ:

Ne kırsın ikide birde benim hatrımı

Gönlüm ey tıfl-ı ziyankar oyuncak değil aa!..

diyor.Bunda zarif ve şuh bir istihzâ var.Büyük takdirler kazanmış olduğundan dolayı âmiyâne,câhilâne taklid ediyor:

Tab'ımı sermest-i câm neşve-yi didar eder

Câmını eshâb-ı irfân aynına ibsâr eder

Bezm her dem ..... barân-ı feyz-i îsâr eder

Dide zûr oldukça seyr-i âlem-i envâr eder

Katresin boş eyleyenler terk-i kâr û bâr eder

Mey bizim bildiğimiz def-i gam ve ikdâr eder

Neş'e zira sahibin oldukça bi-efkâr eder...

Birçok gazelleri var ki bunları divânını ikmal etmek için yazmış.Bunlar için bütün divânı misaldir.

Vâsıf ile Nedim arasında bir benzeyiş ve bir fark var.İşte asıl Vâsıf'ın şahsiyetini ben bu farkta buluyorum.Nedim şuh ve mes'uddur.Nedim'in şetaretinde bir san'at gölgesi,adeta bir kibarlık ihtirâzı vardır.Sanki bayağı olmaktan korktuğu için handelerini san'atın tülü altında gizleyerek tebessüm yapmaya çalışır.Pek kahkaha ile gülmek istemez.Yazdıklarını san'atı ile süsler.Mesela:

Leblerin mecrûh olur dendân-ı sîn-i bûseden

La'lin öptürmek bu hâletle muhâl olmuş sana

Bu mısrala nasıl oynamış. Adetâ kaleminin izleri görünüyor.Vâsıfın şuhluğunda, şetaretinde ise daha berraklık,daha samimilik var.Daha pervazsız bir neş'e gösterir.Vâkıâ Nedim kadar ince, Nedim kadar zarif değildir.Fakat tekellüfsüzdür , bir kahkaha ile ruhunu ansızın meydana koyuverir.İnce bir istihza ile

karışan parlak, pervazsız kakhahaları Vâsıf'ın simâsını ayırıyor.Birkaç misal göstereceğim:

Görmeden kimse latifeyle çalıp kalbimi yâr
Saklamış zülfüne,dünyayı arandırdı beni
Gûşuma arz-ı visal etti uyurken dildâr
Bir yalan söyledi şeytan ki inandırdı beni!

Vâsıf aşağıdaki şu iki mısrala masum bir çocuk ruhunun payansız sevinçlerini veriyor:

Girye-yi bülbülü gülşende alıp maskaraya
Güldüre güldüre ol gonca gülü çatlattık

Vâsıf'ın hayatî telakkisi içinde yaşadığı muhitin nokta-yı nazarına tamamen tevafuk ediyor.Ve aynı zamanda da gayet samimi bir tarzda hafif meşrepliğini gösteriyor:

Dinleme birbirini nâsın abestir Fuzuli
Kalmasın jeng-i nedametle derunun yaslı
Elemi an-asl alemde emeldir aslı
Vâsıf'a zevkine bak yok gamın aslı faslı
Muhitini kendine zevk etmedir alemde hüner;
Gam ü şâdı felek böyle gelir, böyle gider

Vâsıf da yaşayan daima hevestir.Saf ve samimi aşklardan anlamaz.Bunu kendisi de itiraf eder:

Var iken sende bu ayine gibi sine-yi sâf
Sine-sâf olmama lâyıık mı sen eyle insâf?

Vâsıf'ın müstehzi lisanında İstanbul beğlerinin istihzâ şivesi var.Hatta bu lisanın hususi tabirleri var.Bununla beraber mevzu'n çirkinliğinden sarf-ı nazar

mağrur bir Yeniçeri levendine karşı Vâsıf'ın harf-i endâz oluşuna bakınız.Ne kadar güzeldir:

Damgalı gümüş gibi dev pazusu nişanlı
 Kimdir,şu geçen dayı kesimli delikanlı
 Bazen de zarif bir mahviyetle sergenişkârdır
 Sevüp ol gonceyi ağyâra hezâr olmayalım
 Âlemin bir gül için çeşmine hâr olmayalım
 Meyve-i vaslına ol körpe nihâlin Vâsıf
 Çünkü yetmez elimiz,nafîle yâr olmayalım!

Bazen en çok sevdiği kelime oyunlarını yaparak Nedim gibi sanatkâr görünmek ister:

Ettin ama yârdan ey dil niyâz-ı bûse sen,
 Öptürürse hâl-i rengin gedârın işte ‘ben!’
 Vâsıfâ, bûs et leb-i la'l-i terin,.....
 Kâh rengin-i bâde-nûş et, kâh ruh-i yâsemin!

Vâsıf; sefilâne bir tarzda mebzûlen isrâf ettiği hayatını düşünerek ara sıra müte'essir görünüyor. Ömrünü beyhude itilâf ettiğinden şikâyet ediyor.Hiç bir şeye ,hiçbir kimseye müfid olmadığından bahs ediyor.Lisanında samimi bir melâl görünür.

Şeh-rah-ı mahiyet ki tarik-i ezel midir?
 Ser-i menzil-i aşk eski mekân u mahal midir?
 Bu çâk-ı girîbâna sebep kendi elim midir?
 Hep çektiğim kendi cezâ-yı amelim midir?

Vâsıf hayatında olduğu gibi yazılarında da çok def'a gayet lâubalidir.Ve bu laubâliliği eskiler gibi bir nokta,bir mazmun arkasına gizlenerek yapmaz.Kendi hayatını bi –pervâ hikaye eder.

Nihayet son söz olmak üzere şunu söyleyeceğim ki:Vâsıf lisânıyla de eski saray şairlerinin mutantan ve muhkim lisanından ayrılmış,onu çok def'a fena bir şekilde bozmuş,fakat bazen de yukarıdaki misallerde olduğu gibi o lisanı kıvrak ve şakrak bir şekle sokmuştur.Eğer bütün edebiyata hâkim olan Fuzulî'nin ,Nailî'nin ,Nef'î 'nin ve Nedim'in te'sirlerinden sarf-ı nazar edersek Vâsıf için ,hiçbir şairin tamamıyla mukallidi denemez.Vâsıf belki İstanbul'da ayş u nûş ile meşgul olan bir zümrenin şevk ve şetaretini bize kadar getiren hususi bir simadır.Bunun içindir ki kazandığı şarksız telakkiye rağmen isimleri kendisinin üzerine yazılan yüzlerce Türk şairi unutulduğu halde Vâsıf unutulmamış,eserini bize tab'ettirmiş ve okutmuştur.

O.Seyfi

İKRAM

Komedi Bir Perde

Muharriri: Kemal Emin

Eşhas:

Felâtun Efendi 50 yaşında

Mesti Bey 24 yaşında

Munise Hanım 30 yaşında

Sahne: Şûh meşreb bir kadının yatak odası solda,birinci planda bir kapı ,ikinci planda duvara mülâsık bir kanepeler ,cephede sağda bir pencere, sağda ikinci planda bir kapı,yine sağda cibinlikli bir karyola;baş ucunun sağ tarafında ufak bir masa üzerinde çalar saat,pencerenin sağında bir koltuk,sağda birinci planda bir tuvalet masası ayinesi karşısında bir sandalye,masanın sağ tarafında göze çarpacak bir mahalle bir çingirak ipi.Duvarda bir portmanto üzerinde bir ceket,bir pantolon...Karyolanın altında bir çift erkek potini,kanepeler ile karyola arasında bir çift çorap ve bir don atılmıştır.Tuvalet masası önünde duran iskemle üzerinde bir kadın donu,solda koltuğun üzerinde muhtelif kadın elbiseleri.Tuvalet masasının

üzerinde pudra kutusu,tarak,saç maşası,muhtelif kurdelalar,açık bir konyak şişesi,şeker tabağı,iki kadehi,bir tırbuşon.

Perde açıldığı zaman sahne karanlıktır.Mesti Bey ile Munise uykuda,bir an sonra Munise kalkar,perdeleri açar,saate bakar:

Meclis

1

Mesti,Munise

Munise – O!..Saat on olmuş(horuldamakta olan Mesti'ye) Yavrum,gözümün bebeği,(kuvvetle bağırarak) Gözümün bebeği!...

Mesti – (Sıçrar) Ne var..Efendim..Ne oluyor...

Munise – Bu ne uyku!?

Mesti – (homurdanarak) Biliyorum.Uyuduğumu şüphesiz sen den iyi biliyorum.Beni uyandırıp bu zevzekliği tekrar söylemekte ne ma'na var?

Munise – Haydi kalk;ben bugün sokağa biraz erken çıkacağım. (Mesti şaşkın şaşkın etrafına bakınır) Ne o? Etrafına alık alık ne bakınıyorsun?

Mesti – Biraz müsâ'ade et...

Munise – Ne bakınıyorsun?

Mesti – Mobileye,iskemlelere,saate,âyineye,şu benim olmayan şeylere bakıyorum.

Munise – Beğendin ise,hoşuna gittiyse (işaretle takdim edeceğine ima eder)

Mesti – Eksik olma.Teşekkür ederim.Nezaketinin hayranıyım.O niyetle bakmadım.

Munise – Ya niçin bakıyorsun?

Mesti – Bu geceyi de yabancı bir yerde,hâne-yi berduş geçirdiğim serseriliğime bir kere daha emin olmak için bakıyorum.

Munise – Peki sonra ne olacak?

Mesti – Ne olacak..? Her gecem bir başka yatakta geçiyor da...

Munise – Ay geçiyor da..?

Mesti – Neticenin ne olacağını acı acı düşünüyorum.Hey gidi kahpe meslek hey!...

Munise – Peki ,bunda me'yus olacak ne var?

Mesti – Sus, söyleme ,kendi kendimden iğreniyorum.

Bunun farkına varmamak için,en iyi uykuya dalmak,horuldamak,zıbarmaktır.

“ Tekrar yatar.”

Munise – ‘‘Tuvalet masasının üzerinden bir sigara alıp içerek yavaş yavaş yatağın yanına gider.’’ Adam sen de böyle me’yus olmağa lüzum yok...Kendini topla,cesaretli ol insan bu kadarcık Şeyden müteessir,münkesir olur mu? Bunlar her gün herkeste görülen Őeylerdir.Bana bak da biraz ibret al...Yatağıma her gece mi,safir aldığım bir başka yabancı için ulu bir katre gözyaŐı dökmek icâb etse gözlerim ağlayan gibi gece gündüz akardı. ‘‘ Yaş yirmi,akıl değer mi’’ derler.Senin yaşın yirmiden  dört sene fazla artık havailikten vazgeç.Bu gidiŐ fayda vermez.

Mesti – Hiçbir fayda vermese bana sersem bir olduğumu anlatmaz değer ya!..

Munise – Zeknı daha ciddi işlere hasr et.

Mesti – Evet,ama işte.

Munise – Haydi kalk.

Mesti – (Kalkıp yatakta oturarak)işte yaşamağa mecbur olduğum bir gün daha..Oh,efendim ne Kaygılı hayat... ‘‘ Eliyle Munise’yi çağırır’’

Munise – ‘‘Yatağın zerine oturarak’’ Ne var?

Mesti – Sana bayılıyorum.

Munise – Ne demek istiyorsun?

Mesti – Seni seviyorum,szmn ehemmiyetini derk edemedin mi?

Munise – ‘‘ UzaklaŐarak’’ Başka zaman,Şimdi vaktim yok,gideceğim dedim ya...

Mesti – Ne dersen,vücudumun en canlı noktasına bir kurşun yerleŐtirmek fikrindeyim.

Munise – ıldırđın mı? Sebeb?

Mesti – Ben yeryüzünde ne ile meŐgulüm? Hiç...Ne işe yarıyorum? Hiç, yine hiç...Vakıa anlatıyorum. Boş durmuyorum ama etrafımdaki eşyanın bana aitini, yanımdaki eŐhasın bana samimiyeti, merbutiyeti yok. Ben bütün bu mevcudata yabancı bir herifim.. Kendimin fazla olduğunu hissediyorum.İnsan kendinin zevidden olduğunu anlarsa nafile yere uđraŐmakda ne ma’na var?... ekilip gidivermeli..Hiç olmazsa eŐe,dosta,dünyaya karşı ibrz-ı nezaket etmiş olur.

Munise – iyi ama,nezaket olsun diye de lnmez ya...

Mesti – Ah azizem ,yaŐamayı bilmeyenin bu dünyada ne işi var... ‘‘ Bir an tevkif ile etrafına bakınıp yerde çoraplarıyla donunu görerek ‘‘ Şu donumu lütfen verir misiniz?

Munise – ‘‘ Verir’’ Al.

Mesti – Eksik olma cicim. ‘‘ Yorganın altında giyinerek pencereye bakar.Bak görüyorsun ya,hava açık,sema berrak.Nasıl hakkım yok mu imiş? Hani akşam yarın yağmur yağacak diyordun?

Munise – Akşam çiseliyordu.

Mesti – ‘‘ Yatakta her çiseleyen yağmur,sabaha karşı biraz rutubet tabî'dir.Sabah vakti yeni doğmuş çocuğa benzer uyanırken mutlak bir parça ağlar.Sonra gülmeğe başlar...Bugün göreceksin öğle vakti hava ne kadar mütebessüm bir hal alacak.Tam yarışlara gidecek hava.

Munise – ‘‘Geçerek’’ Yarışlara mı gideceğiz? Hay eksik olma...

Mesti – Biraz sabret.Nezaretlerden birini geçersen,otomobillerimden birini sana tahsis ederim.

Munise – Yakında mı?

Mesti – Serserilikte iyice kıdem kesbettim.Cehâletteki mümâresem esasen söz götürmez.Demek ki ,pek uzun zaman kalmamış.

Munise – Pekala aklım var,bu muharebe arasında birkaç bin lira vuramadın mı?

Mesti – Hayır.Benim ona da itimadım yokmuş.’’ İskemlenin üzerinden aldığı pantolonu giyerek’’ Cicim biz akşam yemek yedik mi?Benim karnımda fazla bir açlık emaresi var.....

Mâ'badı var

Karilerimize

“Şair”,bütün karilerinin memnuniyetini kazanmak için her fedakarlığı yapmak emelindedir.

Binaenaleyh mecmuada en fazla kimlerin eserlerini görmek istiyorsanız lütfen bir mektupla fikrinizi bildiriniz.

Müjde

“Diken” gazetesinde “Çimdik” imzasıyla intişar eden mizahi manzumeleri fevkalade şöhret ve takdir kazanan muharririn gelecek nüshadan itibaren aynı tarzdaki nefis eserleri “Şair”de açacağımız mizah sahifesinde intişara başlayacaktır.

Binnaz

Yusuf Ziya Bey'in üç perdelik manzum bir piyesidir.Darülbedayi sanatkarları tarafından temsil edilmek üzere "Heyet-i edebiyyece" kabul edilen bu eser yakında kitap şeklinde intişar edecektir.

Aydemir

Müfide Ferit Hanım'ın milli bir romanıdır.Pek nefis bir tarzda tab' ve neşr edilmiştir.Mutlaka okuyunuz.Tevzi' mahali Babıali Caddesinde Halk Kütüphanesi'dir.

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdür-i Mesul:Yusuf Ziya

Hafta Musahabesi.....	O.Seyfi
Türk Esatiri.....	(isimsiz)
Gazel.....	Süleyman Nazif
İthaf.....	Yahya Kemal
Bir Meczupla Tanıştım.....	Falih Rıfki
Hicret.....	Şükufe Nihal
Bir İzdivaçtan Sonra.....	O.Seyfi
Hicran Gecesi.....	Hıfzı Tevfik
İster misin?.....	Sedat Salim
Düğünden Sonra.....	Yusuf Ziya
Fare.....	Selami İzzet
Psikoloji ve Edebiyat.....	İbrahim Alaeddin
Gastecilerin Kavgası.....	Çimdik
İkram.....	Kemal Emin
Müsabakalar,Cevaplar,İlanlar.....	

Gelecek nüshada: Yahya Kemal, Celal Sahir, Reşat Nuri

Kader Matbaası

1919

Fiyatı 5 kuruştur.

Ŗiir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi: Osmanlı memleketleri için seneliği 235- altı aylığı 125 kuruŖtur.

Mecmuaya ait bütün muâmelât için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Ŗerti mahiyetine göre kararlaŖtırılır.

Adres: Babıali caddesinde “Ŗir” Mecmuası İdarehnesindedir. Adres tebdili on

kuruŖ ücrete tâbidir. Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul - 1634

HAFTA MUSÂHABESİ:

ESKİ ŞÂİRLER

Vatanları istilaya uğramış insanlar kadar me'yus bir halde, perişan kıyafetleriyle yollarını takip eden eski şairlerden birine, İstanbul taraflarında nadiren tesadüf ettiğim oluyor. Başlarını yere eğerek etrafa bakmadan yanımdan geçip gidiyorlar. Bugün birkaç taneden ibaret kalan bu muhterem zavallılara karşı içimde derin bir şefkat hissediyorum. Artık, ne zevklerini, ne lisanlarını, ne irfanlarını anlayan kalmış.

Üstad Ekrem' e "Talim-i Edebiyat Efendi, Nef'i'ye böyle başı bozuk gelmelerle hücum edilmez!" diye hitap eden, Hamdi yeniliğinden dolayı okumaya tahammül edemeyen, hele merhum Fikret' in doğduğundan bile haberdar olmayan bir nesle mensup insanların, zamanın sivri akıllı gençleri arasında yaşaması ne hazindir. Divanlarını neşr edecek tâbi'leri bulunmadığı gibi okuyacak karileri de yok. Gazel yazmaktan, nazire söylemekten, tahmis yapmaktan vazgeçmezler. Kaside vadisine iltifat eden "rical-i devlet" ten eser kalmamış. Nükteler, mazmunlar sarf edilerek; gazeller, rubailer okunarak "mastaba-yı işret"lerin kurulduğu meyhaneleri ayak takımları istila etmiş...

"Naci" devrinde bile alimler büsbütün dağılmış değildi. Tavukpazarı'nın meşhur meyhanesine Adanalı Ziyalar, Arif Hikmetler, Hakkı Beyler gibi üstadlar, Remzi Baba gibi rindler, andelibler, Müstecâbîzâde İsmetler gibi nev-hevesler gelirdi. Sırasında sarf edilen bir mazmun nükteli bir sual , zarif bir cevap, bir vakıa üzerine söylenen bir beyit hafızalara nakş olur kalırdı. Bilmem ki içinizde bizim gibi biraz edebiyata merak edip de., bir zamana ait hikayeler işitmemiş olanlar var mıdır? İşte şu fikra onlardan biridir.

Remzi Baba şiiri kendi lehçesiyle söyleyen gayet rind, gayet kuvvetli bir şairdir. Bazen

İhşâm olanda Körpi (*) de tufan-ı hüsn olar. (**)

(***) Yanpurdan çıkanda bu derya çiçekleri .

Güya ki Hızır ab-ı hayat ile beslemiş

Ayş-ı çemen-i kühende bu tersa çiçekleri.

gibi kıt'alar,bazen de

Ben (****)çoh mürâî zahidi görem senin gibi

Kandil-i sirkat eyledi beyt-ül-Haram'dan

tarzında hicivler söyleyecek kadar kudretli bir lisanı vardır.

Bir akşam aynı meyhanede yalnız içerken aşçıyı çağırarak bir tabak ciğer kebabı ısmarlar. Meyhanenin bu “mest-i müdam” müşterisi parasının olmadığından haberi yoktur.

Aşçı ısmarlanan mezeyi getirir. Biraz sonra da parasını almak için gelir. Remzi Baba kesesini karıştırırsa da para bulamaz. Herif fena sözler söylemeye, zavallının kalbini yaralamaya başlar.. Baba, ilerideki masada Müstecâbîzade'nin bulunduğunu görünce şu beyti yazıp gönderir:

Tuzladı aşçı diliyle yüreğim yarasını

Ciğerim yarası gel ver ciğerin parasını

İsmet Bey derhal kalkar, mevcut parasını babanın masasının üstüne döker.

Şimdi böyle aşına dolu meyhaneler, bir güzel beyte cebini boşaltan şairler nerede? Yolların sert kaldırımları üstünde bir selam ve iltifata bile nail olmaksızın dolaşp duruyorlar. Kederleri gözlerinde okunuyor. Zaman merhametsiz eliyle bu zavallıları hayatın haricine atmış. Onlar da bi'lmukabele mahiyetlerine adem-i tenzil ile bakıyorlar. Kıyafetlerinin perişanlığı içinde gayet mağrur olduklarını fark

(*)köprü

(**)olur

(***)vapur

(****)çok

edebilirsiniz. Bazı gençler tarafından neşr edilen mecmualarda hece vezniyle yazılmış ayarı bozuk manzumeler kim bilir, ne hoşnutsuzluklarını mucib oluyor? Makaleler içinde bozulmuş terkipler; mesela : “Taksim-i İ’ mâl”in yerine geçen “iş bölümü” ne nasıl bir hakaretle bakıyorlar? Eminim ki böyle bir edebiyatın asra hakim olması onları en ziyade bedbin eden noktalardan biridir.

İstanbul’ da nümayışlerin devam ettiği günlerden biri idi. Akşam üstü divan yolundan geçerken bu şairlerden birine tesadüf ettim. Son derece me’yus görünüyordu. Başında, kulaklarına temas eden geniş bir fes, elinde eski bir baston, lastikten yakalığını bağlayan boyun bağı çözülmüş, perişan bir halde idi. Bir aşinasıyla karşılaştılar:

- _ Efendi hazretleri nereye?
- _ Malum ya hazret , vaktidir. Def’-i gam lazım.

Muhatabı ne demek istediğini anladı.Sualini tekrar etti.

- _ Aşağıya, Kumkapı’ ya mı?
- _ Hayır, odama hazret! Aşağıya gidemiyorum, etrafimdakilerin neşesi bana dağ-ı derun oluyor.

Yanlarından ayrılmıştım. Başka ne konuştuklarını işitemedim. Güneş uzakta, şairin takip ettiği yolun ufkunda batıyordu. Başımı çevirdiğim zaman tek bir gölgenin sallanarak guruba doğru gittiğini gördüm.

O. Seyfi

HİCRAN GECESİ

Düştüm yar elinden ağyar eline?
 Dolaştım hicranla nice bin diyar.
 Bir eş yok saçının tek bir teline;
 Ne oldun sevgilim neredesin ey yar?

Şafakta, goncede aradım seni,
 Ayrılık derdiyle eridim, söndüm,
 Benzettin ağlayan İshak'a beni.
 Yusuf'u bekleyen Yakub'a döndüm...

Saçlarım ağardı hala o sevda,
 Bu sönük gözlerde hala hayalin!
 Sevgilim kafidir bu azap bana,
 Biraz da ısınsın elimde elin...

Biraz da açılsın ruhumda bahar,
 Bu hazan yılları yetişir bize.
 Raziyim sonunda olsa da mezar.
 Bir lahza seninle kalsak diz dize!

Bir lahza bir lahza dinsin bu hicran
 Ya sönsün ruhumda aşkının yadı,
 Anladım sevgilim bulamaz payan
 Hicranda yaşayan kalbin feryadı!...

Hıfzı Tevfik

TÜRK ESATİRİ

- 1-

“Altay Türklerinde Yaratılış Efsanesi (1)”

Henüz yerle gök yaratılmamıştı. Henüz gündüzle gece başlamamıştı. Ay, yıldızlar parılamıyordu. Karlı dağlar, ağaçlı dereler, yeşil ovalar yoktu. Koşan geyikler, uçan kuşlar, yüzen balıklar görünmüyordu. Bir yüzünü cennete çevirmek isteyen insanoğulları sürülerini otlatmıyor, tarlalarını sürmüyordu.

Bu boşlukların birinde yalnız su vardı. Bu yokluklardan nice varlıklar çıkacağını bilen yalnız Tanrı Kara Han mevcuttu.

Tanrı Kara Han yeri göğü yaratmadan evvel, varlık yalnız sudan ibaretti. Bir uçtan bir uca su dalgalanıyordu. Sudan başka bir şey yoktu, su her şeydi. Kara Han yapayalnız kalmaktan artık sıkılıyordu.

Günlerden bir gün düşünmeye başladı: Bu bitmez tükenmez boşlukta sudan başka görünen benden başka gören yok. Su başka görünenleri doğurabilir. Ben başka görenleri yaratabilirim. İkimizden hem gören hem görünen nice mahluklar çıkabilir.

O halde “ iş başına!”

Tanrı Kara Han ilk önce kendine benzer bir mahluk yarattı. Adını (kişi) koydu. Kara Han’la kişi iki siyah kaz gibi su üstünde uçuyorlardı. İki de kaygısız, rahatlık içinde idiler. Henüz beriki azmağa,öteki kızmaya başlamamışlardı.

Fakat, gitgide kişi bu yaşayıştan hoşlanmamaya yüz tuttu. Bu sessiz bahtiyarlık artık onu sıkıyordu. Bir gün fırlamak, Kara Han’dan daha yükseklere uçmak istedi. En gizli şeyleri gören Kara Han kişinin gönlünden geçen bu gizli düşünüşü d o anda sezdi. Ona vermiş olduğu uçmak iktidarını elinden aldı. Kişi hemen bir ağır taş parçası gibi suyun namütenahi derinliği içine düştü. Daldı. İniyor, iniyor, durmaksızın iniyordu. Ölümünün yakın olduğunu anladı ve merhametli tanrıya yalvarmaya başladı. Eski haline döndürülmesini niyaz etti. Kara Han onu ölümden afv etti. Fakat, kendisiyle beraber uçmak şerefini tekrar ona vermedi. Uçmak iktidarından mahrum kalan kişi artık su üstünde barınamayacaktı. Üzerinde durması için denizden bir yıldız yükseltmek, su üstünde bir ada yaratmak lazımdı.

Kara Han kişiye “ Suyun dibine in. Oradaki katılaşmış sudan bir parça getir. Sana bir kara yaratayım.” dedi. Kişi suyun dibine daldı. Oradaki buzdan getirdi. Fakat, başını sudan çıkarır çıkarmaz bunun bir parçasını gizlice ağzına soktu.

Çünkü Kara Han’ın haberi olmadan kendi kendine gizli bir ada yapmak istiyordu.

Kara Han buza (Toprak evvel!)diye emir etti. Buz derhal toprak oldu. Kara Han bu toprağı denizin yüzüne saçtı. Bundan büyücek bir ada vücuda geldi. Fakat kişinin

ağzında gizlediği su da toprak olmuş ve şişmeye başlamıştı. Eğer Kara Han, kişiye (tükür!) diye emir etmemiş ve o da tükürmemiş olsaydı, muhakkak nefes alamayarak boğulacaktı.

Fakat, kişi tükürünce ağzından saçılan topraklardan dağlar, dereler vücuda geldi.

Kara Han'ın yarattığı ada dümdüz bir ova olacaktı. Fakat kişinin gizli iş yapmak istemesi bir yüzünü girintili çıkıntılı bir hale koydu.

Bu ikinci günahtan büsbütün kızan Kara Han kişiye (Erlık) adını koydu. onu nur aleminden dışarı attı.

Tanrı Kara Han bir yüzünü kişiye yurt olmak için yar etmişti. Onun kovulması üzerine bu yurdun büsbütün ıssız kaldığını gördü. Kara Han burasını şenletmek için yer altından dokuz dallı bir ağaç bitirdi. Bu ağacın her dalı altında birer insan yarattı. Bu dokuz insan sonra yeryüzüne dağılan dokuz suyun ataları oldular. Türklerin bu dokuz atalara büyük hürmetleri vardı.

Erlık yeryüzünün bu yeni sahiplerini yakışıklı, güzel buldu. Tanrıya bu mahlukları kendisine vermesini rica etti. Kara Han ona insanların idaresini vermedi. Fakat, Erlık onları bu büyücülük kuvvetiyle aldatabiliyordu. Her emrini onlara kabul ettiriyordu.

Kara Han Erlık tarafından kolayca ayartılan bu ahmak insanlara kızdığından insan alemini kendi başına terk etti. Erlık'ı de bir altındaki karanlık göğün üçüncü katına kovdu. İşte bu suretle insanlar doğru yolu kendi kendilerine aramaya mahkum oldular. Yiyeceklerini, giyeceklerini kendi sa'yleriyle elde etmek mecburiyetinde kaldılar. Erlıkse onları ayartmak için bir an bile boş durmamaya azmetmişti.

Kara Han yer dünyasıyla yeraltı dünyasını yarattıktan sonra, gök dünyasını da yaratmaya başladı. Göğü on yedi kat olarak yaptı. On yedinci katı kendisi için ayırdı. Tahtını oraya kurdu.

Kara Han'dan üç büyük tanrı vücuda geldi. Birincisi iyilik tanrısı olan (Bay Ülgen) dir ki bunu dağın on altıncı katında altın dağda, altın bir tahta oturttu. Ve cennet alemine amir tayin etti.

İkincisi (Kızagan tanrı) dır ki bunu da göğün dokuzuncu katına oturttu.

Üçüncü (Mergen tanrı) dır ki bunu da göğün yedinci katında yerleştirdi. Yedinci katta bundan başka, yeryüzünü aydınlatan (gün ana) yani güneş hanımı yer etti. Altıncı katta ise (ay ata) yı yani (ay dede) yi halk etti.

Göğün beşinci katında yaradanlar yaradanı olan (Kuday Yapıcı) yı yerleştirdi.

Göğün üçüncü katında (Bay Ülgen)in iki oğlunu yerleştirdi. Üçüncü katta, bundan başka , bütün ruhların alındığı yer olan (Sûd Gölü)nü yahud (Ak Göl) ü yarattı. Bunun yakınında da (Yedi Kuday = Yedi ilah) ın yurdu olan ve her türlü cennet yemişlerini muhtevi bulunan (Sürve) Dağı'nı vücuda getirdi.Bu yedi ilahın maiyyetine Yapıcıları verdi. Yine üçüncü kat gökte cennetlik olan sâlih ruhların yani Aktuların ikametgahı olmak üzere (Ak) adlı cenneti yarattı.

Dünyada iyilik yapan insanların öldükten sonra buraya getirilmesini emretti. Buraya giren ruhların yer yüzündeki oğullarıyla torunlarına şefaate edebilmek iktidarını da bahş eyledi.

Kara Han insanların yeryüzünde kendi başlarına doğru yol bulamadığını gördüğünden onlara yol göstermek üzere büyük Maytere'yi gönderdi. Erlik, Kara Han' ın yarattığı gök dünyasının güzelliğini görünce, kendisi için de yer yüzünde bir gök yapmaya karar verdi. Kara Han'ın müsaadesini aldıktan sonra böyle bir gök vücuda getirdi. Ayarttığı ruhları davet ederek kendi göğünde iskan etti. Fakat bu kötü ruhlar Kara Han'ın yarattığı yer yüzündeki insanlardan daha bahtiyar bir surette yaşıyorlardı. Bu hal yeniden Kara Han'ı gazaba getirdi. Erlik'in göğünü yıkmak üzere kahraman Mançura'yı gönderdi. Mançura kuvvetli mızrak darbeleriyle Erlik' in göğünü parça parça toprağa düşürdü. Şimdiye kadar girintisi çıkıntısı az olan yer yüzünde bu suretle, yüce dağlar, derin boğazlar,boğazlar arasında içine girilmez sık ormanlar vücuda geldi. Kara Han Erlik'i yer altının dokuzuncu katına kovdu. Orada

güneşle ay görünmediği gibi yıldızların ışıltısı da seçilemezdi. . Kara Han ona dünyanın sonuna kadar orada kalmayı emretti. Erlik yer altında da boş durmadı. Kara Han'ın izniyle, orada dokuz katlı bir gök yaptı. Maiyyetine aldığı kötü ruhları yani bu yer altındaki (Tamu) alemine yerleştirdi. Yer altında korkunç nurlar saçan cehenneme mahsus bir güneş vücuda getirdi. Erlik dokuzuncu katı yurt edinerek orada siyah bir taht üzerinde oturdu. Erlik kendi mevkiinden daha derinde, günahkarların mecazat göreceği (Kadırgan) adlı cehennemi vücuda getirdi. Bu suretle mecazat-ı ilâhî memuriyetini intisab etti. Artık kendisine (Erlik Han) kontrole bırakılan insanlara da (kişi oğulları) denmeye başladı. Bay Ülgen cennet ilahı olduğu gibi bu da cehennem ma'bûdu oldu.

İTHÂF

Abdülhak Hamit'ten sonra lezzet-i şiirin menba'ları kurudu. Sami Bey'in bir manzumesi bu çorak devrin en güzel eseridir. O eserin kafiyelerinden doğan bu mısraları sahibine ithaf ediyorum:

Fer almışken tulû-i kibriyâdan,
Bugün bî-vâye kalmış her ziyâdan.
Bu mülkün farkı yok bir tengnâdan
Niçin nur inmiyor artık semadan?

Bu şek, bağrımda her gün gâh ü bî-gâh
Dolaştım "Hû" deyüp dergâh dergâh
Ümîd ettim ki bir pîr-î dil-âgâh
Desün "Destûr!" mihrâb-ı hafâdan

Abâ var, post var, meydanda er yok;
Horâsân erlerinden bir haber yok
Uzun yollarda durdum hiç eser yok
Diyâr-ı Rûm'a gelmiş evliyâdan!

O yerler işte Bağdad, işte Âmid
 Bugün her şûleden mahrûm, câmid
 O yerlerden gelen son yolcu: Hâmid
 Haberdar olmaz olmuş mâverâdan

Tecellîgâh iken binlerce rinde,
 Melâmet söndü Şarkın her yerinde,
 Bu devrin gerçi son sohbetlerinde
 Nefes'ler dinledik sâz-ı Rızâ'dan

Bu manzûmenle ey üstâd-ı hoşkâm
 Alî'den doldurup iksîr-i ilhâm
 Leb-i uşşâka sundun öyle bir câm
 Ki yoğrulmuş türâb-ı Kerbelâ'dan

Yahya Kemal

GAZEL

O kadar verdi teneffür dile mahiyet-i nas
 Kendi gölgem bile eyler bana îrâs-ı aras

Çeşm-i vicdana hakikatte dem-a-dem görünür
 Vech-i ihlâs riyakar hakikat-i dessâs

Şimdi ağyara müdara ile geçmekte günüm
 Bir zaman yâr ile de etmez iken istînâs

Ne teykin ne te'sir bu muhît-i aczin
 Yed-i kahrında ezilmiş gibi idrak ü heves

Korkarım Levni ile ruh-ı necibin kararır
Dest-i nefretle bile eyleme dünyaya temas

Süleyman Nazif

BİR MECZUBLA TANIŞTIM

-Son Sahife-

Birkaç gün sonra ne yabancı bir diyardan geçeceğim.Belki artık gözlerimin senelerdir hasret duyduğu toprakta,göğsümün yıllardan beri hicran çektiği havada yaşayacağım. Belki şu Ren kıyılarında dertleri büyük, meserretleri saf, gözyaşları berrak ve tebessümleri temiz insanlara rast geleceğim.

İşte ilk günü akşama kadar bunları düşündüm ve hepsine kolayca inandım,ruhumun öyle derinden rahat ettiği günü hatırlamıyorum.

Hayatta neye heves ettimse, ne kadar hatıram varsa, hepsini kendi odamda toplamış idim. Yüzlerce resim, atalarımın yemek kitapları. Kim bilir hangi seneleri ve hangi zevkleri haber veren yüzlerce eşya hep bir odanın içinde idi. Akşam onların arasına tam gurup vakti girdim. Ne samimi kalpli, ne hasta adamları şu dört duvarı terk etmek, bana dâr ü diyar bırakmaktan güç geldi. Bütün kararlarımın yavaş yavaş gevşediğini hissediyordum. Evvela ölen kardeşimin portresini ortadan kaldırdım. Bu resim gözlerime canlı göründü. Annemin yadigar bıraktığı resimde aylardan beri ağır ağır, saat saat sönüp giden gözleri bir an yerlerinden oynadı. Büsbütün hareket etmesinden ve bana bir şeyler anlatmasından korkup onu da duvara çevirdim. Kitaplar, seccadeler, eski çarşıların gümüş ve bakırdan eşyası camdan ruhlarının sırrını çözdü. Hepsinden odaya garip, esrarengiz bir hava sirayet etti. Gece sabaha kadar onların başından ayrılamadım. Bir kitap sahifesi zihnimden taşan bir rüya açtı, bir defterde, bir solmuş gazete parçasında derin meraretler sezdim. Yıllardan beri bu oda için benimle beraber yaşıyor muydu? Şimdiye kadar bu sırları nasıl anlayamamıştım? Yazık,

dünyada ne sırlar var ki bilemiyoruz. Belki hiç inanılmayan saadetin bile kaç kere görmeden, bilmeden üzerine basıp geçtik?

Sonra, günün ilk ziyaları her tarafa sathî bir şekilde dağıldı. . Gözlerimin hiç kapanmadığı bu geceyi tıpkı bir rüya gibi terk ettim.

Kim bilir kaç sene sonra dönecektim.İçimde yalnız bir endişe kalmıştı: Bir kaza ile hatıralarımı kaybetmek. O gün dükkan dükkan gezdim. Gayet kuvvetli , üç demir çemberle kapanan,çinko kaplı sandıklar yaptırtım. Hepsini birer birer itina ile bunlara yerleştirdim.Son gece boşalmış odamı görmeliydiniz! Kendisinden intikam almış gibiydi. Sabaha kadar bana ölü gözlerin donuk çukurlarıyla, sitemsiz, hüzünlü baktı.

Pây-i tahttan işte böyle çıktım. İlk seyahat günü kompartımanın eşyalarından biri gibiydim. Tren huduttan hududa geçti. Hiçbir manzaradan usanıp yerime oturmam. Bilmem nasıl bir küçük sebeple tanıştığımız yolculardan biri yolcu yemekte bana:

-Nereye kadar gideceksiniz? dedi.

-Barşav'dan ileriye! dedim.

-Ben Berlin üstünden Belçika'ya geçeceğim. İsterseniz size göstereceğim istasyonda iner ve güzel Ren yollarını otomobille geçersiniz. dedi.

İçimde itaate o kadar hazırlık vardı, ki hemen kabul ettim.

Sabah vakti Budapeşte'ye uğradık. İlk Avrupa şehri görüyordum. Kompartımanın penceresini severdim. İçeri bir sisle infilak, yanık bir maden kokusu girdi.Orada yavaş yavaş binalardan sıyrılan şehri , açılan yeni ufukları, yürüyen yeni insanları seyrettim. Sisin getirdiği nem ve pas kokusunu en taze bir hava gibi içtim.

Sonra Tuna sularından Almanya'nın sert ve durgun tabiatından, hepsi en son bir şark pay-i tahtı kadar mağrur beldelerden geçtik. Ormanlarda eser, nehirlerde cetvel hali gördüm. Rüzgar bir yerde tanzim ediliyor gibi esti. Her tarafta halka benzer insanların yaşadığı belliydi.

Bana rehberlik vaat eden yolcu Almanya'nın garbında, tek ve تنها bir istasyonda:

-İşte burada ineceksiniz, dedi.

-Otomobil sizi iki saatte oraya götürür. İlk dağları aşınca kendi ufuklarınızı göreceksiniz.

Hakikat, bu küçük beldenin hududunu geçtikten biraz sonra yemyeşil dağ başları görüldü. Bir eteğinden diğer eteğine kadar dağlarla dolu bir silsile geçtik. Elllerinde şarap küpleri duran uzun ve sıhhatli kadınlarla yanakları mahzen görmemiş bir şarap kadar taze ve kırmızı çocuklara rast geliyordum. Daha sonra mahalleler kadar birbirine yakın şatoların altından dolaştık. Buraların tabiatının renginde henüz elden çıkmış bir cila parlaklığı var. Belli ki şu camları berrak, bir yeni köşk kadar temiz ve intizamlı şatolarda hiçbir derebeyi inmeyecek. Her yerde insan, her yerde insan eli! Tabiat emir altında, mutî, garip gibiydi.

Mektebin yeşil bahçesine ayak basar basmaz neşemin büsbütün silindiğini hissettim. Şimdi ben ne yapacaktım? Sevinç, sıhhat ve sesle dolu bahçe kalbime dokundu. Bunlar hep benim unuttuğum senelerde yaşayan Alman çocuklarıydı. Büyük başım, şu çocukların babalarının duyduğu kederi duymuş ruhumla ben buraya ne kadar yabancıydım! Ah gurbet! Vatandan yabancı yerde suda ve havada varsın. Sen insanın içinde dert gibi, mert gibi, ruh gibi bir şeysin!

O gece hiç benimsemediğim, hiç ısınmayan ve bana olmayan yatakta elimi göğsüme basarak, bir günah gününü hatırımdan silmek istiyor gibi uyumaya çalıştım.

Aylar böyle geçti. Eğlence, içki, tatil ve gezinti olmadığı zamanlar, tehlikeli yollarda taştan taşa basarak yürüyen seyyahlar gibi dakikadan dakikaya geçerek akşam ediyorum. Ecnebi akşam ruhu kendine getiriyor ve bütün günü bir yara gibi hissettiriyor.

Tam iki sene Ren kıyılarında daha şimalde büsbütün şimalde serseri gezdim. Şimal bitti. Ne benim kederime nihayet, ne insanlara ferah ve cazibe gezdi. Toprak,

hava ve izdiham her yerde benim yabancılığımın şüphe etti. Her yerde kendimi takip ve zan altında gördüm.

Ne aramaya çıktığını bilmeyen ne bulabilir? Ben yalnız odamı değil, ruhumu pay-i tahtta bırakmalıydım. Ara sıra bir mescit sokağı kadar darlaşan, içinde müezzin sesleriyle cemaat adımları işitilen bu ruh, tıpkı kitapların, eşyanın kendi ruhlarını boşalttıkları hava gibi, ara sıra çatlak bir yerinden böyle bir hava sızan bu ruh bende olmamalıydı! Bir müddet kendi içimin sesinden, esaret gibi nefret duymaya başladım.

-İşte terbiyenin insanı düşürdüğü uçurum...

Bu çukuru nasıl, ne ile doldurmalı? Ben burada niçin bana hizmet edenler kadar mes'ud değilim?

Memleketler değişti, sesler değişti, kadın ve erkek değişti. İçinde akşamın tanıyıp uyandırdığı bomboş gurbeti beldelerle, seslerle, kadınlar ve erkeklerle örtemedim. .

Artık ben iki gurbetteydim. Biri gurbet ki insanda var, biri o gurbet ki mesafede. Şehirlerde ve tabiatta var. Hayatın hırslarına ve yorucu münasebetlerine girerken kendimizden ayrılıyoruz. Sanki ana yurttan çıkıyoruz. Öyle bir kervana katılmışız ki ayrılmak muhal, kervanı çevirmek muhal. Bu kervanın develeri çökmek bilmiyor, dikene imrenmiyor ve suyu sevmiyor.

Bir gün bana yepyeni bir fikir geldi: Memlekete dönsem! Ümidi yine annemin anlattığı hicret ve zulüm hikayelerinin henüz aksi duran odamda, kitaplarımda, resimlerimde ve eşyamda gördüm. Bu fikir beni ileriye giden bir dar yol gibi denize giden bir kuvvetli sel gibi kaptı.

Artık her tarafta ikiz manzaralarla beraber yaşamaya başlamıştım. Yeşil ve yekpare Ren bağları arasından Çamlıca' nın harap, eski bağları sıyrıldı. Mektepteki odamın içini benim odam kapladı. Köy kiliselerinde muhacir muhitlerinin dökülmüş sıvalarıyla esmer olmuş kiremitlerini hatırladım. Yatakta bir ses kulağıma eğiliyor ve şöyle başlıyordu:

-Bak sana anlatayım oğlum.. Kapkaranlık bir geceydi...

İşte ruhumun böyle coşkun bir anında akşamüstü ziyası uzun süren Ren kıyılarından ayrıldım. Vatan ve hatıraya koştum.

İstanbul' da ilk geceyi ben gideli eskiyip çöken odamın içinde arkadaşşıma emanet ettiğim sandukaların heyecanıyla geçirdim. Kim bilir bu eşya nasıldı? Yarın bu nesnelere hayatları uyanacak, kitaplar söyleyecek, gazeteler her şeyi ifşa edecekti.

Evet, ertesi günü böyle olacak, diye düşündüm. Ümitlerimin ortasında bir kaya gibi yalçın, ıssız ve kalpsiz duran şüpheden kurtulacaktım.

Öğleye doğru üç büyük sandık geldi. İçlerinde ne varsa birer birer çıkardım. Kitaplara sık sık baktım. Resimlere çizgi çizgi dikkat ettim. Ne eski portrelerde gözler yerlerinden oynadı, ne eski gazetelerde satırlar hareket etti. Sanki zaman onlarda damla damla bir ruh çürütmüş, rutubet çizgiler ve şekiller üstünde en vâsi' bir hayat neşr eden .....,, esire benzeyen ...arıtılmış, boşaltmıştı.

-Yazık, hep ölmüş! dedim.

Eskiden közler gibi yakan, kalpler gibi çarpan, mesretler ve kederler gibi sirayet eden eşyayı cesetler gibi yerlere serptim.

Bilmem, vatanda, gurbette, hatırada kalmayan ne var ki ben ona muhtacım, bir sır var ki halledemiyorum. Tali'imde bir sihirbazın bağı var. Söyle, Hâlik ..... ve nefretle ölüm arasında bir başka merhale var mı?

Falih Rıfki

HİCRET

Kuşlara:

Sonbaharın gamları
 Ürküttü mü pek sizi?
 Terk edip bu diyarı
 Ağlattınız hep bizi..

Solgun gökten ince bir
 Bulut gibi geçtiniz!
 Altınızda titretir
 Sizi coşkun bir deniz.

Çok uzak mı, nereye
 Ey semavi yolcular?
 Hangi ılık bâdiye
 Yolunuzu karşılar?

Bu hicretin son izi
 Sönüyor gün ufukta;
 Soldurmuştu her benzi
 Sanki hazin bir sevda

Siz giderken pür melal
 Ruhunuzdan uçardı;
 Hasta beyaz bir hilal
 Size yollar açardı.

Nerde şimdi baharın
 Müterennim, şen sesi?
 Gittiniz bu diyarın
 Hiç kalmadı neş'esi.

Şimdi تنها ve çıplak
 Sessiz kalan her bahçe...
 Yere düşen şu yaprak
 Rüzgarlara eğlence!

Boş yuvalar artık gam
 Doludur yok bir zâir;
 Ağlar orada her akşam
 Yalnız hasta bir şâir...

Şukufe Nihal

BİR İZDİVAÇTAN SONRA

Her akşam muhakkak tesadüfümüz,
 Yolumun üstünde yine sen varsın.
 Nedir, bu sevinçle gülümseyen yüz?
 Vefasız, galiba çok bahtiyarsın!

Sen, beni aldat da bu aşk oyununda;
 Git, başka birinin uyu koynunda!...
 Hiç şüphelen olmasın, güzel boynunda
 Aşkın vebali var, bir günahkarsın!

Uzaktan gülersin, gülümserim ben!
 Bakışır geçeriz bir şey demeden...
 Bilmem ki? Bu garip gülümsemeden
 Ben ne kasederim, sen ne anlarsın?!

O. Seyfi

7 Kanun-i Evvel 1918

DÜĞÜNDEN SONRA

Eşhas

Nihal.....Yeni gelin

Nebile ..... Nihal' in arkadaşı bir genç kız

Hadiye ..... “ “ “ “

Münevver ..... “ “ “ “

Leman ..... “ “ “ “

Sahne: Pek kibar döşenmiş bir oda, dalgalana dalgalana sarkan koyu, karışık renkli perdeler, yerde ince nakışlı yekpare bir halı, ortada, üstünde mini mini heykeller duran bir masa, duvarda, çapkın ve baş döndüren, zarif çerçeveli tablolar.

Birinci meclis

Nebile, Hadiye, Münevver

Nebile

Ne düşünüyorsun yine Hadiye?

Hadiye

Korkuyorum inat ederse diye!

Münevver

Ben de senin gibi....

Nebile

Niçin Münevver?

Hadiye

Hem, o seni bizden daha çok sever!

Münevver

Hayır, senin daha eski muhibben .

Nebile

Doğrusu pek merak içindeyim ben!

Birden kapı açılır, narin endamı, şahane gözleriyle Leman girer.

İkinci meclis

Evvelkiler , Leman,Hadiye

Hadiye

Maşallah...

Münevver

Nerede kaldın a Leman?

Leman

Bu gece gözümü yummadım bir an.

Yattığım zaman da vakit pek geçti;

Saatler düşünce içinde geçti!

Bir parça dalmıştım sabaha doğru,

Gözümü açınca, güneşin nuru

Bir sıcak neş'eye bürüdü beni...

Hadiye

Ah bilsen ne kadar bekledik seni!

Bu aralık oda kapısı açılır, Nihal arkasında siyah hafif bir elbise ile girer.

Üçüncü meclis

Evvelkiler , Nihal

Nihal

Sizi çok beklettim afv edersiniz.

Kim bilir arkamdan neler dersiniz?

Halbuki, hakkınız yok emin olun...

Görelim, sizler de bir gelin olun!...

Dün bir, bugün iki hem de... Malum ya!...

Daha gözlerimden gitmedi rüya...

Yarını, ne güç şey koltuktaki hal!...

Leman

Doğrusu, bir melek gibiydin Nihal!

Nihal

Kalbim çarpıntılar içinde kaldı.

Yengenin telaşı aklımı aldı!

Ya odada geçen bir iki lahza;

Bir taze kız için ne tatlı ceza...

Oturduk yan yana...Hayır, diz dize.

İlk defa kalınca böyle biz bize.

Sardı ruhumuzu coşkun bir sükut...

Ben, onda bahtiyar, o benden mesut!

Nihayet bakıştık biraz yan gözle.

Sonra dua etti bir iki sözle.

Derken, akşam oldu , karanlık çöktü.

Avizeler renk renk ışıklar döktü.

Geldi hazin hazin bir dua sesi!!

İçimde, aşkımın ilk vesvesesi!

Sonra...

“Kızlar kendilerinden geçmiş dalgın dalgın dinlerlerken Nihal, çapkın bir kahkahayla ellerini çırparak ayağa kalkar.”

Hediye

Hepsi bu mu?

Nihal

Evet!

Nebile

Ya gece?..

Nihal

Gülmekten kırılarak

Onu söyleyemem... Bu bir bilmece!

Yahud da sihirli, güzel bir kutu:

İçinde gizlidir aşkın yakutu!...

Beylerbeyi 2 Kanun-i Evvel 1919

Yusuf Ziya

İSTER MİSİN?

Ey hüznü akşamların şen kızı,

Sen ey solgun gecelerin yıldızı,

Söyle neden yalnız bugün gamlısın ,

Neden bugün içinde var bir sızı?

Bunu durgun gözlerinden anladım,
 Unutma ki dudaklarında adım
 Tam üç yıldır mesut izler bıraktı.
 İncitmez mi seni şimdi feryadım?

İster misin sensiz gönlüm karanlık
 Sahillerde bir vefalı ve ılık
 Kadın göğsü arayarak inlesin?

İster misin ölümden zevk alayım?
 Selvilerin gölgesinde kalayım?
 Ruhum baykuş çığlıkları dinlesin!.

Sedat Salim

FARE

O gün Nişantaşı'nın bütün şık, hoppa hanımları toplanmışlardı. Akşam çay içildikten sonra bitmek tükenmek bilmeyen dedikodular başlamış tuvalet şikayetleri, Zehra hanımın kocasından boşandığı uzun uzun mübâhaselere sebebiyet verirken diğer taraftan: İlahi hemşire diye başlayan bir cümlenin tannân bir kahkaha ile kesilerek bayanların şen namelerine karıştığı sırada salonun bir köşesinde çılgınca gülüşerek dün Beyoğlu'nda rast geldikleri beyin kırmızı kravatından bahseden hanımlardan biri dehşetli bir çığlıkla haykırdı:

-Aman bir fare!...

Bu söz üzerine bütün odanın içi karmakarışık oldu. Herkes sustu. Kahkahalar durdu. Hatta renkleri bile soldu. Her kafadan bir ses yükseliyordu:

-İşte.. kanepenin üstünde..

-Ay galiba ayağımı ısıyor.

Ev sahibesi hızlı bir sesle: Bey, bey gel diye seslenirken çapkın bir genç kız şişman hanımın belki buraya saklanmıştı diye göğsünü arıyordu. Kapı açıldı, ev sahibi bey şaşırılmış bir telaş içeri girdi. Hanımların ah ısırdı ısıyor diye feryatlarına karşı neresini, nerenizi ısırdı diye soruyordu. Piyano çalan hanım bir kedi getirelim diye haykırıyor; bey efendim telaşlanmayınız diye ortalığı teskine çalışıyordu. Nihayet yavaş yavaş hepsi sustu. Salon eski halini buldu. Bu kadar gürültünün arasında oturduğu koltuktan kımıldanamayan bir hanım eğildi. Jüponunun dantelleri arasından küçücük bir fare çıkararak dudaklarında müstehzî bir kıvrım, söylendi:

-Bu kadar gürültü bu küçücük şey için mi? Biz bunun gibi nelerini gördük!

Selami İzzet

GASTECİLERİN KA VGASI

Tasvir-i Efkâr diyor ki:

Şeytan aldatıyor insanı bazı,
Çok şükür def' ettik ...yazı!
Her gün ahaliye bir yalan attı.
Hem milleti hem de bizi aldattı.
Bir vakit söylendi hep abuk sabuk,
Başından kavuğu düştü pek çabuk!
Nihayet meydana çıktı mayesi,
Vagon ticareti baş sermayesi
Gasp etti bembeyaz kağıdımızı,

Yaktı içimizi bu yaman sızı!
Biçimini çaldı tasvirimizin,
Faydası olmadı tahkimimizin!
Sokakta gidişi kelli fellidir;
Karda yürüse de izi bellidir!...

Yeni Gün diyor ki:

Rast geldim geçende Kazım Nami'ye
İsmine uydurdum bir hoş kafîye!?
Sordum bu kavgadan meraminiz ne?
Anlattı bana bir garip efsane!
Dedi bu çocuklar bize vız gelir!
Fakat piyasaya elbet hız gelir!
Fazla kızdırdılar bizim, "Pancar"ı
İşte "velid":bluz,deri tüccarı;
Kardeşi "Taha"da bir muhtekirmiş
Matbuatımızın yüzünde kirmiş!
Birer karga gibi bu iki kardeş
Arıyor üstüne konacak bir leş;
Söyledim onlara: bu yol korkulu,
Hepsi ittihâdın olmuştu kulu!...

Çimdik

İKRAM

Komedi Bir Perde

-Geçen nüshadan ma'bad-

Muharriri: Kemal Emin

Munise: Bir buçuk şişe konyak içtik , işte o kadar.

Mesti: Doğrusu iyi bir ev sahibi değilsin. Misafirlerini aç uyutuyorsun...

Munise: Allah esirgesin, sen bırakıyor musun? Çam sakızı gibi yapışıyorsun... . Kaç kere söyledim, aç yatmayalım rahatsız oluruz, dedim, sen bırakmadın. Şimdi kabahati bana mı bulacaksın?

Mesti: Afv edersin ruhum. Bir buçuk şişe konyaktan sonra ben ne yaptığımı ne de söylediğimi bilirim.

Munise: (çapkın bir bakışla) Demek akşam olanların hepsi aklından çıktı. (bir tokat vurarak) Mel'un, nankör ! Belki beni unutacak, bir daha aklına getirmeyeceksin... Dur, sahih senin adın nedir?

Mesti: Her halde mel'un değil!

Munise:Adını söyle de öyle çağırayım.

Mesti: Mustafa Abd-ül-â'bâd Mesti, yahut Mesti Abd-ül-â'bâd Mustafa (karyolanın altından potinlerini alarak) baksana a güzelim emir et de biraz şu potinleri temizlesinler .

Munise: Hizmet edecek kimsem yok.

Mesti: Hizmetçin yok mu?

Munise: Var ama çoluk çocuk, ev bark sahibi bir kadındır. Böyle gece misafirlerimi ona haber vermek istemem. Al şu beyin potinlerini temizle diyemem. O kendi görür de temizlerse başka...

Mesti: (Pencerenin yanındaki iskemleye oturarak) Dostunun potinleri olsa idi herhalde bir çaresini bulurdun.

Munise: Ne dedin dost mu? Benim dostum ,postum yok.

Mesti: Sahih mi?

Munise: Neden yalan olsun.

Mesti: Hele şükür. Boynunu bir serseriye bağlamamış mezbûreye ilk defa tesadüf ediyorum.

Munise: Mezbûr nedir?

Mesti: Öyle bir kelime bizim arkadaşlar arasında. Ehemmiyetli bir şey değil. (Munise omuzlarını silker geçer) Demek dostun yok.

Munise: Benimle ülfet eden rahat uyuyabilir!

Mesti: (Aynanın önünde oturan Munise'nin arkasında durup eğilerek saçlarını tanzim eder) Bence o kadar haiz-i ehemmiyet bir şey değil. Görüştüğüm kadınların dostundan çekinmeye hiçbir sebep görmem.

Munise: Henüz dün, hatta dün akşama kadar beni tanı mıydun. Çarşı içinde on dakika gördün, beş dakika sonra da buraya geldin, sen mevkit bir zevkin peşine düştün. Beni sevmedin ki dostum olması canını sıksın . Sana doğrusunu söyleyim mi? Öyle üste verecek bir adama boynumu bağlayacağıma bence evvelin asılmak daha

evladır . Her türlü noksanımı ikmal eder. Bir aşığım hatta birkaç aşığım olsa fena değildir. Kapı dışarı etmem.

Mesti: (Tarağı masanın üzerine bırakır. Kapının topuzunda asılı askıyı alır.)
Hah şöyle... Bak bu akıllıca mantıklı bir söz. Emin ol ki, günün birinde mutlaka sen bir şey olacaksın. Yolun açık... En büyük... Evet, o en büyük kadınlardan biri olacaksın... Senin mesleğinde, senin mevkinde olan kadınlar emellerine erişmek isterlerse senin gibi düşünür, senin gibi yaparlar.

Munise: Ona şüphe yok.

Mesti: Yaşamak için sevmeli, yoksa sevmek için yaşamamalı!

Munise: (Takdir ve hayretle) Bravo... Ağzından inciler dökülüyor!

Mesti: Ya, haspacık ... Yazık ki, ben namuslu bir adamım.

Munise: Niçin? Ne olacak?

Mesti: Ne olacak, seninle ortak olurum!

Munise: Budala sen de...Kapatman filan yok mu?

Mesti: (askılarını takar, ellerini cebine kor)Var!

Munise: Masraflarını sen mi görüyorsun?

Mesti: Zanim ve bildiğim öyle.

Munise: Senin böyle öteki beriki kadınlara gittiğini görürse bir şey söylemez mi?

Mesti: Nereden görecek?

Munise: Sen gittiğini söylemez misin?

Mesti: Buldun... O kadar boşboğaz değilim.

Munise: Bari kelli felli bir şey mi?

Mesti: İster isen resmini göstereyim.

Munise: Kapatmandan bahsedişim galiba hoşuna gitmiyor.

Mesti: Doğrusu pek kaygılandığım bir şey de değildir.

Munise: Öyle ise, seni sıkacak bir şey yapmak istemem.

Mesti: Adam bayıyor Allahını seversen.

Munise: Herkesle alay etmekten hoşlanıyorsun, galiba dünya umrunda değil... (gider yatağa uzanır.)

Mesti: Elbette değil mi ya?..

Munise: Belki bu haline çirkinlik sebep oluyor? Doğrusu güzel değilsin... Bunu sana hiç söyleyen olmadı mı?

Mesti: Bilakis her karşıma gelenin ilk sözü budur.

Munise: Fakat o da vazifende değil, öyle mi?

Mesti: Ne güzel keşfediyorsun? Muttasıl söylerler de ben hiç inanmam; mutlaka yüzüme karşı yalan söylüyorlar derim.

Munise: Ama ben gocunmaya başladım. Benimle bu kadar alay etme. Beni o kadar aşağı görme... Vaktiyle ben de namuslu bir kadın idim.

Mesti: Yavrum vaktiyle kim değildi ki...

Munise: (Azametle) Öyle zannettiğin gibi adi değilim. Tamam on beş yaşında evlendim.

Mesti: Vah zavallı cicim, niye öyle geciktin?

Munise: Namuslu olduğuma en büyük delil de mutlaka evlendiğimdir .

Mesti: Bundan büyük delil ne olabilir, herhalde evli olduğun zamanla şimdikini mukayese etmiyorsun değil mi? Acaba mukayeseye kalkışmak nefesine ağır gelir mi?

Munise: Bunun o kadar farkına varmadım. Zaten evli olduğum zamanda kocamı aldatır dururdum.... Onun için!

Mesti: Doğru, doğru... Ey, sen tanıdığın erkekleri tetkik eder misin?

Munise: Elbette ya... Evvelleri namuslu iken bu günkü kadar erkeklere ihtiyacım yoktu. O zaman erkeklerin arkasından, günah işlemek niyetiyle koşardım, yani şecer-i memnu' a tırmanırdım. Halbuki bugün...

Mesti: .....almaya giderek, armut peşinde dolaşıyorsun, değil mi?

Munise: Ne de güzel keşfediyorsun. O leziz meyveyi bulmak için Kalpakçılarbaşını, Direkler arasını dört dönerim. Çok yoruluyorum, akşam eve gelince dizlerimde derman kalmıyor. Ama esnaf-ı eskileri bir zaman sonra alışırın diyorlar. Bereket versin sıcak su banyosuna, o biraz hafifletiyor.

Mesti: (giderken ayağı çamaşırlara ilişir, sendeler)...Tuh musibet tuh, ayağım donuna takıldı.

Munise: (yataкта uzanmış) Zararı yok, ben içinde değilim ya...

Mesti: (Donu alarak) Beceriksizlik bende ya... Yahu donun ne kadar ince kumaştan, adeta uçurtma kağıdından... Tutkunlarından birisi azıcık içini çekecek olsa biçare don fırtınaya tutulmuş gibi havalanacak, daldan dala konacak..

Munise: Öyledir pek ince kumaştandır. Zor havaya dayanmaz yırtılır.

Mesti: (ayağını sandalyeye dayayıp potinleri ilikleyerek) Ben böyle yerlerde kullanılan ince kumaşlara bayılırım... Yaksak telek gibi... Örümcek görse kendi ağı zannedecek.

- ma'bâdı var –

Sahib-i imtiyaz ve Müdür Mesul: Yusuf Ziya

Şen Kitap

Diken Mecmuasında “Çimdik” nam-ı müstaarıyle neşr edilen mizahi manzumelerdenmürekeb olan bu kitap yakında çıkıyor.

Binnaz

Yusuf Ziya Bey'in üç perdelik manzum bir piyesidir.Dar'ülbedayi sanatkarları tarafından temsil edilmek üzere “Heyet-i Edebiyye”ce kabul edilen bu eser yakında kitap şeklinde intisar edecektir.

İkinci Müsabakanın Neticesi

Siyah şekillerden büyüğü Abdülhak Hamid, küçüğü Mehmet Emin Bey'lerdir.

Aldığımız cevaplar pek çok olduğundan mükafatı beşinciye kadar teşmil ettik.Üçüncüye kadar takdim edilecek mükafatlar geçen nüshamızda ilan edilmişti.Dördüncü ve beşincilere birer edebi kitap hediye olunacaktır.

Hanımlardan birinciliği Nihal Selami Hanım, ikinciliği Seniye Razvan Hanım, üçüncülüğü Behice Memduh Hanım, dördüncülüğü Edibe Kemal Hanım, Mesudet Hakkı Hanım kazanmışlardır.

Erkeklerden birinciliği İbrahim Fethi Bey, ikinciliği Hasan Fuad Bey, üçüncülüğü Nişantaşı sultanisinden ..... Bey, dördüncülüğü Hasan Fehmi Bey, beşinciliği Kazı Köyünden S.S. İmzalı kupon kazanmışlardır.

Mükafat ve abone kuponlarının alınması için idarehanemize müracaat olunmasını rica ederiz.

Edebî Müsabaka

- 1-Müsabaka, manzum, mensur bütün edebi mahsulata aittir.Kadın erkek bütün şiir ve sanat-ı müntesib ve heveskarları iştirak edebilir.
- 2-Hanımlardan birinciliği ihraz edene altın,zarif bir çarşaf iğnesi, ikinciye bir senelik, üçüncüye altı aylık abonemiz, beşinciye kadar edebi birer kitap, onuncuya kadar zarif birer şiir defteri takdim olunacaktır.
- 3-Erkeklerden birinciye altın, zarif bir kurşun kalemi, ikinci bir, üçüncüye altı aylık abonemiz, beşinciye kadar edebi birer kitap, onuncuya kadar birer tane zarif şiir defteri takdim olunacaktır.
- 4-Gelen asarın tasnifi müntahib bir heyet-i edebiye huzurunda yapılacaktır. Müsabaka müddeti on beş gündür.Gönderilecek asara kupon ilavesi şarttır.

Şair Müsabaka Kuponu:3

16 Kanuni Sani 1919

Sayı:6

Birinci Sene/Birinci Cilt

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Muharriri:Yusuf Ziya

Hafta Musahabesi	Y.Ziya
Türk Esatiri	(isimsiz)
Şarkılar.....	Yahya Kemal
Kitabe	Celal Sahir
Eski Hatıra.....	Reşat Nuri
Ölümünden Sonra.....	O. Seyfi
Benim Derdim.....	Hıfzı Tevfik
Kim Dedi.....	Ahmet Nazım
Yağmur.....	Selahattin Enis
Anadolu Türküleri.....	(isimsiz)
Elektrik Heyecanı.....	Ahmet Hidayet
Mecmualara Dair.....	Çimdik
İkram.....	Kemal Emin

Gelecek nüshada:Hüseyin Suad, İbnürrefik Ahmet Nuri,Yahya Kemal,Reşat Nuri

Kader Matbaası

1919

Fiyatı 5 kuruştur.

Œir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi: Osmanlı memleketleri için seneliği 235- altı aylığı 125 kuruŒtur.

Mecmuaya ait bütün muâmelât için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Œerâiti mahiyetine göre kararlaŒtırılır.

Adres: Babıali caddesinde "Œâir" mecmuası idarehânesindedir. Adres tebdîli on

kuruŒ ücrete tâbidir. Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul - 1634

HAFTA MUSÂHABESİ:

ESER YİNE ESER

Üdeba-yı Cedide,garptan yeni şekiller,yeni esaslarla beraber,bize bir şey daha getirdi:Laf!..

Bütün bir edebi neslin tahassüslerinden haber veren Servet-i Fünun koleksiyonlarını. karıştırmız, gittikçe artan bir genişlikle ilmi tenkitler, edebi tedkikler, bedi'yyat bahisleri göreceksiniz.

Hayatta kalanların içinde, samimi olanlar itiraf ediyorlar ki,imzalarının üstüne yüklenen bu ağır meselelerin hiç de iç tarafına vakıf olmadan,çalakalem yürümüşler.

Galiba maksatları yavaş yavaş giren asrılık fikrine kuvvet vermekmiş; işte bunu için, Avrupa mecmualarında her ne gördülerse:

Safa geldiniz!.. demişler.

Fakat, bu malumat furuşların yanı sıra,sanatkarlar da yürümekten geri kalmamış, onlar da anlayabildikleri kadar kopyacılık ederek bugün gördüğümüz eserleri bize miras bırakmışlar.

Fecr-i Ati erkanı ise, ağabeylerinden daha ileriye gittiler.Arşın arşın makaleleri,çilesi dolmayan zavallı Servet-i Fünun'u doldurdukça bir iş yapıyoruz sanıyorlar, senboliklerden, Belçika şairlerinden buram buram bahsediyorlardı.

Vaadleri o kadar çoğaldı, o kadar yığıldı ki bir gün yapmak istedikleriyle yaptıklarını karşılaştırınca kendileri de korktular!..

Derken, Selanik'ten bir rüzgar esti.Yeni iddialarla başlayan bu numunesiz cereyan, İstanbul'a gelinceye kadar hayli değişti.Ve nihayet bugünkü şeklini aldı.

Muhallifleri dinledim. Muvafıklarla konuştum, mecmuaları okudum, içtimalarda bulundum. Bana hiçbirisi eski zihniyetin değiştiğini müjdeleyemedi. Hala boş vaatler, hala nazariyat münakaşaları, hala lafl!..

Artık ben, sosyolojiyle, hikmet-i bedâyi'le daha doğrusu lafla, sanat davalarının kazanılacağına inanmıyorum.

Ama yeni bir dine taraftar olmak için bir peygamber bekliyor, o, dehasının eserlerini göstermeyince kimse sözüme inanmayacak! İşte bunun içindir ki, şimdiye kadar bütün mecmuaların yürüdüğü yolu artık bırakmalıyız.

Görülüyor ki ilimle, fenle dava kazanılıyor.Bunu kuvvetle isbata çalışmak lazım. Biz şimdiye kadar sade bir program yapmakla vakit geçirdik. Halbuki eser, programdan değil, program eserden doğar.

Y.Ziya

TÜRK ESATİRİ

-2-

“Altay Türklerinde İnsanın Doğuşu ve Oluşu”

Bir insan dünyaya geleceği zaman Bay Ülgen oğlu Yayık'ı bu işe memur eder.

Yayık Yapıcılardan birini çağırır.Cennetteki analar, torunlarının sağ olmasını niyaz ettiklerinden,yayık yapıcıya çocuğun ruhunu Sud Gölü'nden almasını emreder. Çünkü, Sud Gölü'nün cevheri mefkuredir.Bu cevherden alınan ruhlar daima i'tilâya meyleder.

Yapıcı Sûd Gölü'nden bir damla alır. Bu damladan çocuğun ruhunu yaratarak dünyaya gelmesini bekler. Fakat diğer taraftan, Erlik Han da dünyaya bir insanın

gelmekte olduğunu haber alır. O da derhal bir Gürmüz gönderir. Yapıcı lohusanın sevaplarını nazara alarak onu kolay doğurtmaya çalışır. Gürmüz ise günahlarını sayarak kadıncağıza sancılar çektirir.

Çocuk dünyaya geldikten sonra da Yapıcı ile Gürmüz yanında kalırlar. Yapıcı sağ omzunda, Gürmüz sol omzunda durur. Bunlar, bu insanın bütün bütün hayatı müddetince hareketlerini takip ederler. Yapıcı sevaplarını, Gürmüz günahlarını yazar.

İnsana sağlık Bay Ülgen'den, hastalıklar Erlik Han'dan gelir. Sağlıkla hastalığın tevâlîsi bu iki kudretten kah birinin kah diğèrinin galebe çalmasından doğar. Fakat, nihayet Erlik Han insanın bütün hayatî kuvvetlerini mahv ettiğinden ölmek onu hulûl eder.

Gürmüz, efendisinin galebesini görünce, derhal ölümün henüz yaşayan ruhunu yakalayarak cehennemın dokuzuncu katına Erlik Han'ın mahkemesi huzuruna götürür. Burada her iki hayat yoldaşı, yapıcı ile Gürmüz ölünün hareketleri hakkında gördüklerini söylerler.

Tabii iyilikleri Yapıcı tarafından, kötülükleri Gürmüz tarafından söylenir. Eğer ölünün sevapları günahlarından çoksa Erlik Han onun hakkında bir hüküm veremez. Gürmüz yakasını bırakmaya mecbur olur. Yapıcı onu göğün üçüncü katına, cennetteki anaların arasına götürür.

Bilakis, günahları sevaplarından fazla çıkarsa, ölüden ayrılmak vazifesi yapıcıya düşer. Gürmüz, onu cehennemın derin yeri olan (Kazırgan) a götürür ve de burada son derecede büyük bir kazan vardır ki kaynar katranla doludur. Gürmüz günahların ruhunu bu kazanın içine atar. Ruh günahı nisbetinde kazana az yahut çok miktarda dalar. Hayatında hiçbir iyilik işlememiş olanlar ilelebet kazanın dibinde kalırlar.

Günahları daha az olanların tepelerindeki saç siyah renkli katranın sathına çıkar.

Daha iyi olan insanların saçlı olan tepeleri büsbütün hâtîrâtın dışında kalır. Ölünün iyilikleri çok olduğu nisbette alnı, kaşları, tedricen gözleri, burnu, ağız ve nihayet çenesi katrandan dışarı çıkmağa başlar.

Demek ki insanın yaşarken yaptığı ne iyilikler ne de kötülükler zayî olmaz. Her ikisinin de karşılığını mutlaka görür. Erlik Han ne kadar müthiş olursa olsun, adâletin haricine çıkmaz. Mahkumun cezası müddeti yapıcının defterinde yazılıdır. Müddet bitmeğe yaklaşınca cennetteki analar şefahata başlarlar.

Vakti gelince Bay Ülgen, yapıcıyı cehenneme gönderir. Yapıcı, kendi mahmiyesini tepesindeki saç örgüsünden tutarak katrandan çıkarmağa çalışır. İslamiyetten evvel Türklerin tepelerinde birer saç örgüsü bulundurmaları bu itikadın bir neticesidir. Çünkü başında saç örgüsü bulunmayan bir insanın ruhu katrandan çıkarılamayacağından ilelebet katranda kalır.

Yapıcının kuvveti ruhun sevapları nisbetinde çok yahut az tecelli ettiğinden, günahları bazen çabuk bazen geç çıkarmağa muvaffak olur. Fakat, bir kere, dışarı çıkardıktan sonra, onu kolları üstüne alarak göğün üçüncü katına yükseltir, orada, Ak cennette analar arasında mes'ud bir hayat yaşamağa başlar. Sürve Dağı'nda yeşil çimenler, yemişli bahçeler, çiçekli hıyabanlar vardır. En güzel kuşlar ağaçlarda terennüm ederler. İyi ruhlar, kah Sürve Dağı'nın bu güzellikleri arasında, kah Sûd Gölü'nün sedef sahillerinde vakit geçirir. Her ruh kendi suyu, kendi boyu, kendi ili arasında yaşar. Çünkü insanların Ak cennetindeki teşkilatları yeryüzündeki tecemmularının aynısıdır. Ve yeryüzündeki torunlarıyla cehennemdeki evlatlarını hiçbir vakit unutmazlar. Daima Bay Ülgen'in nezdinde onlar hakkında şefâatte bulunurlar.

ŞARKILAR

Kalbim yine üzgün seni andım da derinden
Geçtim yine demin eski hazan bahçelerinden
Üzgün ve kırılmış gibi en ince yerinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

Senden boşalan bağıma gözyaşları dolmuş
 Gördüm ki yazın bastığımız otları solmuş
 Son demde bu mevsim gibi benzimde gül olmuş
 Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

Yahya Kemal

KİM DEDİ?

Kim dedi sana ey kız böyle gülşende, kırdı
 Kelebekler gibi uç...bülbul gibi şakırda
 Kim dedi saçlarını dağıt da uçsun dursun
 Gözlerin her gönülde bir ateş tutuştursun?
 Kim dedi: Yanakların olsun kırmızı bir gül
 İnce sâkında açmış goncalar gibi bu gül
 Kim dedi: böyle narin, böyle fidan boylu ol
 Bir edalı akışla bin âşînâ kalbe dol
 Kim dedi: Geçtiğin yer sihrinle dalgalansın
 Her güzellik önünde şairler seni ansın!

Ahmet Nâzım

KİTÂBE

Yolcu, yolcu!...Başında bâd-ı heves
 Leb-i şûhunda bir teraneli ses
 Esiyor... Bakmadan bu makbereye
 Geçiyorsun; azimetin nereye?
 Bu yeşil selvilerle gölgelenen

Kuytuyerdenüzülmesinneş'en
 Ölünün yurdudur bu, her fani
 Bir gün elbet mihnetini
 Gömecek sîne-yi sükûnete
 Bu mukadder! Fakat unut da yine
 Leb-i şûhunda tatlı bir tende
 Gözlerin her emelimle tâbında
 Koşhayatınyolunda...Hakkınbu!
 Bir zaman ben de şevk ile meşbû'
 Güldüm, uçtum, sevindim, aldandım
 Bu kadar âmâle iştiâh' sandım
 Sonra afv etmeyen o hastalığın
 Dest-i zulmünde kıvranıp çılgın
 Bir tehâlûkle bekledim mevti
 Ah en sonra geldi akıbeti
 Her hayalin bu ansızın yıkılış!
 Kim bu dünyada daimi kalmış
 Bende arkamda terk edip gittim
 Ye'se dalmış bir âşiyân-ı yetim
 Taşıyor şimdi her şikâfindan
 Hıçkırın bir şikayet-i hicran
 Neye lazım neticesiz feryat?
 Bana kafi zaman zaman bir yâd..
 Ah; sus ey zavallı aile sen
 Sevdiğin ruha rahat istersen!

Celâl Sahir

ESKİ HATIRA

Boğaziçi vapurunun alt kamarasında dalgın dalgın gazetesini okuyordu. Elinde bir alay paket ile soluk soluğa merdivenden inen şişman bir adam ayağına bastı.

- Aman pardon, afv edersiniz.

Bir pardonla geçiştirilir şey değildi. Çünkü bağirtacak kadar canını yakmış, hatta ihtimal kundurasını da sakatlamıştı. Her gezip dolaştığı yerde hürmet ve selâma alışmış bu kaza kaymakamının yirmi gündür İstanbul'da kimsenin kendine dikkat etmemesine zaten canı sıkılıyordu. Onun için hafif bir mukâbeleden kendini alamadı.:

- İyi azizim ama.. Böyle telaşa ne lüzum var kamaranın içinde, dedi.

Şişman efendi bükülen kollarını havaya kaldırarak:

- Birader insan birdenbire hızını alabiliyor mu?

Bir saniye daha yetişmeseydim çat diye yüzüme kapıyı kapayacaklardı...

Kaymakam seri cevap veremedi fakat söz bulamadığından değil, bu sesi, bir parça şaşkı küçük yeşil gözleri hiç yabancı bulmadığından...Öteki de dikkatle ona bakıyor, yorgunluktan karışan zihninde eski bir hatıra arıyordu.

Kaymakam sordu:

- Azizim ben galiba sizi tanıyacağım...

Şişman efendi başını sallayarak:

- Siz dedi vaktiyle Çanakkale'de buldunuz mu?

- Vay kardeşim Münir!

- Vay iki gözümün peyki Sırrıcığım.. Şükür dünya gözüyle birbirimizi gördüğümüze.

Sırrı yerinden fırladı. Münir paketlerle dolu kollarını, yüksek omuzlarından aşırı. Sarmaş dolaş oldular. Biraz ötede simit ile tahin helvası yiyen bir polis efendi münakaşanın başladığını görmüştü. Onlar kucak kucağa gelince dövüş oluyor sandı. Ve kanepenin altında duran kunduralarına sarıldı.

Münir, Sırrı'nın sert, esmer yanaklarını şapır şupur öptükten sonra paketlerini filenin içine yerleştirdi. Yan yana oturdular.

Konuşulacak o kadar şeyleri vardı ki bir zaman lakırdı bulamadılar. “Hay Allah müstahakını versin... Olur tesadüf değil. HUUU... bu kadar yıldan sonra” gibi tek kelimelerle konuştular.

Münir: “Kardeş gibi bir arada büyü... sonra böyle 20 sene ... 30 sene... tuu ...” diye söylenerek çenesini, Sırrı'nın dirseklerini, diz kapaklarını dürtüştürüyor, Sırrı mukadder bir gülümseme ile başını sallayarak:

“Hayat...sahi şu hayat çok berbat şeymiş.” diyordu. Nihayet Münir sordu:

- Seni bu kadar aradım, bir bilen çıkmadı. Zâhir vilayetlerden birinde ölüp gitti oğlancık diye hayıflanıyordum.

- Ben de seni öyle, diye cevap verdi.

- Ayol bu kadar seneler nerelerde gezdin böyle?

- Nerelerde gezmedik desene. Bir Yemen'le Hüdavendigâr vilayetini görmedim... Bu iki vilayet müstesna bütün memleketi baştan başa dolaştık.Ya sen ne yaptın, nereleri gezdin bakalım?

- Çanakkale'den sonra İstanbul'u... Çoluk çocuk? On iki sene evvel evlendim.Fakat geçinemedik, ayrıldık..Ya senin?

- İki oğlum, iki de gelinlik kızım var... Hey koca Sırrı hey! Ama değişmişsin ha... Bir memnun oldum ki billahî . Ama sen bayağı mahzûnsun be Sırrı?

Sırrı ağır ağır başını salladı. Gözlerinde ağır bir fütur vardı.

- Mazi azizim mazi, dedi, rüyasının bütün ağırlığıyla omuzlarıma çöktü.

Münir gülerek:

- Yahu.. Sen halâ şairliği bırakmamışsın... Hatırlarsın ya benim öyle cinaslı, bilmem neli lakırdılarla başım hoş değildir. Hitabet dersinde sen Allah razı olsun yardım ederdin de az bir şey becerirdik. Çok memnun oldum billahi...

Bir zaman sustular. Sonra Sırrı cebinden cigara çıkararak Münir'e uzattı.

Münir: -Vazgeç sonra içeriz. Hem alt kamarada yasak ettiler...

Sırrı gülümsedi:

- Desene ki seninle şöyle karşılıklı bir cigara içmek bize nasip değil.. Vaktiyle mektepte hatırlarsın ya .. Cami'in tabutluğa girerdik... Ah o günler..

Kahvaltısını bitirip sigarasını yakan polis efendi öteden âşinâlık etti:

- Efendiler tüttürün.. Memur yukarının biletlerini kesinceye kadar on cigara bitiririz.

Onlar artık cigarayı ne yapacaklardı. Çocukluk günlerinin hatırası zihinlerine bin sigaradan fazla cilâ vermişti. Nerede olduklarını, kim olduklarını unuttular ve eski hatıraları birer birer canlandırdılar.

- Hani Seddülbahir'den gelirken fırtınaya tutulduktu...kayıpta amma bağırdıktı ha..

- Ya, ya, ya...Hani senin bir merkebin vardı neydi adı?

- Yanık Kerem..

- Yanık Kerem.. Hatırlar mısın bir gün hayvancağızı yıkayacağız derken çayda boğuyorduk.

- Ya, ya, ya.. Hani Kaledibi'nde seni bir gün deve ısırдыdı...

- Unutulur mu yahu... Hala midem bozuldukça rüyama girer. Sopa gibi dişlerinin pantolonumdan kavramasıyla kendimi duvarın öte tarafında bulmam bir olmuştu. Mübarek ne vakit havaya kaldırdın, ne vakit attın...

- Hani bir gün çingene çocukları bizi kovaladı da hani bir tenekeci Yahudi...Yahu Sırrı senin suratın bulut gibi karardı be.. Nerdeyse ağlayacaksın...

- Dedim ya azizim mâzî..

- Daha iyi dedik ya.. Ben eski günleri andıkça ferahım artıyor.

- Sen öteden beri bayat bir fitratsın Münir. Daha o vakitten böyle ense, göbek yapmağa başladındı.Yersin, içersin.. Öyle rahat, öyle müsterihsin ki..

- Orası öyle. Halimden memnunum hamd olsun.Sıhhatim yerinde, defter-i hâkanîde ince bir memuriyetim de var. Geçinip gidiyorum. Vallahi hani umduğumdan ziyade kazandım..

- A'lâ alâ ben de hayâtı umduğumdan çok berbat bulduğum için mes'ud olamadım. Münir (kocaman başını sallayarak)

- Hakkın var.. Senin gibi bir adam için bu vakte kadar kaymakam kalmak...

- Yok yok. Benim bahs ettiğim şeyin kaymakamlık, valilik falanla alâkası yok...Dedim ya Münir, sen bayat bir fitratsın. Bunları anlayabilecek halden olaydın sen de benim gibi olurdun..

Münir- (gülerek) Yahu Sırrı sen bana hamâkatim için de ayrıca hamd ü senâ ettireceksin be..

Sırrı - Hamâkat zekâ falan işi değil Münir.

Yaradılış, mizac meselesi... Neyse biz yine hatıralarımıza dönelim. Hani bir gün mektepte...

Bir zaman daha eski günlerden bahs ettiler, çocukluklarının günlerine halîm bir kış güneşi ılıklığı veren hatıralarını saydılar. Bunlardan bir tanesi Sırrı'yı bilhassa meraklandırıyor, bu uzun, hisli adam bir kız çocuğu gibi mızımız yapıyordu: Bayram yerinde başlamış, sonra kolonyalar, ipek mendiller, çiçekli namelerle devam etmiş bir çocuk sevdası..

Sırrı bu hatıradan bahs ederken başından çılgın bir on yedi yaş rüzgarı esiyor, ketum gözlerinin karanlığını üflenmiş bir ateş gibi kıvılcımlandırıyor. Hani deminden beri seninle konuşuyoruz ya...Aklım fikrim hep onda.. Adam dünyada neler görüyor... fakat ilk sevdanın, ilk busenin tadını bir türlü unutamıyor... Elbet hatırlarsın Pakize enfes bir kızdı değil mi?

- Münir (tuhaf bir tavır ile) böyle aklımdan çıkmış.. Canım başka şey kalmadı mı konuşacak...

- Hay aptal hay... Pakize'nin lakırdısından daha tatlı ne olur? Ne enfes şeydi o yarım.Ben bu kadar kadın gördüm.. Hani onun kaşlarıyla, burunu aklıma geldikçe hala yüreğim sızlar... Alim Allah yüzünün bir çizgisini unutmadan.. Ne kuvvet var bu ilk sevdalarda. İnsan besbelli gönlünün nesi varsa veriyor.

Münir- (şaşı yeşil gözlerinde anlaşılmaz bir şeyle dolaşarak) Azizim, bu bir çocukluktan ibaret. Sevda dediğin şeye bak hele...

Sırrı -Asıl sevda buna derim azizim.. Bayramda o kızlarla beraber arabaya biner. Çınarlık'a doğru çıkardı. Biz de öyle arkasında sürücü binerlerinin üstünde boynumuzda kırmızı ipek mendiller ...Ne dehşetli işaretlerdi onlar...

- Bırak, dedik, bırak Sırrı... Bak sana daha neler anlatacağım. Hani bir uzun Hayri vardı...

- Yahu insaf et. Pakize'nin hayali arasına o zevzeğin hatırası sokulur mu? (gayet coşkunun) Ah Pakize! Ben senin için ne feryad ü figanlar, ne âh ü zârlar...

- Sen beni pişman edeceksin Sırrı...

- Aşıklar hani gizli gizli ağlarlar... Ben artık utanmayı, sıkılmayı kaldırmıştım. Bütün cami meydanında dönme dolaba bindik. O, önümdeki ne derler o kutu gibi şeyine... İşte onun içinde döner, ben arkadaki dolabın içinde havalara uçtukça onun saçları uçar, kurdellaları dalgalanır. Ben "Yârim ya resulallah bana ver ya havalarda canımı al" diye feryad ederdim.

- (soluyarak) Sen iyiden iyiye zevzekleşiyorsun Sırrı...

- Yahu Münir sen enayi bir ahlak hocası olmuşsun be? Bırak rüyamdan uyandırma... Pakize uçdukça, gül gül olan yanaklarını gördükçe...

Münir - Fazla gidiyorsun.. Patavatsızlığın lüzumu yok..

Sırrı - Peki ama sana ne oluyor... (Gülerek) Ha sahi sen de onu severdin ya.. Sade sen değil Çanakkale'nin bütün mektep çocukları onun için yanar tutuşurdu. (Daha hızlı gülerek) desene ki hala kuyruk acısını unutmadım...

- Vazgeç canım ...

- Yok, yok.. Hakkın var. Hiçbirinize yüz vermezdi. Bana gelince belli belirsiz şöyle bir fıkırdardı! Nihayet beni sevdi. Artık mektuplar, işaretler, randevular...

- Sırrı kanım kafama çıkıyor.. Şu yezidin lafını bırak diyorum sana..

Sırrı - (Kahkahalarla gülerek) Vallahi sen hiç öyle vurdumduymaz bir adam değilmişsin... Böyle beş senelik ihtimali yoktur kuvvetle muhafaza etmek?

- (Sahte bir kederle) Onun için değil... Hani ölüden bahs ederken..

Sırrı - (Haykırır gibi) Ne? Pakize öldü mü? (Başını ellerinin içine alarak) Vah yavrum vah demek ki o nefis burun .. o kaşlar...

Münir- (Ağır ağır başını sallayarak) Hepsi toprak oldu.

- Birdenbire bunu söylememeliydin bana... Berbat ettin beni Münir
- Ne yapalım ölüm...
- Nereden haber aldın? Sahi sen benden çok sonra Çanakkale'den çıktın...

Aksi babam tam aşkımızın kızıştığı bir sırada Beyrut'a tahvil-i memuriyet etmişti. Sen ne kadar kaldın?

- Daha bir beş altı sene..
- Bari Pakizeciğim hakkında ma'lumat ver bana ne yaptı, nasıl yaşadı?
- Hiç ne yapacak... Birkaç sene sonra kocaya verdiler.. Birkaç sene sonra da

geberip gitti.

- Yok Münir . Ölüden hürmetle bahs et.. Kime varmıştı?
- Teresin birine.

- Hakikaten teresmiş. Mamafih bunu sırf kendi nokta-i nazarımdan söylüyorum. Ben bir gün o adamın yerinde olsam dünyayı verirdim.. Mamafih korkma.. Bizim intikâmımız mutlaka alınmıştır. Pakize'de öyle bir kişiyle, beş kişiyle kanaat edecek göz yoktu.

- Münir (köpürerek)...

- Nereden gördüm seni?

- Sırrı (Artık büsbütün coşmuş, uzun kollarıyla hareketler yaparak) Mazur görürüm asabiyetini azizim... Pakize'den az şey aldım ama, hani ne derler, çiçeğini, kaymağını aldım. Şimdi bir Hızır İlyas günü ilk mülakatımızı hatırlıyorum.. Su başındaki marul bahçelerinden birinin başından geçiyordum. Çayırın ötesinde bir şey gözüme ilişti.. Bir de ne bakayım, Pakize değil mi? Kendi kendine gelincik toplayıp duruyor.. Aman Allah nelere kâdir değilsin.. Ben seni gökte ararken burada bulayım.. Kızın bana meyli olduğunu da biliyorum zaten.. Lastik top gibi çitlerin üstünden fırladım. Pakize şöyle çırpındı. Kaçmağa çalıştı. Kaçacak yer yok. Çitlerin içinde ökseye tutulmuş kuşa döndü. Elindeki gelincik demetiyle yüzünü kapamıştı. Bileklerine sarıldım. “Pakize sen beni gebertmeye mi azmettin.. Hele kırk yılda bir elime fırsat geçti. Rahat dur da seni şöyle bir seyredelim” dedim. Zorla yüzündeki çiçekleri ayırdım. Onu hiç böyle yakından görmemiştim. Vay canına.. O ne cilt, o ne renk, o ne parlaklık yares'ulallah. On beş yaş bu.. Onu orada sağlam yam yam gibi çitir çitir yiyecektim.. “Pakize görüyorsun ki seni fena seviyorum. Sen de beni seviyor musun” dedim. Cevap vermedi. Sade bir lahzacık gözlerini indirdi ki bittim. Artık utanmayı, sıkılmayı kaldırdım. Yüzünü kapayan gelincikler gözlerime, ağzıma dolarak kaşlarından, o başka gelincikler gibi taze, renkli yüzünden...

Münir iki eliyle Sırrı'nın ağzını tıkadı. Şaşı, yeşil gözleri büyümüş, alnından burnunun ucundan ölüm terleri damlayarak “yeter yeter” diye bağırdı. Sırrı şaşırılmış, sakinleşmişti.

- Ne oldun, sana bir fenalık geldi, diyordu.

Münir ağlayacak bir vaziyette idi. Gayet şaşkın bir tavır ile Sırrı'nın başını yakaladı, kulağını tâ ağzına götürdü:

- Sırrı, benim eski, aziz arkadaşım.. Pakize'nin adını bir daha anma ayaklarını öpeyim, diyordu. Sırrı şaşkın şaşkın bakıyor, bir türlü muammayı anlamıyordu.

Münir şişman, bön çehresinde dargın bir niyaz ile gülmelerini arayarak fısıldadı:

- Pakize yok mu.. Hani ya.. İşte o ölmedi

- Ne... Pakize ölmedi mi?

- Kolay kolay canı çıkar mı o yezidin..

- Benim aziz kardeşim.. Onun adını anma artık.. O kadın senin hemşiren. Ben bir halt ettim. Çocuklarımın anası yok mu.. İşte o Pakize!

Reşat Nuri

BENİM DERDİM

- Şair Mecmuası'na -

Şair, dinle dertlerimi, hicranım yeter
Gel de sana anlatayım büyük derdimi
Öğren nedir şu kalbimde gizlenen keder
Söylemekle belki diner kalbin matemi

Şair, dinle mâtem dolu kalbimi, dinle
Dinle benim bir feryâttır sükutum bile

Şu grdĞ beyaz saçlar bir destandır
 Alnımdaki buruŐuklar birer figandır
 Fedâ olmuş bir vücudum, isyanla dolu
 İkimizin yolu bir yol, bir mâtem yolu
 Dinle Şair, isyânımı, hicranımı yaz
 Sessiz sessiz ağlaşalım seninle biraz
 Gözyaşları belki bize teselli verir
 Ağlayarak dinle beni biçare Şâir...

Sıcak bir yaz gecesi ydi, rüzgârsız, sessiz
 Derin derin düŐünürdü uzakta deniz
 Yeşil söğüt dallarını rüya sarmıŐtı
 Bir sevimli mehtap ile gün ağarmıŐtı

Hulya veren bir gecenin içinde böyle
 Ben hayata adım attım bin mit ile
 Çocukluğun rüyasıyla zamanlar geçti
 Ne bileyim kaç soğuk kış, kaç bahar geçti
 Rüzgârların figânından neler dinledim
 Tulu'ların karşısında yârlar bekledim
 Dalgın dalgın çok seyrettim gökte gurûbu
 Bir sevdalı gönül için teselli ydi bu!
 Gençliğimin sevgi mi ydi bilmem hevesi
 Boş kalbimin, bilmi yordum kimdi perisi..
 Fakat gençtim ve ruhumda bir ateş vardı
 Gözlerimde bin hayalin Şekli yanardı
 Tali'min rüzgârıyla atıldım yola
 Meydanlarda at oynattım ben sağa sola
 Açı yordu yollarımı taze bir bahar
 Kılıç belde dolaşırdım ben diyar diyar
 Saçlarımın sevda veren altından rengi
 Kılıcımın zafer diyen coşkun ahengi
 Gözlerimde parıldıyan nice bin sehâb

Gençliğimin çehresine açılan mehtâb
 Güzelliğim, asaletim, gençliğim hepsi
 Hayran hayran baktırdı bana herkesi
 Ben bir zafer ülkesinin padişahıydım
 Kahramanlık diyarının bir ilahıydım
 Ne fırtına, ne kasırğa eşim değildi
 Kılıcımın gölgesinde her şey eğildi
 Bulut gibi aks ederdim her bir menba'a
 Rüzgar gibi akın ettim hep dağdan dağa
 Deniz geçtim, uçurumlar, beldeler aştım
 Gençliğimin sevdasıyla çöller dolaştım
 Zaferinin destanıyla cihanlar doldu
 Melikeler huzurumda esirim oldu
 Güneş gibi Şarktan garba dağıldı necatım
 Âliheler diyarında kuruldu tahtım
 Bin sütunlu, sarayların dehlizlerinde
 Bin melike ediyordu tâcıma secde
 Fakat bende bir sevdanın oldum esiri
 Doldu benim ruhuma da aşkın iksiri
 Artık bütün gecelerim siyah saçlardı
 Sabah mı sarı saçlar sanki sarardı...
 Genç ruhumu ben onlara sarıp uyuttum
 Kahramanlık gururunu artık unuttum
 Bu sevdanın tılsımıyla zamanlar geçti
 Bilir miyim kaç soğuk kış, kaç bahar geçti
 Saçlarımın ak karıştı altın rengine
 Figân girdi kılıcımın şen ahengine
 Gençlik ilk baharı mehtabı sevindi
 Bir fırtına arasında yıkıldı tahtım
 Bir geceye döndü benim az gülen bahtım
 Şimdi titrek ellerimde bir kırık asa
 Bir teselli arıyorum bu korkunç yasa
 Geziyorum ağlayarak ben diyar diyar
 Görünmüyor yollarımda bir yeni bahar

Etrafımı bir boğucu karanlık sarmış
 Bundan sonra anlıyorum hayatım bir kış
 İşte şâir, beni ezen, öldüren derdim
 Ruhumdaki matemleri sana söyledim
 Hicrânımın feryâdını duymuşsan biraz
 Bu mateme gözyaşından mersiyeler yaz
 Hazan olan bu baharı her zaman yâd et
 Rûbâbın telleri, diyorlar ki teselli verir
 Ben ağladım, sen de ağla, ağla ey şâir

Hıfzı Tevfik

ÖLÜM

“Sen öldün ölüm güzel demektir
 Ölsem yaraşır ahınla her gün”

Sanatın dahli yok gözyaşlarına
 Bu şiir değildir, bir hıçkırıktır
 Kaldı buluşmamız artık yârına
 Hayattan bezginim, kalbim kırıktır

Bir gün ağlayarak sordum: O nerde?
 Dediler: Şu karşı tepelerde
 Bilmem niçin gittin? O cansız yerde
 Yollar dikenlidir, ağaçlar sıktır

Cihana kalmadı hiç iltifatım
 Benim de orada kaldı necâtım
 Doğrusu şudur sensiz geçen hayatım
 Tahammül olunmaz bir ayrılıktır!

O.Seyfi

AYLARDAN BERİ

İşittim ki: Benim için ağlıyormuşsun,
Halâ adım düşmüyormuş dudaklarından
Geçenlerde bir yolcudan beni sormuşsun
Metruk, ıssız bir manastır gibiymiş odan

Çamlıklarda tek başına geziyormuşsun
Gözyaşların anıyormuş eski günleri
Ümidini siyah ufuklarda yormuşsun
Sanmışsın, giden günler gelecek geri

Artık elâ gözlerinin altı çürümüş
Bahçemdeki kuşlar gibi susmuş kahkahan
Kalbini bir tûl mevsimin hüznü bürümüş

Akşamları son yolcular dönerken kırdan
Nazarların dalıyormuş yıllardan beri
Bir seyyahın bekleniyor gibi haberi

Yusuf Ziyâ

ZEHİR ÇANAĞI

YAĞMUR

Her taraf, her taraf çamur... Bütün gece yağmur yağdı. O kadar yağmur yağdı ki.. Adeta dibi delindi zannedilecek. Pencerelerden baş uzatmak kâbil değil! Kırklar sanki ağızlarını açmış obur mideler gibi katreleri yutuyor, selleri içiyor...

Bilmem bu harap arzî şimdiye kadar kim ve ne doyurabildi ki sen yağmur, bu katrelerin ve sellerinle onu sen doyurabilesin? O ne kadar seller içti; ne kadar vücutlar

yedi. Ne kadar kanları midesine indirdi, ne kadar fâni yuttu da hala doymadı; halâ doyamıyor. Ve emin olunuz o doymayacak, bu obur kara mide hiç ve müebbeden doymayacak...

Ayaklarımızın altına serilen arzın bu yuvarlak ve şişkin karnı o neler doğurdu ve yuttu da halâ ne kısırlaştı ne de doyabildi.

Yoksa bizim levslerimizi tetahhur etmek için mi bu kadar tehâlük gösteriyor, ömrümüze bu kadar sularını akıtıyorsun?

Bilmiyor musun ki insanların ensâcı ziftten ve rengimiz kara kömürdendir: muktedirsen temizle!...

Selahattin Enis

ANADOLU TÜRKÜLERİ

Dördüncü nüshamızda Doktor Frederik Gize'nin eserinden bazı türküler nakl etmiştik. Bu samimi şiirlerden karilerimizin pek memnun olduğunu öğrendiğimizden bu sefer de, Hotamışlı İbrahim ile Hademli Hasan tarafından söylenen bazı parçaları derc ediyoruz:

Ezel ezel yükseklerden uçarken
Şimdi bir engine düştün mü gönül
Dereye, denize, dalıp geçerken
Karada menzilin aldın mı gönül

Ömrüm geldi geçti tıpkı yel gibi
Yâd ellere düşmüş gonca gül gibi
İçimde muhabbet coşkun sel gibi
Karada menzilin aldın mı gönül

*

On birinde mah yüzüne bakılır
 On ikide kızın kahrı çekilir
 On üçünde ak gül olur, açılır
 On dördünde yavaş yavaş yâr olur

On beşinde akli gelir başına
 On altıda gece girer düşüne
 On yedide yalan söyler eşine
 On sekizde çapkınlaşır, yâr olur!

ELEKTRİK HEYECANI

Küçüklüğünü tanıdığım bir genç kız vardı. İki sene evvel bir ihtiyarla evlenmişti. Zavallıya çok acıdım.O bana yalnız kaldığı zamanlar istikbalinden ne kadar sevinçle ve şetaretle bahs eder, kocası olacak adamda tahayyül ettiği şartları, meziyetleri sayar, dururdu. Bazen düşünürdüm: Sözleri benim fikirlerime o kadar muvâfik gelirdi ki...Acaba, derdim, şimdi söyleyivereyim mi? Ben de senin gibi bir aşk ma'budesi, bir ev meleği arıyordum.Fakat birden gençliğin heves olduğunu anlar, birbirimizle geçireceğimiz uzun seneler hatırıma gelir; evliliğin yek-nesak saatlerinden bıkar, biçareyi zihnen alır, hayalen bırakırdım.

Annesinin yerleşmiş bir kanaati vardı. Kızını muhakkak zengine vermek..

- Kesesi dolu, kafası boş, derdi ben damadı böyle isterim.

Arzusuna erdi. Mev'ûde'yi bin türlü vaat, hokkabazlıklarla kandırdı. Saçının, bıyığının beyaz çizgileri yaşının ayları, seneleri kadar çok olan Makdem Bey'e verdi. Adam cahil, ihtiyar fakat zengindi. Arabasının beygirleri kapının önünde kişnerken konağının öbür ucunda işitilmezdi. Çok kıskançtı. Mev'ûde'ye evlendikten

sonra, kocasından gizli, birkaç defa ziyarete gitmişim. Sonraları esasen pamuk ipliğiyle bağlanan saadetini ihlâl korkusuyla büsbütün gözükmemeye hayırlı buldum.

*

O vakitten beri sokakta bile bir tesadüf olmadı. Kim bilir, diyordum, nerededir? Geçen hafta birdenbire karşıma çıkmasın mı, tam Taksim Hastanesi'nin önünde.

Az kaldı tanıyamayacaktım. Güllü, kalemlı bir hanım olmuş.

- Ne yapayım, dedi. Araba tamirde, tramvaylar yok. Nişantaşı'na kadar böyle yürüyeceğim.

- İstersen beraber gidelim, lakin ben de seni hala eskisi gibi zannediyorum. Ya Makdem Bey seni görürse..

- Ah, o artık ticareti bütün bütün ilerletti. Hiç kimseye inanmıyor, ikide bir Çatalca'ya , Adapazarı'na gidiyor, daha dün Lüleburgaz'dan kart aldım.

Uzun uzun konuştuk, hayatı pek sade geçiyormuş. Kocasının şikayet edecek fena bir tabiatı yokmuş. Yalnız bunakça diyordu. Öbür zevcelerden iyi ya. Hiç olmazsa şüpheli değil. Tamamen emniyet içinde yaşıyorum. Çünkü bana bile faidesi dokunmuyor. Ayrılırken Allah aşkına bir akşam gel, diye davet ediyordu. Ben sana telefon ederim.

Bu gün telefon etti, Makdem Bey, Erikli'ye gidiyormuş, sert rüzgarın, ince dökülen yağmurun altında Nişantaşı'nı güç halde boyladım. Evin zilini karanlıkta kalemini hokkaya batırmaya çalışan bir muharrir gibi zorla bulabildim.

Kapıyı açan hizmetçi beni gümrükten geçecek eşya dikkatiyle muayene ettikten sonra siz Şarım Bey misiniz, diye sordu. Buyurun salona değil, odaya efendim? Mev'ûde nemli saçları omzunda beyaz dekoltesiyle beni bekliyordu.

- İyice geç kaldın. Adeta gelmeyeceğine hükmettim.

- Bir havaya, bir de yolun uzaklığına bak. Sonra tramvaysızlığı da düşün. Sana söz verdikten sonra gelmemek kâbil mi? Fakat sen böyle ne tuhafısın, yeni yumurtadan çıkmış gibi sırlıslıklam.

- Şimdi banyo yaptım da .

- Vakitsiz banyolar neden icâb ediyor?
- Ah,doktor tavsiye etti; baksana karnım canlanıyor..
- Desene, Makdem Bey bu yaştan sonra...
- Ya... Kocama pek ilişme onu çok severim.
- O halde benim durumum ne?
- Seni de severim, gel Şarımciğim oh... “Başımı okşayarak” saçların ne yumuşak “öperek” yanakların ne kadar taze..
- Beyinkiler böyle değil mi?
- Onunkiler çamura düşmüş süngere benziyor. Daha eğlenecektik.. Birden kuyuya düşer gibi karanlıkta kaldık. Elektrikler kesilmişti.

Mev’ûde, aman diyordu. Bu elektriklerde sahil fenerine benziyor. Kâh kapanır, kah açılır.

- Merak etme çok sürmez şimdi gelir.
- Kibrit çaktım. Acaba diyordum oralarda lamba falan bir şey yok mu?
- Hayır, hepsini çoktan kaldırdım, böyle olacağını ne bilirim.. Adeta bu hal beni heyecana uğrattıyor.

Birden etraf yine parlamıştı. Fakat kapıya da gece yarısı telgraf gelmiş gibi vuruluyordu. Hizmetçi muharebede emir getiren bir yaver telaşıyla içeri girdi.

- Bey...bey diyordu.

Bu zamana kadar hiç böyle şey başıma gelmemişti.Şimdi ne yapacaktım.. Eyvah.. Budalalıklarına güle güle katıldığım safdillerin mevkine ben de düştüm. Mev’ûde de bana soruyordu.Birden güldü. Aklıma geldi, dedi.Sen zaten biraz tıbbiyede bulundun.Hiç vaziyetini bozma “doktor ol” şimdi ben de yatağa girerim.

Ben tereddüt ediyordum. Sapsarı dimdik kaldım. Makdem Bey de sofaya kadar gelmişti. Ne olursa olsun karar verdim. Rolümü yapacaktım.

Ceketimi ilikledim, boyun bağımı düzelttim. İmtihana hazırlanan talebe tavrıyla kapıyı açtım. Beyi karşıladım.

- Bey birden devirdiği bir vazonun karşısında durup bakan bir kedi hayretiyle beni süzdü.

- Doktor bendeniz, dedim.

Mev'ûde yataktan başını kaldırarak, bitab, te'kîd etti.

- Yine heyecan gelmişti.. Beyi köşedeki eczaneden çağırttım.Siz gidemediniz galiba.

- Vapur yokmuş döndüm. Neyse aman doktor ne var doğrusunu söyle, zavallının başını bu kadar neden ıslattın? Mev'ûdeciğim bu kadar suya rağmen güç bela kendine gelmiş olacak.

- Telaş buyurmayınız, ufak bir heyecandan ibaret..

- Kendim tekrar nabzına baktım.

- Son zamanlarda elektriklerin ani açılıp kapanmasından hâsıl olma bir heyecan. Ekseri kadın müşterilerime ârız bir hastalık..

- Az kaldı korkumdan kekeleyecektim. ihtiyarın gözleri kaşlarına kadar açılmıştı.

- Evet tahammülsüz bir şey... Adeta asab nöbeti.

- Tuhaf hiç böyle hastalık işitmedim.

- Evet efendim çok yenidir.

- O halde ne yapmak lazım doktor?

- Vak'ayı tekrar ederek iyi bir muayene lazım..Ondan sonra ilacı yazarım efendim.

- Ne gibi vakıa-yı tekrar?

- Elektriği ani söndürerek göğsünü dinlemek.

- Bir tehlike melhûz değil ya?

- Hayır efendim, bendeniz burada bulunacağım.

- İsterseniz ben de çıkayım.

- Siz bilirsiniz.. Kalsanız da olur.

Emniyetsizlik göstermemek için salona geçti. Derhal elektriği söndürdüm. Ve yatağa doğru koştum.

Bir çarık sonra, merdivene kadar beni teşyî eden Makdem Bey'e malumat veriyordum...

- Reçete masanın üstündedir. Sabah, akşam birer bardak yemek arasında içilecek, mamafih geceleri mümkün olursa lamba kullanın.Açılıp kapanan elektrikler, sizi daha büyük bir felâkete ma'ruz bırakmasın.

Ahmet Hidayet

MECMUALARA DAİR

ŞÂİR

Geldi matbuata bir iki civan
 Mefküresi haşa huzurunuzdan
 Parmak hesabıyla şiir yazmakmış
 Aruza bir derin mezar kazmakmış
 Ne kadar yamandı o baş makale
 İnsanı sokuyor zorla vebale
 Ziya Gökalp Bey'e veriniz haber
 Vaktiyle bunlara olmuştu rehber
 İş başından kendi çekildi ama
 Hala bitmiyor bu garip muamma
 Ömer Seyfettin baş sermayeleri
 Kabak tadı verdi hikâyeleri
 Köprülü çalıyor yine kavalı
 Kainat dinliyor bu martavalı

NEDİM

Ne kadar kahpesin, hey zamane hey!
 Sazı değiştirmiş Halid Fahri Bey
 Paşa babasının çoktur görgüsü
 ‘‘Yeni Mecmua’’nın bu gönüllüsü
 Yine eski dinin olmuş bendesi
 Türkçeye uygunmuş aruzun sesi
 Lazımdır muhalif bir edebiyat
 Olsa da o köhne nağmeler bayat
 ‘‘Şair ‘‘ îcâdın gölgesi imiş
 ‘‘Nedim’’ bir muhalif ülkesi imiş
 Şüphesiz, teceddüd turfedir şimdi
 O eski dergahın kimdir müridi?
 Terkipli yazınız! Artık moda bu!
 Siz tulû sayınız eski gurûbu!

Çimdik

İKRAM

Komedi Bir Perde

-Geçen nüshadan mâb’ad –

Muharriri: Kemal Emin

Munise – Bereket versin ki onun buna merakı yok.Yoksa halimiz berbat olurdu.

Mesti - (Duvardaki çingirak ipini görerek) Bu çingirak nereye!

Munise – Hizmetçi odasına, bağırmayı sevmem.Onu çekerim gelir... Sen beni söyletip duruyor musun yoruldum ayol. Biraz bırak da uyuyayım.. Lakırdı yasak... Anladın mı?

Mesti- (Setresini almaya giderken) Peki peki...(Sükut) Buyurun efendim. Setremin üzerinde kocaman bir çamur... Elbisemi lekelemeden eve döndüğümü bilmem. İstedığın kadar ye, iç, gez fakat elbiseni berbat etme! Bunu süpürge den fırçadan başka bir şey temizlemez...Gördün mü bir kere...(Masanın üzerini,etrafı araştırır) Burada da fırça yok...(Karyolaya bakar) Oh! Hanımefendi uyurmuş, bari hizmetçiyi çağıralım...(Zilin ipini çekmekle içeriden çingirak sedası duyulur.)

Munise – (Çingırağı işitince korkuyla birden fırlayarak) ne yapıyorsun onu niye çektin?

Mesti- Fırçayı bulamadım; hizmetçiyi çağırdım.

Munise – (Üzerine yürüyerek) Çıldırдың mı?

Mesti- Neden?

Munise – Hiç hizmetçi çağırılır mı?

Mesti - Ne bileyim ayol!... Kundura silmez, elbise süpürmez, fırça da getirmez böyle prenses kılıklı hizmetçiye alışmadım da...

Munise – (Soldaki odaya doğru sevk ederek) fırça şu odada. İki adım yürüyemedin mi .. Haydi gel sana fırçanın yerini göstereyim.

(Çıkarlar)

İkinci Meclis

Felatun Efendi ,Munise (Sonra Mesti)

Felâtun – (Odada kimseyi bulamayınca soldaki odaya girmek üzere iken Munise ile karşılaşılır) Ne istiyorsun ruhum?

Munise – Hiç, hiç. Çekil çabuk çekil...

Felâtun – Çingırağı çektin, ben de geldim.

Munise – Ben çekmedim, sonra anlatırım, şimdi sırası değil. Haydi git, haydi git diyorum, yanımda adam var.

Mesti - (İçeriden) Cici Hanım

Munise – İşte geliyor. Felatun Efendi kaçmağa vakit bulamaz, kanepenin tarafındaki yatağın perdesinin arkasına gizlenir.

Mesti – (Üstünü süpürerek gelir aynanın önünde durur) Bunda kızacak, telaş edecek ne var iki gözüm? Çingırağı çekince hizmetçi gelir diye sen söyledin. Fırça lazım oldu... Çamur içinde sokağa çıkmazdım ya.. Aradım bulamadım...(Bu sırada da Felatun Efendi Mesti Bey'in arkası dönük olmasından bi'listifade savuşmak üzere gizlendiği yerden

çıkar) Aaa...(Aynadan Felatun Efendiyi görerak) O kim (Felatun Efendi yine perdenin arkasına gizlendi.) Aynada birini gördüm.

Munise – Kimi? Neyi gördün?

Mesti – (Aynada arayarak) benim mektep hocalarımdan birini, Felatun Efendiyi.

Munise – Hayâl görmüşsün. Hem artık saçma söylemeğe başladın.. Haydi yeter!

Eşyalarını omzuna vur da savuş artık bakalım (Mesti döner o sırada yatak perdesinden sıyrılan Felatun Efendi'yle yüz yüze gelirler)

Felatun – (Telaşsız ve müsterih) Sus Munise sus...

Ben sana misafirler geldiğinde munis ve seviyeli bulunmağı tenbih etmedim mi? Unuttun mu? Hem rica ederim, biraz içeriki odaya geç, bir çift çorap bıraktım, topuk taraflarından birkaç yerden delinmiş o narin parmaklarıyla çok yün ipliğini iğneye geçir de o delikleri kapayıver.

(Çıkar)

Üçüncü Meclis

Mesti Bey, Felâtun Efendi

(Evvela yekdîgerine ta'cib ve hayretle bakarlar)

Felâtun – (Gidip Mesti'nin elini sıkarak)

Vay Mesti Bey siz, siz ha... Ah benim delikanlı dostum. Sizi gördüğüme ne kadar memnun oldum bilseniz... Demek bu gece burada misafir olan sizdiniz? Epey zamandır görüşmedik, ne havadisler var bakalım?

Mesti – Hiç... Bu akşam nasılsa burada misafir oldum.. Siz, siz nerede idiniz?

Felatun Efendi – (Sağdaki odayı göstererek) Ben mi? Ben de şurada içeride uyuyordum..

Mesti – Sizin bu genç kadınla münasebet-i dâimeniz mi var?

Felatun – (Sade bir tavırla) Evet, ben onun gönül aşığıyım, belâlısıyım, bâd-ı hevâcısıyım.

Mesti – Aman etmeyin, samimi mi söylüyorsunuz?

Felatun – Yalan söylemeğe lüzum görmüyorum.

Mesti – (Şaşırarak) Ya! İlahi Felatun Efendi!...

Felâtun – Kendinize gelin azizim, bunda hayret edecek, şaşırarak ne var?

Mesti – Gerçi... Fakat siz kolay zannediyorsunuz, böyle nâgehân zuhur eden vakıaların verdiği şaşkınlık kolay kolay geçmez.. Kendisini görmeyeli yıllar geçmiş idi, izi gâip olmuş birisi birdenbire karşınızda hem de son sistem; fikrî, ahlakî son moda bir

vaziyette görür iseniz şaşırılmaz da ne yaparsınız? Şu dediklerimin doğruluğunu siz de tasdik ve itiraf edersiniz ya; Felatun Efendi ?

Felâton – Vâkıa mektep hocalığı, Felatun Efendiliğini unutmadım.. Fakat terkiyât-ı medeniyyenin fakirlere verdiği paradan da mahrum kalmak da istemedim. (Yatağın çarşafını düzeltmekle meşgul olur.)

Mesti – (Yatağın diğer tarafı üstünde Felatun karşısında elleri cebinde durarak) Belli.. Kast ettiğiniz memuriyetin mükâfatına da nail olmuşsunuz; tebrik ederim. Mini mini, güzel, haspa birisi...

Felâton – Nasıl, değil mi?

Mesti – Kaymak gibi; tatlı, sevimli bir kız..

Felâton – Demek memnun oldunuz? Oh, oh buna ben de memnun oldum. Hem bilir misiniz: Pek rabıtalı bir ailedendir. Etraflı bir tahsil görmüş, güzel bir terbiye almıştır; taassub derecesinde de dindardır. Sizi temin ederim pek nefistir.

Mesti – Vah vah!.. Bu dereceye düşebilmesi için kızcağızın kaderinden hiç muâvenet görmediği anlaşılıyor... Felek bu...

Felâton – Çemberinden bu yavrucağızı da geçirmiş; ne yapalım... Ha bak, sevinçle hatırımdan çıktı: Pederpaşa ve Valide Hanım Efendi Hazretleri ne yapıyorlar, afiyetler ya?...

Mesti – Hamd olsun...

Felâton – Burada mıydılar?

Mesti – Hayır yine İzmir'e gittiler.

Felâton – Şayet mektup yazar iseniz arz-ı hürmet ettiğimi ve beni hatırdan çıkarmamalarını yazarsanız, istirham ederim.

Mesti – Emriniz:şimdiden ifâ olunmuş telakki buyurunuz..

Felâton – Tabii bana burada tesadüf ettiğinizden bahs etmezsiniz.

Mesti – Merak etmeyiniz, validemin size karşı göstermekte oldukları ta'zîmâtı izâle edecek tarzda yazmam.

Ben meseleyi başka kalbe dokurum... Müşterek bir muhibbin hanesinde birleştiğimizden bahsederim.

Felâton – Beni minnettar etmiş olursunuz. Valide ve pederinizin hiçbir surette tevvecühlerini gaib etmek istemem. Mualliminiz iken paşa beni yemeğe davet ederdi.Aman efendim o ne yemekler idi. Zevki hatırımdan lezzeti midemden çıkmaz.Ben ailenizin adeta çocuğu gibi idim.Yine daima İzmir'de mi ikâmet buyuruyorlar?

Mesti – (Biraz canı sıkılarak) Evet daima orada.. Fakat bu bahsi keselim de sizce mahsur yoksa bira başka şeylerden bahs edelim.

Felatun – Nasıl emir buyurulursa... Peder-i alileri...

Mesti – (Sözünü keserek) Bu evin kirası pahalı mı?

Felâton – Sekiz lira...

Mesti – Pek pahalı değil.

Felâton – Namuskarane bir kira..

Mesti – Büyükçe mi?

Felâton – Gezmek ister misiniz?

Mesti – Hayır, inşallah başka bir defasında...

Felâton – (Kurnazca) Sözünüzü tutmalı ha... Bakınız sonra gelmez iseniz sizi yalancı defterine kaydederim.

Mesti – Bu odanın mobilesisi de zarif.

Felatun – Evet, fakat diğer odaların hali bunun tamamen zıddıdır, büsbütün başkadır. Bu odanın tertibâtı aynen işin icab ettirdiği lüzuma binaen bir hevâ-perestâne, daha zengince, tabii ciddi değil... Bu ufacık odanın ciddi bir tarzda tefrîşe kalkışmak bizim ciddi olmadığımızı delâlet ederdi.

Mesti – Pek zarif düşünmüş.

Felatun – Tekliften ari bir daire-i mahrumiyet diyelim de geçelim.. İnsan ne kadar yabancı olursa olsun buraya girdi mi, bir iki adım attı mı odanın har-ı samimiyetiyle itbâs ibdâ eder... Munise için bilir misiniz, bu ne büyük bir muvafakattır. (mükafattır)

Mesti – Evet, evet ama...Hay Allah müstahıkını versin.. Anlayamadığım bir nokta var. Nasıl oluyor da gönül aşıkı; bâd-ı hevâcı, belâlî oluverdiniz; bunun için ne yaptınız?

Felatun – Hiçbir şey.. Biraz görgü; biraz da ledünniyyât-ı hayata vukuf..

Mesti – Sade görgü ile hayata vukuf ile olmaz...Elbet bir şey yapmışsınızdır ya?

Felatun – (Yatağın tanzimine devamla) Şu yaptığımdan fazla ne yapabilirim.. Ben de sizin gibi bir hovarda hayatı seviyordum, böyle giderken bir sabah kalktım ki kadının belalı olmuşum.. Hani bazen insan nasıl istemeye istemeye pehlivan, canbaz, hokkabaz olursa ben de öyle bi'l arzu belalı oluverdim. Bunda ta'cîb edecek ne var? (Tuvalet masasının üzerinden bir sigara alarak Mesti uzatır)

Mesti – (reddederek) Teşekkür ederim.

Felatun – Pek yavaştır. Kadın sigarası

Mesti – Malum; fakat sabahları içmem.

(Muhavereye devamla) dediklerinizin, anlattıklarınızın hepsi hoş... hoş fakat siz de bu tebdil-i harikulade hemen birdenbire olmadı ya...

Felâton – Evet, bütün bütün kendi kendine değil, şüphesiz ben de biraz sebebiyet verdim. Evvela şurasını söyleyim ki, ben Munise'yi İzmir'de İ'mâlar Mektebi'nde gördüm.

Mesti – Tuhaf şey bu kızın o körler içinde işi ne imiş?

Felâton – Gündüzleri mektep müdürüne kâtibelik, geceleri de bana metreslik ederdi.

Mesti – Siz orada?

Felâton – Hoca idim. Bir gün insanda cevelân-ı demin en şiddetli olduğu ilkbahar günlerinden birinde, mektebin divanhanesinde Munise'ye rast geldim, kollarından tuttum kendime doğru çektim, bu takrîb-i imkanın cevelânına daha ziyade izin verdi, elimi etekliğinin altına uzattım, bacaklarının pembe etlerine dokunan parmaklarım elektriklendi. Biraz daha yükseldim. Tam o sırada Müdür birdenbire çıkıverdi bizi gördü. Bakınız garabete ki namusundan zerre kadar şüphe etmediğimiz Müdür Bey tabii olan muâşeretimize bahane ederek bizi arsızlar, hayasızlar derecesine indirdi, rezil olmamak için İ'mâlar Mektebi'nden, o masumlar karargahından kapı dışarı etti.

Kemal Emin

Şen Kitap

Diken Mecmuasında “Çimdik” nam-ı müstaarıyle neşr edilen mizahi manzumelerden mürekkeb olan bu kitap yakında çıkıyor.

Binnaz

Yusuf Ziya Bey'in üç perdelik manzum bir piyesidir. Dar'ülbedayi sanatkarları tarafından temsil edilmek üzere “Heyet-i Edebiyye”ce kabul edilen bu eser yakında kitap şeklinde intisar edecektir.

Birinci Sayı/Birinci Cilt

Sayı:7

23 Kânun-i Sâni 1919

ŞÂİR

Haftalık Edebi Mecmua

Müdür-i mes'ül: Yusuf Ziya

Bu Sayıda:

Hafta Musâhebesi.....	Y.S
Türk Esâtiri.....	isimsiz
Gazel.....	Süleyman Nazif
Şarkı.....	Yahya Kemal
Hüseyin Danış Beyefendi'ye.....	Köprülüzade Mehmet Fuat
İntizar Fırkası.....	İbnürrefik Ahmet Nuri
Bir Kitabe.....	Faruk Nafiz
Coşkunluk.....	Yusuf Ziya
Geçen Sevgili.....	Selami İzzet
Kâfiye	Şit
Zehir Çanağı.....	Selahaddin Enis
Şiire Tövbe Eden Adam.....	Reşat Nuri
Hüseyin Suat Bey'le Mülakat.....	Şair
İkrâm.....	Kemal Emin

Gelecek nüshada: Yahya Kemal, Köprülüzade Mehmet Fuat, Reşat Nuri

Hilâl Matbaası- Babıali Karşısında

1919

Fiyatı 5 Kuruştur

Œir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi:Osmanlı devletleri için seneliği: 235 altı aylık 125 kuruŒtur.Mecmuaya bütün muamelat için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Œeraihi mahiyetine göre kararlaŒtırılır.

Adres:Babıali Caddesinde "Œair" mecmuası idarehanesidir.Adres tebdili on kuruŒ ücrete

tabiidir.Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul-1634

HAFTA MUSAHABESİ

TORNİSTAN!..

Umumi harp, dünyayı alt üst etti. Bu dört sene içinde, esvaplarımızdan fesimize kadar bütün dünyamızı ters çevirdik. Hâvi dökülen soluk paltoların güneş görmemiş, tüylü tarafları yüz yapıldı. Ceketlerimizin soldaki ilikleri sağa, sağdaki düğmeleri sola gitti! Nihayet büyük bir hayretle gördüm ki bu umumi tornistan ameliyesi şiire bile girmiş!.

Geçenlerde bir arkadaşın getirdiği uzun bir manzumeyi okudum. Daha son mısraın ahengi dudağımda sönmeden bu şiiri tekrarlamak ihtiyacını hissettim. Nasıl oldu bilmem, bu sefer imzanın üstünden ser-levhaya doğru okumaya başladım. Devam ettikçe hayretim artıyordu. Nihayet ser-levhaya kadar geldim şiiri yukarıdan aşağıya okunduğu zaman ne gibi bir mana ifade ediyorsa, bu ma'kûs mütalâadan da aynı netice çıkıyordu. Hiçbir yerinde ufak bir düşüklük, küçük bir zaaf hissedilmiyordu. Bunu diğer meslek taşlarımı da gösterdim, beraberinde tekrarladık, hepsi şaşılar. Sonra bu pek gülünç tecrübeyi diğer manzumelere de temsil ettim, bazısı oldu, bazısı olmadı...

İşte misâl olarak mecmuamızın geçen nüshasında çıkan ‘Benim Derdim’ ser-levhalı manzumenin sonundan bir parça ile “edebi mecmuasına” intişar eden ‘fecd’ ser-levhalı bir manzumeyi baş aşağı yaparak nakl ediyorum:

Ben ağladım, sen de ağla, ağla ey şâir,
 Gözyaşları, diyorlar ki, teselli verir,
 Rübânın tellerinde sen de feryat et,
 Hazan olan bu baharı her zaman yâd et,
 Bu mâteme gözyaşından mersiyeler yaz,
 Hicranımın feryadını duymuşsan biraz!
 .....ilh.

Bir misâl daha:

Ey ruhumun nişanlısı, âhu bakışlı kız,
 Artık soyun, şu maiyi at bir beyaz takın,
 Bak lambamız da söndü, karanlıklarda yalnızız
 Ey ruhumun nişanlısı, âhu bakışlı kız!

Halit Fahri

İşte bu ve bu neviden daha birçok manzumeler tıpkı hayvanât-ı halkaviye gibi, neresinden kesilse yaşayabiliyor.

Pek meşhurdur büyük Fransız şâiri “Jose- Maria De Heredia” nın yazılarından bir ‘virgül’ bile çıkartılamamış!

Bu kadar nâçiz bir değişikliğe tahammülü olmayan bu muazzam eserle, içi dışına çıkarıldığı halde, ufacık bir sarsıntı göstermeyen bizim eserlerimizi düşünüyorum da aklım alt üst oluyor.

Ben bu hakikati meydana atmakla herhalde iyi bir hizmet yaptığıma kâniim. Kârilerime verdiğim bu sâdik mi’yâr ile her eseri ölçerek hüküm verebilirler. Bence tek sebep var ki o da, bu nev yazıların yüzün de tersi kadar manasız ve boş olmasıdır.

Y.Z.

TÜRK ESÂTİRİ

3

‘Altay Türklerince Dünyanın Sonu’

Bir gün Tanrılar Tanrısı Karahan göğün on yedinci katındaki altın tahtında oturmuştu, yanında Bayülgen (Bay Ülgen) vardı. Karşısındaki gümüş tahtlarda da Kızagan Tanrı, Mergen Tanrı , Gün Ana, Ay Ata, Kuday Yayucu, Yedi Kudaylar oturuyorlardı. Bayülgen’in iki oğlu ‘Yayık’ ile ‘ Maytere’ huzura geldiler.

Maytere dedi ki “Yeryüzünden geliyorum. Artık orada bir işim kalmadı. İnsanoğulları, sözlerime kulak vermiyor. Gökteki Tanrıları unuttular. Yeryüzünde dağlara, göllere, ırmaklara tapmaya başladılar. Her ülkede yaşayan insanlar, bir dağı yahut ırmağı ‘yer su’ namıyla kendilerine mabud edindiler. Göğün on yedi katı olduğu gibi, şimdi yeryüzünde on yedi ülkenin on yedi yersuyu vardır. Bu yersular karlı dağların tepelerinde barınır. Bu dağlardan inen seller birer ırmak halini alarak gittikleri ülkelerde kokulu çayırlar, yemişli ağaçlar, çoğalan sürüler vücuda getirirler. Bu yersularının en kudretlisi, ‘UGAN’ dır ki yeryüzünün tam göbeğinde ikamet eder. Buradan o kadar büyük bir çam ağacı yükseltmiş ki insanların itikadlarınca tepesi Bay Ülgen’in semasına kadar ulaşmış. Bu itikad gösteriyor ki Ugan ile Bay Ülgen arasında hiçbir fark görmüyorlar. Ugan’ın iki oğlundan birisi olan ‘ Su Han’ diğeri ‘Demir Han’ dır. Diğerleri de her birisi bir ülkenin ismiyle adlanan kavmî mabudlar.

Bu mabudlar kendi kavimlerini daima diğer kavimlere muharebeye teşvik ediyorlar. Ben onlara Bay Ülgen’in muharebeyi katiyen istemediğini milletler arasında daimi bir sulh ve uhuvvet tesisi için emekler sarf ettiğini muktedir olduğu kadar anlatmaya çalıştım. Bir zamandan beridir ki artık sözlerim tesir etmemeye başladı . Erlik Han da bütün körmözleri vasıtasıyla, insanları fesat ve nifaka teşvik ediyor. Artık bu ahmak insanlardan ümidimi kestim. İşte bundan dolayı yeryüzünü terk ederek buraya geldim. ‘Yayık’ da şu sözleri söyledi: ‘Yeryüzünde insanların sevaplarını yazmaya memur ettiğim bütün yayucular, bu memuriyetten afv edilmelerini istid’â ettiler. Çünkü bir zamandan beri defterlerine bir tek sevap bile kaydedememişler. Ölen ruhların umumi Erlik Han’ın kazanına kısmet oluyor. Yayucular, kömözlerin muzafferâta tebessümleri karşısında gözlerini yere indirmeye mecbur oluyorlar. Bu hale karşı, bende yayucuların istifalarını kabul ettim. Bugün yeryüzünde artık hiçbir memurumuz kalmadı.

Kara Han birer birer bütün Tanrılar’ın reyini sordu. Bay Ülgen müstesna olmak üzere hepsi artık bu ahmak insanların kendi hallerine bırakılması reyinde bulundular. Yalnız Bay Ülgen insanların lehine söyledi. En nihayetinde Kara Han kararını tebliğ etti:

‘Bence asırlardan beridir ki Bay Ülgen bana vekâlet ederek fertler ve milletler arasında daimi bir sulh vücuda getirmeye çalışıyor. Fakat, bütün gayretine

rağmen, bugün bütün gayreti iflas etti. Bugün, artık anlaşıldı ki insanlar hakkında muamelede ondan ziyade Erlik Han haklı imiş. O halde, Bay Ülgen ezelî istirahat ve sükunete çekilsin. İnsanlar kozlarını Erlik Han'la paylaşsınlar.'

Göğün on yedinci katında bu büyük karar verilirken, yer altı dünyasının dokuzuncu katında da Erlik Han siyah bir taht üzerinde oturmuş olduğu halde karşısındaki körmözlere, etgerlere, baynaslara yaman uzunlara yeryüzünün tarumar edilmesini emrediyordu. İşte Altay Türklerine göre kıyamet gününün asıl sebebi budur.

Şâmanlar, bu gelecek günü şöyle tasvir ederler:

Kara toprak alevlenir,
 Akvam sürüleri mahv olurlar,
 Irmaklar kanlı dalgalar sevk ederler,
 Dağlar girdap içinde dönerler
 Kayalar korkunç pırıltılarla yıkılırlar
 Gök kubbesi titreyerek sallanır
 Deniz dalgaları üst üste yıkılır
 O suretle ki denizin dibi görünür,
 Denizin dibinde parçalanırlar,
 Şimdi dokuz büyük siyah taşlar
 Ve bu taşların her birinde bir demir kahraman yükselir,
 Bu heybetli demir kahramanlar
 Dokuz ata süvar olurlar.
 Atların ön ayaklarında
 Dokuz demir kılıç parıldar,
 Ve onların arka ayaklarında da
 Dokuz demir mızrak parıldar,
 Onlar koşarken ağaçlara çarparlar,
 Bi'lumum ağaçları devirirler,
 Canlı mevcudâta çarptıkları zaman
 Onları mahv ederek yere çarparlar,
 Kara Han ey Tanrı, ey baba
 Kulaklarını kapalı tut!

İnsanların bağışmalarını işitme
 şal-yime beyhude çağırır
 Mançide'yi imdada
 Beriki ona hiç cevap veremez
 O beyhude May-tere'yi çağırır
 May-tere sükutta ısrar eder.
 Fakat Bay Ülgen gizlice emreder,
 May-tere ile Mançira'ya;
 İkisini de yeryüzüne gönderir
 Zavallı insanları imdada
 Sonra Erlik'in iki kahramanı,
 Kahraman Karan ve kahraman Kara,
 Topraktan yukarı çıkarlar
 Bu kahramanlar hücum ederler:
 May-tere ve Mançira'ya
 May-tere yaralanır karnından
 Yeryüzü baştan başa tutuşur:
 Bir gün dünyanın sonu böyle olacak!

ŞARKILAR

Dalgın geceler el ele geldik yanınızda!
 Sallandık o şen kızla salıncaklarınızda!
 Hummâlı denizlerden esen rüzgarınızda,
 Sallandık o şen kızla salıncaklarınızda!

Ben gün gibi yorgun, o sebûlar gibi ince;
 Birdenbire düştük gibi bir gizli sevince,
 Gezdik yürüdük yan yana, rüzgârlar esince
 Sallandık o şen kızla salıncaklarınızda!

Yahya KEMAL

GAZEL

Kıyam ederse o âfet dem-i kıyâmet olur
Benim kıyâmet-i ömrüm o serv-i kâmet olur

Yolunda cân vermişim korkarım sevdiğime
Vesîle-i elem ü bâis-i nedâmet olur

Sevâd-ı zülf-i hevâ âşîyan u cân bendi
Giderse böyle leyâl dalâl-i ümmet olur

Ne varsa kişver-i hatırda eylesin târâc
Nigâh-ı kâfire imanda bir ganimet olur

Likâ-yı şuhunu bir kere ölmeden görsem
Görüb o çehreyi ölmek hayata nimet olur

Süleyman NAZİF

HÜSEYİN DÂNiŞ BEYEFENDİ'YE

Azizim efendim,

Süleyman Nazif Bey'in beliğ bir mukaddimesiyle tetevvüc eden 'Münâzarâtım' adlı risâlenizi görünce, gerek zat-ı âlinize gerek Nazif Bey'e yeni bir vesile-i hücum izhâr edebildiğimden dolayı cidden memnun ve müftehir oldum. Bu gibi münâkasâtı tarafeynin hiciv ve şütumdaki kuvvetini mukayese için değil sırf bir hakikat istihracı için okuyan kâripleri tenvir maksadıyla ben de mevzu-i münakaşa olan makalâtımı cem ve tevhid arzusundayım. Eğer zatiâliniz son makaleme kalenderâne bir gazelle mukâbele edecek yerde soğuk kanlı davranıp müdafaatta devam etseydiniz, münakaşamız daha iyice uzayacak, risaleniz cem'an daha büyüyecek idi; çünkü, gerek küçük tarih-i edebiyatınızda gerek 'Ser-âmedân-ı sühan'ınızda şâyân-ı tenkid daha birçok cihetler vardı...

İtiraf edeyim ki bu ciheti itiraf ederken, haysite-i ilmiyenizi tezlil gibi bayağı bir maksadla hareket etmiyorum; bence bu gibi münakaşalardan maksat bir hakikatin tezâhürüdür. Yoksa, böyle sırf ilmi bir düşünce ile yürütülen tenkitlere karşı kızıp hiddetlenmek, kendisini medhe ve karşısındakini boş lâkırdılarla techile kalkışmak, ibtidâi bir zihniyetin mahsulü olabilir. ‘Dinim kînimdir’ diyen ve ‘Ahababımızın devletiyiz hasma belâyız.’ Mısramı kendisine şîâr ederek bi tarafâne muhakeme edebilmek iktidarından mahrum olan Süleyman Nazif Bey için bu hal tabii görülse, zatîâlinizin de aynı tarz hareketi ihtiyar etmeniz biraz garip oluyor.

Münazarâtınızın baş tarafında, münakaşalarımızı bi-tarafâne tetkik ve muhakeme edebilecek bir mütehasısın gayr-ı şahsi mütâlâalarına tesadüf etmek isterdim; yoksa Nazif Bey’in o hicv-âmiz,zavallı mukaddimesine değil. Sözlerimi bilerek bilmeyerek tahrif eden Nazif Bey’e şöyle demiştim: ‘Bir Fransız müsteşrikinin İran edebiyatı hakkında elli sene evvel yazdığı yanlış şeyleri intihâl tarîkiyle aynen kendisine mâl eden Dâniş Bey’in hareketini mazur görüyorsunuz da, Arap edebiyatı hakkında muhtelif müsteşriklerin müttefikan yürüttükleri mütâlâaları kabul ve nakl ettiğim için beni neden tahtie ediyorsunuz! Bilhassa ben hiçbir zaman Arap edebiyatında itisas iddiasında da bulunmadım. Halbuki Dâniş Bey İranlıdır ve İran edebiyatı muallimidir ‘bilmem ki aklı başında bir adam mantıkî cevaba karşı ne diyebilir!

Halbuki Nazif Bey için bunu tarif ve tehzil pek kolaydır. ‘Piyer Loti’nin sihr sanatı hakkında muhtelif münekkitlerin mütâlâalarını nakl ettikten sonra ‘Jules Lemaitre’ in mütâlâasını en münasip bulmuş; bunu ‘cüret’ kelimesiyle tevsim eden Nazif Bey, on beş gün Almanya’ya gidip geldikten sonra Alman musikisi, edebiyatı, sanatı hatta ziraat ve ticareti hakkında şahsi hükümler veren sevgili dostunun hareketine acaba nasıl bir isim bulacak?.. Fikret’in evvelce aleyhinde iken sonra müdafii olmuşum; bununda muhtelif sebepleri varmış! Anlaşılan Nazif Bey hırs-ı tezyifle artık okuduğunu bile anlayamıyor. Ben eskiden Fikret’in sanatının aleyhinde bulunmuşum; hâlâ onun sanatına karşı büyük bir hiss-i takdis besleyenlerden değilim; ve fikirlerinin pek çoğuna tamamıyla aleyhtârim. Ben Fikret’i sırf bir ‘ahlakçı’ sıfatıyla ve onu hayat-ı hususiyesine kadar tel’in ve tezlil etmek için çalışanlara karşı müdafaa ettim. Arkadaşlarının âhlâki mâhiyetini görüp anladıktan ve dostlarının Rıza Tefvik Bey müstesna olmak üzere – lâkaydâne sükutunu gördükten sonra benim için

manevi bir vazife hükmüne girmişti. Hele Cenap Bey’le Nazif Bey’in zavallı Tefrik Fikret’i her suretle tezlil için hareketle çalışmalarını gördükten sonra!... Sırf eski dostu Abdullah Cevdet Bey’e sormak için, hakkında eskiden beri şedit bir hiss-i nefret beslediğini şair birçoklarıyla beraber pek a’lâ bildiğim bir mecmuaya hulul eden Süleyman Nazif Bey, her hareketi mutlaka menfaatle ölçen bu tâcir – sanatkâr, artık kendisinden hiçbir şey beklenilmeyecek bir ölünün niçin müdafaa edildiğini anlayamazsa mazurdur.

Zatîâlinizi sadetten hariç bu gibi sözlerle taciz ettiğimden dolayı afvınızı dileyerek değilim; ilmi bir münakaşanın başına böyle bayağı bir mukaddime derine tenezzül ettiğinizden dolayı bu husustaki mesuliyet size râci bulunuyor. Şimdi size bütün kâriin müvâcehesinde teklif ediyorum: mevzu-i ilmî münakaşa olan makalelerimizi edebiyat-ı Fârisi’de cidden üstat olan Veled Çelebi Efendi Hazretleri, “Mister Brown” veya “Nicholsan” gibi İran edebiyatında mütehassız müşteriklere gönderelim. İlmî hakikati her şeyin fevkinde tutan bu gibi mütehassız üstadların verecekleri hüküm, bakalım hangi tarafın lehine çıkacak!

Bu eski iddialar şimdilik şöyle bir tarafta dursun küçük tarih-i edebiyatınız da gözüme çarpıp da şimdiye kadar zatîâlinize arz için bir vesile bulamadığım sâir muhtelif yanlışlıklardan bir tanesi hakkında bugün nazar-ı dikkatinizi celb etmek isterim.

Kitabınızın kırk dördüncü sahifesinde “Minuçihri”den bahsedilirken şu satırlara tesadüf ediliyor: “Minuçihri”nin âsârı kasâid, ubâiyât ve musammatlardan mürekkeptir ki bu üç nev şiiirinin üçü de Araplar’dan muktebestir. “Ben her şeyi bilerek yaparım.” Otuz senedir mütehassısı bulunduğum İran’a ait meselelerde kimseyi körü körüne taklit etmem’ iddiasında bulunmanıza nazaran, rubâinin Araplar’dan alındığı hakkında elli sene evvel ileri sürülen bir iddiayı bugün de tasdik ediyoruz demektir.

Halbuki İran edebiyatıyla iştigal edenlerin pek a’lâ bilmeleri lâzımdır ki ‘rubâi’ yahut “dübeyit” veya “terâne” ünvanıyla yad edilen bu tarz şiir tamamıyla İranîdir. “Devletşah” onun İranî olduğunu göstermek için şu menkabeyi nakl ediyor. Yakub’un çok sevdiği küçük bir çocuğu vardı; bir bayram günü çocuk

arkadaşlarıyla beraber ceviz oynuyorken Yakup maiyyeti ile beraber oraya gelerek çocukları seyretti. Yakup'un oğlu çukura sırasıyla ceviz atıyordu. Cevizlerden yeisi düşmedi, lâkin birisi doğru gitmekte ve çocuk da me'yüs olmakta iken birdenbire geri dönüp düştü. Ummadığı halde o cevizin çukura düştüğünü gören çocuk, fart-ı sürurundan bağırdı. Bu kelâmın âhenginden hoşlanan “Yakup” nedimlerine “Bu ne nev kelâmdır?” diye sordu. Onlar bunun şiir cinsinden olduğunu söyleyerek takti' ve tahrik ettiler. Bu mısraının bahr-ı hecesten olduğu sabit oldu.

Bu mısraya, aynı takti de diğer bir mısra ilâve ederek bir beyite iblâğ ettiler ve o beyite ikinci bir beyit daha zemmederek ve hoşlanmayarak, dört mısradan mürekkep olması itibarıyla “rubâî” de denilebileceğini söylediler ve bu isim taammüm ederek rubâî söylemekle meşgul oldu. “Mecma'ül sanâî” de, “Heft- Kulzüm” de de aynen rast gelinen bu hikaye, tarihten muhakkak olmamakla yani “menkabe” mahiyetinden yükselmemekle beraber, eski Acem edebiyat âlimlerimizden bu “rubâî” tarzını milli bir mahsul ad ve ona pek eski bir mahiyet isnad eylediklerini gösteriyor. “Rüdegi” yi en eski Acem şâiri ad eden bazı Acem müellifleri – mesela “Mehmet İbn Ayş Harezmi” – bu ceviz hikayesini Rüdegi'ye alt ile rubâî'nin icadı şerefini ona isnad ediyor. Burada rubâînin vezninden, şeklinden, hususiyetinden, “Baba Tahir” in ve şâirlerinin “dü-beyit”lerine rubâî demek câiz olmadığından, Hayyam'dan evvel ve sonra gelen rubâîcilerden, hulasa “rubâî” şeklinin ruhen tamamıyla “İrani” olup Araplar'dan ahz edilmediğini, bilâkis- Acem rubâîsinden çok farklı olan – Arap “dü-beyit” lerinin bile esas itibarıyla Acemler'den me'huz olduğunu söylemektedir; “İbn Haltan“ da herhangi bir şâirin tercüme-i halinden bahsedilirken birtakım Arap rubâîlerine tesadüf edilir. Anlaşıyor ki “Araplar'da da “rubâî” olduğu bilindiği için musammat ve kaside gibi bunun da Acemler'e Araplar'dan geçtiğine kolayca hüküm verilmiştir.

Halbuki bu izahâtımız göstermektedir ki bütün Acem tezkirecileri, sonra “Mecma'ül Saai” Bedâyi'ül- Efkâr, Mi'yâr'ül- Belâgat, Risale-i Arus-ı Câmi ye alel-icab ta'dâd edeceğiz. Daha bunlara mümâsil en muteber Acem edebiyat kitapları bunun aksine müttefiktir. “Mizân-ül Vaki” “nam-ı eser-i meşhurda da Acem edebiyat kitaplarının teyiden ifadeye rast geliyoruz.”

Eğer bunlara itimad etmez de müteahhirinin bu husustaki fikirlerini öğrenmek isterseniz, Hint ulemasından “Mevlevi Ağa Ahmed Ali Ahmed’in “Risâle-i terâne” adlı meşhur eserinde tamamıyla bu mutalâada olduğunu arz ediyorum. Müsteşriklerin mütalâalarına gelince, onlar İslam aruzu hakkında İran edebiyatını en iyi tetkik etmiş olan İngiliz müsteşriklerinin tetkikâtına- mesela “Mister Brown” un meşhur tarih-i edebiyatına Acem kavad-i edebiyesi hakkında tetebbulara- istinaden, “rubâî” nin namıyla İranî bir mahsul olduğunda ısrar ediyorlar.

Şimdi müsaadenizle bundan daha tuhaf bir mesele arz edeceğim: Kitabımızın kırk dördüncü sayfasında rubâîyatın Araplar’dan me’hüz olduğunu yazdığımız halde “29” uncu sayfasında da bunun zıddını söylemekten çekinmiyorsunuz: “Hatta bugün sarf-ı lisan-ı Farisî’ye mahsus olan ve Araplar’ca istismal olunmayan eşkâl-i evzândan rubâî ve mesnevi tarzları doğrudan doğruya İranî’in mahsul-i istidahıdır.” diyerek rubâî’nin, bizimde iddia ettiğimi vechile, Acem mahsulü olduğunu iddia ediyorsunuz. Otuz sene mütehassısı olduğunuz bir edebiyatın bu kadar basit bir meselesini 29’ uncu sayfada bir türlü, 44’ üncü sayfada onun zıddına olarak diğer bir türlü yazmanız tuhaf bir musamma değil mi? Müsadenizle bu muhammayı da halledeyim: İlk parçayı belki de “Brown” dan veya diğer me’hazdan iktibas ettiğiniz halde, ikinci parçayı başkasından aynen tercüme ettiğiniz bu mesele hakkında hiçbir şahsi fikrim olmamalı ki ufacık bir mektep kitabında iki ayrı Avrupa âleminin birbirine zıd iki fikrini ileri sürdüğünüzü bile unuttunuz. “Rubâî” nin mahiyeti hakkında hiç fikri olmayan bir mütercim bile, eğer biraz dikkatli ise, on dört on beş sayfalık bir fâsıla ile iki muhâlif nokta-i nazarın ileri sürüldüğünü gözden kaçırmazdı. Artık bu medâhet karşısında “Ben yaptığımı bilerek yaparım, kör körüne kimsenin fikrini kabul etmem” iddiasını tekrar edemezsiniz. Görüyorsunuz ki azizim ilm ve ihtisâs diyenin şahsi iddia ile veya Süleyman Nazif Beyler’in medhiyeleriyle ispat edilemezmiş! Asla iddia-yı ihtisâs etmediğim Acem edebiyatına bu kadar karışmak suretiyle sizi iz’âc ettiğinden dolayı affınız diler ve bana hücum için ruhundan istimdâd ettiğiniz “Hâfız” ın şu beyitini unutmamanızı rica ederim:

Bazi-i çerh-----beyzadır külâh

Zira ki arz-ı şa’bda bâ-ehl-i râz gird

KÜÇÜK HİKÂYE:

İNTİZAR FIRKASI

Ben şimdi isminin gizli tutulmasının ricâ eden mektep arkadaşım bidâyet-i meşrutiyetle İttihat ve Terakki fırkasını girmiş idik. Sonra Hürriyet ve İtilâf çıktı ona yazıldık. Bu fırka bilmem nasıl oldu üfûl edince biz ve daha bir sürü ihvân yine ittihadada döndük. İttihat millet için o kadar çalıştık ki nihayet birbirimizle kanlı bıçaklı olduk. Bi gün ihvânıma bahsetmeye azmetmiş iken ayaklarım geri geri gitti. Anladım ki ben de ne İttihadada, ne Terakkiye , ne İtilâfa ne hürriyete istidat var. Bir köşeye çekilip büzülmekten başka yapacak iş kalmadı. Ah! Ne rahat ne sakin bir hayat geçiriyor idim. Yâ bu âlemde felek kimi mesud etmiş ki beni rahat yaşatsın! Evvelki sabah çat kapı mektep arkadaşım gelmesin mi? Ama ne telaş : Bana selam bile vermedi.

- Hayır ola birader bu telaş nedir dedim. Birkaç geniş nefes aldıktan, bir iki öksürükten sonra bana şöyle bir yan baktı ve dedi ki:

-Yâ hü! Meşrutiyet gelip geçeli tam 11 sene oldu.

-A İlah emsâl kesîresiyle cümlemizi müşerref etsin, dedim.

-Âmin, fakat biz bu onbir sene içinde ne yaptık?

-Dâhide ve hâricde muharebe.

Arkadaşım bir müddet başını salladıktan sonra dedi ki:

-Hele bu dört senedir devam eden cidâl-i cihan yok mu?

Benim nutkumu tutmuş idi. Şimdi boğazlarla beraber o da açıldı. Bülbül gibi ötüyorum.

Desene bakılırsa...

-Vay! Sen evlendin mi?

-Ay! Sen hürriyet geldi dedikleri zaman bu mübareğin vücuduna gerçekten inanmış mı idin? Evlendim zahir bende herkez gibi bir kadına ifadesine bakılırsa esir oldum. İşte bu kadının ifadesine bakılırsa benim dört beş geceden beri uykumda bile çenem durmuyormuş. Rabbim hayırlar versin! Dün akşam rüyamda bir ma'reke-i ayş-

â-nûşun ta orta yerine tam tepe aşağı bir servi ağacı dikilmiş. Bu ağacın havadaki kökleri üzerinde ben canbaz gibi sıçrayarak ceng-cüyâne nutuklar söylüyorum

- Korkulu rüya.

-Bu sabah ilk işim bu rüyayı eşkâl-i kahramanına tabir ettirmek oldu. Bana gözlüğünün üstünden dik dik baktıktan sonra ne dese beğenirsiniz? Bihikmeti lillâhi Tealâ sen mebus olacaksın bir uğur sizindir.. demesin mi?

-Benim bu imansıza imanım var, dediği çıkar.

-Benim de var. Çünkü kara bahtım bu dehr keşmekeşinde bugün olmasa yarın beni mebus sonra da mebhüt edecektir. Buna hiç şüphe yok.

-Olmak istemiyor musun?

-Vâkıa hırka değiştirir gibi fırka değiştiren mebuslara bakıp ağzım sulanmıyor değil. Madem ki vaktiyle müstebid olmadın. Ahrâr olmadım. Hele o kadar yüreğim yanarken harp zamanında muhtekir de olmadım. Bu sefer mebus olmalıyım. Benim itikadımca mebus denilen mahlûk mantar gibi birden bitmez, zenbil ile gökten inmez. Benim gibi fırka fırka dolaşanlardan biri olur.

-Sen şimdi hangi fırkadasın?

- İntizar fırkasındayım. Bu fırkanın itilâf-ı infîâl, teceddüd, tereddüd ve kıs-alel- bevâki fırkaların hiçbirisiyle münasebeti yoktur. Ah görsen azizim azâsı o kadar sakın, sâkit kimseler ki irticadan hiç korkulmaz.

-Programınız?

-Programımızı ilan etmeyeceğiz çünkü içinde gizli maddeler vardır. Yalnız millete hitaben bir beyannâme neşredeceğiz.

Arkadaşım bu sözü söylemekle beraber temâl-i vakar ve azametle cebinden çıkardığı kâğıdı okumaya başladı:

-“Ey millet! Görüyorsunuz ki dünya tersine döndü. Şu son zamanlarda kadınlar faâl cevval ve tavşan gibi tiz-reftâr oldular. Fakat bizim intizar fırkamız menzil-i maksuda kaplunbağa gibi âheste gidecektir. Siz! Ey Millet! Siz şu dört senelelik muharebe zamanlarını aç, susuz, parasız, çıplak geçirdiniz. Sabrınız thammül-fersâ isede itikadınız kavidir. Açlıktan ölenlerin eceli geldiğine, yoksa açlıktan ölmediğine iman edersiniz. Kunda iâşe idaresine sun’ ve taksiri yoktur. Eğer varsa Allah taksirâtını afvetsin bekleyiniz!!!

Sâniyen: Ey Millet! Emin olunuz ki açlıktan ziyade muharebe kim bilir kaç yüz bin Anadolu kahramanını şehit etti. Bunların yerini doldurmak için Fırkamızın ilk işi kadınları ikiz yahut üçüz hatta kedi gibi dördüz doğurtmaya çalışmak olacaktır. İşte o vakit tarlalar sürülecek, ekinler ekilecek, biçilecek, yolu izni olmayan köylere, şehirlere, vilayetlere çift hatlı şimendiferler, çakıl taşından şaseler yapılacak. İstanbul'a vagon vagon zahire gelecek. Has ekmeğin tam okkasını kırk paraya şekeri , pirinci seksen paraya yiyeceksiniz. Bekleyiniz!!!

Sâlisen: Memleketin dört bucağını yalın ayak, başı kapalı, çıırçıplak tavaf etmeye alıştınız. Bunun hac sevabı kadar hükmü vardır. Fakat arkanıza sırmalı hil'âtlar, başınıza mor kerrâkeler ayağınıza atlas çarıklar giymek isterseniz bahçelerinize dut ağaçları dikiniz. Meşhur meseldir: Sabır ile koruk helvâ , dut yaprağı olur derler. Bekleyiniz!!!

Râbian: Artık Almanya'dan kağıt para gelmeyecek. Rezzâk'ul -âlemin hazine-i inâyetinden altınlar bekleyiniz!

Hamsen: Eğer Cenab-ı Hâlık-ı kânirat bereket ihsan edip de maden kömürü mahsulünü idrâk eder isek, vapurla, şimendiferler, tüneller, tramvaylar işleyecek. Elektrik , hava gazı yanacak , su şirketleri seller akıtacak. Bekleyiniz!!!

Sâbian: Fırkamız kadınların serbesti-i mutlakasını müdafaa etmekler beraber bazen top atan kavunî biçimde ve ekserisi eki mezar taşları şeklindeki çarşaf başlıklarını çıkarıp yerine semîr-i Anka kuşları konduracaktır ki onlarda bize birbiriyle hoş geçinen garâz-ı şahsî uğrunda memleketi harap etmeyen vatan perver çocuklar doğrusu. Bekleyiniz!!!

Hâtîme: Şu son günlerde gazete ticareti çoğaldı. Bu kadar gazeteyi memleketin beslemeye iktidarı olmadığından gazetelerin birer birer vefât ettiğini, hele birkaçının sermâye-i şetm ü tezvîri tükendiği için iflâsa uğradığını görüyoruz. Bu gidişle bâkîde kalacak gazetelerin ihtikâra sapsmaları muhtemeldir. Bune meydan vermemek ve sansürü zahmete sokmamak için fırkamız düz beyaz kağıt üzerine kırk sayfalı bir nüsha-i fevkaledede çıkaracaktır. Bekleyiniz!!!

Arkadaşım kağıdı büküp cebine koyarken sordum:

-Bu gazetenin ismi?

Arkadaşım kemal ve vakarla:

-Ya sabur! dedi.

İbnürrefik Ahmet Nuri

BİR KİTÂBE

Bir hayal gibi benim kabrin üstünde
 Uzağım gençliğin emellerinden
 Kalbimin farkı yok bu gamlı günde
 Bin kırk rübanın son tellerinden
 Ne kadar mukadder geçiyor bahar,
 Hâlâ mâteminle ağlayanlar var.
 Bir haber vermiyor bu hain mezar
 Ne dudaklarından, ne ellerinden!
 Ömründe bir mezar gibi yalnızdın,
 Daima hazîndin, mâcerasıydın,
 Ruhunla büsbütün başka bir kızdın
 Bir yurdun vefasız güzelliklerinden!..

Faruk Nafiz

GEÇMİŞ ZAMAN OLUR Kİ

DİVAN

Âhular bezminde kadeh boşalttım,
 Göçeli çok oldu meyhaneler!
 Her söze çapkınca nükteler kattım,

Hayatım benzedi efsânelere!
 Gönlümü yadırgar, dehrin masalı!
 Çok oldu âlemde dizgin kasalı!
 Sidre-i vahdete ayak basalı
 Benzedim zincirsiz dîvanelere!
 Gönül mest ve mecnun bezm-i ezelden,
 Câm-ı muhabbeti bırakmam elden,
 Ârif, ders-i esrar alır güzelden,
 Âhımız akseder virânelere!
 Ey âşık, kabe-i cânâna vardın,
 Mihrab-ı sevdaya düşüp yalvardın!
 Ateş-i âhınla cihanı sardın,
 Kalbin meşal tutar pervanelere!...

Yusuf Ziya

GEÇEN SEVGİ

“İşittim ki benim için ağlıyormuşsun,
 Hâlâ adım düşmüyormuş dudaklarında!”
 Y.Z.

İşittim ki beni hâlâ seviyormuşsun,
 Daha hâlâ kalbindeymiş o eski sevda,
 Benim için bir gün gelir o diyormuşsun
 Sonbaharın hüznü varmış bakışlarında!
 Fakat bu gün bilsen nasıl aldanıyorsun,
 Bir serabın gölgesidir kalan yâdında.
 Ölen eski sözlere inanıyorsun
 Bir yalancı beste vardır aşk feryadında!

Hayır, bazı ne samimi ve ne derindir,

Ne esiri ufuklarda gezdirir kalbi,
Çiçeklerden kanatlanmış bir hayâl gibi!

Bedbaht eden seni, sahte heveslerindir
Bugün artık bir saadet ufkundayım ben,
Nefretime bile lâayık değil harâben!..

Selâmi İzzet

KÜÇÜK FIKRALAR:

KAFİYE

Şiar Nuri Yakup Bey en usta kâfiyecilerdendir. Geçen sene “gece” ye “yenince” kafiyesini bulması şöhretini katmerletti. Fakat bugün arkadaşım nihayet ablasında başladığı bir şiiri bir türlü tamamlayamıyordu.

- Oğlan Nihat! “çirkin” bir kafiye bul! Dedi
- Çirkin mi?
- Evet
- Çirkin, çirkin... “zengin” be!
- Ama manaca birbirinden uzak! Değil mi?

Nuri Yakup bir kahkaha attı:

-Ne uzağı be! Mevzuma göre âdeta mürâdif !diye haykırdı. Nihat masaya yaklaştı. Arkadaşının yazdığı şiire baktı. Serlevha: “Nişanlıma Hitab” idi.

ŞİT

ZEHİR ÇANAĞI

GECE

Gecelerim hep uykusuzlukla geçiyor. Maneviyetimde derin bir kırıklık ve harâbî, büyük bir izmihlâl mevcut...

Kamer, sapsarı verem benizli, ablak, çirkin çehresiyle geç vakit doğdu. Bu kadar aceleye sebep sanki ne? Patladın mı?..

Gecenin bizim kalplerimize benzeyen siyah rengi bu dakikaya kadar güzel örtülüyordu! Hayat, birkaç saat için olsun kirlerimizin örtüldüğünü çok mu görüyor?..

SENİN HAKİKATİN

Sen İstanbul'un en güzel kadınısın, şüphe yok... Herkes de böyle söylüyor. Bütün güzelliğine rağmen ne kadar zamandır ki ben senin hüsnündeki nokta ve nükteleri kaybettim. Ben sende artık diğerlerinden başka bir şey bulamıyorum. Ensâcın adelerinin, kemiklerin herkesin kine benziyor; inek gibi ot, köpek gibi et yiyen diğerlerine... Aynı vücut dokuz hufreli, aynı vücut ,o hufreler ki, yalnız kir ve gılgizet ifraz eden birer membadan başka bir şey değil... Gözlerin tozlu su, kulakların kir, serendib karanfillerine benzeyen dudakların tükürük ve balgam ifraz eden birer hufreden başka ne ki?.. Söyle bunun neresi güzel, hangi noktası?.. Sen İstanbul'un en güzel kadını! Söyle bana, buından başka nesin ki sen?..

Selâhaddin Enîs

KÜÇÜK HİKÂYE:

ŞİİRE TÖVBE EDEN ADAM

O sabah odacının masama bıraktığı resmi evrak arasından hemen bir on kuruş kıymetinde şık bir zarf gördüm. Üstünde belirsiz bir kurşun kalemle (Görünmez

Gölgeler Şâiri Hüseyin Behic Bey'e) sözleri yazılıydı. Mahzun mahzun gülümsedim. Yedi sekiz sene evvel mecmualardan birine “Görünmez Gölgeler” serlevhasıyla ismi müsemmasına mutâbık bir sürü şiirler yazmış olan Hüseyin Behic Bey eksiklikten bahar gibi yeşillenmiş redingotunun yakasını Babîâli'yi süpüren Karayel rüzgârına karşı kaldırmış, çarpık ökçeleri üstünde ince vücudunu sallaya sallaya gözümün önünden geçti. Kendi rivayetine göre beyindeki his ve heyecan kıyametlerinden, bugünkü anlayışıma göre su-i takdiden solmuş süzgün yüzle şöyle uzaktan bir selam gönderdi...Kalemindeki muhteşem masasında oturan mümeyyiz Hüseyin Behic fakir bir akrabasına tesadüf etmiş gibi görememezliğe geldi ve başını önündeki zarfa indirdi. Onu hiç örselemeden açtım. Üstünden hafif bir lastik geçirerek meselâ bayramda Kalem müdürüne tebriknâme gönderebilirdim. İçinde karınca ayağı gibi ince ve karışık yazıyla dolu sekiz sayfalık bir genç kız mektubu vardı. Lisan ve hayallerdeki tuhafılık itibarıyla benim “Görünmez Gölgeler” i fersah fersah geride bırakıyordu. Mektubu dikkatle okudum Tahrirât-ı hülâsasındaki bütün melekeme rağmen düzgün bir mana çıkaramadım. Niçin artık yazı yazmıyormuşum; esâtirin buseden doğadan buseyle tagaddi eden mahluklarına benzeyen esîri bir hüviyetin sahibi iken niçin susmuş, şiir hayatına veda etmişim “Görünmez Gölgeler” ince ruhlar için ne tükenmez bir rüya gıdası olmuşmuş... Onlardaki âhengin bakiyesi olmuş bakirelerin ölmüş hayatlarının hayalinde hissedilmez esîri ihtizaslarıyla hâlâ yaşıyormuş. Bu küçük hanım öyle esirleşiyor, maneviyat sazında öyle perdeler yükseliyordu ki hayal yetiştirmek kâbil değil. Mektubun hayallerini nafîle ihâta edemedim. Fakat sâhibesini gözümün önüne getirebildim: Zarif ve ince işlenmiş bir kadın profili... Benim sevda işlerinde hiç şansım yoktur. Piliç gibi kadınlar yakalayıp “ şiir ve sevda semalarına yükseliyoruz” filan gibi sözlerle bîcârelerden kapa kapa istifade eden arkadaşlarımı dehşetli kıskanırdım. Maceradan çoktan vazgeçtim. Bari şöyle birkaç parası olan bir kızcağız bulup evlenebilseydim. Bu mektub belki inşa ve bir ikbâl mukaddimesidir, dedim öğle tatilinde iki çarige nefis bir zarf-ı kâğıt aldım. Fakat cevabı yazabilmek için tam bir gün bir gece ter dökmek lâzım geldi. Mektup gayet uçuk, renksiz, talisiz ve edat habersiz bir lisan ile yazmak , olmakla bulunmakla- resmi tabirlerden sakınmak îcab ediyordu. İtiyad çok fena şey. Kullanmaya çalıştığım bu şiirsiz tabirler mürekkebe lifi gibi kalemin ucuna takılıyordu.

Neyse zor sıkı bir şeyler becerdik. “Niçin mi artık şiir yamıyorum, diyordum bunun sebebinin akademiye a'za alır gibi bin külfetle şiirimi satın alan, sonra

sonra beyiti otuz beş otuz beş paraya gelen manzumelerin parasını verinceye kadar beni hep ahmaklı eden mecmua müdürüne sor? Deyip işin içinden çıkmak ne kolay olacaktı. Niçin mi yazmıyorum, diyordum. Çünkü zaten görülmez ve tutulmaz birer esir olan rüyalarım rüyalarım büsbütün nahâfet kesbetti. Müvellid-ül-mâ gibi uçuculuk hasse aldı.(Sonra herçe mevceleri nazariyesinden bir edebi adaptasyon yaparak) dimağından dağılan tahayyül mevceleri yokluğun nihayetsizliğine uçuyor, oradaki ölmüş bakirelerin ölmüş hayallerinden tereşşuh etmiş ihtizâzlarla doğrudan doğruya muanakaya gidiyor.”

2

Omuzlarımın üstünden ruhanî hezeyanları okuyan kalem arkadaşım aptal aptal gözlerini açıyor: “ Yahu sende ne gizli cevherler varmış” diye hayret ediyordu. Ne bön , ne aptal ama ne temiz kalpli bir adamdır bu oğlancık.

3

Çekmecemdeki zarfların adeti günden güne artıyordu. Bu sekiz sayfalık genç kız mektuplarında neler yoktur yarım. Buna mukâbil asıl istediğim mâlumâtı kumdan alınan ârâr gibi eleye eleye ; zerre zerre bulmak lâzım geliyordu. Sade Şunları anlayabilmiştim. Babası kodomanlardan bir paşa... Beyaz boyalı bir yalıda oturuyor... Evdeki elektirikten odasına almıyor... Bilmem hangi yıllık dergâhtan getirilmiş nadide bir kandil altın bir kordon ile (Herhalde kaplama olacak) masasının üstünde saklıyor.

Mihriban Hanım benim için müeyyiden meçhul kalmak istiyordu. Görüşmeye ne lüzum varmış. Ruhlarımız sabaha karşı bilmem hangi iklimde gizli gizli müşâfehe ediyormuş yâ... (Rahmetli büyük annem insan gece uyudu mu ruhu sinek gibi ağzından çıkar, gezmediği yer bırakmaz, diye anlatırdı. Bu güzide genç kız ihtiyar hayali ne şâirâne şekillerde ifade ediyordu.) Biraz daha tecrübesiz olsam bu hal karşısında ümidimi keser, “mademki sabahlara karşı haberimiz olmadan konuşuyormuşuz, bu mektuplar bizim aşkımızın esîrini yanında galîz suretle maddi kalıyor” yolunda bir şey yazar, komedyaya nihayet verirdim. Fakat vaktiyle şâirâne infîâller, rühî elemeler kılan gibi kelimelerle yad ettiğim sıkıntılarım, baş dönmelerin, uykusuzlukların mide bozukluğu yahut boşluğu gibi sebeplerden doğduğunu çok

tecrübelerle anlamış bir adamım. Bu hayalî müşâfehelerin bu rüyadan dudaklarla öpüşme tasavvurlarının mevcudiyetin neresinden gelip neresinde karar kılacağını bildiğim için kendi kendime gülümser: “Acele etme Küçük Hanım... Neticeyi görürüz” diye sabır ederdim.

4

Fakat sabrında derecesi var... Her iki günde bir zarf kağıt parası vermek benim için bir yıkımdı. Hele mantıksız, kaidesiz yazı yazmak, söylenecek lâkırdı bulmak güçlüğü ömür törpüsü idi. Herçe nazariyesinden sonra ne kadar fenni malûmâtım varsa şiire tahvil ettim. Eski bir kozmogonya hemen bi sekiz on sayfalık sermaye çıkardım. Dede Korkut masallarına düştüm. Sonra gazate muhabiri gibi vakıa, felâket aramaya başladım. Cenaze yıkayıcılarından, ıskatçılardan, mahalle imamlarından daha bedhah, daha berbat bir adam olmuştum. Damdan sokağa, sokaktan köye düşenlerin, yangın, tramvay kazalarına sevinir bir hale geliyordum. Bu vak’aları büyüttükçe büyütüyor, sayfalarla tefsirler, teessürler yazıyordum. Mektuplarımın sonunda dilenci gibi yalvarıyor” Mülâkat istiyordum. Derken bir gün şöyle bir şey okudum: “Gözlerimi görmeye ne ihtiyacımız var? Onların renginden kelimelere aks eden ziyanın izlerini sayfalarımda görmüyor musunuz ki? “ Sakın biri aylardan beri benim ana bilgimle alay etmesin. Fakat zannetmem...Çünkü bildiklerimin içinde benimle alay edeyim diye günde böyle sekiz sayfa yazı yazacak bir ahmak tanımıyorum.

5

Ben bir kere sırnaştım mı öyle kolay ıskartaya çıkarılır adam değilim. Bakınız ne güzel bir çare buldum: “Beni ne Hindistan’ın müntehâsında esrarengiz bir memuriyete tayin ediyorlar, ne olur gitmeden ilk ve son defa birbirimizi görelim” dedim. Mihriban Hanım mukâvemet edemedi. Hazîn bir cevabını aldım. Bu maceranın böyle bitmemesi mukaddermiş. Onun şiir becerisine sıyânet eden bir bilmem ne müekkelesi varmış... Bizde de manastıra kapanmak âdeti olsaymış saçlarını keser, ateşli başını soğuk, karanlık, gotik bir sütuna dayayarak ömrünü öylece geçirirmiş. Mamafih mülâkatı kabul ediyordu. Tenha bir günde Göksu’da görüşecektik. O gün bir arkadaşla beraber beni Bebek İskelesi’nde bekleyecekti.

6

Besim yalvardı ... “ Yâ hü , dedi , hazır kayık filan tutacaksınız, ne olur bende geleyim... Vallahi size hizmet ederim, mesut zamanda insan hangi ricayı reddeder” râzı oldum ve bir Çarşamba günü akrabadan birini tifüsten öldürerek kalemden kaçtık.

7

Ilık durgun bir bahar günüydü. Bebek İskelesi'nden çoktan uzaklaştığımız halde hanımlar peçelerini açmamışlardı. Onun hoşuna gidecek bir söz düşündüm: “ Efendim rüzgârın bir niyâzı var. Bakınız peçenize küçük fiskeler vuruyor, neye açmıyorsunuz diyor” dedim. Mihriban Hanım rüzgârın niyâzını reddetmedi. Siyah eldivenli mini mini eliyle yüzünü açtı. Hakikaten fena çehre değildi. Mini minicik bir yüz, ince sarı kaşlar, gayet uçuk bir renk... Öyle bir yüz ki insan bakmaktan hoşlanır ama sade bakmaktan. Bir yüz ki insan: “Ah böyle bir kızım olsa” temennisinden başka bir şey düşündüremez. Kırık dökük cümlelerle konuşmaya başladık. Enfenası bu küçük hanıma söyleyecek lâkırdı bulamıyordum. Bereket versin yanımızda yabancılar var da onun için içimdekileri söyleyemediğimi zannettirecek tavırlar alıyordum. Birdenbire öteki hanıma : “Hanımefendi rüzgar size de yalvarıyor” dedi, iyice tasarladıktan sonra benim sözlerimi öyle gramofon gibi taklit etmiş ki hep birden gülüşmeye başladık. Mihriban Hanım bu seferde arkadaşının yüzünü açarak: “Öyle sıkılgandır ki bu kız” dedi. Sonra onun hakkında izâhât verdi: “Makbule benim en eski arkadaşım ... Çok severim ... Sade bir kusuru var... Nasihatlerime rağmen izdivaç etti. Bütün zavallı genç kızlarımız gibi rüyasının kudsî âvizesini izdivacın mihrabına vakfetti. Niçin böyle söylüyorsunuz, dedim, izdivaç mihrabında söner gibi görünen o kudsî avîze ... (Eyvah sözün arkasını getiremiyordum... Belli etmemek için hafifçe sesimi titrettim, boynumu büktüm. Ağır bir hülya hamülesi altında ezilmiş gibi içimi çekerek) “Değil mi ki mesut olabilmişler” dedim... Mihriban ince kaşlarını kaldırdı: “Hayır, dedi, onun mesut olamaması mukadderdi. İki senelik feci bir romandan sonra ayrıldılar... Makbule fevkalade iyi bir kız (Besim başını sallayarak aptal aptal: “Belli efendim belli ... suratlarından anlaşılıyor efendim” dedi. Gözümle işaret ettim.) Fakat

nasıl söylerim gayet maddi bir kız... Şen kara gözlü, yumuk renkli bir çehre...Mamafih genç bir metrüke olması saçlarının etrafında tuhaf bir hülya hâlesi yayıyor. Fıtrat bu etli, kırmızı dudakları niçin yaratmış bilirmisiniz?

Besim beklenilmez bir cüretle: “Kiraz yemek içinefendim” dedi. Biz de içimden : “Yahut kiraz gibi gagalanmak için” diye düşündüm. Mihriban Besim’e gülüyor, “Ne güzel bir temsil buldunuz” diyordu. Bu sözlerden sonra ben Mihriban’la, Besim Makbule ile konuşmaya başladık. Fakat bilmem neden benim kulağım bir türlü onlardan ayrılmıyordu. Besim: “Vah küçük hanım vah... Bu yaşta bu felaket olur şey değil... Cenabı Hak inşallah pek yakındabir tesellini ihsan eder.” Filan gibi bayağı bayağı şeyler söylüyordu. İçimden: “Çüş eşek ... Aman ne eşeklik bu oğlan da ya Rabbim” diyordum. Filhakika hain tesadüfün ayağına getirdiği bu kelepere bir genç hulüsuyla sarılıyordu.

Ben kendi kendime kızıp dururken Mihriban Hanım: “Neden o kadar dalgınsınız efendim.” diyordu, anlaşılan kablelvukû hisler gibi kablelvukû hayaller de var... Derin Hint ormanlarının karanlık gölgesi şimdiden gözlerimize çökmüş gibi...

Filhakika içimde kablelvukû hisler vardı, Göksu nezhine bir süs, bir dekor olsun diye aldığımız bu ikinci derece şahısların birinci derecedeki vazifeyi ifâ edecekleri his...

-Evet Hanımefendi, dedim, zihnimde Hint ormanlarının perişanlığı var... Bu kadar tahassüs, bu kadar saadet... Âh kalabilsem ve sizinle Marmara’ya nâzır bir kulübede... (Maksat zengin bir izdivaç değil miydi... Şu halde niye doğrudan doğruya maksada girmemeli?)

Dere kenarında ağaç gölgelerinde ikişer ikişer konuşuyorduk. Bizim konuşmamız gönle bulantı verecek kadar şiir âluddu. Ötekiler bizim kadar lâkırdı bilmiyorlardı. Fakat buna mukabil öyle çabuk ahbab olmuşlardı ki yeiş ve teselli kelimeleriyle başlayan sözleri şimdi önümüzdeki güneşli dere kadar şendi.

Mihriban Hanım ara sıra gülümsüyor. Zavallı sâde ruhlar, diyordu, bakınız artık söylenecek hiçbir şeyleri kalmamış... Gülüşmekten başka bir şey yapmıyorlar... Hainler sâde gülüşmek değil el şakasına bile başlamışlardı... Ben bilirdim bu oğlanın zevzekliğini ya... Ne ise...

9

Aksine öyle muannid bahar havası vardı ki sıcak bir kadın nefes gibi adamın yüzünü, ağzını gıdıklatıyor, berbat ediyordu. Ben yine dişimi sıkacağım, halimden şikâyet getirmeyeceğim ama ötekiler tek durmazlar... Arsız bir kahkaha koptu. Meğer Makbule'nin mendili suya düşmüş... Ne bayağı kafalı insanlar ya Rabbim. O kadar gülünecek, telâş edilecek şey mi bu? Besim koşar o koşar... Nihayet tâ aşağılarda bastonun ucuyla mendili yakaladılar. Derken Besim mendili verirken sazları seyredip şâyân-ı hayret bir yüzüzlükle kadını öpmesin mi? Hayvanlığın bu derecesine çıldırmak işten değil... Mamafih ne oldu, nasıl oldu bilmiyorum... Ben de can havliyle Mihriban Hanım'ın ellerine sarıldım. Hiç olmazsa bir öpeyim de belki biraz aklım başıma gelir dedim. Mihriban hafif bir hareketle elini kurtardı. Kalbinin üstüne bastırdı. "Durunuz, dedi. Kalbim ona mütehammil değil... Hasta, hem çok hasta Behiç Bey! " Rengi büsbütün sararmıştı. Nefesi tıkanıyordu. "Eyvah, dedim, ister misin şurada ölmeğe mölmeğe kalksın da başıma bir bela alayım." Şimdi o elindeki babanyeyi hafif hafif dudaklarına sürerek konuşuyordu. Hiç evlenmeyecekti. Bir kere kalbi hastaydı, aşkın heyecanlarına mütehammil değildi. Zaten evlenmek istenilir şey miydi? Mamafih Paşa amucesi...

Sözünü kestim s... Paşa amıcanız mı efendim? dedim.

- Evet, dedi, mamafih pek küçük yaşta babasız kaldığım için baba derdim... Paşa amıcam beni evlendirmekten sık sık bahsediyor... Mamafih bir kız olmama rağmen ser-füru etmeyeceğim.. Ben kemal-i harâretle- tabiî, dedim, hiç aşkın meş'ali izdivacın mihrâbında söndürülür mü? Öyle bir ziya ki...

Tepeden aşağı yediğim on buzlu döşek tesiri altında kendimi kaybetmemeye çalışarak biraz evvel o kadar müdafaa ettiğim izdivacı şimdi birdenbire çarpıyordum...

10

Besim ile Makbule utanıp sıkılmayı büsbütün kaldırarak kol kola değil âdeta kucak kucağa oturuyorlardı.

Haydi gidiyoruz, dedim, Mihriban Hanım'ın rengi uçtukça uçuyor... Hava değişti... Geçtim soğuk alır muazzez mahlük...

11

Bebek'teki kayıktan çıktıktan sonra hanımları selâmetledik. Besim'e –Halt etme teres... Muhabbet sana yaradı. Çık bakalım kayık paralarını, dedim. Parada değilim. Fakat biraz içim ferahlayacaktı. Fakat Çingene oğlan cüzdanı çıkardı, kağıtları karıştırdı, karıştırdı. Sonra: “Çıkmıyor azizim billah... Olsa sakınmam” dedi. Artık fena halde kızmışım.

İşte o günden beri Hüseyin Behiç bir daha mevzun söz söylemeye ve dinlemeye ecdadının ervâhına yemin ederek tövbe etti.

Reşat Nuri

TEMÂŞÂ TARİHİ

“Medhal”

Yunan-ı kadimde, Fransa'da ve bilumum akvâm-ı sâirede tiyatronun menşei din olmuştu. Edyân, tiyatronun ibtidai zuhurunda aleyhinde bulunmak şöyle dursun, bilâkis onun zühuru esbâbını tehiye etmiştir.

Tiyatro mabetlerde doğmuş ve âyin dini şekilde tezâhür etmiştir. Maksad-ı ibtidaisi, gerçek doğrudan doğruya, gerekse rumuz ve kinaye suretinde temsil ve tasvir idi. Meselâ Fransa'da sene başı Paskalya mevsimleri bu nev âyinlerinde tahsis edilirdi.

Yunan-ı kadimde, kezâ, tiyatro âyin-i dininden bir şube idi. Senin mukannen mevsimlerinde, lisanımızda Latince olan- Bacous namıyla meşhur, Dionysos mabedine ithaf edilmek üzere birtakım piyesler oynanırdı.

Maksada şüru'dan evvel Yunan-ı kadimdeki dinin, âyinlerin ve (mythologie) mitolojinin ne olduğuna dair bir fikr-i mücmel verecek faideden hâlli değildir sanırım.

Kurûn-ı ûlâ adamları daima tabiatla, eşyâ ve anâsır-ı tabiye ile beraber bulunurlardı. Hayat-ı medeniyeden mütevellid birtakım âdât ve kavânîn-i mevzua kendileriyle tabiat arasında henüz bir perde çekmemişti. Nazarları tabiatın güzellik veya büyüklüğüyle mahzuz idi. Ziyâdan zevk-yâb ve mesrur oluyorlar, karanlıktan korkuyorlar, tedehhüş ediyorlardı. Karanlık bir gece geçirdikten sonra, “semadan o mukaddes ziyânın tekrar gelmeye başladığını” gördükleri vakit bir hiss-i şükr güzârı duyuyorlardı; Hayatları tamamen âguş-ı tabiatla bulunuyordu.

Ekinlerin kemale ermesi için bulut bekliyor, bir senelik ümitlerini bir anda mahveden fırtınadan korkuyorlardı. Her an kendi zaaflarını, kendilerini muhit olan eşyanın kudret ve kuvvetini hissediyorlardı. Etraflarındaki anâsır-ı tabiye için kalplerinde daima bir hiss-i ta'zim ve tebcîl veya havf u dehşet duyuyorlardı.

Bu his onları kâinatı idare eden bir Allah olduğunu derk etmeğe sevk edemezdi çünkü kâinatın ne olduğuna dair bir fikr-i sahîhleri yoktu. Arzın, güneşin, yıldızların, ayn-ı vücudun muhtelif parçaları olduklarını bilmiyorlardı. Binaenaleyh bunların yalnız bir hâlık tarafından idare olunabileceği taakkul edemiyorlardı. Karmakarışık bir cumhuriyet olarak kabul ediyorlar, eşya-yı hâriciyeyi kendileri gibi sanıyorlardı. Kendilerini kâinattan ayrı ve hür birer şahıs zannettiklerinden aksâm-ı kâinatı, arzı, ağaçları, bulutları, nehirleri, güneşi de ayrı ayrı birer vücut olarak kabul ediyorlardı. Binaenaleyh bunların her birine birer ruh, birer fikir, birer irâde isnâd ediyorlardı. Fakat bütün bu eşyanın kuvvet ve kudretini hissettiklerini ve kendi aczlerini de gördükleri için kendilerini o kuvâ-yı mütehâlifeye tabi' sanıyorlardı. Binaenaleyh onlara prestîş ve ibadet ediyorlar, o kuvvetleri Allah tanıyorlardı. Eski Yunanîler, Allahları kendi suretlerinde tasavvur ediyorlardı.

Homer'e (Homeros) nazaran: Allahlar semada, tabir-i âhirle Olimpa dağlarının şevâhikinde ilâhî, semâvi bir hükümet, bir cumhuriyet teşkil etmişlerdir; tıpkı Atina Cumhuriyeti gibi. Fakat bu cumhuriyetin her ferdi birer kraldır.

Allahlar mezheb-i tâkların altında ikâmet ederler ve hayatlarını zevk ve sefâ iler geçirirler; insanların efkâr ve ihtirâsâtı onlarda da bulunur. Hatta zahiren maddi, vücuda da mâliktirler; fakat kuvvetçe, büyüklükçe, insanların fevkindeler.

(Homer) zamanından kalan heykeltıraşî eserlerde Allah'ların insanlara nazaran büyük bir kıtada tasvir edildiklerini görüyoruz.

-Ma'badı var-

Muharriri: Darülbedâyi Temaşa Tarihi Müdessiri
Salih Fuat

HÜSEYİN SUAT BEY'LE MÛLÂKAT

Zili çalar çalmaz kapı açıldı. Tertemiz bir taşlıktan geçip merdivenleri çıktım. Karşıdaki odadan, ince, yüksek ökçeler üstünde, dolgun vücudu kırıtp bükülen bir hanım geçti.Koyu bir sürme ile halkalanan gözleri memnun bir tebessümle bakıyordu. Bu, şüphesiz Darülbedâyi'ye yeni kabul edilen Müslüman kadınlardan birisi olacak. Hizmetçi'ye , Suat Bey'e sordum. Müdürün odasını gösterdi.

Suat Bey kalbi sesinde titreyen bir zât. Sözlerinden iyice anladım ki ibhâmı sevmeyen samimi, şen bir ruhu var. En sonra söyleyeceklerini en evvel söylüyorlar. Her sorduğum meseleyi aynı heyecan ve aynı uzun kahkahalar ile karşıladılar. Aramızda geçen sözleri aynen nakl ediyorum:

S- Darülbeydâ'î'nin hal-i hâzırî nedir. Âtîsi için neler düşünöyorsunuz efendim?

C- Bugün, maatteessüf, atâlet içindeyiz. Esbâbı da vesâit-i nakliyenin fikdânı,tenvîrâtın adem-i intizâmı ve daha buna mümâsil ile harbin, gönüllerimize yüklediği elemelerin henüz çok canlı bir halde bulunmasıdır.

Âtisine gelince, eğer hükümet veya bir şirket tarafından asrın îcâbâtına uygun bir tiyatro binası yapılmazsa bizden daha fazla bir şey beklemek haksızlık olur. Temâşa mevsimi geldi. Halbuki biz bir şey yapmıyoruz.Ve dediğim mâniler zail olmazsa sükutumuzun devamı da pek tabîî olacaktır. Ma-hazâ, Ramazan'da herhalde oyunlar vermek istediğimiz gibi , şimdi de haftanın muayen günlerinde “matimee” ler vermek istiyoruz.

Sonra tiyatronun terakkisi için bazı mühim noktalar vardır. Unutmamalı ki tiyatro bir milletin kendi lisan ve efrâdıyla terakki ve tevessü eder. Halbuki şimdiye kadar, maalesef mümessileler Ermeni kadınlarına münhasır kalmıştı. Onun için bizde temaşâ hayatı, çıkmalarına imkan hâsıl olursa, mesut bir terakkinin filizlenmeye başladığı kabul edilebilir.

Bundan sonra da muntazaman teâlisi tabîîdir.

Çünkü halkımızda hem tiyatro merakı, hem de temsil kuvveti fevkalade yüksektir. El-yevm Darülbeydâ'î'de beş altı Türk kıızı talebe olarak tahsillerine devam etmektedirler.

S- Bey Efendî, bu sene temsil edilecek olan yeni eserleriniz hakkında biraz malûmat verir misiniz?

C- Efendim, el-yevm beş eserimiz var. Tahsin Nahit Bey'in, Fransızca'dan nakl ettiği “Rakibe” ile benim “Yamalar” adlı piyesim; Yusuf Ziya Bey'in “Binnaz” isimli manzum fâciası; İbnürrefik Ahmet Nuri Bey'in “Belkıs” namındaki son eseri ve Halit Fahri Bey'in “Kendini Bil” serlevhalı Fransızca'dan adapte bir komedisi var. Bunların pervallerine başlanmıştır.

Bir de Darülbedâyi'nin – ahval-i hâzıra münasebetiyle i'lan edemediği bir musabakası var. Bu “concours” manzum ve mensur her nev temeşâ eseri iştirak edebileceği gibi Darülbedâyi heyet-i edebîsinde bulunan zevat dahil olamayacaklardır. Bunlardan birinciye üç yüz, ikinciye yüz elli lira mükâfat-ı nakdiye hediye edilecektir.

İşte azizim, netice olarak şunu söyleyim ki, Darülbedâyi milli bir müessesedir. O, himmeti, gayreti, her şeyi genç kalemler'den bekliyor.

S- Suat Beyefendi, isimlerini saydığımız piyesler ile şimdiye kadar temsil edilenlerden anladım ki Darübedâyi manzum eserler ile meşgul oluyor ve kabul ettiğinizin iki iki mevzun piyesten biri hece, diğeri de aruz vezniyle yazılmıştır. Gerek zatıalınız gerekse heyet-i aliyeniz bu iki nazım âletinden hangisini tercih buyuruyorsunuz?

C- Hece vezni, henüz tecrübe edilmemiştir. Diğeri ise malum. Bunun katiyen sahneye uymadığını hepimiz anladık. Aruz ile yazılan bir eser, ne kadar mükemmel tevzin edilmiş olursa olsun yine veznin tantanalı âhengi esna-yı temsilde hissediliyor ki bu da sahne için çok gayr-ı tabiidir. Biz, şimdilik hece vezninin daha mülâyim ve muvaffak olduğunu zannediyoruz. Bunu, elimizde bulunan “Binnaz” temsil edildiği zaman anlayacağız!... Hüseyin Suat Bey, gözlerinin içinden taşan bir tebessümle sustu. Kendilerine teşekkür ederek ellerini sıktım. Karşıdaki sanatkârların odasından şuh kadın kahkahaları geliyordu.

ŞÂİR

İKRAM

Komedi bir perde

Geçen nüshadan ma'bad

Muharriri: Kemal Emin

Bütün manasıyla sokak ortasında kalan biz, elimizde bulunan pek az parayı da eritmeden, ilk tesadüf eden bir vapurla İstanbul'a, yani İzmir'in kaldırımlarına İstanbul'un kaldırımlarını tercih ettik...,

Mestî- Bir memuriyet için müracaat etmediniz mi?

Felâtun- Maatteessüf muvaffak olamadık.

Mestî- Vak'a acaba buraya resmen yazılmış mı?

Felâtun- Hayır böyle bir şey yoktu; olsa da hâiz-i ehemmiyet değil idi... Buradaki emirlerimizle hem-hâl olduğumuzdan muaşakanın derecesi ne olursa olsun masumiyetimize kail edilir.

Mestî- O halde...?

Felâtun- Şâyân-ı teessüf olan ciheti , elimizde bir kulûbdan mensubiyet şhadetnâmesi yoktu.

Mestî- Vah zavallı Felâtun Efendi, vah!

Felâtun- Evet, belki de öyledir...

Munise İstanbul'a geldiğimiz ikinci günü her tarafa müracaat etti. Ehibbâm'dan birisi Boğaziçi'ne taşınmış İstanbul'daki evine bizi bekçi gibi bırakmıştı. O güzel konakta ikimizde açtık... Munise bir daireye mürebbiye olmak sevdasıyla iki hafta daha dolaştı...

Mestî- Malumatı kâfi değil mi idi?

Felâtun- Malumatı kâfi, fakat güzelliği fazla geldi. Yalnız kimsesi olmayan bir hanım kendisine hizmetçilik teklif etmiş...

Ma'badı var.

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdürü: Yusuf Ziya

Hafta muhâsebesi	Yusuf Ziya
Türk Esâtiri	* * *
Viran Bağ ‘‘ Şiir’’	Yahya Kemal
Gazel	Süleyman Nazif
Temâşâ Tarihi	Salih Fuat
Başkasını Seven ‘‘Şiir’’	Faruk Nafiz
Mersiye ‘‘Şiir’’	Yusuf Ziya
Timarhanede ‘‘Hikaye’’	Fazıl Ahmet
Koşma ‘‘Şiir’’	Dertli
Psikoloji ve Edebiyat	İbrahim Alâeddin
Anadolu Türküleri	Doktor Frederik Kebzesh
Koltuk ‘‘Hikaye’’	F.Celâlettin
Fırtına ve Kar ‘‘Şiir’’	O. Seyfi
İkram(komedi)	Kemal Emin
Musabakalar,cevaplar ve saireler	

Gelecek nüshada:Hüseyin Suat,Aka Gündüz,Reşat Nuri

Hilâl Matbaası- Babıali karşısında

1919

Fiyatı 5 kuruştur

Œir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi:Osmanlı devletleri için seneliği: 235 altı aylık 125 kuruŒtur.Mecmuaya bütün muamelat için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Œeraihi mahiyetine göre kararlaŒtırılır.

Adres:Babıali Caddesinde "Œair" mecmuası idarehanesidir.Adres tebdili on kuruŒ ücrete

tabiidir.Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul-1634

HAFTA MUSÂHABESİ:

ARUZDAN HECEYE,HECEDEN ARUZA!..

Halit Fahri Bey, birkaç ay evvel, heceye yeni biat ettiği zaman, bütün mûhtedilere has bir harâretle bu vezni nasıl müdafaa için makaleler yazdıysa, bugün de, heceden aruza tekrar ihtidâ etmesi üzerine yine aynı şiddetle eski vezni müdafaa ediyor!

Bu genç muharrir: “Ben iddia ediyorum, aruzdan heceye kolaylıkla geçebiliriz. Bunda hiçbir güçlük yoktur. Benim yeni mecmuada “Bulutlara yakın!” sernameli bir şiirim var. Kendi hesabıma hiç de fena bulmuyorum.” diyor.

Bir kere, aklı başında bir sanatkâr yoktur ki böyle tıflane bir gurur ile kendi yazdığı bir şiiri yine kendisi medh ve senâ etsin!

Saniyen,vezinden vezne bir adımda geçilemez.Bu ancak zevkî,hissî bir kanaatle olabilir.

Yoksa Halit Fahri Bey gibi fırka siyasetlerine kapılarak bir sene evvel yeni mecmua müdürü tahavvûlatına uyarak ,sabah gazetesi ser-muharriri Ali Kemal Bey’in aruz veznine dönmekle hiçbir şey yapılamaz!

Esasen bu genç ,senelerden beri şöhret ve muvaffakiyetini,Darülbedâyi sahnesinde fesine çelenk astırmak nevinden çığırtknlıklarla aradı.Bu defada “Nedim” mecmuasını:

“Edebiyatta mühim bir inkılab!.. Şiir değişiyor!.. Aruz veznine dönüyoruz!... Halit Fahri Bey’in riyâset-i edebiyesi!..” gibi nümayişlerle meydana atıyor.Fakat artık âmme bu çeşit gösterişlerden bıktı.Hiçbir kimsenin ,böyle kuru sıkı gürültülere kulak astığı yok.Binaenaleyh “baykuş” nâzımı bu vâdide yaya kaldı!..

Bir de şunu söyleyim ki pek basit bir zevk sahibi olduğuna kâni’ bulunduğum bu şair ile aramızda derin telakki farkları da var.Meselâ:

Ceddin pabuçlar boncuklu eski cübbesi mor mısraı,kendilerince müstesna bir şiidir.Bana sorarsanız ,Fâzıl Ahmet Bey'e ,tehzil için hazırlanmış müsait bir numûnedir!

Sonra, o pek beğendikleri ,Yeni Mecmua'da münteşir ısmarlama yazılarına da,şahsiyet sahibi bir sanatkârın eserleri diye bakamaz.Ben onların içinde Mehmet Emin Bey'le aynen bulurum.Arzu eden olursa hemen misallerini göstermek benim için pek kolaydır!

“Hececiler içinde pek beğendiğiniz birkaçı,aruzu muvaffakiyetle kullanamadılar,heceye döndüler.Yoksa ihtimal ki bugün onları da inkara yeltendikleri vadide ser-firaz görecektik.” sözlerine gelince...

Bir kere, daha Halit Fahri Bey'in ,Arapça,Acamce terkiplerden kurtulamadığı bir devirde

O.Seyfi:

Bir muazzam denizsin ufkumda
Ben onun bir zavallı katresiyim

Enis Behiç:

Yine genç kız tahayyülâne dalar
Çamların gölgesinde her akşam

mısralarında görüleceği vechile ,baştan başa temiz bir lisanla şiiirler yazıyor,ben de:

Bir kış günü rüzgar cama karla savururken
Duysam o sıcak kalbi ki göğsümde vururken
Issız geceler,baş başa,dalgın otururken
Duysam o sıcak kalbi ki göğsümde vururken

şarkısında olduğu gibi aynı sâf Türkçe ile arkadaşlarıma iltihak ediyordum.Binaenaleyh ehliyetsizlik, aruzda durmadık diye bize değil, hecede dikiş tutturamadığı için Halit Fahri Bey'e teveccüh eder!

Burda, O.Seyfi'nin aruzda bir şâh-ı eser olan "Fırtına ve Kar" isimli manzumesi vardır ki, Halit Fahri Bey bundan uzun bir " Baykuş" piyesi çıkarmış."Antuvan" İstanbul'a geldiği vakit Darûlbedayi sahnesinde kıraat edilen bu temaşa-i manzume, O.Seyfi Bey'in bütün ailesi erkanyla müttefikan davul,zurna çalmak sanatına vâkıf olmaması yüzünden sakın geçti ve yalnız tesirini,Salih Fuat Bey gibi ,en değerli münekkitlerimizin zevkinde bıraktı.

Bilhassa O.Seyfi'ye,Enis Behic'e ve bana aruzda muvaffak olamıyorsun sözünü hiç kimse söylemedi ve söyleyemez de.Lâkin Halit Fahri Bey için söylememek aynı zamanda bir borçtur!...

["Lâleler nerde?...Çerağlar nerde?..." dediğim zaman acaba konuştuğumuz lehçeden farklı bir şey mi söylüyorum?Yoksa haberimiz olmadan İstanbul'da başka türlü,yepyeni bir şive ile konuşma mı moda oldu?...]

İddia ve istihzâsına gelince bunun da cevabı pek basittir:

Evet, İstanbul'da başka türlü, yepyeni bir şive moda olmamıştır.Yine eskisi gibi konuşuluyor yalnız dilini düzeltmeyen birisi var ki , o da Halit Fahri Bey'dir!

Meselâ olarak,makalelerin yanındaki manzumelerinden bir mısra alıyorum:

Derinlikte (periler) yavaşça raks ediyor

İşte beyefendi, bilmem hatanızı şimdi görebildiniz mi? Bizim İstanbul'da,sizin mısranızdaki gibi "periler"e böyle uzun tecvidli bir ahenk vermezler!

Artık bugünlük bu kadar ile iktifâ ediyorum.Siz,istediğiniz gibi aruzdan heceye,hecedan aruza dolaşıp durunuz.Yalnız pek azıtmayınız karşınızda biz varız!

Yusuf Ziya

TÜRK ESÂTİRİ

Yakut Türklerinden ilahların muâşakası

Gökyüzünün en büyük Tanrısı (Art Toyan Ağa) dünyaya güzellik saçmak vazifesini kızı ‘‘Güneş Hanım’’a tevdi’ etmişti.Yeryüzünün büyük ilâhı (Ulu Toyon) bu türlü ilâheye can ve gönülden âşık oldu.

(Ulu Toyon) babası (Seçen) e yalvardı:

‘‘Göğün dokuzuncu katına çık;bana Art Toyon(?)’dan kızı Güneş Hanım’ı iste!’’ dedi.

(Seçen) Art Toyon’un divanına çıktı,kızını oğluna istedi.

Art Toyon kızını vermek istemiyordu, fakat yeryüzünün ilâhlarını gücendirmemek için bir bahane düşündü.

Dedi ki: Kızımı size esirgemem.Fakat,o,kendisini almak isteyen kahramandan iki nişan hediyesi istiyor.

Seçen – İki azdır,binlerce hediye istesin.Hepsini vermeye hazırız.

Art Toyon – Hayır,çok şeylere lüzum yok.Kızımın istediği nişan hediyeleri yalnız iki şeydir: Biri dalga,öteki serab!

Seçen: ‘‘ Emriniz baş üstüne!’’ diyerek yeryüzüne indi.İşi oğluna anlattı.Ulu Toyon muayyinindeki bütün cinleri,şeytanları,hayvanları huzuruna davet etti:

Dedi ki: ‘‘ Bugün kahramanlığımızın imtihan edileceği bir gündür.Hanginiz bana (dalga) ile (serab) ı ,tutup getirse onu Alpler başbuğu nasb edeceğim.Haydi bakayım,kendisine güvenen meydana çıksın!Bu davete karşı hiçbiri meydana çıkamadı.Hepsi başını önüne eğmiş düşünüyordu.Teklifini bir daha,bir daha tekrar etti;en nihayet yalnız kurt ile karga tereddütlü adımlarla ilerlediler.Kurt,dalgayı

getirecekti.Fakat,bu iş için kendisine uzun bacaklar lazımdı.Karga,serabı tutacaktı.Fakat,keskin bir göze ihtiyacı vardı.Ulu Toyon,kurda uzun bacaklar,kargaya keskin gözler verdi.İkisini de yolcu etti.Bunlar az uz ,dere tepe düz gittiler.Asırlarca aradılar.Fakat ,ne karga serabı tutabildi,ne de kurt dalgayı ele geçirebildi.

Nişan hediyeleri verilemediği için ,Ulu Toyon Güneş Hanım: alamadı.Fakat her nasılsa,Güneş Hanım bir gün altın saçlı bir erkek çocuk doğurdu.Adını (Gün Han) koydular.

VİRAN BAĞ

Adalardan yaza ettik de vedâ
Sızlıyor bağrımız üstündeki dağ,
Seni hatırlıyoruz viran bağ!

Yine bir sofrada hep şakraktık,
Gün denizlerde sönerken baktık
Ve çobanlar gibi dallar yaktık.

Biz şen,onlarsa muammâlıydı,
Birin sözleri imalıydı,
Birin gözleri hummâlıydı.

Acı duymuş diye aşkın tadını
Hepimiz sevdik o solgun kadını
Ve o gün rahibe koyduk adını.

Uyuduk kırdada,gezindik dağda;
O yazın ah o engin çağda,
Geçti en son günü viran bağda!

GAZEL

Sormadın bir kere halim âşinalık böyle mi
Hâtır-ı mahzunu yıktın dilrûbalık böyle mi

Zehr-i hicran oldu hep sermaye-i aşkın bana
Ömrümü telh eyledin şirin edalık böyle mi

Gördün ey mecnun gece cânanı cânın vermedin
Bi'l heves biçaresin sen can fedalık böyle mi

Ger dedimse bi-vefâ afv et hata ettim hata
Gitmedin yâdımdan asla bi-vefalık böyle mi

Hayli demdir vermedin ol gonce-i terden haber
Âh ey bad-ı sabâ hâtır-güşalık böyle mi

Mayıs 1306

Süleyman Nazif

TEMAŞÂ TARİHİ

- ma'badı var -

İlahlar vücutça insanlarca müşâbih olduklarından insanların ihtiyacâtından müstağni ad edilemezdi.Onlar da insanşar gibi yerler,içerler,uyurlar,açlıktan müteessir olurlar,istirahate ihtiyaç hissederlerdi.Yalnız onların vücutlarında kan yerine bir nev ilahi mâyi'ler cereyan ederdi.Vücutları ebedî idi.Daima genç dururlar,ihtiyarlamazlardı;kuvvetleri bizim kuvvetimizin fevkinde idi.Bu kuvvetler mi yanında bir tanesi şâyân-ı kayıdır ki o da istedikleri şekil ve surete girebilmeleridir.

Meselâ Athena bazen semadan inen bir alev,bazen de bir kuş suretine girerdi.Jüpiterin (ledâ) ile münasabetinde bulunmak için bir kuğu şekline girdiği malum ve meşhurdur. İlâhların ihtirasâtı ibtilâları insanlarınkinden şedid ve kavî idi.

Hatta Homer kendilerine aşk,kin,garaz,hiddet ve intikan gibi hisleri bile isnad ediyor.Kıskanç olduklarından dûçar-ı buğz ve adâvetleri olanlara ezâ ve cefâ ederlerdi.Bi taraf ve âdil olmak iddiasında bulunmazlardı.

Hepsi insanlardan tazim ve hürmet beklerlerdi; bu babta vukû bulacak hiçbir kusuru affetmezlerdi ve hemen mücâzât ederledi.Binaenaleyh insanlar onların dûçar-ı hiddeti olmamak için kendilerini kurbanlarla,ayinlerle,hediye ve adaklarla memnun etmeğe çalışırlardı.İlahlar da tıpkı insanlar gibi müteessir,mustarib olurlar ve icâbı takdirinde yeis çe nevmidiye düşerek ağlarlardı.Tıpkı insanlar gibi memnun ve mahzun olurlar ,fakat yalnız, ölmezlerdi.

Yunan-ı kadim dininde eşhâs-ı esâtiriye menâkıbının ne yolda tevessü ettiğini göstermek için bir misâl alalım:

Meselâ Apollon –yahut Phoebe Phoibos (yani Lumiere) ziya ilahıdır.Vâlidesi Leto dur ki geceyi temsil eder.De'los (yani Claire) adasında doğmuştur.Çocuk dünyaya gelir gelmez okunu istedi; ve yürümeye başlar başlamaz adada altın çiçekler açtı.Güneş evvela dağ tepelerini tenvir eder.Ba'de vadilerin amakına nüfûz eder.Genç çocuk da evvelâ kayaların üstünde gezdi ‘‘fakat yalnız yüce dağların sivri tepelerinden hoşlandı.’’

Hayatının birinci vak'ası Python ismindeki ifrîti öldürmek oldu.

Bu hikaye-i esâtiri Aryenne neslinin bilumûm edebiyatta da vardır:

Sanskrit lisanında muharrer olan Hintliler'in Veda ismindeki kitab-ı mukaddesinde nur ilâhı olan Indra ,Ahi namında ve bulut şeklindeki gök yılanını öldürüyor.Eski Acemler'in Avesta nam-ı kitab-ı mukaddesinde semâ ilâhı olan Milhra'nın Ahriman ismindeki yılanı öldürdüğü beyan olunuyor.

İskandinavya esâtirinde Siegfried'de böyle bir devri helâk ediyor.

Bu hayalden ,hurâfeden maksat iyilik ile fenalığın ,nûr ile zulmetin nizâ'ını temsildir.

Hikâyât-ı esâtiriyeye göre Apollon Tesâlya kralı Admede'in yanında dokuz sene hizmet etmiş,kralın at ve öküzlerini otlatmış.

(Apollon) muztarib ve felâketzede bir ilah olarak tecelli ediyor.Bu fikirden maksat güneşin kış esnasında uğradığı felakete telmihtir.Yazın,düşmanlarına galip gelerek insan nazarında bütün kuvvetiyle bütün ziyâsıyla görünen güneş kış esnasında mağlub ve esir bir halde bulunuyor: Ziyâsı tesirini kaybediyor,gündüzleri müddet seyri kısalmıyor.Arz üzerindeki tesir-i hayat-bahşâsı münkesir oluyor.Zulmet kendisine galebe ediyor.Filhakika kışın aydınlıktan, gündüzden ,nurdan ziyade karanlık,gece,zulmet-i hüküm-fermâdır.Güneş kışın,zulmetin esiridir.

Eski Yunanîler, şimalî memleketlerden birinde hiç kış olmadığına,gece mevcut bulunmadığına,o havâlinin daima güneşin ziyasıyla tenvir edilmekte olduğuna itikad ederler. Apollon senenin bir kısmını,şan ve şerefi hakkında medhiyeler teganni ederek emrâr-ı hayat eden bahtiyar ve âdil bir kavmin içinde geçirirdi.Baharda bir araba üzerinde Yunanistan'a gelirdi.

Apollon (güneş ilâhı)nın meyveler üzerine olan tesiri hem müfid hem muzır idi.Meyveleri verdiren ve kemale erdiren o idi,fakat kurutan ve yakan yine o.Binaenaleyh Thargelion yani mayıs ayının ortalarında Thargelia âyin ve şenlikleri icrâ edilirdi.O iklimde bu mevsim,hasat zamanıdır.Ekinleri kemâle getirdiğinden dolayı güneşe teşekkür edilir ve hararet-i şedidesiyle onları yakmaması için kendisinden temennilerde bulunulurdu.

Yaz güneşi bazen muzırdır.Binaenaleyh (Apollon) aynı zamanda hayat ve memmat verici bu ilah ad olunurdu.

Güneşin ziyâ ve harâreti heva-yı nesimîyi tasfiye eder,yeri kurutur,maya semaları ortadan kaldırır,hastalıkla yorulan vücutlara hayat-bahş eder.Binaenaleyh

Apollon bir sıhhat ilahıdır.Sârî hastalıkları geçirir,insaniyete hayat-ı taze verir.Apollon'un oğlu Aselepios hekimlik ilahıdır.

Apollon'un tesir-i şifâ bahşâsı evvelâ maddi,sonra da manevi ve ahlakidir.Vücudu kavi kılar ve ahlaki tasfiye eder.Her cinayet bir ceza görür fakat (Apollon) ziya ve nur ilahı olduğundan cainileri affeder.Onları insanlar ve ilahlarla barıştırmaya çalışır.(Apollo) muhlis ve müneccidir.

Apollon aynı zamanda musiki ilahıdır.Musiki ruh üzerine tesir eder.Olimpa dağları üzerindeki mabudları musikiyle lezzet yâb-ı sürûr eden (Apollon)dur."Muse"lerin reisidir.Binaenaleyh elinde bir rübâb ile tasvir edilir.Şairlere ilham-ı şiir eden de (Apollon)dur. Yunan-ı kadimde mucize yapmak veya gaybdan haber vermek şairliğin bir şubesi olduğundan kâhinler vasıtasıyla gaybdan haber veren de odur.

Eski Yunaniler bir yerde bir şehir tesis edecekleri vakit kâhinler vasıtasıyla (Apollon) un fikrini sararlardı.Bundan dolayıdır ki (Apollon) şehirlerin

müstemlekelerin ve bilvasıta gemiciliğin ilâhı ad olunurdu.Bazen geminin baş tarafında ahz-ı mevki ederek ona yol gösterir,gemiyi sevk ederdi.

-ma'badı var-

Darülbedâyi Temaşa Tarihi Müderrisi

Salih Fuat

BAŞKASINI SEVEN

Koptu ufuklarda ince bir damar,
Dağlara yayıldı kanlı dalgalar
Akşamı ürküten çingiraklarla,

Dağıldı koyunlar yollara kadar.

Sindi uzaklarda ayak sesleri,
Hummâlı gölgeler sardı her yeri
Ürürdü bir hazin gölge yollarda
Kim bilir, hangi geç kalan serseri!

...Yine sen kırlarda yalnız gezerken
Bekledim, habersiz, yolunuda ben.
Karanlık gözlerde ufka bakarak
Uzaktan geçtiniz beni görmeden.

Dedim ki: Bu hicran ne deryasında,
Önünde aşıklar kan ağlasın da?
Henüz dün bu sırrı haber verdiler:
Gönülsüz esirmiş bir başkasında!

Dinledim rüzgarın hıçkırığını
Ufkumda bir siyah bulut yığını...
O zaman kimsesiz kalbimde duydum
En ince bir şeyin kırıldığını

Faruk Nâfiz

MERSİYE

Hayatına yabancıyım, bilmem adını,
Neden gönül unutmuyor hâlâ yâdını,
Bir lahzacık düşününce içim sızlıyor
Zavallı genç aşğın son feryâdını!

Gözlerinin nuru sönmüş son nefesinde,
 Maceranız titriyormuş ölgün sesinde,
 Aşkıınızı düşünerek ben de ağladım
 ‘‘Seyfi’’ ile ölülerin loş ülkesinde

Kalbimize hasretinin zehri yayıldı,
 Hayal olan hatıralar bir bir sayıldı
 Bu ayrılık öyle hazin oldu ki artık
 Bizim bile sevişmekten gözümüz yıldı!

Yusuf Ziya

KÜÇÜK HİKÂYE:

TIMARHÂNEDE

Birkaç refik konuşuyorlar, ittihad cemiyetinden bahsediyorlardı.Bunlardan biri, azizim, diyordu, Enver Paşa, ne ehemmiyet vermeye ne de ehemmiyet vermemeye değer bir adam.Bendeki asıl kanaat bu. Hani her şeyin bir aykırısı olur.Bu adam da öyle bir şey...Ayakta nasır, tahtada budak gibi bir şey. Hikmet zuhûru müphem bir mahluk..Mantar gibi ,evrâm ve eskâm gibi bir şey..Koca milletin başına böyle adam geçirilir mi?Azizim bilirsiniz ki kervanların önünde kılavuz sıfatıyla masum bir mahlûk bulunur.Develer, atlar, süvariler, piyade, bunun pişini tutarlar.Bağdat'ta Basra'da,kervan olan her yerde bu böyledir.Hiçbir yerde katırdan kılavuz yapılmaz.Bizim önümüzde Enver gibi sakarların ne işi vardı..

Huzzâr gülüştüler ve ağızlarından: Ama ne sakar...Ama ne sakar...sözleri döküldü...

Aynı zât devam etti:

Fakat azizim ben de bilmiyorum.Başımıza geçen sade Enver mi,yoksa o değil de Talat mı yoksa o da değil de...Bir ses sözü kesti:

Evvelâ üçler, sonra yediler var, sonra on ikiler, sonra da ya yirmi birler ya yirmi ikiler ve daha sonra da artık bilmem kaçlar...Hepsini toplayınız,yedi başlı üç boynuzlu,pençeli, kobruklu(?) bir ejder.Kılavuzumuz işte böyle esâtiri bir hayvan idi.Ve bunun için şimdiden sonra olsa olsa Kaf dağında barınabileceğiz.

Hep gülüştüler, fakat handeler devam etmiyordu.Cemiyet mübâhesesi çok uzamış idi.Zikrolunan isimler,anlatılan facialar muhîti ifsâd etmiş,ruhlara kasvet vermiş idi.Elem,keder,yeis ile meşbû bir hava ciğerlere girip çıkıyor,vücutlara zehirler ilkâ ediyordu.Fakat mübâheseye mükâlemeye başka bir istikamet vermek de mümkün olamıyordu.

Bu aralık odaya birisi girdi ve huzzâr hep birden bağıriştılar:

- Ayol nerdesin? Yetiş bizi kurtar.Saatlerden beri,ittihat'tan,ittihatçılardan başka söz ettiğimiz yok.Artık boğazımıza geldi.Şu murdar bahsi sen değiştir.

- Tesadüf mü diyeyim ne diyeyim ben de şaşırdım.Bugün nereye uğradımsa bu bahis..

Enver hakkındaki sözünü bitiremeyen zat yeni gelen misafire yaklaştı:

- Her yerde şahsiyâttan, ittihat'tan, ittihatçılardan bahsediliyor değil mi?Oh..Ne iyi şey,ne iyi şey,herkesin hakkı var azizim.Şu bahsi değiştirmek isteyen huzzâr yok mu,birader,bunların hepsi de şahsiyâttan seve seve bahsederler ve emin oluz çok iyi ederler.Şimdi size de sorarım Enver hakkındaki fikriniz nedir?

Yeni misafir bir sigara yaktı.Bir iki defa çektikten sonra:

- Manşer,doğrusunu isterseniz,ben bu adamı pek iyi tanımıyorum bile.Bugün bir yerde görsem belki kolay kolay teşhis bile edemem.Altı yedi sene

mukaddem tımarhanede bir zâbit görmüştüm.Eğer yanılmıyorsam Enver dediğiniz adam o olacak.

Huzzâr hayretle karışık bir neşe ile gülüştüler.Misafir devam etti:

Yedi sekiz sene oluyor.Divan-ı harb-i örfî hapishanesinde bir siyasi meseleden dolayı mevkûf bulunuyordum.Mahpus kaldığım mahal,ziyâdan tamamen mahrumdu.Altımda yüzü birçok yerinden yırtılmış bir ot minder vardı.Minderin otları her tarafından dikine fırlamış.Yatağıma,üstünkörü oraktan geçirilmiş ufak bir arpa tarlası manzarası vermiş idi.İçinde ne oturmak ne de yatmak mümkün olamıyordu.Her kımıldayıştâ dört tarafımdan toz bulutları kalkıyor,burnuma,ağzıma kaçıyordu.Öksürüyor,aksırıyordum.Sağımdan,solumdan tepemden,tırnağımdan pireler hücum ediyordu.Vücudumun her tarafı ısırğan otuna sürülmüş gibi acıyor,yanıyordu ve bir türlü rahat duramıyordum,mütemadiyen kaşınıyor, kımıldanıyordum tabii o bitmez tükenmez tozlar da mütemadiyen kabarıyor hem ağzıma burnuma doluyor hem de tedricen üstüme yağıyordu.Tevkif edildiğim zaman sadrımdan zaten mustarıptım.Şu tasvir ettiğim şerâit dâhilinde istirahat imkân yoktu. Yalnızlıktan, ziyâsızlıktan,hâsılı en mübrem ihtiyâcât-ı hâyatiyeden mahrumdum.İşte böyle bir vaziyette debelene debelene oturduğum yerde nihâyet sızıyordum.Pireler de artık rahat rahat beni yiyorlardı.Bu hal on beş yirmi gün devam etti.Ve tabîî ahvâl-i sıhhiyem büsbütün fenalaştı.Bereket versin o sıralara heyet-i tahkikiye tarafından istintak edildim.Sonra da biraderimin alınması ile bir ay tedavi Haydar Paşa Hastahânesi'ne sevk edildim.Şu zikrettiğim vak'a Balkan Muharebe'si esnasında cereyan ediyordu.Hastahânenin bir kısmı mecrûh askerlerle dolmuş idi.İhtilâttan men edilmiş olduğum için yalnız olarak bir koğuşa sokuldum.Koğuşun kapısında birçok süngülü nöbetçi bekliyordu.O gün arada biraz rahat edebildim ve gece uyku uyuyabildim.Ertesi sabah hastahâne memurlarından biri geldi.Başka koğuşa yatırılacaksın hemen kalk arkamdan gel dedi.Bu adamı takip ettim.Nöbetçiler de arkamızdan geliyorlardı.Uzun koridorlardan geçtik.Birkaç merdivenden indik.Bazı dolambaçlı yerlerden de geçtikten sonra bir kapı önünde durduk.Kapı açıldı.Kılavuz ,işte burada kalacaksın! dedi ve çekildi gitti.İçeri girdim.Nöbetçiler de beni takip ettiler.Ne acaib bir muhite dahil olmuşum.Burası on yataklı bir da idi.

Divanları kirli sarı renkte idi.Karyola kezâ sarı boyalı idi,içindeki hastalar da sapsarı idiler.Odanın tavanına yakın bir yerlerden açılmış birkaç pencereden ağaç yaprakları,otlar çimenler gözükyor,odaya yeşil ziyâlar giriyordu.Bu kirli,sarı boyalı muhteviyât üzerine pencerelerden dökülen küflü aydınlık,insanın ruhuna üzüntüler katacak mahiyette idi.Sarı renk akıl,fikir işaretidir ve sıcak bir renktir.Fakat burada,bu muhitte akıldan zekâdan eser var mı idi.Bilâkis her şeyde soğukluk duyuluyor her şeyde bir ölü benzi görölüyordu.Hastaları selâmladım.Meflûc nazarlarıyla zavallılabana bakıştılar,işte o kadar...Nasıl bir yere sokulduğumu hissetmiştim.Hiç ısınamayacağım bir muhite atılmışım.Teşhiste yanılmamışım. Burası aynı zamanda müşâhedehâne vazifesini gören bir tımarhâne imiş.Burada Bekir Ağa bölüğünün pireli,tozlu zindanını aradığım zamanlar oldu.Medid üzüntüler,elemeler geçirdim.Hemen yanımdaki yatakta Tıbbiye talebelerinden aklen hasta bir genç vardı.Bu zavallı tifoya tutulmuş,hummâlar içinde yatıyor,dehşetli hezeyânlar ediyordu.işiyor,tükürüyor, saldırıyordu.Koğuşun haricinde,fakat duvara muttasıl bir bir hüreden bie deli bilâ-ârâm bağıyor, tazallüm ediyor, tahkîr, tezyîf sayhaları atıyor, ağlıyor sızlıyordu. Bazen birkaç sille şakırdısı duyuluyor,(keratanın üstüne su serpin!) sözleri işitiliyordu

Bu azın ve bedbaht deli iki gün iki gece bağırdı, bağırdı, ağladı, güldü, sonra artık sesi duyulmaz oldu. Hastalardan biri, altı aydan beri hiçbir şeye karışmadan uslu uslu yatıp uyuyan zavallı bir miskindir. Bu bir kol ağası imiş. Bilmem nasıl bir işte mesuliyetten korkmuş, kaçırılmış. Hastalardan diğeri yine bir zâbit manevrada birdenbire tecennün etmiş, kendini Napolyon sanmış. İyi iyileşmiş fakat hastalık arada sırada yokluyor imiş.. Diğeri bir eczacı.. Bu adam artık çocuk gibi olmuş .... Hastaların en haşarısı: On on beş gün için müşâhedeye alınmış bir süvari zâbiti idi. Saatte bir sinirleniyor. Karısının tez bir rahatıyla akliye ser-tabibi tarafından tımarhâneye atıldığını anlatıyordu.

Arada sırada gardiyan hastalarla şakalar yapar. Sözde bir çareleri taltif eder idi. En sevdiği şakalardan biri süvari zâbitini, miskine musallat etmek: Çıkarırsın çıkaramasın!.. iddaasından sonra yüzbaşı en mahrem bir uzvunu teşhir ettirmesiydi. Gardiyan buna muvaffak olduğu zaman pek çok neşelenir, kahkahalar koparır, çılgınlıklar eder idi...

Fakat benim burada işim ne idi ya rabbi?.. aklımdan şuurumdan şüphe etmeğe başlıyordum. Deli olmasam bile hiç itiraz etmeden mütevekkilâne tımarhaneye girmekle herhalde aptallık etmiştim. Fakat olan olmuş bir defa bu bedbaht yere düşmüştüm. Müracaatgâh olarak yalnız gardiyan var idi. O da hiçbir sözüme cevap vermiyordu. Günler geçiyordu, halimi kime anlatacak idim, hasmıma akrabama yazdığım mektuplar kabul edilmiyordu. Bekir Ağa bölüğünde yapılan işkencenin bu bir başka nevidi. Akliye ser-tabibi bey bazen koğuşa uğruyor fakat kimseyi dinlemeden hemen gidiyor idi. Kendimi kalem masalarında kalmış arzu hallere benzetiyordum. Ne arayan var ne soran. Nihayet iyi tahattur ediyorum, bilmem kaç gün sonra, gardiyan-gardiyan m yoksa kelânî mi bunun farkında değilim-yanıma geldi. Bugün sen derse gideceksin dedi. Bu söz beni tamamen sersem etmiş idi. Ne dersi diye sordum. Yukarı, ser-tabibin yanına gideceksin sana ders verecek dedi. Artık başım dönüyordu, a'sabım geriliyordu. Kendi kendime söyleniyordum. Ser-tabib bana ders verecek... bu ne demek mektepte miyim, medresede mi camide mi? bu ne hal ya rabbi... sınırlar içinde, hayretler içinde kalmış idim. Aklıma Hüseyin Rahmi Bey'in (Gulyabani) si geliyordu.Sözü uzatmayalım,ser-tabibin dersini dinledi.Daha doğrusu ,bu zata ben iyi bir der verdim.Hapishaneleri,Bekir Ağaları gidip görmesini tabip sıfatıyla beşeriyet-i muztaribeye lâkayt kalmamasını ihtâr ettim.

Misafir biraz tevakkuf etti.Sönen sigarasını ateşledi ve bir iki nefes aldıktan sonra hikâyemde her türlü tafsilâtı bir tarafa bırakıyorum,dedi,yoksa burada saatlerle anlatsam bitiremeyeceğim münasebetsizliklerle acılar facialar gördüm.Ve zaten sadeden çok ayrıldım..

Ben neden bahsedecektim?

Dinleyenler hep birden :Enver'den!..Enver'den!..dediler.

- Hâ,evet,ser-tabible mülakatım ertesi günü idi.Gardiyan acele ile koğuşa girdi.Enver Bey gelecek dedi.Koğuşu süpürmek istediler.Fakat acele ile bu iş de tamamen yapılamadı!Süpürge tozları kabartmaktan başka bir şeye yaramamıştı.Kesif bir toz tabakası koğuşun kapı tarafına yığılmış bulutlar teşkil etmiş idi.İşte bu tozların üstünden kaba,siyah sakallı iri yarı bir adam zuhur etti.Odanın içine birkaç adım ilerledi.Bizlere yakındı.Bu aralık zarif birkaç genç zâbit ve sonra bunlardan daha mest

olduğu hissolan diğer bir zâbit de koğuşa dahil oldular. Tozların arkasından birkaç kişi daha gözüküyordu.Bunlar doktorlar filan idi.Sakallı adam birkaç defa yutkunduktan sonra:

- Asker evlatlarım.Ben de asker babasıyım.Şu hastahânedeki gördüğüm askerlerin hepsi birer arslan.Îade-i âfiyet edenler tekrar muharebe meydanına koşuyorlar.Siz de an-kârib iyi olursunuz hemen arslanlar gibi hududa koşarsınız.Ben de asker babasıyım.Hâ bak ben de asker babasıyım,dedi ve hastalara birer defa daha baktı.Daha bir şeyler de söylemek istiyordu,yutkunuyordu.Yanıdaki genç zâbit de bir şeyler söylemek istedi,o da yutkunuyordu. Fakat ikisi de söz bulamadılar.Hastalar meflûc nazarlarıyla dalgın dalgın bakıyorlardı.Yalnız süvari zâbiti ile diğer zâbit yataklarının içinde hürmet-kârane toplanmışlardı.Genç zâbitlere tütün dağıttılar ve sonra hepsi çekildiler gittiler.Oda eski haline gelir gelmez süvari zâbiti yatağından fırladı.Kahkahalar koparak sıçramaya başladı. Hepimize birer defa bakıyor:Ulan o işte o!...Ulan o işte o!..Enver keratası!keratası! diye bağırıyordu ve sonra ilave ediyordu.Laf eden sakallı da babası mı amcası mı ne!...Bu sırada da gardiyan içeri girdi.Zâbitin neşesi ona da sirayet etmiş idi.İkisi birden katılasıya gülüyorlardı.Bu kahkaha tufanı bütün tımarhâneye yayıldı.Artık herkes gülüyordu.Zâbit ile gardiyan bunu görerek büsbütün neşelendiler.Gardiyan zavallı eczacının ensesine şakadan silleler indiriyordu.Süvari zâbiti de pür-sürür koşarak her zaman takıldığı miskine yaklaştı ve gülerken: Ulan işte beyin geldi sana tütün de getirdi.Neden çıkarıp göstermedin dedi.Ve sonra bir iki adım geri çekilerek çıkaramazsın!..diye yumruklarını birbirine vurmaya başladı.

Artık herkes katılasıya gülüyor,kahkahalar atıyor,inliyordu.Neşeli bir delilik,tımarhanenin bütün havasında dalgalanıyordu.Herkes gülüyor gülüyor,yorulanlar köpek gibi havlıyor,kedi gibi mırıldanıyor,tavuk,horoz taklidi yapıyordu...

Bütün huzzâr gülmeye başladı.Misafir bu kahkaha arasında kalktı.Artık Enver Paşa'nızı size bırakıyorum dedi.İstedığınız kadar çekiştirin ben bunaldım biraz hava alacağım...

DERTLİ

Şimdiye kadar ,şairlerimizin okumaya tenezzül etmedikleri,zengin bir Halk edebiyatımız var.Bu manzumeler,alel-ekser,hecenin en âhenkli vezni olan altı beş ile yazılmıştır.Kimi tasavvufi ,kimi rindâne bir şekil ve esas taşıyan bu şiirler çok derin,çok samimi parçalardır.

Benliğimizden fıskıran,millî zevkimize hitap eden bu eserlerin tetkik ve tahlil edilmesi ilk işimiz olmalıdır.Dertli,bu nevin başlıca üstatlarındandır.Aşağıya,divanından bir koşma derc ediyoruz.Yakında,bu ve bu neviden diğer şairlere ait birer tetkikî makale ile eserlerinden birçok numuneler neşredeceğiz.

KOŞMA

Harâba kul olduk bezm-i âlemde
 Bünyâd olsak da bir olmasak da bir
 Düşük, çare nedir , dâme âlemde
 Âzad olsak da bir olmasak da bir

Aşk oduna yanmış ciğer-kebabız
 Hicr ile ağlamış dîde pür-âbız
 Yapılmış,yıkılmış hâne harabız
 Âbad olsak da bir olmasak da bir

Biz Şirin elinden aşk meyini içtik
 Hak ile bâtlı fark edüp seçtik
 Varlık dağlarını deldik de geçtik
 Ferhad olsak da bir olmasak da bir

Ey Dertli alemde biz şâh-ı diliz
 Hak'tan,hakikatten âgah-ı diliz
 Tarik-i ervâha şeh-râh-ı diliz?
 İrşad olsak da bir olmasak da bir

Dertli

PSİKOLOJİ VE EDEBİYAT

Ruhî ahvâli hâricî tezahürleriyle tanınmanın yolunu,yani sanat ve edebiyat için kâbil-i istifâde olan ruhiyatın “ Objektif-şey’î ” usulünü başlıca dört kısma ayırmıştım.Ve birinci şekil tezâhür olmak üzere harekât-ıvechiye ve evza-ı bedeniyeyi zikr ederek bunların bilhassa heyecanları ihtirasları ifade etmek hususunda ne kadar belîğ olduğuna dair bazı misaller getirmiştim.

Bu birinci tarzdan maada hâricî alâmetleriyle bir şahsın ruhî ya (2),yazı,resim gibi her türlü âsârı delâletiyle yahut(3) bünyesinin,başının,muhtelif a’zâsının şekil ve hali itibariyle veya(4) muhtelif eşya ve ahval karşısındaki hareketleri,tercihleri,intihâbları dolayısıyla tetkik olunabilir.

Lisan ve ahvâl-i batınıyeyi anlamının yolu bir hâlet-i ruhiye hakkında muhtelif insanları söyletmekten veya kullandıkları kelimeler,tabirler delâletiyle asıl maneviyetlerini tahmin etmekten ibarettir.Bu tarz,ruhiyatçılar kadar sanatkârları da alâka-dar ve müstefid eder.Ezhar ve ızmar edilmek istenen bâtnı ahvâli nüfuz ile takip ettiğimiz mükâlemeler bize pek kolay ifşâ edebilir.Bu âdeta fenni âlet ve vasıta kullanmayan bir tecrübedir ve bütün ruhiyât tecrübelerinde olduğu gibi muhataba ihsas-ı maksat etmeksizin tatbikî elbette müraccah olur.Çünkü bu surette gayr-ı tabii ve sahte tezahürata fazla imkan verilmez.Meşhur İtalyan diplomatı “Makyavel” dermiş ki “ Lisan,insana maksadını saklaması için verilmiştir.”

Filhakika istimal edenin kudretine göre lisan bir an için fikr-i aslîyi ızmara muvaffak olsa bile haddizatında sahibinin seciye ve temâyülünü bile ona rağmen gayr-

ı iradî şerh ve tafsil edebilir.Kullandığımız alelâde kelimler arasında öyleleri vardır ki onlar bir yaşa,bir sınıfa,bir temayül-i fikrî veya hissiye kuvvetle delâlet ederler.

Rûhî tetkikât için “tedaî-i efkar” ı esas ittihaz edenlerin yani “tedaiyyün”un bahsettikleri tecrübeler bu hususta çok şayan-ı dikkattir.Mesela “William James” bunlardandır.Böyle bir tecrübe için mevzu olan zata birbirinden ayrı manâda bilfarz yirmi kelime söyler ve her kelimenin lafzî akabinde muhatabın bittedâi bulunduğu kelimeyi kaydeder.Bu kabil cevapların mâhiyet-i umumiyesine göre tecrübe edilen adamları birtakım tiplere ,enmüzeclere ayırmak âdet olmuştur.Meselâ: “Hülyavî enmüzec,amelî enmüzec,alelâde enmüzec,mütebahrir enmüzec.....ilh”

Bazen söylediği yalnız bir kelime vasıtasıyla bir adam hakkında oldukça doğru bir fikir ettiğimiz vâkidir.Lisanın rûhiyat itibarıyla tetkikini yapanlar onun tahavvül ve tekâmülünü tamîk edenler buna dair ne kadar şayan-ı istifâde misaller verilmiştir.

Edebiyatın roman, bilhassa tiyatro gibi aksâmında lisan-ı psikoloji ve lisan vasıtasıyla teşrih-i ruh müelliflere muvaffakiyetli bir saha ihzâr edebilir.

Yazı vasıtasıyla tetkik-i maneviyetten bahsedilince hâtıra hem “üslup” hem de “hat” gelebilir.”Üslup”un lisan gibi kuvvetli bir menba-i tetkik olduğu âşikârdır.Ona ısrar etmiyorum.Hat meselesine gelince ruhiyatın yeni inkişaf eden müteferri’ mesâili arasında hattın temâyül fikri âhlak ve seciye,cinsiyet ve sâire gibi mahsûsât ve münasebetinden çok ehemmiyet ve kanaatle bahsedenler vardır.”Graphologie” üzerinde iyice çalışılmış bir bahistir.Bir defa hatların urûk ve akvam-ı mültesika ibtidaî insanlara mahsustur.Ve tekâmül nisbetinde hatlar da gittikçe mütecerred olmaya başlar.Nitekim pek küçük çocuklara bir kalem verildiği zaman vücuda getirdikleri yazılar daima mülâsıktır.İbtidaî insan gibi çocuk da ilk harflerini birbirine bitişik olarak yazıyor ve kalemi kaldırmaya lüzum görmüyor.Çocuk yazılarını tetkik eden bir eserde filhakika pek küçüklere ait karalamalar arasında bizim şark kelimelerine benzeyen çizgilere tesadüf etmiştim.

Bundan sonra hatların ahlâk ve seciye,cinsiyet ve saire gibi mahsûsâtla münasebeti meseleleri var.Birer farziye halinden çıkamayan bazı kanaatlere göre

yazılardaki keskinlik,yuvarlaklık ahlâk ve seciyedeki sertlik ve yumuşaklığa,harflerin tersimindeki fazla hususiyet ve başkalık garâbet veya fevkaledeliğe delâlek edermiş.Bir de rûhiyatın bu meselesiyle uğraşanlar bir âile yazılarındaki umumi müşâbehethleri zikr ederler ve yazıları tetkik olunmuş muhtelif âilelerden misâller getirirler.Pek hâiz ki en ufak bir hareketi bile nesilden nesile nakl edebilen bütün veraset,bütün sanatla ve kabiliyetler gibi hatlardaki müşâbehethi de temin etsin.

Bir şahsın vücuda getirdiği resim ve saire gibi eserler de onun tetkik-i maneviyet ve kabiliyeti için mühim bir mi'yar olur.Ve bu tarz-ı tetkik bilhassa çocuk rûhiyatında ehemmiyetle tatbik edilirse de burada o meselenin sanat ve edebiyat mebâhisiyle alâkası pek mahdûd olduğu için ısrar etmeyeceğim.

Büneyi tetkik ederek ahvâl-i rûhiye hakkında hüküm vermek de rûhiyatın istibsar-ı hususta kullandığı bir vasıtaadır.Bu sûretle yapılan tetkikât ya bir adamın teşkil-i maddisini teşrih nokta-i nazarından mütâlâa eder ki "Anaimetgue" yoldur.Yahut "insaniyât" ilminin kullandığı ölçüleri tatbik ederek başın şekli, büyüklüğü veya herhangi bir hususiyeti,bûyun, rengin zâviye-i vechiyenin,saçların ilh envaî itibarıyla bir mecmua-i efrâdın ahvâl-i rûhiyesini araştırır ki bu da "Anthropometrigue" tariktir.Yahut biz de ilm-i simâ ismini alan silsile-i malumât ile bir adamın eşkâl-i vechiye ve bedeniyesine, meselâ ellerinin, burnunun, dudaklarının, gözlerinin...ilh. Şekil ve haline ahlâk ve seciyesini, kabiliyet ve temayüllerini tahmin eylemek yoludur ki buna da "methode physonomonigue" diyorlar.

Fakat hemen haber vermek lâzım ki bütün bu malûmat-ı ilme mahsus bir kat'iyet haiz değildir.Sırf budalalara münhasır kalarak bir adam hakkında hükm-i kat'î vermek tehlikeli bir şey olur.

Mamafih teşkilât-ı bedeniyenin çok defa teşkilât-ı maneviye ile alâkası da kabil-i inkâr değildir.Hepimiz hadid bir mizacın nasıl şerâi-i vechiye ve bedeniye ile telif edilebileceğini azıcık tahmin edebiliriz.Kezalik bize şüphe veren eşkâl ve avâız-ı simaiyeyi çok defa hâdiseler ve tesadüfler haklı çıkarır.

Hele âsâr-ı sanatta bünyevi ve vechî şekillerle,hususiyetlerle seciye ve temâyüllerinin itilafî meselesi daha çok zarurî olarak tatbik olunur.Meselâ bir resim

veya bir romanda kaba ve haşin bir şahsı temsil etmek istediğimiz zaman ona azıcık hayvanî şekil ve sima veririz.Böyle bir ferdi teşhis için arayacağımız şerâit-i uzuiye bilfarz ne olabilir?Süzgün bir beniz,uzun bir boyun hulâsa rakik bir teşekkül elbette maksadiifâ etmez.(Mamafih şunu da kaydetmeli ki zâlim ve hunhar simaların ince,rakik olması ihtimali çoktur.) Bizim canlandırmak istediğimiz kaba,sert bir maneviyat için meselâ ‘‘kalın ve kısa bir boyun,dar bir alın,geniş bir çehre ill...’’ gibi şerait daha fazla muîndar olur.

Tamamen ilmî olmamakla beraber sanat ve edebiyat için hakikaten câlib-i dikkat olan bu mesail hakkındaki izahlardan kayıtları diğer makaleye terk ediyorum.

İbrahim Alaeddin

ANADOLU TÜRKÜLERİ

Şimdiye kadar şairlerimizin kimi İranî,kimi de garbî meşk ittihaz etti.Bugün milli bir edebiyata can vermek için çalışan kalemlere en ziyade rehberlik edecek olan bu halk türküleridir.Aşağıya naklettiğimiz parçalar,Hademli Hasan Hüseyin tarafından söylenmiştir.

Gelin der ki:Ben yaylama göçerim,
Pınarlardan soğuk sular içerim,
Yare karşı ak göğsümü açarım.
Ak göbek altında sırlı balım var!

Kız da der ki:Ben yaylamı yayladım
İndim enginlere seyran eyledim
İşte gelin bunda yalan söyledin,
Bozulmuş kovanda sırlı bal olmaz!

Gelin der ki: Benim altın başım var,

Elâ göz üstünde hilâl kaşım var,
 Kız git bir saatlik senin işin var
 Sabahısıkervangeçeryazolur

* * *

Gelinin alınına elif yazılmış
 Elifin altına benler kazılmış
 Azrail gelince başı bozulmuş
 Zülüfler perişan olmuş gelinde

Gelinin yüzünde ipek duvaklar
 Hani adadığın bunca adaklar
 Sultanî kiraza benzer dudaklar
 Kız iken sevdiğim sen değil misin?

Evinin önünden yürüdüm yoldan
 Doğrulup bakmadım âr ettim elden
 Yanakların farksız katmerli gülden
 Kız iken sevdiğim sen değil misin?

İnip gider su bahçenin düzüne
 Halka halka sürme çekmiş gözüne
 Gelin oldum diye bakmaz yüzüme
 Kız iken sevdiğim sen değil misin?

KÜÇÜK HİKÂYE

KOLTUK

- Reşat Nuri'ye -

Bayramlıklarını giymiş bekçi,gelenleri,kocaman sopasıyla,kapının taşlarına vurarak,içeriye haber veriyordu.

Davetliler,seyirciler...Şarkın bu yegâne balosunda hep karışık idiler.

Merdivenlerden tıklar tıklar inen,kol kola girmiş,genç kız alaylarına ihtiyar hanımlar lâ-havl çekiyorlar;sonsuz bir uğultu ile sarsılan gelin evinin kalabalığını yeniden yeniye gelen ziyaretçiler,bütün bütün dolduruyordu.

İkinci kat sofasının sahanlığında, şişman, uzun boylu beyaz krepdöşin giymiş,boynu ipek mendilli,başı hotozlu bir hanımefendi,bilhassa davetlileri ağırlamak için,kalın,çatlak,tıpkı bir erkek sesiyle:

- Safa geldiniz elmasım, ihyâ buyurdunuz cicim,fakat ne zahmet hanımefendi ,diyordu.

Hediyeler ...On arşın yüklü,bazen bir su takımı,bazen bir konsol saati ‘sizlere layık değil ama...’ sözleri arasında çehizin teşhir edildiği odaya götürülüyordu.

Yatak odası...Geniş iki kişilik karyolası,atlas yorganı,beyaz lâke takımlarıyla mahrem manzara gösteriyordu.Duvarda bilhassa uzun bir kâmâh yanında kırmızı gaz boyamasına sarılmış bir Mushaf,parlak bir ayna,bir lâvmân vardı...Solda kalpağını çapkınca yan tarafına eğmiş,kesik bıyıklı,otuzluk bir zâbitin güveyinin büyük resmi asılıydı.Sonra cicili bicili bin türlü eşya...Geniş bir sandık,kanepeler üzerine serilmiş elbiseler,atlas terlikler, pembe tüylü bir elma kürk...ve kadınlar...kadınlar...

Hemen herkes gelinin oturduğu odaya koşuyordu.Gelin...Esmer fakar bol düzgünlü,hatta belli olmasın diye göz kapaklarına bile sürülmüş allıklı,bir hanım kız...Ortada aynanın önünde,penbe bir koltuğun içindebeyazlar giymiş,başında her zaman olduğu gibi,meşhur Reşide Hanım'dan kaldırılmış tâcı;siyah saçlarının kenarında gerdanını geçerek sarkan parkla telleriyle,dudaklarında biraz da memnun bir gülüş,tanıdıklarına selam veriyor,yanıdaki muhibbeleriyle çapkınca fısıldaşiyor.Sonra fıkırdayarak gülüyordu.

Arada uzun boylu, göğüsleri açık, güzel hanımlar, telâşlı tavırlarla içeri giriyorlar, tanışanlar, iki taraflı buselerle öpüşüyorlar, ellerinde tüylü bir yelpaze,serinlemek ve rahatça dedikodu yapabilmek için,tenha yerler arayan iki üç hanım “Ah hemşire burası da dolu...Ne kalabalık...” diyerek uzaklaşıyorlardı.Çarşafklarını çıkaramayan seyirciler,hatta açıkça tenkit ediyorlardı:

-Aa...gördün değil mi?Gelinin vallahi sol gözünün kapağı düşüktü..

Başka birisi, kısa boylu, inadına bir karış topuklu, şişman bir hanım:

-Ayol, kızı düzgünle yoğurtlu patlıcana çevirmişler...diye sinirli kahaahalarla gülüyordu.

Eğri ökçeli bir hanım da ilave etti:

-Uzun kuyruklu sürme çekmişler, gözleri kömürlük penceresine dönmüş a kardeş...

Mobilelerin tenkidi de vardı:

-A vallahi kullanılmış ayol...Melahat söyle Allah aşkına?..

Gözleri gelen geçende,dalgın bir kız:

-Perdeler iğreti zannederdim...diye cevap veriyordu.

Dört beş kişilik bir küme,yanlarından geçen dekolte bir hanımın arkasından hırsla baktılar;birisi “maymun!” dedi,öteki “alafrangalık ama,bu kadarı da iğrendiriyor.”dedi.

Karşiki odada, püskülüne gelin tülü bağlamış, kolu nazarlıklı, küçücük bir afacan, burnunda balonlar şişirerek ağlıyor, annesine:

-A vallahi olmaz,babası kılıklı kafir,sabahtan beri beş kuruş harcattık...diye paylıyordu.

Aşağıdan erkeklerin tarafından, akorduna çalışılan bir keman, kirişleri gerilen ud sesi, kadın kahkahaları arasından, yukarılara kadar işitiliyordu.

Kız tarafından, sinirli bir hanım, tuhaf bir söyleyişle, soyguncuya “Nazire Hanım’ın kahvesini çabuk mari!..diye çıkışıyordu.

Nihayet...sûz-nâk peşrevinin ilk hanesi,defterin ağır tempoları arasında bütün gürültüleri susturuyordu.Kocaman ev birdenbire susmuş bir kalpakçılar başı gibi sessiz geldi.

Kupkuru, pek esmer bir hanım, gelinin annesi, resmi bir tavırla kızını çağırırdı:

- Gel kızım, beybaban kuşak bağlayacak...Yüzlerce kadın, odalardan sofaya döküldü; merdivenlerde gürültüler, kavgalar oldu!

Çember sakallı, redengot giymiş, iri karınlı bir kalem efendisi, sararmış yüzü, dolu gözleriyle, sofada, meraklı kadın gözleri önünde kızını öptü:Şaşkın elleriyle ipekli, mor bir kumaşı gelinin beline düğümledi.

Efendi çekildi ve ortalık tekrar karıştı.

Yaksın seni de ben gibi ateşlere Allah nakaratı,Karakaş'ın ince sesiyle,bütün uğultuların üstünde çınılıyordu.

Birden, damat geliyor, dediler...Herkes,gelin de beraber, pencereye koştular:

Sokağın köşesinden güvey, yanında genç bir sivil, ağır adımlarla geliyordu:Bütün çehrelerde garip bir heyecan dolaştı.

Gelin sinirli bir ısrar ile annesine muttasıl soruyordu:

-Anne Allah aşkına söyle, içime vesveseler giriyor, sağa mı alınacaktı, sola mı?..

Annesi, bütün bütün şaşırıldı:

-Ayol koltuğa verecek ben değilim canım, Leyla Hanımefendi'ye sor, diyordu.

Gelenleri kayınbirader karşıladı.Taşlıktaki çalgıcıların oturduğu odaya aldılar.Ortada,geniş bir masanın üstündeki rakı şişelerinin, bin türlü mezelerin etrafına belki yirmi kişi toplanmış fırsattan istifade, içiyorlar, içiyorlardı.

Herkes ayağa kalktı:

-Buyurun...Buyurun efendim, rica ederim şöyle, rahatsız olmayın efendim, canım geç Allahımı seversen...Efendim safa geldiniz...

Oturdular, sonra yirmi kişi birer birer, tekrar temennalar ettiler.

Hanende Karakaş Efendi:

Tebrik ederiz efendim...dedi ve bahşişini aldı.

İmam, kayınbirader, bütün misafirler mırıldanarak tebrik ettiler, rakı kadehlerde beyazlandı, sigara dumanları yavaş yavaş pencerelerden sokağın ağır, güneşli boşluğuna dağılırken, hep birden “Saadetinize efendim!”diyerek içtiler.

Gelinin kardeşi arada bir dışarı çıkıyor, Dayı Bey’le işaretliyor, dolmuş, başkasına ait bir kadehi: ”Nazımcığım, afiyetin kardeşim!”deyip yüzünü buruşturarak, içiyordu.Yukarıda, tavanın üstünde uzun topukların takırtıları ise yeniden başlayan saza usûl vuruyordu.

Kapı vuruldu; kayınbirader dışarı çıktı, yine geldi; güvey beye kocaman bir kadeh rakıyı uzatarak:

-Haydi çek cesaret verir,dedi.

Öteki, karşısında oturan dayı beye gözleriyle işaret ederek:

-Bendeniz pek kullanmam beyim...diye utanıyordu.

Karakaş işi anladı,öksürür gibi gülerek:

-Marş...dedi.

Mızrap tellerde,kemanlar kırışlerde öttü,defler çingırdadı;bu parça belki de İspanyol marşı idi.

Şaşkın, acemi tavırlar, belki yüzlerce kadının gözleri önünde, beyaz bir heykel gibi, yüzü duva çıkarlarken ihtiyar bir geline yaklaştı, kalpağına, iki yıldızla apoletlerine rağmen,Kandilli bir sivil temennasıyla selam verdi.Yukarıdaki sofada misafirleri karşılayan uzun boylu,şişman,hotuzlu,boynu ipek mendilli hanım askerin elinden tuttu,gelinin koluna geçirdi.Merdivene doğru yürüdüler;her adımlarında bir kadın yığını aralanıyor.Arkada kalmış,görememiş hanımların hırçın hırçın kavgaları işitiliyordu.Merdivenleri ağır ağır,ikisinin de gözleri yerde çıkarlarken ihtiyar bir kadın bağırdı:

-Amanın a dostlar!..Allahını seven mâ-şallah desin!..

-Taze hanımlar,ipekli mendilleriyle güveyin geçtiği sırada başlarını örterken,öteki elleriyle de dekolte göğüslerini kapamaya çalışıyorlar,susmaya tahammülü kalmamış bir kısım da”A.. vallahi güvey daha güzel!”diyorlardı.

Koltuğa veren şişman hanımefendi arkalarında,merdivenin son basamaklarına yaklaşırlarken, eski bir muhibbesine çapkınca göz kırparak,mırıldandı:

-Yağı bala kattım!..

Sofadakiler de açıldılar.Fakat güveyde tuhaf bir telaş vardı.Etrafına merakla,korku ile bakıyor, hanımlar bunu çapkınlığına vererek:”A...A...A..”diyorlardı.

Beraber kapanacakları odanın kapısına geldikleri sırada, damadın gözleri bilinmez bir noktaya dikilmiş, rengi sapsarı, donmuş gibi kaldı.Mahiyeti meçhul bir felaket bütün düğün evinin, sofada toplanan hanımların hassasiyetlerinden zehir gibi geçti.

Çarşafını çıkarmamış, peçesini yarım açmış bir kadın kısık,boğulmuş bir sesle:

-Ah...Hain...diye bağırarak,düştü,bayıldı.

F.Celâlettin

YENİ ESERLER

FIRTINA VE KAR

Musâhabemizde mevzu-i bahs olan bu güzel şiiri,O.Seyfi Bey'in bugün intişar eden "Fırtına ve Kar" adlı mecmuasından nakl ediyoruz.Eser hakkındaki mütalâamızı yakında bildireceğiz.

FIRTINA

Kudurmuşsan denizden intikam al!
 Ufuklardan zalâm al!
 Ağaçlar yık,bulutlar çâk çâk et!
 Bütün dünyayı istersen helâk et!
 Fakat yalnız
 Benim sessiz ve ıssız
 Şu hücremden çekil, hülyamı bozma!
 Benim rüyamı bozma!
 Nedir tehevürün ey bat,
 Bu bitmeyen feryat,
 Bu sayhalar,bu gırv?
 Ey dîv,
 Kudurmuşsan denizden intikam al!
 Ufuklardan zalâm al
 Kırılısın çıldıran darbenden emvâç,
 Bütün sahiller olsun mahyü taraç
 Benim yalnız uzaklaş meskenimden,
 Çekil,git revzenimden!

*

Ey serseri çekil!

Ruhumda münfail
 Bir şey var..Ah,sükun isterim,sükun!
 Mecnun,
 Kudurmuşsan denizden intikam al!
 Ufuklardan zalâm al!
 Büyük kuşlar,uzak dağlarda kalsın aşiyansız;
 Semalar kehkeşansız!
 Göklerde yanan nücüm sönsün
 Göster yeni bir hücum,sönsün
 Mehtap köpüklü dalgalarda!..
 Ruhunda bir intikam var da
 Bitmese bu çırpınıyla ey bat,
 Beyhûde önümde etme feryat;
 Dağlar,kayalarla git kucaklaş!
 Fakat yalnız benim sessiz muhitimden uzaklaş!
 Bırak,yansın şu sakın hücremin solgun şuai
 Bırak,kalsın şu mahzûn iltımarı

*

KAR

Dışarda yorgun adımlar..Çalındı sonra kapım;
 “Aceb gelen bu zaman kim?..”dedim,gidip açtım.
 Görünce kalbimi oynattı bir küçük lerziş,
 Garib çehreli, a'sâr-dîde bir derviş!
 Elinde buzdan asâ,koltuğunda bir ney var;
 Omuzlarında uzun,bembeyaz uzun saçlar..
 -Ne var,dedim nereden geldin ihtiyar,ne adın?
 Neden bu korkulu yollarda böyle geç kaldın
 -Uzak, uzak ..dedi,meçhul,uzak ufuklardan
 Sürüklüyor beni ruhumda duyduğum hicran;
 Kutupların geçerek muncemid denizlerini
 Ümidimin aradım her tarafta izlerini,
 Yabancı yolların üstünde ağladım,koştum;

Baharın âşıkıyım, "kış"tır ismim ey dostum!

-Sana meş'ûm bir haber derviş,

-Sevgilin gitti çok zaman evvel

Belli yorgunsun ihtiyar, bana gel

Misafir ol bu gece!

Çıldırın fırtınayla gittikçe

Dışarda sanki karanlık da artıyor, müthiş!

Belki hücremde mustarip ruhun

Bulacaktır biraz huzur ve sükûn

*

Odamda bir köşenin gölgesinde gizlendi

Odamda her yere kasvetli bir sükût indi.

Geçti sessizce bir zaman aradan ..

Dedim ki: Matemî, hicranı bî-nihâye olan

Bu aşkın istiyorum anlamak fesânesini,

Dinlemek nâyının teranesini!

Terennüm etmeyi arzu eder misin dostum?

Seni ruhumla işte dinliyorum:

TERENNÜM

Sarsarlara hem-râh büyük dağları aştım,

Çağlarla dolaştım,

Sandım ki şitabımla bir ümmîde yanaştım.

A'sâr gelip geçti; fakat bulmadı pâyân

Ruhumdaki hicran!

*

Sermest olarak geçmiş ufuklardan o dilber

Kuşlarla, çiçeklerle beraber..

Bilmem niye olmuş bana muğber?

Beyhûde –demiş-olmasın arkamda şitâbân,
Yok vaslıma imkan

*

Yollarda sararmış,dağılan güllere sordum,
Sünbüllere sordum,
Leb-beste ü mecrânızda bülbüllere sordum;
-Bilmem ki bulutlarda mı,göklerde mi pinhan?
Eyvah cevap vermediler:Nerde o fettan?
Sordum,gece yıldızlar uzaktan bakıyordu,
Dağlarda pınarlar akıyordu
Bir köylü kadın yerde bir ateş yakıyordu..
Birdenbire yıldızlar uçup oldu girîzân,
Mebhût kadın...Sustu pınarlardaki elhan!

*

Gezdim,aradım her yeri bir fırtına oldum;
Beyhûde yoruldum,
Yalnız şunu gördüm,şunu buldum,
Yalnız şunu duymaktayım el'ân:
Hicran.. Yine hicran.. Yine hicran!

*

Sabah...Uyandım,odam boştu,nîm muzlimdi;
Yoktu hiç kimseden eser şimdi
Ben uyurken yatakta asude
Dumanlı camları örtmüş birer beyaz perde..
Aradım:İhtiyar aceb nerde?
Yoktu hiçbir eser..kafeslerde
Sade buzdan asâ kırıkları var,
Açık kalan kapının
Kenarlarında beyaz, muhterem beyaz saçlar!...

İKRAM

Komedi bir perde

-Geçen nüshadan mâ'bad-

Muharriri: Kemal Emin

Mesti-Demek çaresiz kabul etti...

Felatun-Muhayyer bırakmak...O akşam uzun uzadıya konuştuk,Munise başkaları tarafından bozulmuş yatakları tanzim etmekten ise o yatağı kendi bozmayı daha münasip gördü.Başkala-rının hevesâtına hizmette fakirâne yaşamaktan ise,kendi heveslerine ittibâ ederek temin-i refah etmek elbette daha makûl-i mantıkî idi.

Mesti-Fakat...?

Felatun-Ortadaki namussuzluk ne olacak?diyecekseniz azizim muâmelât-ı âlem tamamen açık cereyan etse Munise şu haliyle,şu mevkisiyle beraber belki eşhâs-ı kudsiyeden addedilirdi.

Mesti-Amma yaptınız ha!..

Felatun-Neden,azizim?Bir kere düşününüz.Şahıslarına ait birtakım emelleri âmâl-i milliye şeklinde göstererek,bütün bir milleti hudut boylarına sevk ve itilâf edenler;refah-ı zâtîlerini temin,sefâhet-i şenâlarını tatmin için meydan-ı ticaret Arap'ta kâh ihtikâr eden ağniyâ-yı zamane ki,keselerine giren her bir kuruş bir biçarenin kanı pahasıdır,elbette Munise'ye nispette bin kat üstadtilar.Bunun rafahı diğerlerinin kâşâne-yi sefâhetinden tevellüd ederken,diğerlerinin kâşâne-yi sefâheti bir yığın halkın mezarları üzerine bina ediliyor.Adi bir mukayese hakiki namussuzları kolaylıkla meydana koyar.

Mesti-Bu cihet doğru olabilir.Haydi Munise Hanım haklı olsun...Fakat siz?..

Felatun-Felaket zamanında arkadaş olduğumu unutmayan Munise beni bırakmadı,evinde alıkoydu.Ben de bu hayata alışıyordum.Bana gösterdiği cemile de gururumu okşadı, oldu, gitti.Vâkıâ ben,öyle kadınların ezvâk-ı muhayyilesini tatmin edecek yakışıklı,dayanıklı ma'şûklardan olduğumu iddia etmem.Munise benimle hâr bir muaşaka vücuda getiremez; fakat benim tecrübem ve ilmî muavenetim,ciddi ve

samimi muhabbetim,kibar ve nezih zevatla temin-i münasebet ta'mîm-i ülfet edebilmesi için hariçteki gösterdiğim sa'y ruhunda benim için bir hürmet uyandırdı.Ateşîn buselerim,sıcacık bir dudağım,zevk-i hayvanî bahş edecek bir kıscağım yok.Fakat kendi hayrına ma'tûf nasihatlar veren bir ağzım,onu şefkatle himaye eden bir aguşum var ki,ıslah ve muhafaza edildiğinden emindir.Genç bir kadını lezâiz-i muhabbetten mahrum bırakmayı revâ görecekt kadar da mahrum-ı nasfet değilim.Böyle bir şey hem canımı sıkar,hem işime gelmez. Hulasa Munise'nin arada sırada kaşı gözü yerinde, çalısı çırpısı düzgün bir delikanlı ile peyda-yı münasebet ettiğine ses çıkarmam, bilmemezliği tercih ederim.Münasebetsiz ülfetlerden tevakki etmesi için nasih-i lazımede bulunmayı kendime vazife bilirim. Hulasa bu yavruya ciddi bir analık ediyorum.

(Geçer)

Mesti-Çok garip...Bu kadar alıştınız ha!..

Felatun-Okadar müşkül değil,tecrübe etmiş de muvaffak olamamış kimseyi görmedim.

Mesti-Peki,bari Munise Hanım sizi seviyor mu?

Felatun-Perestiş derecesinde ,evet efendim,bilâ-mübalâğâ söylerim perestiş derecesinde...

Mesti-Bununla beraber aldatır da değil mi?

Felatun-Vah evladım vah,henüz ne kadar genç ve tecrübesizsiniz...Bir kadının bir erkeği sevmesi aldatmasına mani olur mu?Hem biraz hakiki düşünelim,vâhî hayallerden vazgeçelim..Bir kadının arzularına seda olmak kuvvetine kim maliktir?...

Mesti-Size hayret ediyorum,Felatun Efendi,ahval-i ruhiyeniz o kadar hoş ki...

Felatun-(Kanepe ile karyolanın arasına girip yatağı tanzim ile uğraşarak)Hırçın ve yaramaz tabiatım yoktur.Benim istediğim ne?Herhalde bilâ-mûcib sizin gibi gençlerin zevkine mani

olmak değil...

Mesti-Var ol,koca muallim...Fakat bize bütün belagatinizle ahlak dersi verdiğiniz güleri hatırlıyorum da...Bugün sizi Munise'nin hizmetinde bulacağımı söyleseler kim inanırdı!..

Felatun-Eğer mekteplerin bu ca'lî programları müsait olsaydı da size hayat-ı hakikiyeden bahsedilebilseydi,yaşamak için en lüzumlu dersi almış olurdunuz.

Mesti-Evet doğru,pek doğru,hayat ne kadar garabeti ihtiva edermiş...(Yeisle)Artık müsadenizi rica ederim.

Felatun-Ne var?Neden bu kadar acele...

Mesti-Müsaade buyurunuz.

Felatun-Gitmeden evvel bir parça bir şey yemek istemez misiniz?

Mesti-Zahmet etmeyiniz.

Felatun-Bir fincan çukolata?

Mesti-Teşekkür ederim.

Felatun-Rica ederim...Hazır akşamdan kalma bir parça da tavuk var.

-ma'badı var-

6 Şubat 1919

Sayı:9

Birinci Sene: Birinci Cilt

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdürü: Yusuf Ziya

Hafta Musahebesi.....	Yusuf Ziya
Temaşa Tarihi.....	Salih Fuat
Bülbülüm “’şiiir”	Hüseyin Suat
Vistül	Aka Gündüz
Kimsesiz	Yusuf Ziya
Acaba Ne İdi “’hikaye”	Ömer Seyfettin
Dönüş “’şiiir”	Mehmet Behçet
Koşma “’şiiir”	Dertli
Şaheser “’hikâye”	Selahattin Enis
Mizac	Çimdik
Anadolu Türküleri	Dr. Frederik Kenzeh
İkram “’komedi”	Kemal Emin

Gelecek nüshada : Yahya Kemal , Süleyman Nazif , Reşat Nuri

Hilâl Matbaası – Babıali karşısında

1919

Fiyatı 5 kuruştur

HAFTA MUSÂHABESİ:

EDEBİYATIMIZDA AŞK

Aşk,kalbî bir ibadettir.Bahçelerden esen rüzgarlar gibi,etrafımızda fişırdayan muattar kadın eteklerinden değil,gözlerin derinliğinden doğar.

Şiir de,aynı menbadan sızan bir iksirdir.Tıpkı aşk gibi.

Her âşık,kalbin en samimi köşesinde şiire de bir yer ayırmıştır.Ve her şair, aşka tapan bir kuldur.

Türklerin, aşiret devrindeki edebiyatlarından aşkı ararken bulduğumuz örnekler, hep kahramanlıklar terennüm eden birer destandır.Bunu ‘‘Kitab-ı Dede Korkut’’ bize gösterir.

Dertlerini, diyar diyar dolaştıran saz şairlerinde ise daha ince ve coşkun hisler var.

İslamiyetten sonra iki devre gelince, tasavvufla el ele yürüyen şiirimiz serapâ rumuz ve kinaye ile doludur.

Eski vadilerin en bariz aşkını ‘‘Fuzulî’’ ile bilhassa ‘‘Nedim’’ de buluruz.

Az eyleme inayetini ehl-i derdden

Yani ki çok belâlara kıl mübtelâ beni

diyen ‘‘Fuzulî’’ nin maşûkası,güzel bir kadından ziyade aşk mefhumudur.Bu şair ‘‘Maraz-ı aşka âşık’’ olmuştur.Onun şiirlerinde,kapalı ve kıskanç bir hayatın zulümleri tamamen mahsustur.Kadınsız bir yaşayışın hassas gönüller üstünde ne zehirli izler bıraktığını,Fuzulî bize çok iyi gösteriyor.O,cidden sevmek için yanan bir adamdır.Fakat ne aşkı aşkımıza ,ne ızdırabı ızdırabımıza,ne neşesi neşemize benzer.Visâle düşman bir hasret âşığıdır.Halbuki muhabbetin bu türlü telakkisi,ancak ‘‘Platonik aşk’’ için doğru ve olabilir.

“Nedim” daha ziyade insanîdir.İbrahim Paşa'nın coşkun meclislerinden tat alan bir çapkın İstanbullu,Fuzulî'ye nispetle pek çok hayatî şiirler yazmıştır.Eserlerinde,kalbin bütün tahassüs safhalarını bulabiliriz.Fuzulî gibi,yaşlı gözlerle aynı siyah ufka bakan,yeknesak görüşlü bir şair değildir.

Tanzimat'tan sonra açılan yeni devre gelince,büyük bir esefle söyleyeyim ki onların da bize bıraktıkları mîrat eskiyi aratacak kadar sun'î ve boştur.

Kadından bahsederken, yüzünün kızardığına kâni olduğum ulvî Tevfik Fikret'in birkaç derûnî kıtasıyla, Hüseyin Siret'in:

O parmağında duran gizli halkayı tanırım
Elin elimde iken başkasındadır sanırım

beyiti gibi birkaç parçası ve Hüseyin Suat'ın bazı mısraları istisna edilirse,geri kalanlar,aşktan ziyade “zen-dostluk” a aittir!

Yeni neslin yazılarında da, içten gelen derin sesler titremiyor.Nazarlarımız, mazruftan ziyade zarf ile meşgul.Hiç şüphe yok.Bunda Halit Ziya Bey'in romanlarından Aşkırın renksiz kadınlığın da çok tesiri var.Gördüklerimiz, konuştuklarımız, sevdiklerimiz hep içten ziyade dışa ehemmiyet veren oyali boyalı bebekler değil mi?..

Şairler, muhit üzerinde büyük tesirler yapar.Fakat unutmamalı ki, muhit de sanatkârların ruhunda derin izler bırakır.

Nerde bize bir şiiriyle yeni,hassas kadınlar yaratacak şairler?Nerde bir bakışıyla şairlere yeni hisler verecek hassas kadınlar?

Yusuf Ziya

TEMÂŞÂ TARİHİ

-ma'bad-

Yunan-ı Kadimde Dinin Mahiyeti

Eski Yunaniler ‘din’i ‘devlet’ten tefrik etmezlerdi.Hatta tefrik etmek lüzumunu his bile etmezlerdi. Bilumum içtima-i resmileri,senato meclisi,Areopage kurban zebihıyla açılırdı.Hatip ibtida-yı nutkunda ilahlardan himaye talep ederdi.Birçok kavânin himayesine mûdi idi.Meselâ bir ticaret kanunu veya şair bir nizamname hususi bir ilâhın himayesine vaz olunurdu.

Roma’da felsefenin terakkisi dini yavaş yavaş mahvetti.Halbuki Yunanistan’da,bilhassa Atina’da ,hatta indirâs ve inhitât Romanlarında bile din kaybolmamıştı;edvâr-ı kadimenin harâbâtı daima bâki kalmıştır.Elimizdeki âsâr-ı atika bu bapta birer şahittir.

Eski Yunaniler’in dini mutlak bir kuvvet kat’i bir nüfuz icra etmek iddiasında değildir.Binaenaleyh Yunan-ı kadimde Hristiyanlık’ta olduğu gibi,mükemmel bir surette tanzim olunmuş ‘ruhbanlık’ mesleği yoktur.Herkes bir vazife-i diniye ile tanzif olunabilirdi.Hakimler rahip olur,rahipler hakimlik vazifesini ifa ederdi.Bundan dolayıdır ki böyle bir dinde ‘bir meslek-i dini’ teşekkül edememek tabiidir.Yine bunun içindir ki Yunan-ı kadimin dini bazı mesail ile,bilhassa;öldükten sonra dirilmek ve ahrette mükafât veya mücazât görmek meseleleriyle pek az meşgul olmuştur.

Dinde kat’î olan şeyler zâhiri ve hârici idi;sırf âyine müteallik idi; felsefeye, ilm-i akaide, ilahiyata, hatta ahlâka müteallik değildi.

Dini ,ilahiyat-ı hususiye ve siyasiye dair olan bilcümle mesâile karıştırmak kâbil idi.Kanun-ı tabiiye , kanun-ı tabiata mülayim olan her şeyi dince medhül değildir.Din her şeye katlanıyor,her şeye karşı müsamahakar davranıyordu.Her memleketin kendine mahsus olan hurâfâtına bütün akvâm-ı Yunaniye’nin itikad

etmesi bir mecburiyet-i diniye ad olunuyordu.Hatta bir şehir diğer bir şehrin itikadâtını tiyatrosahnelerinde tenkit ve muaheze bile ederdi.Ve bu hale lüzumundan fazla atf-i ehemmiyet edilmezdi.

Allah kâdir-i mutlak ad olunmazdı.Binaenaleyh tenkit ve muâhezenin fevkinde tanınmazdı.Bir ilahın mükemmelliği hakkında şüphe etmek an'anât-ı milliyeyi efkâr etmekten daha az mühim sayılırdı.

Nazariyat-ı felsefiye,rehâyin nazarında dine mugâyır bir şey olarak telakki edilmezdi.Felâsife hayatı tarif ve tefsir ihtirâsâtı tetkik ediyordu.Bunun dine müteallik ciheti yoktur itikadında edilir.

Filhakika bazı ahvâlde Yunan-ı kadim dini müsamahasızlık göstermedi değil.Fakat hiçbir zaman felsefe ile din arasındaki mücadele devamlı ve sürekli olmadı.Hükümet beldenin üstüne müesses bulunduğu esâsâta,an'anât-ı milliyeye irâs-ı mazarrat eden bazı ul'üm ve mezâhibi reddediyordu.

Kurûn-ı evveliye müteallik münazaât-ı diniyede,meşgale-i asliye bilhassa siyasidir,kur'un-ı vustada vuku bulan mücâdelât-ı diniyeye şüphe münazaâttan eser görülmez.Din nâsına bir fırka teşekkül etmemiştir.Bazı müsamahasızlıklar dindarâne değil belki vatan perverâne idi.Meselâ Anaxagare mabudların vücudundan şüphe ettiği için bahs-i muhakemeye alındı.Socrate mabudlarla eğlendiği için zehir içmeye mahkum edildi.Bu iki vak'a Yunan-ı kadim için birer lekedir.Şu kadar var ki bunlara sebep dinde müsamahakârsızlık değildir,belki siyasî ve iktisadi başka esbab var,Sokrat'ın mahkûmiyeti esbabını tehiye edenlerden tiyatro-nüvis Aristofan'dır.Aristofan bu babda ,kurban için hayvanlarını satarak para kazanan köylülerin protestolarına vasıta ve hizmetini ifâ etti.

İnsanlar menâfi-i şahsiyelerini tehlikeye ilkâ eden itikadât-ı diniyeleri affetmezler.Fakat bunu ileri sürerek muhâcemeye cesaret edemezler.O şeyin aleyhine yine dinî esbâb ararlar.

Hâsılı akvâm-ı Yunaniye'nin haslet ve tabiatıyla dini arasında bir aheng-i vardı.Bu din,insanî idi;sıkı ve mübalağakârane değildi.Evamiri hafif ve kolaylıkla kâbil-i icra şeylerdi;ızdırabât-ı yevmiye-i beşeriyeyi tahfife kâfi idi.

Nehirler,çeşmeler,ormanlar,dağlar ilahı.Bir hasta veya bir asker ve yahut davası olan bir köylü teselli bulurdu.

Eğer istediği olmazsa arı inkıyâd ediyordu.Çünkü ilahlara karşı mücadeleye giremeyeceğini bilirdi.Mamafih etrafını muhit olan mehasin-i tabiyeden istifade etmekten vazgeçmiyordu.Esrar-ı tabiatına nüfuz etmek arzusuna düşmeye lüzum görüyordu.Mesâil-i muğlaka kendini meşgul ettiği sıralarda,tiyatro ve "şiiir" onları hallediyor,kalbini düçar-ı müşkilât etmeyerek fikrini oyalıyordu.Bu güzel hayalâttan hoşlanıyordu.Feylesoflar,kendisine her şeyi kâbil olmakla beraber hiçbir şeyin muhakkak ve kat'î olmadığını gösteriyordu.

-mabadı var-

Darülfünun Temaşa Tarihi Müderrisi
Salih Fuat

BÜLBÜLÜM

Şu kuytu çamların içinden yine
Yanık bülbülümün figanı gelir
Ruhumun âşına sanki hasta;
Şiirime aşkının beyanı gelir.

Ne mümkün dağlara derdin izharı
Hep böyle figandır gönül diyarı,
Koynunda bulursun vefasız yarı
Ağlama bülbülüm zamanı gelir

Ay doğdu tepeden yayıldı koya
 İşliyor sulara ziyalı oya
 Öt bülbülceğizim öt sen doya doya
 Bu bağın da bir gün hazanı gelir

Öttükçe bülbülüm sadabâdda sen,
 Ses verdikçe dağlar şeydâsından
 Lâle devri gelmiş sanırım da ben
 Yadıma ‘‘Nedim’’ in lisanı gelir.

Ne bir mest-i nâzına şehlevendi
 Kalmadı,vatanın çözüldü bendi
 Sus bülbülceğizim sus,yadıma şimdi
 (?)Yeşil yurdumun hicranı gelir!...

Hüseyin Suat

MAKBUL OLMAYAN DUALAR:

VİSTÜL

Ey sevimli lehli kız!
 İşte geldin vistülüne;
 Artık maî,ak,kırmızı
 Çiçekler tak yas tülüne

*

Yanakların penbeleşsin,
 Sen baharsın,hazan değil.
 Hemşireme sen bir eşsin
 Gözlerinin yaşını sil

*

Dudakların en gamsız
 Benzer seher bülbülüne
 Terennüm et Lehli kızlı(*)
 İşte geldin vistülüne!

*

Elde Türkün ay yıldızı
 Geldik seni halâs için;
 Dua ile vistül kızı
 Sen de bizim Kafkas için

*

Destan olsun Türk dillerde
 İşte güzel lehli kızı,
 Beklediğin sahillerde
 Suluyoruz atımızı

Aka Gündüz

KİMSESİZ

Karanlık,karanlık...nereye baksam,
 Kalbimde esiyor bir zehirli sam,
 Yalçın kayalarda kırıldı âsam!..

İçimde dağınık bir vesvese var,
 Ne senden bir haber veren kimse var,
 Ne de alnımda bir sıcak bûse var!

Gönüller duygusuz bu fettan ilde,
 Vefadan eser yok hiçbir güzelde,
 Nerede ibadeti aşk olan belde?..

Bu gurbet ufkunda bir kimsesizim,

Seneler geçtikçe sarardı benzim,
Rüzgarla bozuldu yollarda izim!...

Yusuf Ziya

ACABA NE İDİ?

Çıkardıkları gün hemen döndüğü Toptaşı tımarhânesinden Câbi Efendi'yi kabul etmemişlerdi.O vakit,şuursuz geçen dört sene zarfında tedahülde kalmış zekâsı milyonlarca beygir kuvvetinde bir elektrik fevvâresi gibi parladı.O sulu akıllı İstanbul'a geçti.Daha mahalleye gelmeden dört senedir olup biten şeylerin esaslarını yolda tamamıyla anlamış gibiydi.Eve gelince oğlunu sordu.Odaya kazârâ bir dızdız girince tepesinde şarapnel patlamış gibi korkup dışarıya kaçan bu kahraman ihtiyat zâbiti olduğunu,Irak cephesinde bir hücum taburunda bölük kumandanı bulunduğunu duyunca ‘‘Lâ havle...’’ çekerek gülümsedi.Sonra bir hafta kadar umumi vaziyeti tayinle uğraştı.Muhtelif semtlerde seyahatler etti.Tenha sokaklarda gezdi.Ücra kahvelerde oturdu.Tekkelere girdi.Viranelerde yemek için ot toplayan kimsesiz,çaresiz kadınlarla konuştu.’’Mücessem bir kimya muamması’’na benzeyen vesika ekmeklerine günlerce,irili ufaklı,pertavsızlarla baktı.Hatta bir gün tahlil ettirmeye bile kalktı.Gittiği meşhur kimyagerin baba dostuydu.Onun mahallede geçen çocukluğunu bilirdi.Evvelden biraz ahmaktı.Kerrât cetvelini bir türlü ezberleyemediği için mektepte adını ‘‘beş kere beş,dübeş’’ koymuşlardı.Şimdi İstanbul'un en büyük,en muhterem bir âlimiydi.Ekmeği iyice muayene ettikten sonra:

- Bunun içinde bir şey var...Var,evet var ama ne acaba? Dedi.

Câbi Efendi:

- Siz söyleyiniz oğlum,ne var?

Deyince birden:

- Bir şey değil!

cevabını aldı.Şaşırdı.Sol gözünü kırparak sordu:

-Ne dediniz,bir şey mi değil?

-Evet bir şey değil, bir şey değil, bir çok şeyler var!

-Meselâ birincisi buğday...İkincisi arpa...Sonra daha neler var?

-Meşhur kimyager bu سوالin karşısında, hakikatı inkâr olunmuş bir zâhid gibi doğruladı:

-Hâşâ!Bir fiske buğday unu yok!

diye haykırdı.Elindeki siyah kitleyi eviriyor, çeviriyor, şaşırıyordu.Câbi Efendi bu zengin sanatkâra ‘vesika ekmeğini daha ilk defa mı gördüğünü’ sormaktan men edemedi.Onun seferberlikten beri ekmeklerini hizmet ettiği hastaneden aldığını ,şimdiye kadar hiçbir vesika ekmeği görmediğini duyunca daha beter şaşırdı.Vatandaşlarının her gün geveleyip geveleyip de yutmaya çalıştığı şeyi göremeyecek kadar kendi işiyle meşgul olan bu âlim şüphesiz mutaassıp bir ‘iş bölümü’ mütehassısıydı.İtirazdan çekindi.İçinden ‘Aferim koca dübeş sana...’ diyerek kaçtı.

Müsrif zannettiği karısı evin hayatını,kendisi yokken,en akıllı adamlar gibi zamaneye uydurmuştu.Sofraya yağsız bulgur lapasıyla bol bol su konuyordu.Hafta başı idareyi yine eline alınca,Câbi Efendi,hiç bu listeyi bozmadı.’Görmeden bir şeye inanmak’ mesleği değilken Hindistan fakirlerinin yıllarca bir avuç pirinçle yaşayabildiklerine artık inanıyor, ‘zâhâr,insanı besleyen su olacak!’ diyor,sonra ilk ceddimizin sudan çıkma ‘balık azmanları’ olduğunu iddia eden meşhur nazariyeyi hatırlıyordu.

Gel zaman,git zaman,ama çok değil,az bir müddet içinde Câbi Efendi parasızlığa, açlığa, çıplaklığa alıştı.Artık onun için tabii hayat yoksulluktu.İradlarından aldığı kağıt liralara eski gümüş çeyreklerin yerini bile tutamıyordu.Mahallenin en fakirlerinden daha ziyade fakirleşmedi.Muhit, telakkiler, kıyafetler, hiç dört sene evvelkileri andırmıyordu.Eski karanlık kahvehânenin isli peykelerinde ‘eyyam ağaları’ namı verilen yeni türeme bir sınıfa semtten de birçokları karışmış, Şişli’ye göç etmişlerdi.Avrupa’da, Amerika’da olduğu gibi franklar, dolarla değil, râyiç akçe lira ile birkaç defa ‘Arşi milyoner’ olan bu eyyam ağalarından tanıdıkları hep sefiller,Ümmiler, ipten kazıktan kurtulmuş baldırı çıplaklardı.İki ev aşırı malûl fakir bir ihtiyarın Abdülvâfi isminde bir oğlunu tanıyordu,ibtidaiye mektebinde ,abdesthâne duvarlarına kötü şekiller çizdiği için kovulmuş,bir daha da hiç okumamıştı.Tulumbacılık, sarhoşluk, dolandırıcılık mesleği idi.Bir gece Samatya’dan sarhoş

dönerken bir kireç kuyusuna düşmüş,yarı belinden aşağısı yanmıştı.Mahallece merhamet edildi.Mazbata yapıldı.Birkaç ay Gurebâ hastanesinde yatırıldı.Çıkınca yalancılıktan rakıya tevbe etti.

Semtin muteberânından bir mümeyyiz bey haline acıyarak kalemine yüzelli kuruş maaşla onu odacı almıştı.

İşte, tımarhâneye gitmeden ,odacı bıraktığı bu serseri herif şimdi bilmem ne zâde namı altında İstanbul'un en büyük zenginlerinden biriydi.On parasız işe girmiş,akla hayale gelmedik dalavereler çevirerek,gizli siyah çetelerle,âli haydutlarla ortak olarak birkaç hafta içinde milyonlar kazanmıştı.Kahvehanede ‘‘Bulgur Palas, Şeker palas, Fasulye palas’’ diye şehrin dört bir tarafında yaptırdığı sarayları anlata anlata bitiremiyorlardı.Büyükada'da sürdürdüğü şahane hayat tıpkı mübalağalı bir peri masalına benziyordu.Kayseri'li imamın askerden tard olma esrarkeş oğlu da kolayını bulup bir fırın ele geçirmiş,on beş yirmi apartman sahibi olmuştu.Eski zenginler edki muteberân şimdi fülûsi ahmere muhtaç zavallılardı.Eski zavallılar, câhiller, sefiller nasıl zengin olmuşlarsa, bir takım aptallar, budalalar, ahmaklar da birer mevki sahibi olmuşlardı.Semerci Niyazi'nin sıracalı bir oğlu vardı.Küçüklüğünde gayet fena bir şeye alıştığı için her gece ellerini sımsıkı boynuna bağlayıp yatağına arkası üstü yatırılırdı.Hayatını ancak böyle kurtarabilmişlerdi.Yirmi yaşına girdiği halde daha salyasını sümüğünü toplayamıyor,katıyor katıyor dirseklerine kadar elleri pantolonunun cebinde cami avlularında ,viranelerde dolaşıyordu.Harpten evvel iki lafi bir araya getiremeyen bu aptalın gayet mühim bir müessesede müdürlük mevkiini ihraz ettiğini duyunca Cabi Efendi kulaklarına inanamadı.Kalktı.Söylenen daireye kadar gitti.Semercinin ahmak oğlunu gözleriyle gördü.Boş bir öküz gözünden daha boş, daha baygın, daha manasız, daha behimi gözleri eskisi gibi bakmasaydı onu tanıyamayacaktı.Evvelki sıskalığından eser kalmamış,tulum gibi şişmiş yüzünü koyu kırmızı bir renk kaplamış, parıl parıl altınlar elmaslar parlayan göğsüyle ,kollarıyla,parmaklarıyla şık bir canlı kuyumcu reklamına dönmüştü.müessesede ‘‘her şey, her şey bütün işler onun elinde’’ diyorlardı. Semtin namuslu, çalışkan, zeki, halûk, heyetli, âli mekteplerden diploma almış kıymetli evlatları ortada yoktu.Hangisini sorsa, ya ‘‘Allah rahmet eylesin, Çanakkale'de şehit düştü!’’ yahut: ‘‘Zavallı ailesini geçindiremedi.Sattı.Savdı.Anadolu'ya hicret etti!’’ yahut da : ‘‘Verem oldu,yatıyor...’’ cevabını alıyordu.Evet tanıdığı fazilet sahipleri bu bâdire

içinde ya ölmüş ya ölmek için o canlarını dağıtarak uzak ufuklara kaçmış yahut da ölüm döşeklerine serilmişlerdi.Sanki dört sene içinde korkunç bir ‘‘kötülük salgını’’ bir ‘‘fazilet kıranı’’ tımarhanenin dışarısını yakmış kavurmuştu.Bildiklerinden akılı, namusu, hayası yerinde olanlar,sade suya bulgurla meşhur kimyagerin nasılsa yalnız içinde buğday olmadığını anlayabildiğini mahûd vesika ekmeğine yatıyorlar, aç, perişan, bitkin, canlı iskeletler gibi meçhul bir akıbeti bekliyorlardı.Bu akıbet ne olabilirdi? Cabi Efendi bunu düşünemiyordu bile...Artık vakıaların sebeplerini bulmak melekesini kaybetmişti.Görüyordu ki hadiselerle sebepler,vâkıalarla müessirler birbirine karışmış, her şey karman çorman olmuştu, fakat sakin durmayan muhakemesi, kafasının içinde,kendi iradesine âsi mini mini bir makine gibi işliyor,onun zihnine yine birtakım sebepler getiriyordu; evet ne kadar meşru olsa,yine insanların hayvanlıklarına ait bir nev hasletleriydi. Milyonlarca adamın birbirini ne kadar ulvi bir mecburiyetin sevkiyle olursa olsun – başak biçilir gibi,kitle kitle öldürmeleri – sulh iştiyakıyla artık bütün dünya gazetelerinin alenen yazdığı gibi şüphesiz bir vahşetti!Bu vahşetin hakim olduğu,topun sadası gürlediği zaman aklın, mantığın, hakkın vicdanın sesi susuyordu.O vakit hissiyat sahnesinde yalnız behimî bir galebe ,bir kazanç hissi faaliyette kalıyordu.Bu hal ,yalnız harp meydanında değil;iktisat,ahlâk,muâşeret meydanında da aynı idi.İktisat meydanında ‘‘Kap kapanın!Vur vuranın!Âr dünyası değil,kâr dünyası!’’ felsefesini kendine din etmiş birtakım ne oldukları belirsiz yamyamlar türemiş,her şeyin fiyatını yüzde yüz bin fırlatarak koca bir milleti siyah bir ‘‘açlık,ölüm,kıtlık’’ çenberi içinde inletmişlerdi.Ticaret ulu orta bir ‘‘ihtikâr işi’’ olmuştu.Namuslu tüccarlar yavaş yavaş piyasadan çekilmiş yapılan cinayetin dehşetini halktan daha vâzih görebildikleri için bazıları köşelerinde felce uğramışlardı.Dövüş meydanında meşru olan behimî hırs,pençesini her müesseseye atmıştı.Bu,müzmünleşen umumi harbin şüphesiz zaruri bir neticesiydi! Câbi Efendi’nin muhakemesi ahlâk, namus, hayatiyet, insaniyet, merhamet kaydından âzâde serserilerin zengin oluşlarını tek bir sebebe atf ediyor;fakat aptalların, ahmakların, hımbılların en mümtaz mevkileri nasıl ellerine geçirdiklerine bir kulp bulamıyordu.

‘‘Acaba onlarda da hayvanlığın fâik bir kuvveti mi var?’’ diyordu.

Böyle fosforsuz,azotsuz,karbonsuz yaşamak..Sade suya bulgur tertibi Câbi Efendi’nin zekâsını söndürmemişti.Ama biraz hafifletmişti.Yavaş yavaş

uzaklardan ‘‘alemin ahvalinden ‘‘ gözünü çevirerek pek yakına ‘‘kendi haline’’ bakmaya başladı.O,miskinler tekkesine dönmüştü,ortalığı pislik götürüyordu.Karısı,kızları,evlatlıkları yerlerinden kalkamıyorlar.Yataklarında inliyorlardı.Anadolu’ya hicretinde artık ihtimali yoktu.Eskiden bir mecidiyeye giden arabaların bugün yolcu başına on lira istediğini haber almıştı.At,eşek,katır nesli sönme üzere! diyorlardı.Harp başladığı zaman iki üç yaşında bulunan çocuklar bugün yedi sekiz yaşına girdikleri halde nasıl madeni çeyrek,mecidiye,ikilik,kuruş,metelik görmemişlerse biraz sonra atı,eşegi,katırı bilmeyen bir nesil türeyecekti.Maarif nezareti büyük fedakarlıklarla müzeye gümüş bir ‘‘sikke koleksiyonu’’ tedarik edebilirdi.Fakat bu devirde bir hayvanat bahçesi yapılabilir miydi?Evet artık at,eşek,katır yalnız edebiyatta yaşayacak;zümrüd-i Anka kuşunun yanında birtakım dört ayaklı masal hayvanları da peyda olacaktı.Fakat Câbi Efendi bu hicret imkansızlığı karşısında da me’yus olmadı.’‘Uzaklara gitmem, şöyle İstanbul’un civarında bir yere...’’ dedi.Bu kararı ona verdiren açlıktan ziyade,şehirdeki halkın tahammül olunamaz bir dereceye varan terbiyesizliği idi.Muhitin değişen bozulan her şeyi gibi ‘‘terbiye’’ de berbat olmuştu.Değişikliğe çabucak alışan Câbi Efendi işe yalnız bu umumi terbiyesizliğe alışmadı.Erkek,kadın,ihtiyar,genç,çoluk,çocuk bütün halk deniz tutmuş sarhoş tayfalara ,bunak kaptanlara taş çıkartacak derecede küfürbaz kesilmişti!Eskiden kendisine sokakta bir şey soran ,lafa: ‘‘Lütuf buyurunuz pek baba filan..’’ diye başlarken şimdi karış piçleriyle zavallıya: ‘‘Oğlan,hödük,bana baksana...’’ diye hitap ediyorlar,hiçbir sebep yokken fena halde ağızlarını bozuyorlardı

***

Câbi Efendi muharebeden evvelki bir ‘‘devr-i alem’’ masrafını ederek İstanbul’un bütün civarını dolaştı. Makrı köyüne ,Ayastefanos’a, Kağıthane’ye, Beykoz’a, Terkos’a, Büyük Küçük Çamlıcalar’a gitti. Ekecek birkaç dönüm yer,barınılacak bir çatı arıyordu.Münasip bir şey bulamadı.Kira,mâliklerin asıl fiyatlarını birkaç defa aşırıyordu.Fakat bunun zarar olmadığını hesap etti.’‘Kendim ekerim,kendim biçerim,kendim yerim,ne kadar pahalı olsa yine kâr!’’ buyurdu.Kârın en büyüğü şehirden,kalabalıktan,ahvalini artık hiç görmek istemediği sokaklardan kurtulmaktı.Şüphesiz mahalleleri saran ‘‘terbiyesizlik salgını’’ kırlara taşamamıştı.’‘Artık kuşlar da kelebekler de insana küfredecek değil ya...’’ diye düşünüyordu.Yine bir gün,ilk trenle Suâdiye’ye inmiş,iki tarafına o bakına bakına

Bostancı'ya doğru yürümüştü.Evet büyük bahçeli bir köşk tutmak da maksada kâfiydi.Vâkıa denize yakın toprağın kuvveti yoktu.Fakat ne olsa yine yetiştirilecek bir şey bulunabilirdi. Güneşsiz sünbülî havanın her tarafı hafifçe zümrütleştiren tatlı huzuru içinde bağları,ağaçlıkları daha yeşil görüyor.Hafifçe esen rüzgârı derin derin kokluyordu.Tenhâlığın ağır kibarlığı,sükûtu ,zevki me'yus ruhuna manevi bir deva gibi tesir ettiğini duydu.

-Ooh...

dedi.Kenarında yürüdüğü,birkaç gün evvel yoğun yağmurla temizlenmiş tossuz şoseyi eğilip öpeceği geldi.Burada her gün tek başına gezmek ne büyük bir saadetine büyük bir nimetti!Üstünde insanın haysiyetine tecavüz edecek bir terbiyesize rast gelmek ihtimali yoktu.Gazeteler de okunulmazsa bozuk dünyanın çılgınlığından gafil yaşamak mümkündü.Burada ufuk,birbirlerinden uzak fasılalarla ayrılmış bahçelerin beyaz duvarları hayat açılmayan panjurlarıyla sanki daima samimi bir rüya gören münferid köşklerin ebedi uykularıydı.Hele b u تنها yol...Etrafı tarlalarla çevrilmiş bu تنها,bu temiz,bu asil şose...Sırma dalgalı bir başak deryası üstüne kurulmuş geniş,tehlikesiz bir sırat köprüsüne benziyordu.Evet bu köprü “şehir” denen kötülük,terbiyesizlik,fenalık cehenneminden insanı sanki ezeli bir sükut,bir necâbet cennetine götürüyordu.Câbi Efendi,elleri arkasında açık havanın hissiyatına verdiği galeyana,dalgın,mesut,saatlerce yürüdü.Tarlaların ötelere,neftî dağlara,sesi duyulmayan koyu lacivert denize tıpkı vezin bilmez bir genç şair gibi düşünmeden bakıyor,büyük bahçeli bir köşk aramak için buralara geldiğini bile unutmuş bulunuyordu.Birdenbire kulaklarını yırtıcı bir ses doldurdu:Vank, vank, vank...Hülyasından uyandı.Karşısına baktı.Uzaktan bir otomobil geliyordu.Üç saattir tahayyüle daldığı için muattal kalan muhakemesi birikmiş mahbus bir süratle işledi.Otomobilin önünde bir şey buldu.Niçin çalıyordu?

Otomobil hem yaklaşıyor, hem daha acı, hem daha şık vanklıyordu.”Acaba boru bozuldu da susturamıyordu? diye düşündü.Döndü.Arkasına baktı.Yol bomboştı.Kendisinden başka kimse yoktu.Otomobil deli gibi haykırıyor,kendine doğru koşuyordu.On metreden geniş şosenin en kenarında belki on santimetrelilik bir yer tutmuyordu.Mümkün kendisini koca otomobile bir mani olamazdı.”Sağ sol cihet takibi” kaidesi yayalar için değil,atlar arabalar içindi.Otomobilin dinmeyen

yaygarasını üstüne alınmaya mahal yoktu.Fakat niçin susyor,hem üzerine geliyordu;muhakemesi bunun sebebini bulamadan otomobil yanında durdu.Bu küçük çapta bir arabaydı.Manevra altını birdenbire ancak kazan kulpu kaşlarını görebildiği şık bir genç tutuyor,yanında uşak tavırlı bir herif oturuyordu.Tıpkı âheste bir ördek vakvoklamasının vezbiyle sorulan:

-Ulan,alçak kerata!Sağır mısın söyle bakayım?

Sualini işitince tepesini kulplarından kopmuş kaynar su dolu bir kazan devrilmiş gibi sarsıldı.Bu ne haksız ,ne manasız,ne arsız bir tecavüzdü!Böyle bir tecavüze aldırmamak insanlığa karşı affedilmez bir küfür sayılabilirdi.İçinden ‘ya bu rezili gebertirim,ya kendim geberirim!’ dedi.Yakın duran otomobile daha ziyade yaklaştı.Gözleri tımarhaneye döndüğü gün gibi parlıyor,beyaz top sakalının üstündeki penbe tumbul yanakları titriyordu.Sola eğri burnunu yukarı kaldırdı.Ağzını iyice yaydı.Küstah gencin sesini taklit ederek tıpkı bir ördek gibi vakvokladı:

-Ulan terbiyesiz maskara!Sen kör müsün?Söyle bakayım?

Otomobildeki genç herkese istediğini söyleyip de henüz istemediğini işitmemiş şımarık bir toy şaşkınlığıyla sarardı.Yanıdaki herifle bir an birbirlerine bakiştılar.

Genç sonra yine Câbi Efendi’ye döndü.Kalın kaşları açık alnına doğru yükseldi.Hint horozunun gagası altında kalmış bir ördek gibi vakladı:

-Niye yolun sağına geçmiyorsun?

-Ben araba mıyım behey budala?

-!

Uşağa benzer herifle efendisi de bu sefer bir çapan oğluna çattıklarını birdenbire anladılar.Câbi Efendi lörk gibi karşılarına dikilmişti.

-Sen beni bilir misin?

- Câbi Efendi zaten hazır cevaptı:
-Bilirim,işte terbiyesizin birisin,dedi.

Genç hiddetinden kendini kaybetti.Kalktı.Sağ elini bir şey çıkarmak istiyormuş gibi pantolonunun arka cebine sokmaya çalışıyor:

-Bırak şu keratayı geberteyim.Bırak.Bırak diyorum,bırak beni.Tutma...Diye çırpınır,uşağa benzer herif bütün kuvvetiyle kendisini zabta çalışarak :’’Merhamet buyurunuz,beyim,affedin beyefendim, yapmayınız ,bırakınız beyefendi hazretlerim.Kusuruna bakmayınız.Bunak bir kulunuz...’’ diyordu.

Câbi Efendi küstahlıkla dalkavukluğun bu mücadelesine bakarak gülümsüyordu.

- Bırak bakalım, şunun kakancasını da göreyim...

Siyah esvaplım uşağa benzer herifin kuvvetli kollarından kurtulamayan genç otomobilin koltuğuna yeni zaferler kazanmış mağrur bir kahraman vakarıyla yıkıldı.Kalın kaşlarının altındaki baygın gözlerini sertleştirmeye çalışarak :

- Herif !Otomobilin kığına bir kere bak da öğren!

diye vaktadı.Sen de gayet müthiş,gayet korkunç bir tehdidin aksi gümbürdüyordu.

Cevap beklemedi.Neticenin sıfır çıkacağını tahmin etmiş bir riyazi sükutuyla yoluna yürüyordu.Arkasına hiç bakmadı.Bu bitmez tükenmez muharebe yalnız şehrin içinde mahallelerin değil,işte kırların ahlâkını da bozmuştu.Hem kırım terbiyesizliği havası gibi pek sertti.Şehirde hiç olmazsa sebepli sebepsiz insanın yalnız haysiyetine tecavüz ediyorlar,fakat öldürmeye kalkmıyorlardı.

Câbi Efendi bir dakika evvel cennet gibi gördüğü yerlerden birdenbire ürktü.Kendisini insanıyet, medeniyet âleminde çok uzak,görünmez kaplanlar,kurtlarla dolu bir sahrada sandı.

Birdenbire kırdâ yaşâmtân vâzgeçti.Şehrin alışamadığı umumî terbiyesizliği hayat için daha emniyetliydi.

İstasyona bir an evvel yetişmek için geriye,geldiği tarafa döndü.Otomobil vanklamadan uzaklaşmış tâ uzakta yolun üstünde,küçülmüş,kabahatli siyah bir köpek yavrusu gibi kaçıyordu.Câbi Efendi durdu.Güneş olmadığı halde sağ elini alnına kaldırdı,gözlerini ufalttı.Dikkatle baktı.Kıçında hiçbir şey fark edemedi.”.....dön bak da öğren!” diye tehdit edildiği korkunç şey ne idi?Mecmualarda resimlerini gördüğü İngiliz tanklarının kış taraflarını gözünün önüne getirmeye çalışarak:

-Top muydu?Mitrâl yüz müydü?Yoksa yeni icat bir alev makinesi miydi? diyor,dönüp de bir kere bakmadığına pişman oluyordu.

Ömer Seyfettin

DÖNÜŞ

Bir zamanlar neredeydin ey kuş
 Nerelerden geliyorsun?..Bu uçuş,
 Bu uçuş hangi uzak illerden
 Düşünülmez ve bilinmez yerden
 Söyle ey ayrı uçan sevgili kuş
 Ne kadar çok seni yormuş bu uçuş?
 Bak,yeşil gözlerinin rengi donuk,
 Sarışın tüyelerinin rengi soluk
 Kanadın tozlu,sesin pek kurumuş
 Nice yıl söyle ne oldun ey kuş!...
 Bir zaman biz sevişen kuşlardık;
 Ne güzel bir yuvamız vardı... Yazık
 Ayrılıp uçtuk,o günden beri biz
 Dağınık bir yuvanın kuşlarıyız.
 Ayrılış demleri ateş gibidir

Sevginin telleri hep eritir
 Diyerek doldu içim bir korku,
 Değdi ta gönlüme sevdanın oku

*

En nihayet dediler: Döndü o kuş,
 Pek sevindim buna...Lâkin bu uçuş
 Ne kadar çok seni yormuş;artık
 Uçma ey sevgili kuş,uçma,yazık
 Sinen ateşli dikenler dolmuş
 Kalbinin goncası birden solmuş,
 Kanadın tozlu ve gönlün kurumuş
 Uçma,ayrılma,yeter sevgili kuş

Kadıköy: 30 Kanun-ı Sâni 335

Mehmet Behçet

HALK EDEBİYATI

Geçen nüshada da söylediğimiz vechile, ‘‘Dertli’’ milli zevki eserlerinde yaşayan,mutasavvuf bir şairdir.Bu hafta da güzel bir koşmasını derc ediyoruz.Yakında,O.Seyfi Bey’in bu şair hakkındaki kıymetli bir makalesini neşredeceğiz.

KOŞMA

Şairlik davasın sürme ey gönül
 Huzur-ı devlete âkılâne var
 Varlık kapısından girme ey gönül
 Bus eyle dâmenin dervişâne var

Düş râhına göz yaşların silerek
 Şevk ile ağlayıp gamla gülerek
 Miktarın tanıyıp haddin bilerek
 Serkeşlik eyleme kâmilâne var

Ehl-i aşk olanın yüzü yerededir
 Bu benlik davası aşka perdedir.
 Dedim ki ‘’Dertli’’ yâ.. derman nerdedir
 Dediler devletlü âlişâne var

KÜÇÜK HİKÂYE:

ŞAHESER

Nezaretin önünden geçerken ‘’Haydi, Nebil’e bir uğrayayım.’’ dedim.Kendisinin çok fazla olan meşguliyetini bilmekle beraber hiç olmazsa ayak üzeri olsun,hatırını sormuş olurdu.Bilmem bu his,bana nereden geldi?odasına girdiğim zaman kendisini birkaç kağıdı imzalamakla meşgul buldum.Beni görür görmez işlerini bıraktı.’’Billahi bu kadar mükemmel bir tesadüf olamaz!...’’ dedi.

‘’Ne o ,hayrola?...’’ diye elini sıktım.O,bir taraftan: ‘’Hele şuraya bir otur da ...’’ diyor diğer taraftan sigara uzatıyordu...

Karşı karşıya oturduk: ‘’Bilir misin...’’ dedi.Bir mahkeme reisi olmak ne ağır bir mesuliyet altına girmektir.Bazen düşünürüm de mübaşirleri,zabıt kâtiplerini,hatta nezaretin kahvecisini kendimden çok bahtiyar bulurum.Müddei ‘’Hak isterim!’’ diye bağırır,müddei ‘’masumum!’’ diye feryat eder.Hangisi haklı?..Bunun tayini her zaman kolay değildi.Yapacağınız şey delillere istinatla hüküm vermek.Mamafih delillerin muğfel olduğunu da hatrınızdan çıkarmazsınız ki,bu nokta kalbinizi derin bir ızdırab ile müteazzi kılar...Sonra çekmecesini çekti.Bir tomar kağıt çıkardı: ‘’İşte dedi..Senin için mükemmel bir fırsat . Bu adamı biraz evvel idama mahkum ettik.Bu kağıt mahkûmun tahrir-i müdafaasıdır.Filhakika kanunî bir kıymeti

yok; fakat iyi bir katip tarafından yazılmış, hükmü verirken bilsen ne kadar müteessir oldum. Bununla beraber okuduğun zaman göreceksin ki mahkûm hiçbir şeyi inkar etmiyor. Bilâkis her şeyi bilâ-pervâ, açıktan açığa söylüyor. Daha doğrusu kendisini müdafaa etmiyor, yalnız olan şeyleri anlatıyor. Bir zavallı ki hilkâten cani doğmuş. Buna rağmen eğer küçük bir nokta bulsaydım herhalde cezanın hafifletilmesi tarafına gidecektim. Hele kendisini görsen... Uzun kirpikleri arasında bir göl kadar âzade ve sakin gözleri var ki rûha derin bir itimat ve emniyet veriyor ve kendi kendinize bütün bunları yapan bu mu , bu zavallı küçük mü? Diye soruyorsunuz , mamafih verdiğimiz bu ağır hükmü nasıl bir sükunet ve vakarla dinlediyse , eminim ki minnetle de alnını eğmeyerek aynı vakar ve sükunetle gidecektir...’’

Aldım. Okudum. Filhakika kanuni bir kıymeti yok. Ancak daha fazla edebi bir kıymeti hâiz bulduğu için bir gece için ben de kalmasını arkadaşşıma rica ettim. Sözümlü kırmadı, muvafakat etti. İşte ben de aynen istinsâh ediyorum:

Ben hey’ât-ı içtimaiyenin arasından tard ve tağrib ettiği sefil ve münfesih iki uzuiyetin mahsülüyüm, Reis Bey Efendi! Babam benden sekiz sene evvel şu sandalye üstünde idam kararını yemiş bir adam, anam adı bir umumhanenin tavanları altında iki bıçak darbesiyle girmiş bir kadındır. İdam kararını yiyen bu adamla bir bıçak darbesi altında giren bu kadın, bir gün behimi bir ihtiyaç içinde çiftleşmek arzusunu hissetmişler.. Nihayet bu iki sarhoş ve kuduz uzuiyet temas ve tesadüm etmiş, beni babamın damarlarından alıp anamın karnına, anamın karnından alıp hayatın ortasına fırlatmıştır.

Vücudum ailemin sefaletine yeni bir sefalet ilavesinden başka bir şey yapmamıştı, babam küfür ediyor, anam bu eğri büğrü et parçasını, sefaletini tezyid eden yeni bir âmil olarak telakki ediyordu.

Anam için ben bir sefalet amilinden başka bir şey değildim. Ağızlar üçleşmiş , yiyen iki büyük ağız yanında bir de küçük bir ağız açılmıştı. Küçük; fakat bu da isteyen , bu da yiyen, en nihayet bu da mideye merbûd olan bir ağızdı. Gerçi babam o kadar fena bir adam değildi. Yalnız hatası çok okuması, fakat sayının mükafatını göremeyerek yeis içinde ispirotoya düşmüş olmasıydı. O, dimağen hasta bir adam daha doğrusu bir deliydi. Anam onu bir paçavra haline sokmuştu. Yapmış olduğu bütün

kötülöklere rağmen babamın ona o kadar fena ,o kadar elim bir zaafı vardı ki...Anamın fahişe olduğunu biliyorlâkin ses çıkartamıyordu.Çünkü artık o,bir adam değil,duygusuz,mevte mahkum ,yaslanmış makine idi.İkide birde anam: “ Kazan herif,kazan!..” derdi.Ben çalışmasam sen rakıyı nereden bulursun?... “Rakı,babamın en zayıf damarı idi.O zaman zavallı adam korkarak susar,sükut ederdi...

Ben ve babam odada terk edilirdik.Ve anam geceleri o bir odada müşterilerle içer,tekrar içer sonra olduğu yerde sızardı.IO vakit iri ve korkunç adamlar,bir yarasa gibi girdikleri bu evden ,gecenin zulmetleri ortasında yine yarasalar gibi çıkarlardı.

Geceleri evimiz böyle adamlarla dolup boşalırdı.Sabahlara kadar küfürler,haykırmalar ,ulumaya benzer kahaahalar yuvarlanırdı.

Bu şerait dahilinde ilk işittiğim insan sadası küfür ,ilk gördüğüm nevâziş ve muhabbet tokat olmuştu.Ben bir sefalet amili idim,Reis Bey Efendi!Ben bir lağıma düşmek iktiza ederken kazara yolunu şaşırarak hayata çıkmış bir çocuktum ki bir saniyenin günahını çekiyordum.

Bütün işim akşama kadar mahallenin gübrelüğünde yuvarlanmaktan ,kavga etmekten,gelip geçenleri taşlamaktan ibaretti.Umumhâne çatısında doğduğum için piçten,viranelikte yaşadığım için köpekten hiçbir farkım yoktu,yaşamak değil,bütün mezelletleriyle bütün sefaletleriyle hakiki bir sürünmek ve sürüklenmekti.Anamın günahı,babamın fenalığı daima mahalleli tarafından bir tokat gibi yüzüme çarpılırdı;bu ,beni miskin ve münzevî yaptı,Reis Bey Efendi!...

Bir gün babamın hapis edildiğini söylediler.Bu,onun hapse bilmem kaçınıc girişi idi.Ve bir müddet sonra onun ipe çekileceğini haber aldık.Onu son ziyaretimiz bir darağacının altında oldu.Anamla kucaklaştılar.Sonra beni kolları üstünde havaya kaldırarak kendisini ihatâ eden koca bir kümeye karşı: “Bu benim oğlumdur,eğer yeni bir canı kazanmak istemiyorsanız bizi beraber asınız!..” diye bağırdı.Bu sözleri söylerken çehresinde derin bir vakar ve sükut vardı.Etrafında her şey,onu ferih ve müsterih seyreden şu insan yığınımı zelil ve hakir küçülüyor,sanki babamın ruhu,şu kğmenin üstünde kanatlarını hakim ve mütehakkim iri bir kartal gibi geziniyordu.

Bundan sonra anam işlerine daha fazla bir faaliyet vermişti.O,sanki durup dinlenmeyen bir makine idi.Suyu ispiroto ve ateşi para olan bu makine muttasıl dönüyor,hareket ediyordu.Bazen bir tevakkuf arz olurdu.O vakit anam sokağa çıkar ve kolunda birisiyle avdet ederdi.Ah bunlar ne müthiş ve korkunç gecelerdi!...Böyle gecelerde bazen tokatlar iner,küfürler çarpışır ve uzun parlak bıçaklar meydana çıkardı.

Bir gün anam: Ben seni artık besleyemem.Sen de kazan!..” dedi.O günden itibaren bir iş aramak mecburiyeti altında kaldım.Esasen bunu ben de hissediyordum.Artık ben de anlıyordum ki yaşamak için para lâzımdı,Reis Bey Efendi! İlk iş aramasına mahalleden başladım.Her nev sanatı kabullenmeye hazırdım;fakat müracaat ettiğim her kapı “Biz orospu çocuğu beslemeyiz!..”sözümü yüzüme kapanyordu.Benim ne günahım vardı,Reis Bey Efendi?...Uğradığım bu tahkir ve istiskaller nihayet beni zelil ve bedbin,hakir ve sefil yapmış,ruhuma ilk fesat tohumunu ekmişti.Yaşamak lâzımdı,Reis Bey Efendi,para lâzımdı,kadın lâzımdı.Halbuki ben bunların hiçbirisine mâlik değildim.Midem aç,yatağım boştu.Para bulamıyordum.Ve kazanmak çok zor,çok öldürücü idi.Artık anam bana kapısını açmıyordu.O,kendi müşterileriyle ve kendi alemiyle meşguldü.

Bir gece, soğuk, dondurucu, öldürücü bir gece, tam iki günlük bir açlığın yorgunluğuyla harâb ve uyumak için bir çatı altından mahrum anamın evine geldim.Hasta idim.Gözlerim dönüyor,çenem şedid bir ra'se içinde çarpıyordu.Göstereceği bir köşe ,vereceği bir dilim ekmek için onun bütün kötülüklerini affedecektim.Kapıyı çaldı.Cumbanın penceresinden çatlak bir ses,anamın sesi: “Kimdir o?...” dedi.Üşümüş hasta bir sesle: “Benim!..” diye cevap verdim.Anlamadı.”Gecelik mi kalacaksın?...” diye sordu.”Hayır dedim.Benim,anne...Tam iki gecedir aç ve hastayım.Sokakta yatıyorum.Bu gece için yalnız bir dilim ekmek ve bir köşe...” Uzun bir homurtu ile: “Burası han değil..Gir sokakta yat!..” diye bağırdı.Ve sonra camları kıran bir şiddetle pencereyi indirdi.Birden gözlerim döndü.Gece,gözlerimin önünde daha siyah bir korkunçlukla uzandı ve karardı.Ben sanki iri,büyük bir kaya sıkletiyile bir an içinde bu uzun ve kara uçurumun içine düştüm.Bu öyle uçurumdu ki sonunda zincir ve kanlar içinde altın ve servet kaynıyordu.

İşte o gece yaşamak için çalmak ihtiyacını hissettim, Reis Bey Efendi! Her türlü tehlikeye göğüs gererek, beni bekleyen mahbes ve zincir seslerine asla ehemmiyet vermeyerek lâlettayn bir eve girdim ve çaldım. Hiç bir şeyden korkmuyordum. Artık benim için korkacak, ihtiras edecek bir hudut kalmamıştı. Dünya nazarımda maniasız bir çöldü ki artık burada ne kanunun tehdidi işitiliyor ne de hapsin ve mücâzâtın korkunç hayali görünüyordu. Burada adaletinizin terazisi parçalanmış hurde-hâş olmamıştı, Reis Bey Efendi? Bir elinde adalet terazisini tutan diğerinde mücazât kitabını taşıyan kanununuzun timsali , burada terazisini fırlatmış, kitabını yere çarpmış, bana: “Çal, çal...” diye bağıyordu. Çaldım. Kanunlarınızı çiğneyerek mahbeslerinizin üzerinden atlayarak, mücazât ve adaletinizle istihzâ ederek çaldım. Parayı cebime indirirken vücudumda sinirlerim, karnımda midem “İsteriz!..” diye haykırdılar. İstiyorlardı haklarıydı. Düşünüyordum ki bu para, midemi tamamıyla doyuracak; bu para ete, ılık ve yumuşak ete karşı ruhumdaki müebbet tahassürleri tatmin edecekti Ben de karnımı doyurduktan sonra bizim eve gelen müşteriler gibi bir umumhaneye girecek, orada bir kadın vücudu üstünde tahassürlerimi dindirecektim, kadın ve yemek!.. Ah, bunlar iki şeytandır Reis Bey Efendi ! Hüviyetinizi tırnaklayan , birine verdikçe diğeri “bana da!..” diye başını çıkartan ve somurtan iki malum şeytandır. Bunu düşünerek midemi doyurdum ve sonra o evlerden birisine daldım. Etrafıma göğüsleri çıplak, bacakları çıplak, gözleri sürmeli, yüzleri boyalı bir sürü kadın toplandı. Terli vücutlarından bir et ve kadın kokusu yükseliyordu. Tamamıyla yakın olduğumu hissetmek için ellerimle omuzlarına temas ediyor ve bunlardan arzu ettiğim herhangi birisini istersem temellük edeceğimi düşünüyordum. Bu bir küme kadın içinden birisini alarak koluma taktım ve yukarıya çıktım. Bu gecelerce devam etti.

Günler geçti. İkinci defa tekrar çaldım. Bunu da doğruca ona Roza’ya götürdüm.” Al!.. dedim bütün bunlar senin için”

Bu kadın güzel miydi? Hayır!. Fakat öyle kırmızı ve ılık dudakları vardı ki sanki hala tazeliği ve sıcaklığıyla duruyordu ve gözleri vardı ki derinlerinde sanki yek diğeri girift olmuş bir yığın kemik ve bir yığın ölüleri dalgalarında sürükleyip ufuklara nakleden muzlim ve büyük bir denizin hayali yaşıyordu. Ben işte bu kadının göz ve dudaklarında ruhumun bütün zevk ve arzularını buluyordum. Ve paradan

yapılmış adi bir mahluk olmasına rağmen onu seviyordum.O para istiyordu; fakat bunu bulmak müşkildi Reis Bey Efendi!Hususiyle birkaç zaman işlerim pek fena gitti.Polislerin sıkı tarassudları maksadımın husulünü güçleştirdi.Cebimde sarf olunacak bir param kalmadı.Midem ve sinirlerim: “Yemek ve kadın!” diye bağıyorlardı.Düşündüm,taşındım,ne olursa olsun giderim ,dedim.Ve bir gün ona ,elim ve cebim boş gittim.Kendisini başka birisiyle meşgul buldum.O zaman bir an kanlarım damarlarımda durdu,incimâd etti.Sonra ayaklarımın altında birden mahûf,siyah bir uçurum açıldı.Döndüm,başım döndü,muhitim döndü,o döndü,hava döndü,gözlerim karardı.Ve nâgehan bu kara ufuk içinde bir sütun,kandan bir sütun yükseldi.Üzerine hücum ettim:”Kahbe!..”diye haykırdım.O,birden kolumdan tuttu.Ve çıplak karnına vurarak:”Açım aç!..”dedi.Paran var mı?”Hayır!..”diye cevap verdim.Sonra sefil ve aciz,başı eğilmiş,tıpkı miskin bir köpek gibi sokağa fırladım.Başım kaldırımlarda,vahşî,yaralı bir kaplan gibi dolaşıyordum.Sokakta zengin ve süslü arabalarda zî-kudret ve zengin adamlar geçiyorlardı.Ah bütün servet,bütün kadınlar,bütün zevk ve refah,her şey,her şey bu melûn adamlar içindi; bunlar ki mantarlar ve haşereler gibi,yapışmış oldukları hasta kaburgalarımız üzerinde kan ve terlerimizle tağdî eyliyorlar ve sonra mükâfât olarak arabalarının çamurlarını bilâ-perva suratlarımıza yapıştırıyorlardı.Bu haksızlıktı,Reis Beyefendi!Bu pek sahih ve açık tabirle çirkin bir haksızlıktı.Biz her emre mutî ve münkad,miskin ve hakîr hayvanlar gibi bu haksızlığa sükût ediyor,başımızın üzerinde mütehakkim,sert bir çelik yumruk gibi duran şu demir ve altın pençeye karşı isyan edemiyorduk.Onların cebinde şıkırdayan paraları zerrelere arasında bizim göz yaşlarımız,bizim terlerimiz bulunduğu halde onlara:”Bizim de hakkımız var,haydutlar!..”diye bağırıyorum,bilakis köstebekler gibi arzın altında çalışarak oradan morarmış tırnaklarımızla söktüğümüz servetleri,hayvanlar gibi arzın üstünde uğraşarak oradan alnımızın terleriyle istihsal eylediğimiz paraları iki büklüm olmuş sırtlarımızda taşıyıp doğruca onların doymayan,doymak bilmeyen,doydukça acıkan,aç,obur midelerine getiriyor,”işte bir yığın kırbaç,bir yığın zincir,bir yığın kuvvet!..”diyorduk.Bunda benim de hakkım vardı,Reis Beyefendi!Bunda benim mensup bulunduğum sefil tayfanın da hakkı vardı;bir hak ki bütün haklar gibi yalnız silahla istihsâl edilebilecekti.İşte ben de öyle yaptım,onlara “Ben de varım!..”dedim,”Ben de mevcudum!..”dedim;çünkü gençtim,çünkü en nihayet ben de bir insanım.Ben de yaşamak isteyen bir insandım,Reis Beyefendi!..

Bu, soğuk, bu çok soğuk, karlı, rüzgarlı bir kış gecesi idi. Sefil ve parasız, Beyoğlu'nun kaldırımları üstünde dolaşıyordum. Sevdiğim kadın başka birisinin kollarında dönerken, ben sefil bir hayvan gibi bu kaldırımlar üstünde, midem ve kesem boş, bir zerrecik hayat ile ısınıp uyuyacak sıcak bir köşe arıyordum. Kar, yağmur, parça parça pamuk yığınları gibi dönerek dolaşarak çamurlar üstüne düşüyordu. Vakit çok geçti. Sokaklar tenha ve kimsesizdi. Tepebaşı'ndaki "bar"dan bir yığın kahkaha, bir yığın musıkî, bir yığın zevk kaldırımlara dökülüyor, buğulanmış pencereler sefil ve küstah yüzüme gülüyorlardı. İçeride zevk, kadın, musıkî; içeride kahkaha, ziya, hayat; içeride her şey her şey mevcuttu. Dışarıda ben ve Fırat bekleyorduk.

Ah, siz bu kış gecelerini bilmezsiniz, Reis Beyefendi! Cebiniz boş, mideniz boş, tipiler altında, fırtınalar karlar altında böyle ıslanmış bir sokak köpeği gibi üşüye üşüye titreye titreye dolaşmadınız değil mi Reis Beyefendi? O halde bilmezsiniz, bunları bilmezsiniz...

Durdum, bekledim. Titreyerek, bu buğulanmış camlar önünde daha fazla sefil ve serseri, aşağı yukarı gezinerek üşüyerek durdum, bekledim. Saatler geçti. Gece ilerledi. Nihayet musiki yavaş yavaş kesildi, lambalar yavaş yavaş söndü "bar" boşalmaya başladı. Artık gidiyorlardı. Kadınlarıyla, kahkahalarıyla, sıcaklıklarıyla, durmayarak, bakmayarak dinlenmeyerek gülüşe gülüşe gidiyorlardı. Sıcak evlere, sıcak odalara, sıcak yataklara, zevke, huzur ve refaha gidiyorlardı. Ben de sürükleniyordum, onların arkasında bir gölge gibi yürüyor ve sürükleniyordum. Bana bakmıyorlar benim mevcut olduğumun bile farkına varmıyorlardı. Erkekleri kalın paltolar içinde, kadınları mantolar ve yuvalar altında vücutları sıcak ve kadınları şüphesiz ki tok, odaları sıcak ve aydınlıktı. Şimdi oraya girecekler kadınlar.....
....., erkekler palto ve elbiselerini atacaklar, orada istihşâle edilmiş bir zevki burada ikmâle çalışacaklardı. O vakit bu kadınlar soyunacaklar birer birer elbiselerini, ve gömleklerini çıkaracaklar, tamamıyla çıplak, göz döndüren güzellikleriyle gerinerek, hilâli kalçaları beyaz ve ince bilekli bacaklarıyla mahmur ve sarhoş, tır ve zevk dolu bir odanın ıtır ve zevk dolu sıcak ipekleri içinde dönecekler, dolanacaklar, bitenekadar, kadardönecekler, kıvrılacaklar, kıvrınacaklardı. Ben ne yapacaktım, Reis Beyefendi? Gecenin zulmetlerine uluyan köpekler gibi aşıktan tırnakları yiyen kediler gibi kafese kilitlenmiş bir kaplan yavrusu gibi hırçın ve asabi

sabahı olmayan bu gecelerin, karları fırtınaları altında midem ve kesem boş,titrete titreye dolaşacak ve sabahı bekleyecektim? Bu niye ve niçindi,Reis Beyefendi söyleyiniz bana ,bu niye ve niçindi?...Şuna kanidim ki servet,servet hiçbir zaman sayın mahsülü değildi;Bu haksız tevzî, talihin ve yanlış kurduğumuz cemiyetin melun bir eseriydi.Madem ki onu biz kurmuştuk.O halde cemiyetin âhengi ve beşerin saadeti namına onu yine biz devirmeliydik.Söyleyiniz bana ,bu böyle değil mi?..

Ve işte o gece kararımı verdim.Kendimde o kadar muhayyır-ül ukül bir azim ve irade gösteriyordum ki damarlarımda bir ilah kanı cevalana başladı zannediyordum.Ah,onlara;bakmayarak dirsek vurup geçtikleri şu küçük ve çamurlu mahlûkun bir gün nasıl müthiş bir kuvvet olduğunu gösterecek şu küçük ve çamurlu pis elbiseler altında ne korkunç ve büyük bir hüviyetin saklanmış olduğunu en müthiş misalleriyle onlara ispat edecektim;bunu o kadar mühim ve o kadar kolay görüyor,bunu o kadar büyük ve o kadar mukaddes bir vazife telâkki ediyordum ki...Hemen ertesi gece onların girdiği evlerden birisine dühul etmek fırsatını buldum.Vakit oldukça geçti.Her şey uyuyordu.Bütün eşya vürudumu bekliyor gibiydi.Paraya müteallik olan şeyleri cebime indirdikten ve cebimi tamamıyla doldurduktan sonra hiçbir şeye dokunmadım.Yalnız masanın üstünden lambayı alarak yere döktüm ve onu bir kibritle tutuşturdum.Çünkü bu lâzımdı.Ve sonra yavaşça dışarıya çıktım.

Ah , şimdi caddeler ne kadar güzeldi.Reis Beyefendi! Onlarda hiç de o,dün akşamki ruhu üşüten fırtına ve bürudet yoktu.Karnımın doymaya,vücudumun ısınmaya ve kollarımın kadına ihtiyacı vardı.Meyhanelerin sıcak ve buğulu camlarında bana ‘‘Gel,gel!...’’ diyen bir davet sesi hissediyordum, girdim; ağır ispiro ve anason kokusu sinirlere rehavet veriyor,masa başında iki büklüm insanlar,ulumaya benzeyen kahkahalarla içiyorlar ve tıkınıyorlardı.Ben de onlar gibi oldum,onlar gibi ulumaya benzeyen kahkahalarla içtim.Tıkındım.Gözümün önünde eşya ve mevcudât hafif bir dumanla örtülmeye başladığı zaman burasını terk ettim.Uzaktan yangın boruları geliyordu...

Doğruca ona, kadınıma, paramın kadınına gittim.Mama beni tevkif etmek istedi.Pek kat’î nazarlarımla onu yerinde .....sonra doğruca odasına çıktım.

Odaya girişim,kadında hayretle müterâfık bir korku,müşterisinde ciddiyetle karışık bir helecan tevlid etti.Kadın çehresi dağınık yataktan doğruldu.Üzerine yürüdüm: ‘‘Yine mi,kahbe,yine mi?..’’ dedim.Vahşi bir kedi gibi dişlerini sıkarak hırçın ve küstah başını salladı: ‘‘Evet!...’’ dedim ve sonra yine eskisi gibi çıplak karnına vurarak: ‘‘Açım,aç!..’’ dedi.Paran var mı?... ‘‘Evet,var !...’’ dedim.Bir saniye durdu,inanmadı,gözlerime baktı.Elimi cebime soktum.Ve oradan bir avuç para çıkararak yüzüne fırlattım : ‘‘İnanmıyor musun?’’ dedim.Cevap vermedi.Bir avuç daha çıkararak tekrar yüzüne çarptım: ‘‘Al,al bakalım!..dedim..Daha istiyor musun söyle?’’ O birden değişti,ufaldı,küçüldü,bir kedi bir köpek kadar küçük bir mahluk oldu.Ve ayaklarımın arasında sefil ve mütebasbıs,iki büklüm olmuş vücuduyla kıvrıldı,eğri bir et ve kemik külçesi haline inkılâp etti.Zayıf,gergin sırtında sivrilmiş kemikleri ve göğsünü kafesleyen çıkık,hasta kaburgaları elim bir sefâlet ve mezellele görünüyordu.

Müşterisi, eşyasını toplayarak homurtular içinde odayı terk etti.O zaman onunla ben karşı karşıya yalnız kaldım.Kolundan tutarak şiddetle kaldırdım.Makine ve müteharrikmiş gibi doğruldu.Yine dudakları yeni açılmış bir yara kadar kırmızı;nefesi,buharı tüten bir kan kadar sıcaktı.

Birden, bu paradan mahlûk kadından öğrenir gibi oldum.Kolundan tutarak kendisini çıplak bir çuval gibi yatağa fırlattım.Ve yerdeki paraları göstererek: ‘‘Bütün bunları senin için getirdim,al,al..’’ dedim.Dudakları kapalı ,zayıf omuzları arasına gömülen çehresi hasta ve yorgundu.Ağzı rakı kokuyordu.O kadar ısrarıma rağmen gözlerini açamadı.Pek belli ki müşterisiyle hayvan gibi içmişti.Tıpkı üryan bir kadavra halinde yatıyordu.Gözleri içeriye çökmüş ve göz kapakları örtülmüştü. Güçlkle nefes alıyordu.Herhalde bu yorgun vücut uzun bir uykuyla dinlenmeliydi.

Uzaktan yangın boruları uzun gürültülerle geçtiler,gecenin sükutu içinde uzak mahallelerden itfaiye arabalarının gürültüleri kayalardan düşen kalın kalın zincirler gibi tavk ve müselsel,medenî bir ahenk ile uzandılar;bu benim şah-ı eserim idi,Reis Beyefendi!Fakat maalesef nâ-tamam bir şâh-ı eserden başka bir şey değildi!..

Roza'nın yanından kalktığım vakit başım iyiden iyiye dönmekte idi.Tam memesinin üstünde derin ve kırmızı bir fetha açılmış,muttasıl sızıyor,ve sağa sola

ayrılarak yarım saat evvel ‘‘Açım!’’ diye eliyle vurduğu çıplak karnının üstünden yatağın beyaz çarşafına doğrubilâ-fasıla akıyor yayılıyordu;ölmüş gibi idi,artık ‘‘Açım,aç...Paran var mı?..’’ demiyordu.Roza’yı doyurmuştum,onu bir daha acıkılmamak üzere kan,ölümle müebbeden doyurmuştum;şu suretle nâ-tamam olan şah-ı eserim ikmal edilmiş idi.

Vahşi bir arzu içinde her iki şah-ı eseri bir arada görmek üzere pencereye gittim ve perdeyi kaldırdım: Kızıl cehennemi bir renk Beyoğlu’nun semasını aydınlatmış ve karşı evlerin duvarlarını vahşi bir renk içinde boyamıştı.Önümde ateş,arkamda kan vardı...

Bundan sonrasını ,tabii,bilirsiniz,Reis Beyefendi!Vereceğiniz hükmün ne olduğunu çok iyi anlıyorum.Başımı eğmeyerek mağrur ve metin ölüme giderken size teşekkür ve dua etmeyi unutmayacağım...

Selâhaddin Enis

MİZAH

İKİ MEKTUP

Tevfik Paşa’dan Ali Emirî Efendi’ye

Ey kâr kadimi ihyâ eden zât
Daima bizimle ol sen hem-murâd,
Karşında titreyen Köprülü Fuat,
Yeniden yükselsin kaside,gazel!

Mecmuanız gayet sevimli,latif
Hem parada ağır,hem yükte hafif,
Hayr-engiz olmuş Süleyman Nazif,
Hecede bir şiir bulmadım güzel!

Benimle beraber gel,dua et de
Bizi dilşad eylesin rezzâk-ı ezel!

Ali Emiri Efendi'den Tevfik Paşa'ya

Bir zaman göklerde aradım sizi,
Nihayet zeminde buldunuz bizi,
Bırakın kibleli dinen densizi,
Turan ellerinde çalsın kavalı!

Tevfik Paşasıyım edebiyatın,
İşte böyle çıkar zevki hayatın,
Sırası Fuad'a geldi heyhatın,
Hiç böyle gülmedim doğdum doğalı!
Azminle bin yaşa ey sadr-ı cedid
Var iken sizde bu cesaret,ümid

ANADOLU TÜRKÜLERİ

Meşhur Alman müsteşriklerinden Doktor Frederik Gize'nin kitabından naklettiğimiz bu samimi parçalardan ilk ikisi Ödemişli derviş tarafından söylenmiştir.Son kıta Diyarbakır türkülerindedir.

Dalga dalga esen seher yelleri
Yine sen bilirsin bizim halleri
Köyümden karımdan soran olursa
Her akşam gözlesin uzun yolları

Yüce minare okutur ezan

Bir benim her köye nameler yazan
Her akşam toplanıp köyde kız,kızan
Ağlayıp gözlesin uzun yolları

***

Ay doğar çini mini
Öpsem ağzın içini
Dün gece neredeydin
Koynumun güvercini

Ay doğar meşelerden
Gül suyu şişelerde
Herkes almış yarini
Ben kaldım köşelerde

***

Bahra döktüm göz yaşımın selini
Bir âh çektim yıktım gurbet elini
Herkes sarmış bir cıvanın belini
Ben oyum ki boynu bükük kalmışım

İKRAM

Komedi bir perde

Muharriri:Kemal Emin

-Geçen nüshadan ma'bad-

Mesti-(iğrenerek)tavuk etini sevmem.

Felâtun-Peki ama,ben de sizi sabahleyin mideniz boş,aç açına sokağa bırakmam...Gücüme gider.

Mesti-Bunda güce gidecek bir şey yok...Adetim değil sabahları bir şey yemem...

Felâtun-Ne kadar olsa zayıfsınız,yolda belki baygınlık gelir.

Mesti-Hayır,hayır bir şey olmam...Fakat şey...Lütfen...

Felâatun-Ne istediniz?

Mesti-Şey.....şu.....Hani....

Felâatun-Ne oldu efendim,ne var?

Mesti-Beni biraz Munise Hanım2ın yanına götürmenizi rica edecektim.

Felâatun-Niçin?

Mesti-İfâsı lazım bir şey için...Malum ya....Tesviye-i din...

Felâatun-Şaka mı ediyorsunuz oğlum.

Mesti-Neden şaka olsun efendim...Borcum değil mi?

Felâatun-Bakınız işte buna tahammül edemem.Hanemde velev pek cüz'i olsun bir para sarfetmenize razı değilim.

Mesti-Müsaade ediniz...Borcumu ödemeliyim.

Felâatun-(kat'i bir ifade ile) benim âmir-i mutlak olduğum yerde sizin borcunuz olamaz.

(Naçizane) Bir ufacık ikramın kabul buyurulmasını istirham ederim

Mesti-Ne buyurdunuz?!..

Felâatun-Malumunuz iken peder ve validenizin o kadar iltifat ve ihsanlarına mazhar olmuşum ki,mahdumlarını bugün niam-ül matlûb kendi evimde bulmak tesadüfen bir lutf-ı mahsusidir. (Gayet nazikane) mukabele-i şükran için kendi tarz-ı kabulce bir ikramda bulunmak fırsatından beni mahrum etmezsiniz zannederim.

Mesti-Fakat..Müsade buyurunuz,müsaade buyurunuz.

Felâatun-(şiddetle) Fazla söz istemem hocanızım emrediyorum.

Mesti-Madem ki yoktur katiyetle emrediyorsunuz.

Felâatun-Sizin gibi kıymetli bir misafir her zaman ele geçer mi...Allah,Allah teklifimi var!...

Mesti-Cidden mahcub oldum.

Felâatun-Canım,o kadar sıkılacak bir şey yok.

Mesti-Sıkıldığımı ketm etmem...Ma-haza müsaade buyurunuz da hiç olmazsa Munise Hanım'a ihtiramatımı takdim edeyim.

Felâatun-Bak bunda hakkınız var(Zeyl çekerek) Munise,(kapıdan bağırır) misafiriniz gidiyor,sana takdim-i ihtiram etmek istiyor,çabuk gel.(Mesti'ye) bir saniye ....şimdi gelir.

Birinci Sene/Birinci Cilt

Sayı:10

13 Şubat 1919

ŞÂİR

HAFTALIK EDEBÎ MECMUA

Müdürü :Yusuf Ziya

Hafta Musahabesi.....Yusuf Ziya	Bayram Sabahı.....Hakkı Tahsin
Temâşâ Tarihi.....Salih Fuad	Şiir.....Ahmet Nazım
Şiir.....Kazım Nami	Şiir.....Yusuf Ziya
Şiir.....Faruk Nafiz	Hikaye.....F.Celalettin
Hikaye.....Reşat Nuri	Yeni Eserler.....Süleyman Nazif
Şiir.....Sezâ	Şiir.....Dertli
Komedi.....Kemal Emin	

Gelecek nüshada:Mehmet Emin,Süleyman Nazif,Yahya Kemal

Helal Matbaası-Babıali Karşısında

1919

Fiyatı yedi buçuk kuruştur.

Œir ve makale mecmua namına gönderilmelidir.

Abonesi:Osmanlı devletleri için seneliği: 235 altı aylık 125 kuruŒtur.Mecmuaya bütün muamelat için Sedat Salim Bey'e müracaat lazımdır.

İlan Œeraiti mahiyetine göre kararlaŒtırılır.

Adres:Babıali Caddesinde "Œair" mecmuası idarehanesidir.Adres tebdili on kuruŒ ücrete

tabiidir.Evrak iade edilmez.

Telefon: İstanbul-1634

HAFTA MUSÂHABESİ:

İFLAS

Ağır hastalar ölüme, yaklaşırlarken iyileşir gibi olurlar.Aruzda tıpkı o halde.Bu yabancı veznin bütün taraftarları , talilerini bir son defa daha denemek üzere irili ufaklı,meydana atıldılar.sakin,nazik köşesinde kendi kanaatleriyle haşır neşir olan reşit ser ü pânın bile ..... 606 ilacından kazın ayağından misaller getirerek yavru bir kuş tecrübesizliğiyle müteradit Zayıf sesini titretti.

Ah aziz-i mühpem saf ve samimi sandığım sizin gibi bir gencin böyle işlere karışmamasını o kadar gönülden isterdim ki. –fakat, ne yazık temennim boşa çıktı , bir defa siz de bu gürültüye girmiş oldunuz!

“ Aruzundan heceye heceden aruza ! ” sürnameli musahabede de söylediğim vechle biz aruzu acimizden dolayı bırakmadık. Hatta en bariz misaliyle son makâlenizde sebat ediyor ki, bu köhne vezne şiddetle taraftar olan zat-ı aliniz gibi kıymetli şairlerinizden daha ziyade vakıfız!

Maşallah ,siz bütün Türkçe kelimelerin tabii tecvidini ,hakiki telaffuzunu bozarak kullanmakta şayan-ı hayret bir maharet gösteriyorsunuz “atalar denizi” ni de aruza uydurarak

Atalar denizi = fa’ulün fa’ulün

A canım a gözüm = Atalar Denizi

Doladık diline = Atalar Denizi

deyişiniz bunun en canlı misalidir. Fakat , hain istidâdınız...yâr olmadığından , yazarken de fark edemeyecek kadar bu ahenk noktalarını kavrayamadığınız için hala hatanızı anlayamadığınıza kâniyim !

Öyle ise dinleyiniz:

Atalar denizi =fa'ulün fa'ulün değildir. Zira : Atalar = fa'ulün olur ama denizi hiçbir vakit fa'ulün ahengine müsavi olamaz. Fakat zât-ı aliniz , bütün manzumelerinizde olduğu gibi son şiiriniz!

Bu ilahi (Geceyi) ....ihdâ' etmiş

mısraındaki (Geceyi) kelimesinin de tabii ahengini de perişan ederek kullanmağa cevâz verdiğiniz için belki buna da taraftar olursunuz. Lakin bu işe hakkıyla akli erenler pek de sizi alkışlamazlar.

Sonra aruz demek hecelerın kısa ve uzun olanlarından istifade ederek musiki yapmak , demektir ! buyuruyorsunuz.

Evvela , haberiniz olsun ki ,edebiyatta vezin denen nesnenin gürültüsüne hiçbir kıymet verilmez.''Nazm'' denen hususi bir ahenk vardır ki şâirin bağrından kopar. İşte makbul olan deruni seslerdir.

Bir de; aruzun uzun ve kısa hecelerden ahenk tesis etmesi de zannettiğiniz gibi bir meziyet değil , feci' bir kusurdur. Çünkü sanatkar , samimi hislerini, içten coşan sesleri bu dar ve yek-nesak kalbe sokmağa mecbur oluyor.. Halbuki milli veznimizde yalnız adet hece vardır. Onda her şair istidâd ve iktidarı niyetinde ahenk tesis edebilir. Binaenaleyh bu meselede de beyaz bayrak çekmek size düştü !

Gelelim ''Tornistan'' keşfine!

Evvela '' Denize düşen her seygi'ye sarılır. '' diye , musahabemi benzettiğiniz zehirli mahlukun sizi de ısırmasını hevesle temenni eder ve zerafetinizden dolayı da tebrik eylerim.

Şimdi bu bahse dair de kısaca söyleyeyim ki, siz bunu da aruz vezni gibi yarım yamalak anlamışsınız.

Bir kere şiir , başlayan ,yürüyen ve biten bir şeydir. Binaenaleyh ibtidâ'sı , ortası ve sonu vardır . Halbuki bir eserin mutalaasına nihayetinden başlanarak kadar gelindiği halde hiçbir değişiklik göstermezse onda vahdet-i mevzu denen şeyin bulunmadığına , daha doğrusu boş bir gürültü olduğuna inanmaktan başka bir iş yapılamaz. Dediğiniz tekerrürler ve dönüp kıvranırlar her edebiyatta vardır. Hatta ‘‘Terci-i bend ‘’ de bunun bir nev'idir.

İşte azizim , görüyorsunuz ki iddialarınız en zayıf bir tenkidin karşısında bile duramayacak kadar çorak. Binaenaleyh artık kendinizi bu hususta yormayınız. Siz , bu sanî' ve müstebidd çenberin tazyîkinden kurtulmadıkça her yerde karşılaşacağınız müthiş bir heyülâ var : İflas !..

Yusuf Ziya

TEMÂŞÂ TARİHİ

Her Şehre Mahsus İlahlar

-ma'bad-

Yunan-ı kadimde her şehrin kendisine mahsus bir hâmisî , bir ilâhî vardı : Bunlara peri , kahraman , cin , şeytan , namları da veriliyordu. Bunlar ekseriyetleri itibariyle ahalini cedleri idi. Yunanlar ruhun büyük vücudu terk etmediğine kâil idiler. Binaenaleyh defn olunan büyük bir adamın ruhu medfûn bulunduğu şehri-i havâliye himâye ediyordu.

Bu itikâd insâl-i atikanın ruh-ı insaniye pek büyük bir ehemmiyet atf etmekte bulunmuş olmalarından ileri geliyordu. Bir şehri tesis veya pür harâb zamanında veyahut bir muzafferiyete nail olan adam o şehrin ilâhı add olunuyordu. Bunun için cidden büyük bir adam olmak veya millete büyük bir iyilik etmiş bulunmak lazım değildi, belki efkar-ı halkı tehyîc edecek derecede bir ..... vücuda getirmiş olmak kâfi idi.

Rausanias diyor ki :

Kâin Megare şehri ahalisi şehirlerinin nasıl bahtiyar olacağını kâhinlerden sordular.Kahinler:‘Ekseriyet ile müşavere ettikleri taktirde !’ cevabını verdiler. Şehrin ekseriyetini ölüler teşkil etmekte bulunduğundan ahâli bu sözden onlarla müşavere manası istihrâç ederek mezaristanda bir meclis müşavere salonu inşa etti.

Bir şehir için meşhur ölülere malik olmak bir nişane-i şeref ü bahtiyarî idi.

*

Ispartalılar Oreste'nin bakıyye-yi azamını desise ve kurnazlıkla çalarak şehirlerine götürdüler . Hemen büyük bir muzafferiyete nail oldular.

Atinalılar kesb-i kuvvet eder etmez Seyros atasından Tresese'nin kemiklerini pâ-yi tahtlarına nakl ettiler.Ve bu yetim mabudun namına,Teze mabedini inşâ eylediler.Bu ruhlardan kahramanlardan başka sırf tabiat ve anâsır ve temâşâ-yı tabiatın efkâr-ı beşer üzerine icra ettiği tesirâtan mütevellid diğer ilahlar da vardı.Fakat tahyîlât-ı beşeriyenin yarattığı bu ilahlar müddet-i medîde ehli ve muvazzih ilahlar add edildi.Onların bi'l cümle ibna-yı beşere değil fakat bir şehir veya bir kavim ve kabile üzerine hâkim oldukları itikadında bulunuldu;iki şehrin aynı ismi verdikleri ilahları bir Allah zannetmemelidir;bunlar aynı isimde başka başka ilahlardı.Mesela Atina şehrinin hamisi olan Athênê ilahı başka,Ispartalıların Athéné'si yine başka idi.

Birçok şehirler Jüpiter Zeus'u Allah tanırlardı.Jüpiterlerin adedi onları Allah tanıyan şehirlerin adedince idi.

Her şehrin ilahı,yalnız o şehir ahalisinin ilahı idi.Başka bir şehrin ve ecnebilerin ilahı değildi.Zaten her ma'bede yalnız o ma'bedin kâin olduğu şehir ahalisi girerdi; ecnebiler giremezdi.Meselâ Atina'daki Athene ma'bedine girebilmek için Atinalı olmak lazımdı.Her şehrin kendisine mahsus rahipleri vardı.İki muhtelif şehrin rahipleri arasında katiyen münasebet yoktu:Ne ulûm-ı dîniyyece ,ne de âyîn-i mezhebiyye nokta-i nazarından.Bir şehirden diğer bir şehre gidince başka Allahlar , başka itikâdât, başka ayin karşısında bulunulurdu.Bu bâbdaki kitaplar da yek-digerine benzemezdi.Her şehrin kendisine mahsus dua kitabı vardı;ve bu kitap pek saklı

tutuluyordu.Bu kitabı bir ecnebiye göstermek kendine ve dine muzırr add olunurdu.Her şahıs,alelâde ancak mensub olduğu şehrin ilahını tanır,ona ibadet ederdi.

Eschyle'nin bir piyesinde bir ecnebî Agriemeslere bu sözleri söylüyor: ‘‘Ben sizin ilahlarınızdan korkmam ve onlara ibadete mecbur değilim.’’

Her şehir tehlike anında kendi ilahlarına mürâcaat ederdi.İlahların himaye ve muavemetlerini celb ve temin için onlara kurbanlar keser,hediyeler takdim eder,adaklar adardı.İlahlar da bunlardan memnun olurdu.

Eschyle bir piyesinde ‘‘Teb?’’ şehri ahalisi ağzından şu yolda münacâta bulunuyor: Bizim müdâfaamız olun!Menfaatlerimiz müşterektir;eğer şehrimiz mazhar-ı saadet olursa ahalisi ilahlarını tebçil eder ve unutmayınız ki,şerefinize mutantan âyînler yapar.

Ekseriya mabudlar hamileri oldukları şehirlerle cidden meşgul olurlardı.Muharebe zamanı şehrin ahalisiyle beraber muharebeye giderlerdi.

Euripide'nin bir eserinde eşhas-ı vakıadan biri düşman askerine yaklaşınca :’’ Bizimle beraber harp eden mabutlar düşmanlarımızın mabutlarından daha kutludur.’’ diye bağırır.

Etnâ-yı harbten mabutlarla diğer muharipler birbirine yardım ederlerdi.Gâlip olan taraf,herkesin vazifesini tamamen ifâ ettiğini söylerdi.Mağlubiyet halinde ekseriya mabutlara karşı olan isyan edilir ve hatta bazen mabutların heykelleri bile parçalanır ve mabetleri taşlanırdı.

Bir şehir zapt olunduğu vakit o şehrin mabudu da mağlup add olunurdu.Mamafih bu nokta üzerinde efkâr tehâlûf ediyordu.Birçokları,mabutları içinde oldukça bir şehrin zapt olunamayacağına kani idi.

Énée Yunanlılar tarafından Troie şehrinin zapt olunduğunu görünce mabutların şehri terk etmiş olduklarını ilân etmişti.

mâb'ad

Darülbedayi Temaşa Tarihi müderrisi

Salih Fuad

NÂME

Anacığım,neye böyle ölgün yatarsın?

Bubitmeyenacılaraacıkatarsın?

Neye kalbin hafif hafif vuruyor öyle;

Bu akan yaş,bu sızan kan senin mi? Söyle

Anacığım,kimler koydu seni bu hale?

Kimler girdi bu derece ağır vebale?

Senin adın "Yeşilyurt" tu şimdi ne oldu?

Yanık bağrın yaralandı,gül yüzün soldu

Milyonlarca ana baba kuzularından

Kaç yüz bini senin için feda etti can

Şimdi onlar ya sinende ya yâd ellerde

Uyuyorlar,destanları kaldı dillerde

Sen onların matemiyile inliyor musun?

Ruhlarının feryadını dinliyor musun?

Onlar bari görmediler felaketini
Can verdiler düşünerek saadetini

Ya kalanlar: Birer kadîd ,canlı cenâze ;
Namusları lekelenen bir sürü taze

Her köşem bir yangın yeri,baykuş yuvası...
..... her tarafın altın ovası

Hani senin bülbül öten gülüstanların?
Yok mu senin kurtaracak kahramanların?

Senin yüce kadrini biz hiç bilemedik
Gözündeki kanlı yaşı biz silemedik

Şimdi düştük birbirimize seni unuttuk;
Bilmem nasıl bir yürekle bu yolu tuttuk

Halimize dostlar ağlar,düşmanlar güler,
Her taraftan saplanıyor kalbe süngüler

Anacığım biraz doğrul,biraz kımılta:
Görölsün ki azıcık can gelmiş bu yurda

Yavruların ümit etsin,gayrete gelsin;
Bilsinler ki onlarca sen binbir emelsin.

Bizler için yaşanacak başka yer var mı?
Bir Türk oğlu senden başka sine ara mı?

Kâzım Nami

İTHAF

Ateşli elleriniz elimde esir,
Geziliyor saçlarımda ılık bir nefes
Bilmiyorum,nereden,hangi mukaddes
Bir menba'dan geliyor bu tatlı iksir?..

Dizinizde okşayın kumral başımı,
İşte bir öksüzüyüm ben de sevincin
Rübâbımdan nağmeler dinlemek için
Bana tekrar yaşatın yirmi yaşımı

El için kalbimde yer bırakmadınız,
Ruhumda siz varsınız,saçlarımda ak
Bir mezarda açılan taze bir zanbak
Gibi süsler en hazin şiiri adınız

Eğiliniz belirsiz bir tebessümle
Dinleyeyim aksini coşkun bir sesin
Bırakınız,biraz da ruhum eğlensin
Şakaklarımdaki ince büklümle!

Faruk Nâfiz

HİKÂYE:

KÜÇÜK İHSAN

“ Çocuk Eserleri ” serisinden:

1

Sekiz yaşında iken bir gece ağlaya ağlaya uyanmıştı.Memnun gözlerinden iri yaşlar dökülüyor.Küçük eliyle dadısına kulağını gösteriyor idi.Dadısı hırdavat dolu

bir dolabın içinden beyaz bir merhem kutusu bulup çıkardı.Fakat ağrı geçmiyor,küçüğü boğuk şikayetlerle ağlatıyordu.O gece teyzesinin hanesinde misafir olan Feride Hanım önündeki kitaptan başını kaldırarak sesi dinledi.Evvela onu hasta bir kuş sesi zannetmişti.Sonra ağlayanın İhsan olduğunu anladı. O da konağın en üst katında bir yuvaya benzeyen odasında ihtiyar bir Çerkes dadıyla yalnız yaşayan bir başka hasta kuştı.

Feride Hanım çıplak omuzlarına bir örtü attı ve boş sofalardan ses veren karanlık merdivenlerden geçerek çatının altındaki odayı buldu:

- Nesi var,dadı niye ağlıyor yine?
- Yine kulağı ağrıyor Feride Hanım
- Vah küçüğüm vah...Gel ben sana dua okuyayım.Bak nasıl geçecek.

Çocuğun sarı perçemlerini ayırarak kulağına gizli bir şeyler söyledi.Sonra bu hasta başı göğsüne aldı.Uyuduktan sonra hala için için devam eden hıçkırıkları derin göğüs geçirmeleri geçinceye kadar yatağın başından ayrılmadı.

2

O gecedен sonra Feride'nin her gelişinde küçük İhsan'ın kulağı ağrımaya başladı.Genç kızın esrarlı duası okunmadıkça ağrı bir türlü dinmiyordu.

3

- İhsan Bey ne yapıyor kalfa?
- Eteklerinizden öpüyor hanım efendiciğim...
- Yine öyle uslu mu?
- Yine öyle hava iyi olduğu vakit çamlıkta geziyoruz.Yağmurlu günlerde odasında oturuyoruz.Sabahtan akşama kadar büyüklere masallar söyler.Nereden öğreniyor,kim öğretiyor hiç aklım ermiyor hanım efendiciğim...

O da bir merak..Bebeklerini öpe öpe boyalarını soldurdu.Beni,kedileri,köpekleri,sonra da kendi ellerini öper öper...

- Tuhaf çocuk...Hem siz niçin öyle yuva gibi dam altındaki odada oturuyorsunuz?

-Öyle istiyor..Bir türlü inmiyor.Hem niçin Hanımefendiciğim..Geceleri yağmur yağarken damın oluklarından balkonun tenekelerinden tuhaf tuhaf sesler çıkıyor.İşte o sesler için o odayı seviyormuş.

4

- İhsan beni üzme.Ne olur küçücük bir kaşık.İnsan zehir olsa içer.
- İstemem dadı.
- Bebeklerine güzel bir araba aldırırsam
- İstemem,istemem
- Ya küçük bir kuzu...Boynuna boncuklu tasma takarız..
- Onu da istemem.
- Sen dur dadı..Bak ben nasıl içeririm.Benim hatrım için İhsan...
- ...
- Ama teninden öpüveririm..Razı oldun değil mi?Bak nasıl güler çapkın..
- Çok acı değil ya...
- Acı ama ziyanı yok..İstersen yarın yine içerim Feride Abla..

5

- Kızlar kaç yaşında gelin olur dadı?
- Eskiden on iki on üç..Şimdi yirmi yirmi beş...
- Feride Ablam kaç yaşında?
- Bilinmez ki...Ufak tefek de on beş gösteriyor ama on sekiz olmalı.Elindeki küçük eleğe avuç avuç toprak doldurup ededikten sonra:
- Beni bu sene asker mektebine verseler kaç senede zâbit olurum dadı?

6

- Sonra dadı,sonra amcamınki gibi apoletlerim,kılıcım da olacak değil mi?
  - Elbette...Sonra dünya güzelini senin koluna vereceğiz.Herkes
- ‘‘Maşallah... maşallah...’’ diyecek.Paralar serpeceksin.

- Sonra dedi.
- Sonra, gelininin duvağını açacaksın... Dünya güzelinin altın gibi sarı saçları, seninki gibi menekşe gözleri var...
- O Feride Ablama benzemiyor ki...
- Elbette... Dünya güzeline kim benzer. Feride Abla'nın boyu kısa gözleri, saçları kara..

Çocuğun parlak gözbebeklerine bir gölge düştü. Kolları dadısından boynundan çözüldü!

- Ben dünya güzelini istemiyorum dedi... Onu siz Hikmet'e alın e mi?

7

Akşamüstü havuzun kenarında oturuyorlardı.

Feride'nin önünde boylu boyuna havuzun kenarına uzanan İhsan, saçları sulara dokunarak, derinlere bakıyordu.

- Suyun içinde o kadar dikkatle neye bakıyorsun İhsan?
- Küçük kırmızı balıklara...

Feride de balıkları görmek için başını eğdi.

- Şimdi artık onları göremezsin Feride Abla hepsi kaçtılar.

Filhakika balıklar hep kaçmışlardı. Suyun dibinde Feride'nin aksinden başka bir şey kalmamıştı.

8

- Nereden buldun o beyaz gülü İhsan.. Versene onu bana..
- Yok, yok.. bana ver..
- Vallahi ben isterim. Hatırım kalır.

- İhsan ablalarından hiçbirini darıltmak istemedi.

Bir gazetenin içinden üç parça kopararak adlarını yazdı.Üçünün en talilisi Feride imiş.Gülü o kazandı.Rüzgar öteki kağıtlardan birini Seniha'nın eteğine atmıştı.Onu açan genç kız hayretle : ‘ ‘ Bak çapkına’’ diye gülüverdi.Birden üçüncü kağıdı da aradılar.O da öyle idi.Üçünde de Feride'nin adı yazılıydı.

9

Bir Hızır-ı İlyas günü konağın on iki çocuğunu uzun arabayla fenere yolluyordu.Araba kapıdan ayrılacağı vakit başka bir araba Mukaddes Teyze ile Feride'yi misafir getirdi.İhsan birdenbire çocukların arasından atladı.” Unuttum..Şeyimi unuttum.” diyordu.Hep birden “Biz senin şeyini bekleyemeyiz.Neyini unuttun?” diye bağırdılar.

İhsan – Kalın pelerinimi diyordu.Ya fenderde üşürsem..

Büyük hanım,dadı,hala hep birden gülüştüler.Demek İhsan sıhhatini bu kadar düşünecek kadar büyümüşü.İki dakika sonra harem kapısından göründü.Hiç lüzumu olmadığı halde bahçenin ortasından koşuyordu.Ne oldu.Nasıl oldu anlayamadılar.Havuzun kenarından geçerken hafifçe sendeledi.Suya düştü.Çocuklar tekrar bağırdılar.Araba onu bekleyemezdi.O gün İhsan o kadar hazırlandığı seyirden mahrum kaldı ve misafirlerinin yanında büyük bir adam gibi oturdu.

10

Harem bahçesinin nihayetinde sık,çarpık ağaçlardan karanlık bir kuru vardı.Ötesinde çukur bir bahçenin içinde yıkık,metruk bir konak dururdu.Duvar yıkık ve bahçe çok derin olduğu için bu yere gitmeği konağın çocuklarına yasak etmişlerdi.İşte bunun için İhsan fırsat buldukça oraya kaçar,duvarın mazgal deliği gibi açık bir yerinden başını sokarak dikenli karanlık bahçeyi,harabenin hiç açılmayan kemerli korkunç pencerelerini seyrederdi.Konakta bu karanlık harabe için tuhaf tuhaf rivayetler vardı.Bazı geceler bu bahçeden derin sesler gelir,uzun kemerli pencereler arkasında yeşil ışıklar gezermiş.İhsan yağmurlu gecelerde suların tenekelerde çıkardığı

seslerle uyandığı vakit mumu üfler,karanlıkta metruk konakta gezen ışıkları düşünerek yatağın içinde titrer ve ağlardı.Bir gün Kemal ağabeyinin misafirlerinden biri koruluktaki duvardan harap bahçeye bakarken dikenlerin ortasında tuhaf bir çiçek gösterdi. “Buna peygamber çiçeği derler. Gündüz kapanır gece açılır.İnsan onu kimin yatağı baş ucuna saklarsa onun gönlünü alırmış.” dedi..İhsan o gece sabaha kadar uyuyamadı.Uzun kemerlerin arkasında dolaşan yeşil ışığı görmek için karanlıkla beraber yumuk gözünü açan peygamber çiçeğini düşündü.

11

İki saattir nerede idin İhsan...Yine pantolonun yırtılmış.Ellerin sıyrılmış.Gözünün altındaki o morluk ne? Bir yerden mi düştün?

- Hiç..Bahçede toprakla oynadım.Bir şeyim yok.

12

Bana bir gün doğduğumu anlattındı dadı. Rahmetli annem hemen hemen bir çocukmuş değil mi? Arkadaşları karyolasını kucak kucak çiçekle süslemişler..Sonra Feride Ablam da onlardan özenmiş..Bir etek çiçekle benim beşiğimi süslemiş.Dikkatli bak..Onu hatırlamağa çalış dadı.Beşiğimin başında bu peygamber çiçeğinden .....

13

Feride'nin iskemlesinin üstünde nadide bir çekmece dururdu.Bir zaman evvel anahtarı kaybolduğu için içinde minyatürlü bir Kur'an kilitli kalmıştı.Bir gün onu meraklı bir misafir mutlak görmek istedi.Makasın ucuyla kilidi açtılar.Feride hayretle “Bu nereden gelmiş buraya ...Mucize adeta”dedi.Mini mini kitap kuru bir peygamber çiçeğine sarılmıştı.

İhsan bir buçuk senedir Sultaniye'ye gidiyordu.Mubassırı hafta başları Lalaya: - Biraz tenbel ama çok yumuşak,çok içli çocuk derdi.

Bir kış gecesi kendi kendine eve geldi.Birbirini tutmayan sözlerinden mektepten kaçtığını anladılar.Niçin kaçmıştı nasıl kaçmıştı? Bunu azarlar ve tehditlerle öğrenmek istediler.

İhsan anûd ve mağmûm sükut ediyordu.Bir kere böyle yaptı mı onun ağzından tek bir söz almağa imkan yoktu.

Onun Feride'yle beraber bir haftalığına misafir gelen Mukaddes Hanım'ın şefaati üzerine üstüne varmadılar.

- Beni mutlaka yarın mektebe gönderecek misiniz hanım anne?
- Elbette değil mi ya..
- Göndermeseniz..
- İhsan sen iyice yüz­süz olmuşsun..Hem mektepten kaç...Hem de mektebe gitmeyeceğim de..
- Hastaolursamhanımanne?
- Allah esirgesin..Hemen yat..Bakalım belki cezadan kurtarmanın yolunu buluruz.

Sabahleyin dadısı uyandırmak için odasına girdiği vakit onu ateşler içinde buldu.

Rengi soluk,gözleri kırmızı ve yorgun idi.Halbuki akşamdan bir şeyciği yoktu. Yaseminler,limon şerbetleri kaynattılar.Onları içmek istemiyor.O sakın inadıyla başını bir yandan bir yana çeviriyordu.Akşama doğru ateş ve öksürük arttı.Doktor çağırarak mecburiyeti hasıl oldu.

16

Ertesi günü dadısı İhsan'ın elbiselerini ıslak ve buruşmuş bir halde dolaptan çıkardı.Bir türlü bunu izah edemediler.Hasta günlerce dil ağız vermediği için ondan da sormağa imkan yoktu.Sadece bahçıvanın anlattığı bir vaka meseleyi biraz izah eder gibi oldu.O gece bahçıvan bir gölgenin bahçede karanlık ve yağmur içinde dolaştığını içeriden görür gibi olmuş..Pencereyi açarak birkaç kere: “Kim o...” diye seslenmiş.Gölge havuzun yanında hareketsiz durmuş.Bahçıvan hemen harem taşılığından dolaşarak dışarı çıkmış fakat dışarıda karanlık ve yağmurdan başka bir şey bulamamış!

17

Zât-ür-riesi geçti.Fakat çocuğu o kadar sarsmıştı ki yüzü bir kat daha incelmışti.Gözlerinin içine bakan,onlara yanmış bir çiçekten bir rîze gül düşmüş sanırdı.O vakit on üçüncü yaşını sürüyordu.Hekimler bir zaman mektebe göndermeyin,gezmeğe,eğlenmeğe çok ihtiyacı var diyorlardı.

18

- İhsan Bey ne kadar koşturuyorsun beni.
- Yetişemeyeceğiz ki lala..Biz varıncaya kadar kaçacak...

Etranoş yolunda güneşin ağır ağır yamaçlardan inen yaldızlı eteğini kovalayarak bir zaman daha koştular.Sonra yolun nihayetindeki kestanenin altından görünen küçük bir deniz parçası içinde güneşin battığını seyrettiler.Bursa'da bulunduğu yirmi günden beri adet etmişti.Her gün bu uzun ve kimsesiz dağ yolunda akşam güneşini kovalar,kestanenin altından gurûbu seyrederdi.Ayaklarının altındaki yârlar karanlıkla doluncaya kadar durur,sonra saçlarında akşamın yaldızı,yüzünde biraz evvelki yaşamak sevinci sönmüş geri dönerdi.O vakit yorgun bir feragatle midillisinin dizginlerini elinden düşürür,hayvan ağır bir yürüyüşle küçük efendisinin rüyasını sallayarak karanlık dağ yollarına düşerdi.

19

Sabahları ,yakındaki bir ağaçlıkta kuş tutmağa giderdi.Ökselerini koyarak beklerken lala ağaç altında derin derin uyur,İhsan dudaklarını mor boyalara boyayan kalemiyle küçük kağıt parçalarına bitmez tükenmez bir şeyler yazardı.

20

Her sabah güneş doğmadan çok evvel uyanır,çıplak ayaklarıyla odasındaki kafeslere giderdi.Kuşlarından bir tanesinin boynuna o küçük kağıtlardan birini bağlar,sonra onu gagasından öpüp pencereden azat ederdi.

Ara sıra da demir yolunu tâkip ederler tâ uzaklara giderlerdi.Bir gün geçit yolunda bir trene tesadüf ettiler.

Yolun kenarında ürkmüş atının yelesini okşayarak treni seyreden İhsan son vagonda bildiği bir çehreyi görür gibi oldu.O küçük ayaklarının son takadiyle hayvanatı mamuzlayarak yanaklarında ateşler uçarak koşuyor,ince boynu mutlaka yetişmek isteyen bir cehd ile uzanıyordu. . Böyle belki on dakika treni kovaladı . Sonra sarı perçemleri alnına yapışmış,omuzları düşmüş ince ince soluyarak lalasını bekledi.Bir daha onunla çıkmamağa yemin eden lala ile erkenden döndüler.İçeri girerken kapıda duran garsona sordu:

- Bugün İstanbul'dan misafir yok mu?
- Var...
- Kim?
- Bir jandarma binbaşısı ile hanımefendisi.Yorgun kolları daha ziyade düştü.Sonra doğrudan doğruya bahçeye giderek geceye kadar orada kaldı.

21

Bugünden sonra bu seneyi beklemeği âdet etti.Akşama doğru kafeste cıvıldaşan,oynaşan kuşlar gibi içi içine sığmaz,Onlar gibi şen ve şakrak geçinir,büyükannesini ,dadısını uzun buselerle öptükten sonra atına binerdi.

Fakat akşamları yüzü rüzgardan,güneşten yanmış,saçlarına,gözlerine tozlar yapışmış,her gün biraz daha süzgün,her gün biraz daha hasta dönerdi.

22

Bir gün yine çıkarlarken İstanbul'dan havadisler,müjdelerle dolu bir mektup aldılar .Ahmet ağabeyi Avrupa'dan gelmiş,teyzesi İhsan için söz kesilivermiş..Daha neler neler.. İhsan bu havadislerin hepsine sevindikten sonra evden çıktı.

- Bugün artık oraya karşı gitmeyelim lala..

- Hele şükür âdetinin birini daha bıraktın ama Allah vere de bu kere keşiş dağına dadanmasan.

23

O akşam lala, hanımefendiye bir daha İhsan'ı gezdirmek mesuliyetini üstüne almayacağını söyledi.Büyük hanım aman lala yine ne yaptı diyordu.

- Ne yapacak..Dağ yolunda iki saat gittik.Sonra hayvanları dinlendirelim diye yıkık bir köprünün başında durduk.İhsan Bey arka üstü yatıyordu.Birden yerinden kalktı,köprünün ortasındaki yarığın başına geldi.Lala,sen buradan atlayabilir misin dedi,haydi işine...Benim canıma kastım yok.;İhsan bir kere aşağı düşerse geri gelmez dedi.Yazık sana ...Bak ben nasıl atladım demesiyle kendini fırlattı.Dünya başımın etrafında döndü.Aman Allah diye bağırdım.

Hanım efendi gitmesine bıçak sırtı kaldı.Bak hele şu ellerine...Köprünün öte başına düşünce can havliyle dikenlere yapışmış.

24

-Demek Bursa kaplıcaları senin romatizmalarına da iyi geldi kalfa...Fakat İhsan görünüyor..Çapkını ne göreceğim geldi.Geldiğimden haberi yok mu?

-Bilmem Feride Hanım...O galiba Karabaş'ın yanında.Meğer bu uyuz köpeği ne kadar severmiş...Geldiğimiz gün İhsanla bahçeyi geziyorduk. Bir inilti geldi..Baktık Karabaş...Bir köşede yaralar içinde sürünüyor..İhsan ağlaya ağlaya onun boynuna sarıldı.Şimdi belki bir haftadır köpektan ayıramıyoruz.Köpek aklına geldikçe gözleri doluyor,ağlıyor,ağlıyor...Aman şu hayvan ölse bari de kurtulsak...

25

Düne kadar yakından görmemiştim...Allah için çok güzel çocuk..Feride evvela beğenmediydi ama...Sonra onun da aklı yattı..

-Yok hakçasını söylersek sevilmecek delikanlı değil..Arslan gibi adam..Demek bir ay sonra Feridemizi uçuruyoruz..Teller,duvaklar,kimbilir ne kadar yakışacak...Hilmi Bey de sırmalı apoletleriyle arslanlar gibi olur...Koltukta sürünen uzun eteğini ...Ne oldu eline İhsan...

Biraz ötede tahta kapının içini oyan İhsan'ın avucundan kanlar damlıyordu.

- Çakı elime kapandı birdenbire..

Feride mendilinin bir ucunu yırtarak parmağını sardı gerisiyle de gözlerini kuruladı.

26

Ah bu köpek..Bu köpek..Öleli on beş gün olduğu halde hala unutulmuyor,hala çocuğu ağlatıyordu.İhsan gece uykusunda ani sıçrayışlarla uyanıyor,yatağının içinde oturarak karanlığa bakıyordu .

Dadısı geceleri ara sıra odasına uğrardı.Bir gece sabaha karşı açılan yorganı örterken birdenbire ağlaya ağlaya uyandı.İhtiyar kadın bu küçük vücudu terler içinde kalan gömleğiyle göğsüne aldı.Daha küçükken böyle yapardı.

- Nen var İhsan..Nen var çocuğum...

Dadısının buseleri altında kendini tamamıyla açamayarak hala devam eden rüyası içinde boğucu kalabalıklarda,çalgı seslerinden,tellerden şikayet etti.Sonra başı yine omzuna düşerek uyudu.

27

- Eliniz işe ne kadar yaraşüyor mini mini muâvinim...

- Size dedim ya doktor bey...Doktorluğa çok hevesim var..

- İyi fakat sizin yaradılışınız,muhitiniz doktor olmağa müsahit değil...Veriniz o küçük şişe yi...Onu değil yavrum...O morfin...Az kaldı teyzenize ''Aronal'' diye zehir şırınga ettirecektiniz.Vakıa bir tanesi bir şey yapmaz ama...

- Kaç tanesi öldürür doktor bey..

- Bünyeye göre üç...beş...

- Çok zahmeti var mı doktor bey?

- Bence ölümlerin en telaşlısı..Evvela sarhoşluk gibi başlar,sonra ....

Uzatınız bana ispirto şişesini..

- Kaç vapuruyla İstanbul'a geçeceksiniz doktor bey?

- Üç...

- Ah ne alâ..Ben de fotoğrafıma cam almaya gideceğim...

Fakat arkadaşlık doktora, biraz pahalıya mal oldu. Çünkü köprüye çıkarlarken İhsan kaza ile doktor beyin çantasını denize düşürdü.

28

- İhsan Bey kapıyı açar mısınız?

- Siz misiniz Feride Hanım...Biraz sabrediniz bir dakikacık cam bakıyorum da.Sesinizden artık dargın olmadığınızı anlıyorum...

- Evet ..Herkesle barıştım artık...

- Hele bana düşmanlığın öyle haksızdı ki...neyse Bereket versin gelinliğimi bana zehir etmedin İhsan..

- Şimdi artık girebilirsiniz

- Aman ne karanlık..Bu güzel günde bu karanlığın içinde oturmaya nasıl tahammül ediyorsun İhsan..

- O kadar işim var ki

- Tam fotoğrafçılık edecek zamanı buldun.Yarın benim gelin elbisemle resmimi alırsın ya..

- Tabii..

-Haydi şimdi aşağıya inelim..Aşağısı kıyamet günü..Gelen, giden, çalışan , türkü söyleyen...

- Peki inelim..

- Odanın hafif kızıl ışığında tutuşmuş gibi görünen saçlarını altından kaldırdı.Önlüğünü kapının arkasına asarak Feride'yi takip etti.

29

Bu düğün arifesi bir müsamereye benzedi.Günlerce karanlık odada fotoğraf camları,eczalar içinde sararan İhsan bu gece en iyi elbiseleriyle ve en taşkın bir neşeyle sofraya geldi.Sesinde,gülüşlerinde hassas bir keman teli gibi ahenkli ihtizâzlara gözlerinde derin bir yaşamak zevkiyle güldü,güldürdü,söyledi.Sofrayı şenliğe boğdu.Yemekten sonra herkes bahçeye dağılmıştı.İhsan Feride ablasıyla ay aydınlığında uzunca bir gezinti yapmak istedi.

Birbirini kovalaya kovalaya durgun bir su kenarına kadar gittiler.Suya küçük taşlar atarak sinsî dinlediler.

Yavaş yavaş çocuğun neşesi sönüyordu,üstüne tuhaf bir durgunluk çöküyordu.

- Niye öyle daldın İhsan?

- Uykum var abla..

- Bu kadar erken ..

- Yarın erken kalkmak lazım..Değil mi ki senin düğünün var..

- Haydi seni götüreyim...

Bahçe kapısından girerken durdu.Ay aydınlığında bembeyaz görünen sahraya bakarak: Sana bir sözüm var Feride Abla...Ama çok mühim dedi.

Feride merakla durdu.Fakat İhsan çabucak vaz geçmişti.Hafifçe göğüs geçirerek : Sonra Abla...Yarın...

Ay odayı gündüz gibi aydınlattığı için lamba yakmadılar.Çocuğun başı ağırlaşıyor, omuzlarına düşüyordu.Feride onu eliyle soyarak yatağına yatırdı.İhsan kollarını onun boynuna dolamış,uykuya mağlup olmamağa çalışan gözleriyle tâ yakından bakıyordu.

Feride: - Neden öyle bakıyorsun İhsan,dedi.

- Yarın değil mi abla ..Ah yarın..Çalgılar,kalabalık...Dili ağırlaşıyor,sözleri bir sayıklama halini alıyordu.

- Bırak seni öpeyim Feride Abla...

Cevap beklemeden dudaklarını yanağına koydu,çenesindeki benden uzun uzun öptü.Uykusunun içinde nefes gibi yavaş bir sesle:

- Hilmi Bey'e onu öpdürme....emi ...sakın...

Benim yerime kimse öpmesin diye yalvarıyordu.Sonra başı düştü.Kolları gevşedi.Feride yorganı çekerken onun açık kollarında iğne yaraları fark etti.

- Ne oldu kollarına İhsan diyordu.

Çocuk hala ağır bir rüya içinde gibi kapalı gözlerinin kirpiklerinde iri yaşlarla:

- Sakın onu öptürme Hilmi Bey'e... diye yalvarıyordu.

Genç kız onun sarı, kıvrıkcık perçemlerini kaldırarak yavaşça alnından öptü ve onu artık büsbütün gelen uykusuna bırakarak odadan çıktı.

Reşat Nuri

NİL

Bilmem kaç yıl oldu: billurdan sallar Mısır'a
 Mehtap tunç tolgalarda zaferler yıldızlarken
 Yorgun,hülyaya daldı neşesinden her Romen
 Çılgın korkular titrek dalgalarda çalkandı;
 Tulû'yu karşılayan seher vakti al kandı.
 Bir ay kadar geçmedi güneşten ateş perde
 Eriyorken her akşam o hummalı çöllerde
 Coşkun atlar koşturdu ..... süvarileri
 Firavun ordularının kalmamış hiç eseri
 Kaç geçilmez asır aktı: Deltanın kumsalları
 Kâbusları gark olur anarken o sallar

*

Bir sıcak gün sahilde durdu ince bir Galler
 Hatıramla diz çöktü çelik gözlü esirler
 Her başın dinlediği çırpman nefisti.
 Bu haram ile inen Mısır'ın melikesiydi.
 Gözleri ne şehvetli,etvârı ne kadar şûh
 Ki aşk çelikten kalpte bir demde etti sünûh;
 Beldeleri zabt eden,yıkılmaz tahtlar yıkan
 Romen kumandanını zabt ettiler ruhundan

Mark artık asker değil;şimdi gönlünde garâm
 Kasbetli neşideler nazm ediyor her akşam
 Nil şelâlelerinden coşan erganun sesi
 Mısır'ın melikesine bir âşk hediyesi

Sezâ

MÜKÂLEME:

BAYRAM SABAHI

(Bir tuvalet odası:pencereye yakın,tuvalet masasının önünde yirmi beşini henüz bitirmiş bir kadın.Yanda yatak odası...

Küçük Enis üç yaşında.Anesine koşarak)

- Anne,dadım neden yeni elbiselerini giymiş?
- Bugün bayram da ...Onun için!
- Peki ama,ya benim kadifelerim nerde?
- (Gösterir) İşte.
- Giydirecek misin?
- Öyle ya..
- Sonra ne yapacağız?
- Vapura; oradan araba..Çamlıca'ya, ha...
- (Camı sıkılarak) Babaannemin yanına mı?
- Hem ona,hem...dayına!
- A, ya? Hani beybabamla sinemaya gitmeyecek miyiz?
- Bugün bayramın ilki.Evvela büyüklerin eli öpülür.
- Sinemaya ne vakit?
- Yarın
- (Enis düşünceli) Peki!..Anne bayram ne demek?

- Gökten kurban indiği gün.
- Hani... Şu koyun mu?
- Evet..
- Niçin,ya,koyunlar gökten inmiş.
- Küçükler öyle her şeyi bilmez.Biraz da inanmak lazım!

(Dudakları bükük,parmaklarıyla oynamakta.Annesi şimdi saçını taramakla meşgul)

- Anne,dadım dedi ki: Eskiden insanlar uçarmış..Öyle mi,ha,anne?
- Herkes değil,bazısı.
- Ben de uçabilir miyim?
- Hayır.
- Kuş olsam.(Ellerini çırparak,sevinir)
- O vakit, belki.
- O, bazısı kim anne?
- Peygamber.
- Peygamber mi? Peygamber ne demek?

(Anne güler.Enis bu defa beline sarılmış. Başı kolunun altında.Babasının girdiğini görerek)

- Bey baba, sen uçtun mu hiç?
- (ikisi de hafifçe tebessüm ederler)
- Senin yaşında iken her gece.Ama,rüyamda!
  - (Sıçrar) Şimdi de?
  - Yok,ben artık büyük
  - Ya, peygamberlerin hepsi de büyük mü, ya bey baba?
  - Hepsi.

(Son firketeyi saçına iliştiren anne sağdan sola dönüp anneye bakar)

- Hadi bakayım,gel beni öp de ,sana şeker vereyim.
- (öper) Bey babama da..

(Güler,sıçrar,ellerini çırparak)

- Bey babama da, bey babama da

(Hep gülüşürler)

SEVDA İLLERİ

O illerde yalvarır âşıklar cânânlara
 O illerde her akşam sevdalılar sözleşir
 O illerde gönüller birbiriyle dertleşir
 O iller bir ma'büdedir aşkı anlayanlara

Bazı çapkın güzeller aşığını aldatır
 Sakî bazı hicrandır neşe bekleyenlere
 Uzaklardan dalarken ahûlu gülşenlere
 O illerde her yolcu bir macera anlatır

O illerde güneşler,kalbe daha aşinâ
 O illerde akşamlar,daha yorgun,hummalı
 O illerde çehreler,daha solgun hülyalı!

O illerde bir gülüş,teselli gözyaşına;
 O illerde şâirler,..... daha meftün,
 O illerde serseri gönüller daha mecnun!..

Ahmet Nâzım

BÜYÜ

Gece...Korkunç bir ev altı,yıkık duvarlar
 Karşıda bir mermer sütun,eski hisarlar
 Ay bir tozlu kandil gibi gökten sarkıyor
 Kovuklar bir şeytan gözü gibi bakıyor...
 Bağdaş kurmuş sedire bir kumral saçlı genç;
 Karşısında oturmuş bir ihtiyar,iğrenç
 Yüzlü kadın,elinde bir şimşirden asa

Dedi: Söyle,yüreğinde ne derdin varsa!...
 Genç hıçkırıldı: bilmiyorum,sevda mı nedir?
 Benim derdim kalbe ait bir efsanedir!
 Matem giymiş dullar gibi ufka akşamlar
 Diz çökerken bana aguş açardı çamlar
 Dolaşırdım ağlayarak dağ başlarında
 Gelecelerin ufka düşen gözyaşlarında,
 Kalbi durmuş ümidime hayat aradım!
 Yanık matem küllerini alnıma sardım!
 Dualarım yere düştü,gök işitmedi.
 Ah böyle yıllar geçti ,derdim bitmedi!
 Dün kırlarda gezyorken gördüm bir seyyah;
 Gözlerime bakıp dedi: Ey bahtı siyah
 Adem oğlu! Sevdalısın,hüznün aşikâr
 Bir afetin gamzesine olmuşsun şikâr
 Ufukları hep karanlık içinde gören,
 Sevgi için gözyaşından bir çelenk ören
 Mecnun gibi duruyorsun,mateme girmiş!
 Dinle,dinle,yol göstereyim sana bu derviş!
 Tarif etti yavaş yavaş bana burayı
 Sonra demir asasıyla gösterip ayı:
 İşte dedi,mehtap çıktı,her taraf beyaz,
 Şu dağları aşır,sola sapınca biraz
 Mezarlıklar arasından geçip gidersin,
 ‘‘Aç kapıyı,beni derviş gönderdi’’ dersin!
 Mutlak senin bu derdine bir çare bulsun,
 Yürü evlat!..Bütün ruhlar yardımcın olsun!
 Kadın güldü: Ey sevdalı,
 Bir afete gönlün bağlı!
 Gözlerine bakıp durmuş
 Kalbindeki derdi bilmiş
 Durma artık sedirden in!
 Perilerin evi şu in!
 Kapısından çek sürgüyü

Biz yapalım şimdi büyü

*

Gidip biraz çalı çırpı yaktı ocakta
 Sonra durdu ateşlere karşı ayakta
 Alevlerin kızıl aksi yüzünde korkunç
 Dalgalarla kıvrandıkça bir kırmızı tunç

Heykel gibi bakıyordu büyücü kadın...
 Birden gece dönüp sordu: Niçin sarardın?
 Ben burada iken ziyan gelmez sana cinlerden,
 Korkma sakın öten kızıl güvercinlerden!...

Şimdi porsuk duvardaki siyah kovukta
 Başlamıştı bir kıvrılan gölge feryâda...
 Sonra izbe yuvasından çıktı bir yılan
 Çöreklenip ayın soluk rengi yayılan
 Nemli toprak üzerinde ıslıklar çaldı..
 Ay yakından görmek için ufka alçaldı!
 Sevdalı genç hemen geri kaçtı ürkerek,
 Büyücünün gözlerini yaktı bir şimşek;
 Birden kansız dudağında kalbi korkutan
 Bir inilti parçalandı: Ey kızıl şeytan!
 Bak sihirli buhûrdânda tütsüler yaktım
 Yeşil gözlü elderhayı serbest bıraktım,
 Bekliyorum seni,artık nerde isen gel,
 Kırılmasın nâmın için diktiğim heykel!...

Dalgalandı mızraklar içinde derin
 Bir tunç sesle,ürpertici,vahşi bir enîn;
 Selvilerin arasından bir tabut kalktı
 İki parlak kıvılcım göz uzaklardan baktı!
 Şeytan çıktı,ayağında çetik pabuçlar
 Alnında da çepeçevre ak tüylü sorguçlar
 Kıvrılarak karanlıklar içine daldı

Uzaklarda binbir sesli bir düdük çaldı
 Kadın baktı mezarlığa çökük duvardan
 Sonra çirkin sesi çıktı: Ey kızıl şeytan
 Üfle sırlı düdüğünü, toplansın cinler
 Kesilecek ziyafette ak güvercinler,
 Muradına ersin artık bu genç sevdalı
 Bu sefer de alınma sar bir defna dalı!..
 Binbir sesli düdük öttü karanlıklarda
 Bu efsunlu nağmelerden coştı rüzgâr da!
 Kadın çaldı hazin bir ney, kıvrandı yılan;
 Uzuyordu ayın beyaz rengi yayılan
 Ev altında selvilerin siyah gölgesi
 Dinliyordu ölülerin sâkin ülkesini
 Kahkahalar, ıslıklarla çalkandı meydân
 Her tarafta tütüyordu birçok buhûr-dân;
 Şamdanlarda yavaş yavaş mumlar ufaldı...
 Kadın kalkıp mezarlıklar içine daldı;
 Birden koştı gözleri bir cam gibi parlak
 Baktı şeytan gözleriyle dört bir etrafa
 Koydu yeşil çanaktaki büyüğü rafa
 Sonra güldü ey sevdalı, şimdi bunu sen
 Sevgilinin kapısına gidip dökersen
 Sarar kızın benliğini çılgın bir sevda!..
 Genç haykırdı: -Öyle ise artık elveda!..
 Çekip demir kapıdaki paslı sürgüyü
 Karşı yola doğru koştı elinde büyü!...

*

Mezarlığın arasından geçti sevdalı
 Bir heyulâ pençesiydi her selvi dalı...
 Kimseler yok, sedd üstünde bazı bir çirkin
 Baykuş sesi karanlığa üflüyordu kin!
 Birden çarptı ayağına bir mezar taşı;
 Karşısında şimdi korkunç bir ölü başı

Biriydi tebessümle, kararmış, eski
 Dişlerini göstererek gülerdi sanki
 Dudağında çatladı bir çılgın kahkaha,
 Bir ses geldi:Buralardan geçme bir daha!..
 Etrafını aldı birçok al külahlı cin,
 Çanak düşüp parçalandı elinde gencin!..
 Daldı ürkmüş gözleri bir gizli noktaya,
 Sonra ölü gibi baktı kızaran aya
 Bir çılgınlık tokatıyla artık sarhoştı;
 Saçlarını demet demet yolarak koştı!..

Yusuf Ziya

HIKÂYE:

BİR MEKTUP

Paltosunu,fesini rafın üzerine bıraktı.Pantolonunun arka cebinden yaldızlı bir cigara çıkardı, uzun ağızlığına itina ile taktıktan sonra derin nefeslerle çekiştirdi. Ayakta kalmış bir arkadaşını görerek:

-Cemil!.. diye bağırdı.

Şık, pek ziyade şık bir beyle,samimi bir şiddetle el sıkıştılar:

-

Yanıdaki terlemiş kır bıyıklı,inadına şişman bir Ermeni kadınına ricakarane baktı:

-Pardon Madam...

Yan oturarak konuştular:

-Monşer Şekib, neredesin, uzun zamandır gelmiyorsun?Ziya'yı görmelisin, kafirin yine şansı üzerinde...Geçen gece yüz on lira aldı...

-Poker çok nefis oyun... dedi.

Arkadaşı, onun bu heveslerine somurtkan bir yüzle,dinler gibi bakıyordu.

- Ne oldun Allah aşkına?...Sen de bir şeyler var.Daha ziyade dayanamadı.

- Her şey bitti...dedi.Ümit etmediğim bir cevap red...Kız vazgeçti;benim evlenme meselem de suya düştü.

- Sürpriz yapıyorsun.Bana sevişmişsiniz dedilerdi.

- .....

- Ney.....Nasıl oldu?

- Baştan başlayayım...Geçen sene onunla fenerde tanışmıştık.Paytonun içinde birdenbire bana o kadar güzel,o kadar lütufkar gözüktü ki.....İçimden alâ dedim,bahar güzel geçecek...Başlarımızla gizli gizli selamlaşırken bu az gelmeğe başladı.Bin renkli mektuplarla konuştuk,iki gün odada kalup kalmağa mecbur olmuştum;üçüncü günü,ben Fenerde gezerken arabasıyla o geldi.Gözleri dolgun,sapsarı idi.Yaptığıma o kadar pişman oldum ki...Bir mektup yazıp,bin dereden su getirerek kendimi güç afv ettirebildim.İlk cevabı aldığım gün Allah seni inandırın,gözlerime uyku girmede.Kâfirin öyle süslü bir üslûbu vardı ki bir kelimesini değiştirmek kâbil değildi.Nihayet görüştük...Ah yarı deli gibi oldum...Kadınlar arasında iyice bir mevkim olduğunu bilirdin.Ne yaramazlarını,ne çapkınlarını,ne hilebazlarını bilirim...Fakat ne dersin birader bu mini mini kız beni alt üst etti be yahu...Lakırdıları kırarak,mini mini dişleriyle ısırarak bir konuşuşu vardı ki aklım başımdan gitti.Bana evini ailesini tanıttı.Pek zengin,pek eski bir memurun kızıydı.Bir gün yine beraber,Tepeye araba ile gezmeye gittik.

O kadar bakışmalarımıza,görüşmelerimize rağmen elini bile öptürmedi.Gülüşerek,konuşarak gezerken...birdenbire peçesini kapadı;aman Allah aşkına uzaklaşınız dedi.Şaşırdım,bir şey oluyor ama,acaba ne?Derken yanımdan kaçtı.Takip ettim,arabaya kendimizi dar attık.Sapsarı,tiril tiril titriyordu.Arada bir

gözlerine bakarak: Mahu oldum..Mahu oldum... diye söyleniyordu.Allah aşkına söyle,ne var,ne oldu? dedim. Daha ziyade sarararak: Dayım bizi gördü.Ne kadar deli Arnavuttur bilseniz... diyordu.Ah bu akşamdan ...Hemen bey babama yetiştirir,diyor,gözleri doluyordu.Herifle belaya çatacaktık.Fakat teminat verdim.Yalnız Arnavut olması,bir de deliliği yüreğimi az hoplatmadı değil!...İhtiyatsızlığına bin lanet ettim.O gün alelacele Karamanın önünde benden ayrıldı.

Cıgarasını tekrar çekiştirdi:

- Bir gün,bizim Cevat,Necdet kulüpten çıktık.Gülüşerek giderken omzumun üstünden kulağımın tâ dibinden bir öksürük sesi işittim.Arkama bakmadım. Dehşetli bir şeyin bir adım gerisinde beni beklediğini söylüyordu;ister istemez döndüm; iri,kocaman,bıyıklı,kalpağı pek eğri kırklık bir zâbit-i Kemal istihzâ ile yüzüme bakıyordu.Çaresiz:

- Ne istiyorsunuz?...diye kekeledim.

Açık bir Arnavut şivesiyle:

-A beyim,azıcık konuşmak olmaz mı?

Bir saniye içinde dondurucu bir bozluktan katran kazanlarına daldırılmış gibi oldum.Biraz geri kaldık.Bizim çocuklar uzaktan aptal aptal gülerken konuştuk.Elin namuslu kızlarını baştan çıkardığım için bana nasıl bir ceza vereyim diye düşündüğünü söyledi,tasvir et manşer...Doğru yolda...Arada bir elindeki uzun kamçısını çizmelerine vurarak öyle küstahcasına bir konuşuşu vardı ki...Canım haydi تنها bir yer olsa kozunu paylaş...Baktım kaşı bir aşağı bir yukarı oynuyordu.Dudaklarındaki gülüş söndü.Birdenbire tam bir Arnavut tabancası gibi patlayacağı bir sırada kendisine adresimi verdim.Başka bir gün konuşmak arzu buyurulursa emrinize âmâdeyim beyefendi dedim.Fesimden potinlerime kadar,baştan aşağı bir süzdü;rica ederim dedim.Eğer biraz daha sesini yükseltseydi yemin ederim ki ellerine kapanıp hüngür hüngür ağlayacaktım.

Ertesi gün kızdan uzun bir mektup aldım:

Her şeyi biliyorlar,çabuk annenizi gönderiniz;mutlaka beni istediniz,yoksa mahv oldum,kendimi öldüreceğim diyordu. Vaka2in Cereyanına öyle kuvvetsizce kapılmışım ki annemi göndermeye mecbur oldum.Yengemin pek hoşuna gitmiş..Velhasıl efendim,kararlaştırdığımız gün keçi sakallı,mavi gözlüklü, galoş potinli bir zât geldiler,daireden sormuşlar, soruşturmuşlar...Annemin tekliflerini tekrar ettim.Ne dersek derhal ailenin namusu namına hemen kabul ettiler.Ayrılrken beyefendi kandilli bir temennâ etti.Arnavut dayı kırar gibi

Son vapurun bileçisi,zımbasını şakırdatarak geldi,biletleri muayene etti.Çekildi.Öteki birdenbire perdesizleşmiş bir sesle devam etti.

- Ah azizim...Üç ay nasıl bir nişanlı hayatı sürdük...Sana anlatamam...Her gün biraz daha birbirimizi anlıyor,daha çok sevişiyor,deli oluyorduk.Bazen Arnavut Binbaşığı beraber alarak araba ile gezmelere gidiyorduk.Birbirimize o kadar düşkün olduk ki artık iki taraf da düğünden bahs etmeye başladılar.Beraber çeyiz almak için Kahramanlara mı gitmedik bonmarşelere mi taşınmadık!

Off,off...

Bir cigara daha yaktı:

- Hiç unutmam...Bir akşamüstü idi,onlara uğradım,evde yoktular.Canım sıkıldı.Tekrar sokaklara düştüm fakat birdenbire öyle şıkıştım ki...Etrafa baktım,bir tanıdık ev aradım.Yok...yok...Aman yarabbi,ayakta duramayacak,yürüyemeyecek bir hale geldim.Şöyle تنها bir sokağa giderim,dedim.Keşke gitmeseydim.

Katılacak gibi gülmeye başlayan arkadaşına hiddetle baktı:

- Dur dahası var...Bu sabah bir mektup...Cebinden uzun bir zarf çıkararak uzattı:

“Bey efendi,pek ziyade arzu ettiği izdivaç artık bundan itibaren mümkün değildir.İki gün evvel kızımın sizi bir duvarın dibine doğru tepine tepine koşarak bu

zavallı memlekette,herkes tarafından pervasızca yapılan en bir iş yapmanız üzerine,sizi bu insanlardan ayıran bütün meziyetlerinizin iflas ettiğine,bütün zarafet ve kibarlığınızın sadece bir boya olduğuna ma'aile kızım da dahil olduğu halde mültesif karar verdik.

F.Celalettin

YENİ ESERLER

FİRÂK-I IRAK

Süleyman Nazif Beyin bu nâm ile intişâr etmek üzere olan kıymetdar mecmualarından âtideki gayr-i matbû' manzumeyi muhterem edibin müsâadeleriyle neşr ediyoruz:

Bir Dert-i Kadîme Râci'

Yâd-ı Zıyâ'-ı İslamın hazır:Hatıratında bir tayf-ı tahassür gibi dolaşacak ve daima ağlayacak olan " Endülüs"ün macerasını ilk işittiğim zaman henüz on yaşına girmemiştim.Tam kırık senedir,İspanya'ya gayz ü kinim var. " Küba" lıların uzun seneler süren isyanıyla Amerika-İspanya muharebesinin tehdit etmek üzere olduğu bir zamanda şu manzumeyi yazmışım:

Kübalılar

Endülüs şühedâsına:

Nedir bu ribka-yı gerd-i neşkin ki her yerde
Eder tahakkûm a'sârı dembedem tehdîd

Niçin bu dîde-yi idrakı hapseden perde
Ziya-yi feyzini müstakîlin eder tehdîd

Yıkıldı Endülüs..Eyvah unutmamak hala!..
 Bana gelir ki o bizden umar bugün imdâd
 Döver ufuklarını bin sadâ-yı vâveylâ
 Geçen mezâlimi eyler harabeler ta'dâd

Penâh-ı zulm ve tagallüb kesilse de dünya,
 Beşer müsahhirin olmaz yine ey İspanya,
 Felaketi Küba'nın celb eder felaketini!...

Seni harab edecektir bu ye's-i azm-efzâ
 Eğer ümit ediyorsan bekâ-yı şevketini
 Bütün ümitler etsin seninle istihzâ!...

Süleyman Nazif

KOŞMA

Çekmiş keşidesin vurmuş okların
 Almışlar sinemi nişân kaşların
 Hanümanın harâb etti çokların
 Verdi her gönüle ziyan kaşların

Can telef etmeye kasdi var gibi
 Başbaşa vermişler çifte mar gibi
 Yed-i Haydar'daki Zülfikar gibi
 Vermez Rüstemlere aman kaşların

Çoraktır hatırım nâ-şâd eyleyen
 Lutfundur ?hüsrânım abad eyleyen

Derdimend Dertli'yi berbâd eyleyen
Ahu bakışların, keman kaşların

Dertli

İKRAM

Komedi(Bir perde)

Muharriri: Kemal Emin

-Geçen nüshadan mâ'bad-

Mesti-(İçeriye giren Munise'ye)Efendim müsâ'adenizle gidiyorum. Eltâf-ı bî-nihâyenize gark ettiniz,teşekküründen âcizim.Bendelerinin ihtirâmâtını (bunu söylerken mahçup bir surette arkasını ahaliye dönerek Munise'nin elini sıkar,kapıya doğru geçer)kabul buyurmanızı rica ederim.

Munise-(Sıkılarak)Aman efendim

Felatun-(Teşbih eder)Hak selamet versin efendim.Yine görüşelim oğlum,rica ederim, pederinizle validenize arz-ı ihtirâm ettiğimi yazınız.

(Mesti çıkar)

Meclis

4

Munise,Felatun

Munise-(Tuvalet masasının üzerini ba'de-l-teftiş)

Ay,böylece savuştu gitti mi?

Felatun-Nasıl istiyordun ki?

Munise-Hiçbir şey bırakmadı mı?

Felatun-Ben müsâ'ade etmedim.

Munise-Niçin?

Felatun-Nasıl kabul edebilirdim?Vaktiyle ben onun hocası iken anasının,babasının o kadar lütuflarına nail oldum ki,böyle bir fırsat elime geçer geçmez oğullarına nezaketen iadeye mecbur oldum.

Munise-(hiddetle)Ne yaptın,ne yaptın?...

Felatun-İşte söyledim ya.

Munise-Ne hakla?

-Mâ'badı var-

SONUÇ

Türk edebiyatı tarihinde 1911-1923 yılları arasındaki döneme, yaygın kanaate göre, Millî edebiyat denir. Bu dönem Genç Kalemler dergisinin Selanik’te çıkmaya başlamasıyla kendisini göstermeye başlamıştır. Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem’in bu dergideki yazılarıyla yeni bir edebiyat başlamıştır. Bu edebiyat hemen önceki yıllarda vücuda getirilmiş olan Servet-i Fünun edebiyatından farklıdır. Bu farkların başında dil gelir. Milli edebiyatçılar , 19. yy.’ın ikinci yarısı ile 20. yy.’ın başlarında milliyet duygusunun gittikçe kuvvetlendiğini görmüşlerdir. Millî bir edebiyatın yaratılması gerektiğini düşünmüşlerdir. Bu düşüncelerinin sonunda millî bir edebiyatın ancak millî bir dille yaratılabileceği sonucuna varmışlardır. Bu düşünceyle “Yeni Lisan” makale dizisinde Türkçeyi sadeleştirme düşüncesini ortaya atmışlardır. Sadeleştirmekten kasıt, Arapça ve Farsça’dan alınmış terkipler yerine Türkçe tamlamalar kullanmaktır. Kendileri de Genç Kalemler dergisinde sade, terkipsiz dille hikâye, şiir ve deneme yazıları neşretmişlerdir.

Genç Kalemler dergisinin ortaya attığı bu düşünceler o dönemde canlı bir sanat ve edebiyat ortamının oluşmasını sağlamıştır. Bu görüşlere uyan veya karşı gelen yayın organları çıkmıştır.

Şâir dergisi ortalığın kısmen durulduğu yıllarda çıkmış bir dil ve edebiyat dergisidir. Dergi, Millî edebiyat düşüncesini, genelde kabul etmiş bir dergidir. Dergideki şiir, hikâye , deneme ve daha başka edebiyat türlerindeki yazılar Genç Kalemler dergisinin getirdiği yeni dil anlayışına uygun metinlerdir. Şiirlerde yaygın olarak hece ölçüsü tercih edilmiştir. Şâir dergisindeki deneme ve inceleme yazılarında eski Türklerin hayatlarına dair inceleme ve araştırma yazıları çıkmıştır.

Halk edebiyatı nazım şekillerinden türküye geniş yer ayrılmıştır. Bu yolla Anadolu insanının sevgi, acı, ayrılık, gurbet ve daha başka temaları etraflı bir şekilde dergideki manzumelerde yansıtılmıştır. Bütün bunların yanında dergideki yazarlar, “ibdâî”, yeni ve orijinal bir edebiyat ortaya koymaya çalışmışlardır. Şâir dergisinde ortaya konulan bu yeni ve orijinal edebiyat, Millî edebiyat dönemini canlandırmış ve zenginleştirmiştir.

KAYNAKÇA

AKYÜZ Kenan, Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (1860-1923), İnkılap Kitabevi, İst.

BANARLI Nihad Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, cilt 1-2, MEB Yay., İst. 2001

BAYRAK Orhan M. , Türkiye’de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü , Küll Yayınları , İstanbul 1994

DUYMAZ Recep,Türk Edebiyatı Tarihinde Millî Edebiyat Dönemi(1911-1923), 3F Yayınevi, İst 2008

KARABURGU Oğuzhan, Şâir Mecmuası Üzerine Bir İnceleme, Kayseri 1998(bitirme tezi)

KARABURGU Oğuzhan, ”Bir Şâirin Dergisi:Şâir”, Arayışlar, Y.17 S.13, 2005

KÖPRÜLÜ Mehmet Fuad, Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yay.

ORTAÇ Yusuf Ziya, Bizim Yokuş, Akbaba Yay., İst.1966

OZANSOY Halit Fahri, Edebiyatçılar Geçiyor, İst.1967

Dergi maddesi , Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi , c.2 , Dergah Yayınları , İstanbul 1977

TİMURTAŞ Faruk Kadri, Tarih İçinde Türk Edebiyatı , Akçağ Yayınları, Ankara 2005